Št. 47 (1684) Leto XXXII
NOVO MESTO četrtek, 19. novembra 1981
Cena: 10 din
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

YU ISSN 0416 - 2242

Predlog za družbeno varstvo v ZKGP Kočevje

Hude motnje v samoupravnih odnosih — Odločitev 26. novembra

Izvršni svet skupščine občine Kočevje je predlagal občinski skupščini, naj sprejme začasni ukrep družbenega varstva v sozdu Združeno kmetijsko gozdarsko podjetje Kočevje.

Povod za ta predlog je nastanek hudih motenj v samoupravnih odnosih in kršenju zakona o združenem delu. Delavskemu svetu ZKGP je namreč potekel mandat že aprila lani, a kljub tem še vedno opravlja dolžnost samoupravnega organa, čeprav zato nima pooblastila in torej ne more sprejemati veljavnih odločitev. Sozd ZKGP je imel več ko dve leti vršilca dolžnosti direktorja, zdaj niti tega nima več, saj ga delavski svet ne more imenovati iz že navedenega vzroka; pa tudi zato ne, ker so potekli zakoniti roki, za katere se lahko imenuje vršilec dolžnosti direktorja.

Občinska skupščina in politične organizacije občin Kočevje in Ribnica pa republike so dale že vrsto pobud in sprejele precej sklepov za ureditev razmer v ZKGP, a jih nihče ne uresničuje. Tudi zato je ukrep družbenega varstva utemeljen.

Občinska skupščina Kočevje bo o predlogu izvršnega sveta razpravljala in odločala na seji 26. novembra.

J. PRIMC

PREDSEDNIK JANEZ ZEMLJARIČ V NOVEM MESTU — V torek, 17. novembra, je novomeško občino obiskal Janez Zemljarič, predsednik izvršnega sveta skupščine SRS s sodelavci in se več ur mudil v tovarni IMV, kjer so povsem konkretno reševali vprašanja pokritja lanske in letošnje izgube ter razpravljali o možnostih za še večji izvoz in zmanjševanje uvoza. V poznih popoldanskih urah je predsednik Zemljarič sodeloval v pogovoru z gospodarstveniki in družbenopolitičnim aktivom občine. O koristnem in vse prej kot zgolj vljudnostnem obisku gostov iz republike bomo obširneje poročali prihodnjič. (R. Bačer, foto: J. Pavlin)

Stilles bo okrepil izvoz

Nova tovarna sedežnega stilnega pohištva v manj razviti KS Blanca — Pridobitev tudi vodovod izpod Lisce

Gospodarske otvoritve ob prazniku sevniške občine so bile na vrsti v minulem tednu, ko je tudi obletnica praznovanja. V soboto je bilo še posebno slavnostno v novi Stillesovi tovarni na Kladju pri Blanci, ko so slavili tudi 35-letnico tega samoraslega kolektiva.

Tovarna, vredna nad 130 milijonov dinarjev, prva na območju doslej po zakonu priznane manj razvite KS Blanca, je zrasla na livadi v pičlem pol letu. Leta 1984, ko naj bi bila proizvodnja po novi tehnologiji povsem utečena, naj bi iz nje letno prišlo 25.000 kosov sedežnega pohištva.

Ob jubileju tega marljivega kolektiva je predsednik občinske skupščine Janko Rebernik 14 delavcem Stillesa podelil odlikovanja predsedstva SFRJ red dela s srebrnimi venci, 1 medaljo zaslug za narod in petim medaljo dela. Dvajset delavcev je za 20 in večletno neprekinjeno delo prejelo plaketo Stillesa. Troje teh priznanj so podelili že dan poprej na seji delavskega sveta, med drugimi jo je prejel direktor Stillesa inž. Jože Peternelj. Štirje delavci, Alfonz Bobek, Anton Novšak, Anton Hrovat in Ivan Kranjc so prejeli priznanja za inovacije.

13. novembra je bila krajša slovesnost blizu Kopitarne, ko je predsednik sevniške KS Oton Šket odprl pipo na I. fazi novega vodovoda izpod Lisce. Tudi ob tej priložnosti ni manjkalo priznanj enoti JLA starešine Sava Neškovića, ki je družno s krajani opravila največ zemeljskih del. Predsednik Janko Rebernik je predsedniku delavskega sveta sevniške Komunale Ivanu Košarju izročil medaljo Dušana Kvedra Tomaža za strokovno delo kolektiva.

A. ŽELEZNIK

DOČAKAL TOVARNO — Kmet Abram s Kladja je ob začetku gradnje Stillesove tovarne v soseščini izrazil željo, da bi rad učakal njeno otvoritev. To se je tudi zgodilo.

Vsebinskih sprememb še ni

Na medobčinskem svetu ZKS za Dolenjsko so razpravljali o naložbeni politiki in o idejnopolitičnem usposabljanju — Bolj spoštovati kriterije

Pri uresničevanju politike gospodarske stabilizacije so odstopi najbolj izraziti na področju investiranja, kjer nekako ne more prav zaživeti usmeritev v pospeševanje tistih naložb, ki pomagajo prestrukturirati gospodarstvo v večji izvoz.

Ostro začrtani kriteriji za nove naložbe naj bi sicer spodbudili preusmerjanje v začrtane okvire, vendar pa so hkrati povzročili, da se po slovenskih regijah in na ravni republike srečujemo z neuresničevanjem načrtovanih naložb, medtem ko je novih naložbenih projektov, ki bi bili povsem v skladu s sprejetimi kriteriji, premalo. Tako je skupni obseg vseh investicijskih sredstev sicer res manjši, kot ga predvideva resolucija za leto 1981, vendar so naložbe še vedno razdrobljene, v njih ni pravega deleža združenih in lastnih sredstev.

Takšna je groba ocena uresničevanja dogovorjene investicijske politike, o kateri so razpravljali člani medobčinskega sveta ZKS za Dolenjsko 19. novembra v Novem mestu. K oceni so poudarili, da bodo morali komunisti prevzeti večjo odgovornost povsod, kjer se odloča o naložbah, ter na vseh ravneh, od krajevne skupnosti do banke, zagotavljati podružbljenost naložbene politike, ker bo le tako mogoče uveljaviti pravi interes delavskega razreda za zdrav in čvrst razvoj. Zavzeli so se tudi za dosledno spoštovanje dogovorjenih kriterijev. Da bi naložbene omejitve prehudo ne zavrle družbenega razvoja, bodo komunisti pomagali iskati skupaj z bankami in investitorji dodatna sredstva v združevanju in uporabi lastnih sredstev; prav združevanja sredstev je bilo v naši regiji premalo, kar nedvomno kaže na še premajno in prešibko dohodkovno povezovanje. V vseh dolenjskih občinah naj bi analize doslednejе izločile iz planov vse tisto, kar ima bolj značaj želja kot pa resničnih zmožnosti.

V drugem delu seje so člani medobčinskega sveta poslušali poročilo o idejnopolitičnem usposabljanju in marksističnem izobraževanju in v razpravi poudarili nekatere elemente, ki postajajo na tem področju vse bolj očitni. Predvsem gre za preslabe

(Nadaljevanje na 4. strani)

• MS ZKS Posavje je predlagal, da bi pričeli postopek za posmrtno podelitev državnega odlikovanja — reda narodnega heroja instruktorju CK KPS Maksu Strmeckemu za njegov prispevek v revoluciji.

V znaku delovnih zmag

Občina Metlika slavi 26. novembra svoj praznik

Prireditve v počastitev praznika občine Metlika, ki ga praznujejo 26. novembra v spomin na uničenje belogardistične postojanke na Suhorju, so se začele že sredi meseca s športnimi tekmovanji. Jutri bodo v Belokranjskem muzeju v prenovljenih prostorih razstavne galerije odprli razstavo slik udeležencev prve slikarske kolonije v Metliki.

• Na slavnostni seji na dan praznika, 26. novembra, bodo v Domu Edvarda Kardelja v Metliki izročili Ivanu Mačku—Matiji, Jožetu Borštnarju in Francu Kočevarju—Cirilu listine o častnem občanstvu. Plakete občine Metlika pa bodo dobili: metliška folklorna skupina Ivan Navratil, Franc Kobe in Jože Jankovič iz Metlike.

V okviru praznovanja bodo na Božakovem slovesno predali namenu cesto in vodovod Božakovo—Rakovec in vodovod, ki bo napajal krajevno skupnost Podzemelj. Začeli bodo tudi dela za komunalno urejanje poslovnega in stanovanjskega središča v Metliki, slovesno odprli nov prizidek metliškega otroškega vrtca in zaključili obnovitev starih in gradnjo novih prostorov Doma počitka v Metliki.

Ne spiskov želja

V Sevnici o resoluciji — Opozorila M. Vraničarja

12. novembra je v Sevnici svet za družbenoekonomske odnose pri OK SZDL obravnaval slovensko resolucijo o družbenoekonomskem razvoju v letu 1982 ter izhodišča občinske resolucije.

Občinski izvršni svet je za sejo pripravil [illegible] ritve, ki so v marsičem pretirano optimistični — v težnji, da bi sevniška občina hitreje napredovala. Predstavniki združenega dela so navajali težave, s katerimi se spopadajo. Izvozni načrti so zelo veliki. Lisca načrtuje, da bo letos 30 odstotkov celotnega prihodka dobila s prodajo na tuje. Vendar se ji tako imenovani „lohn posel" ne šteje za izvoz in so zato njene težave pri zagotavljanju reprodukcijskega materiala iz tujine postale toliko večje. Zares hvalevredno je, da je tovarna dosegla evropsko kakovost svojih izdelkov, administrativni ukrep pa dolgoletne napore 1.600 delavcev postavlja pod vprašaj.

Predsednik republiškega komiteja za energetiko inž. Marko Vraničar je Sevničane opozoril na nujno stvarnost pri načrtovanju. „Postavljate si cilje, kot da živimo in delamo v povsem normalnih razmerah," jim je očital in spomnil, da je treba odločno menjavati nekatere stvari, tudi poglede na posamezne kočljive probleme.

• Inž. Marko Vraničar je v Sevnici v odgovor na vprašanje, zakaj pri nas ne veljajo ugodnosti za tiste, ki bi radi namestili toplotno izolacijo in izrabljali cenejše energetske vire, postregel s podatkom, da že tri leta velja odlok zveznega izvršnega sveta o oprostitvi prometnega davka za naprave, ki izrabljajo sončno energijo. Kljub temu se v Sloveniji ne moremo dogovoriti in ponuditi trgu domače priprave za izrabo te energije.

A. Ž.

RAZREŠNICA JANEZU ROŠKERJU

16. novembra je osrednji delavski svet krške Tovarne papirja in celuloze „Djuro Salaj" dal dosedanjemu direktorju Janezu Roškerju razrešnico (na njegovo prošnjo). Delavski svet se mu je zahvalil za dolgoletno uspešno vodenje delovne organizacije, za vršilca dolžnosti direktorja pa imenoval Silva Gorenca, predsednika skupščine občine Krško.

Umrl je Anton Podbevšek

V soboto je v Ljubljani umrl pesnik, esejist, novinar in publicist

Anton Podbevšek (rodil se je 1898 v Novem mestu).

Že pred t. i. novomeško pomladjo je zavračal novoromantično pesništvo in ustvarjal dve vrsti pesmi. Preproste lirske so se navezovale na izročilo ljudskega pesništva, futuristično fantastične pa so bile na robu nadrealizma. Z njimi, ki so temeljile na načelih vizualne poetike, je na začetku dvajsetih let vplival na več mlajših pesnikov, zbirko pa izdal šele 1925, ko je slovenska lirika že ubrala druge izpovedne tokove. Vseeno je Podbevškova zbirka „Človek z bombami" edina, ki je na Slovenskem (po F. Zadravcu) „nekoliko uresničila tehnični del futurističnega programa".

Bolj ko pesništvu se je Podbevšek pozneje posvetil pisanju umetnostnih esejev, deloval je kot novinar, po zadnji vojni je bil zaposlen v ljubljanskem Nuku. Uredil je antologijo „Slovenska lirika", sestavil monografska prikaza o slikarjih I. Groharju in R. Jakopiču. Delo o slednjem je še razširil, njegovega izida pa ni dočakal.

Med izvozniki so nova imena

Medobčinski svet ZKS Posavja ocenjeval idejnopolitične razmere v gospodarskih delovnih organizacijah — Ugotoviti odgovornost tudi za kršitve v Celulozi

V Posavju letošnje gospodarjenje ni slabo. Celoten prihodek je v devetih mesecih porasel za 43 odstotkov, dosežen dohodek za 40 odstotkov, čisti dohodek za 34 odstotkov in akumulacija je večja za 78 odstotkov. Skupna izguba osmih izgubarjev znaša 38 milijonov in 410 tisoč dinarjev, kar 70 odstotkov izgub pa odpade na brežiški tozd TAP novomeške IMV.

Ob ocenjevanju idejnopolitičnih razmer organizacij združenega dela v Posavju na seji medobčinskega sveta ZKS Posavje 12. novembra v Brežicah je sekretar Mirko Kambič ob teh dosežkih omenil tudi izrazitejše pomanjkljivosti, ki so prišle na dan že ob obiskih delovnih skupin CK ZKS in predsednika Franceta Popita v Posavju. Tedaj sta bila v ospredju dva velika zgubarja — Jugotanin in Opekarna v Brežicah. „V obeh primerih je bilo uvedeno družbeno varstvo in pri sevniškem Jugotaninu še stečajni postopek. Pri tem kolektivu še ni dokončno ugotovljena odgovornost vodilnih delavcev. Opekarni, ki ji Salonit Anhovo ni dajal ustrezne pomoči, so se razmere le izboljšale in ukrep družbenega varstva je ukinjen," je poudaril Kambič.

V Posavju nobena naložba ni bila ustavljena, nekaj predvidenih pa so preložili. Čeprav izvoz za nekaj odstotkov presega uvoz, s tem še niso zadovoljni. Hvalevredno je, da se med izvoznike uvrščajo tudi novi kolektivi, denimo STT — tozd Tovarna konstrukcij Sevnica, Trimo — tozd Jeklenih konstrukcij Dobova, Beti Dobova, Iskra Kostanjevica, SOP Krško in drugi.

„Ob uspešnih premikih v Do pa smo imeli tudi nekatere primere hudega kršenja zakonskih predpisov in drugih samoupravnih norm, v katere so bili vmešani tudi komunisti. Primer brežiškega Slovina še danes ni končan! Proti komunistom so bili izrečeni vzgojno—politični ukrepi. Partijska odgovornost se v teh dneh obravnava za odgovorne delavce v tovarni 'Djuro Salaj', kjer so bili kršeni carinski predpisi," je opomnil sekretar MS ZKS.

P. PERC

MARTIN JE NAREDIL VIN' — Mnogi menijo, da se morajo poveseliti vsaj trikrat na leto: za Silvestrovo, Pusta in Martinovo. Slednji praznik je med vsemi najbolj „vinski", saj je to slavje vina in vinogradnikov. Pravzaprav se Martin z gosko ni zavedal, da bo iz svoje dobrohotnosti, ko je v hudem mrazu delil beračem svoj plašč, posredno povzročil tako vinsko slavje. To je bilo še posebej očitno letos, ko je Martin godoval sredi tedna, in so nekateri praznovali kar obe soboti in nedelji. Ob vinu pri hramčkih ni manjkalo orehovih potic, mesnih dobrot, domačega kruha in še česa. Pokušnje dolgo ni bilo konec tudi na Rupah, kot pravijo svojim „gorcam" Češničanje. Gorenčeva družba je bila vesela, da je kaj, saj je bil med njimi tudi Martin (s poličkom). (Foto: Janez Pavlin)

„MANJ STRAŠNA NOČ" V LOŠKEM POTOKU

Danes, 19. novembra, ob 17. uri bodo v telovadnici osnovne šole v Loškem potoku prikazali (za zaključen krog ljudi) tretjo in četrto epizodo (skupno jih je pet) televizijske nadaljevanke „Manj strašna noč", ki govori o tragediji partizanskih ranjencev v bolnišnici Ogenjca. Kot je bilo napovedano že pred meseci, bodo začeli nadaljevanko na televiziji predvajati za letošnji dan republike.

VREME

Ob koncu tedna se bo še naprej zadrževalo suho in nekoliko toplejše vreme z jutranjo meglo po kotlinah.

ZUNANJEPOLITIČNI PREGLED

V Čadu zdaj vseafriške mirovne sile

V začetku šestdesetih let tega stoletja se je zdelo, da je Afrika naposled dobila svojo zgodovinsko možnost stopiti na oder neodvisnosti in samostojnosti. Nekdanje kolonije so začele tedaj druga za drugo proglašati neodvisnost. Na afriškem zemljevidu se je pojavila vrsta novih držav. To je bilo obdobje, ki so mu rekli pomlad afriških narodov. Toda že kaj kmalu se je izkazalo, da je bila radost v nekaterih primerih preuranjena. Začeli so se vrstiti notranji nemiri in pogosti državni udari.

Razlogov za to je bilo več, večinoma pa so bili vezani na žalostno večstoletno dediščino kolonializma, ki je zapustil za seboj grozljivo zaostalost in razdeljenost. Samo za ponazoritev: nekdanje kolonialne velesile so si Afriko razdelile kar počez – ne da bi upoštevale naravne ali narodnostne meje. Tako se je zgodilo, da so bili razdeljeni celi narodi med dva ali celo tri in več kolonialnih gospodarjev. Neodvisne afriške države so te meje kajpak podedovale in ker bi določitev novih v posebnih okoliščinah in razmerah tedanjega časa povzročilo še dodatne zaplete, so se odločili, da bodo pač sprejeli te meje. Pri tem so se tudi svečano zaobljubili, da bodo take meje tudi ostale in jih ne bodo spreminjali, dasi so kajpak od vsega začetka vedeli, da niso najboljše. V poznejših letih so te meje marsikje povzročile vrsto sporov med afriškimi [illegible]

Bilo pa je seveda še veliko drugih razlogov, zaradi katerih so nove afriške države pretresali družbeni, politični in gospodarski krči.

V približno takem ozadju je moč iskati tudi vzroke za te dni pogosto omenjene teže v Čadu. V tej afriški državi, nekdanji francoski koloniji, praktično ni miru vse od proglasitve neodvisnosti avgusta 1960. Francija je imela malone ves čas (vse do lani) tu svoje enote, občasno pa so prihajale na Čadsko ozemlje tudi vojske nekaterih drugih držav, denimo, Libije. Sosedje in Francozi so se tako vmešavali v notranje spore med številnimi čadskimi frakcijami, izmed katerih sta najpomembnejši (to je seveda dokaj groba razdelitev) dve: severna skupina v kateri prevladuje muslimansko prebivalstvo, in južna, v kateri so daleč najmočnejši katoliški črnci. Vera ima seveda majhno vlogo, gre bolj za družbena in politična nasprotja.

Po umiku francoskih enot se je v Čadu začela državljanska vojna, v kateri je ob omenjenih dveh silah sodelovalo vsaj še pol ducata drugih, manjših. Libija, ki je že nekaj let imela manjše enote na severu Čada (vzdolž čadsko-libijske meje), je sklenila s čadsko vlado sporazum (ki so mu mnogi odrekali veljavo, trdeč, da v Čadu praktično sploh ni zakonite vlade in da se je torej Libija pogodila le z eno izmed frakcij), po katerem je lahko poslala v državo svoje enote, da bi vzpostavila red in mir.

Tako se je tudi zgodilo, hkrati pa sta državi napovedali združitev. Zlasti slednja (a tudi prisotnost libijskih enot v Čadu) je v številnih državah Afrike in tudi drugod vzbudila glasne proteste. Trdili so, da kani Libija preprosto prisvojiti si šibkejši Čad. Pritisk je naraščal, dokler se pred štirinajstimi dnevi Libija ni nenadoma odločila, da umakne svoje enote iz Čada, kar se je medtem tudi zgodilo.

Libijske enote naj bi v Čadu nadomestile vseafriške mirovne sile, ki bodo prišle v državo menda že ta teden. Medtem pa so se v Čadu znova razbesneli spopadi med omenjenimi skupinami, od katerih bi vsaka hotela oblast zase.

Vse to, žal, obeta, da bomo o Čadu slišali še kaj neprijetnega.

JANEZ ČUČEK

SOJENJE MORILCEM SADATA – V Egiptu se začenja sojenje atentatorjem na predsednika Sadata. Pričakujejo, da bodo najpomembnejši obtoženci obsojeni na smrt. Medtem pa se v državi nadaljujejo policijske akcije proti vsem tistim, ki bi utegnili biti kakorkoli povezani z zarotniki. V Egiptu so zato še vedno v veljavi poostreni varnostni ukrepi, med katere sodijo tudi strojnična gnezda pred nekaterimi pomembnejšimi objekti. (Telefoto: UPI)

Kako bomo živeli jutrišnji dan

Razmere nas silijo, da se vse bolj resno pogovarjamo tudi o kakovosti življenja – Pred hudo gospodarsko preizkušnjo ni le naša dežela, marveč svet kot celota

Na veliko vprašanj, ki nam jih zastavljajo sedanje nič kaj obetavne gospodarske razmere doma in v svetu, še nismo našli dokončno uporabnih odgovorov. Eno pa nam je le postalo povsem jasno: pred hudo gospodarsko preizkušnjo ni le naša dežela, marveč svet kot celota. Človeštvu vsak dan huje grozi demografska eksplozija na vse tesnejši Zemlji, pomanjkanje hrane, energije, surovin in še ekološka kriza. Znanstveniki se zato vse bolj zavedajo, da postaja zavestno načrtno vplivanje na razvoj današnjega visoko industrializiranega Severa ter nerazvitega Juga nujna potreba sodobnega človeštva. Vpeljava nove ekonomske ure[illegible] ni le politična, marveč ekonomska nujnost.

To resnico smo pri nas že zdavnaj spoznali pa tudi dosledno upoštevali, ko smo se dogovarjali o pomoči manj razvitim področjem tako v Sloveniji, kot v ostali Jugoslaviji. Skrb za razvoj manj razvitih je bila vedno skupna skrb vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, vseh naših delovnih ljudi. Tako je tudi v sedanjem srednjeročnem obdobju razvoja, v letih 1981–1985. Res pa je, da moramo delovni ljudje tako v nerazvitih kot razvitejših predelih Jugoslavije ustvarjati več, če želimo na osnovi skupnih naložb v proizvodnjo surovin in razvoj industrije ustvarjati več za skupne potrebe naše države kot celote ter vseh njenih republik in pokrajin.

Smo na usodni prelomnici: v kar največji meri moramo izkoristiti

dosežke dosedanjega razvoja, vse vire, vse rezerve, vse znanje naših delovnih ljudi, poznavanje in obvladovanje proizvodnih sredstev in tehnologije ter uveljaviti racionalnost v gospodarjenju, posebej še s surovinami in energijo. Odgovornost za gospodarjenje zaostruje zlasti dejstvo, da bo obseg denarja za naložbe, s katerimi moramo računati v naslednjem planskem obdobju, sorazmerno manjši kot doslej. Razmere v družbeni proizvodnji in reprodukciji ne dopuščajo več, da bi še naprej prenapenjali gospodarski razvoj s tiskanjem dinarjev in krediti iz tujine.

Ko prebiramo številke o rezultatih proizvodnje v zadnjih letih in upiramo svoj pogled v prihodnost, nismo več zadovoljni le s seštevki ton, kilometrov, indeksov; med podatki o naši ekonomski moči in možnostih našega nadaljnjega razvoja iščemo predvsem odgovor na vprašanje, kako živimo. Podatki namreč kažejo, da smo v Sloveniji dosegli nagel razvoj predvsem zaradi zelo visoke stopnje zaposlitve. Zelo velik odstotek Slovencev dela honorarno še popoldne. To dejstvo pa škodljivo učinkuje na druge razsežnosti našega življenja; predvsem rahlja medsebojne človeške in družbene stike, ter povzroča odtujevanje med ljudmi, kar se zlasti kaže pri vzgoji in izobraževanju ter pri oblikovanju moralnih vrednot mladine, ki dorašča v razmerah izjemno ekstenzivnega delovnega časa svojih zaposlenih staršev.

Pri samoupravnem planiranju družbenoekonomskega razvoja vse bolj razlikujemo med vprašanji, ki sodijo med sedanje probleme razvoja zaradi realnih potreb delovnih ljudi – tako materialnih kot socialnih in kulturnih, hkrati pa si zastavljamo vprašanje, kakšno življenje želimo živeti ob koncu sedanjega stoletja. Začeli smo se resno pogovarjati o kakovosti življenja in gospodarjenja v prihodnosti.

VINKO BLATNIK

tedenski mozaik

AMERIČANI IMAJO NOV vesoljski rekord: vesoljsko plovilo „Columbia" je doslej edino plovilo v zgodovini vesoljskih raziskav, ki je dvakrat poletelo v vesolje. Vesoljca Joe Engle in Richard Truly sta se po 54 urah poleta (predvidoma bi morala ostati „zgoraj" 124 ur, a sta morala polet skrajšati zaradi okvare ene od treh energetskih celic) spustila v kalifornijski puščavi Mojave (na letalskem oporišču Edwards). „Bilo je imenitno," sta izjavila pilota po pristanku. „Škoda le, da sva morala polet skrajšati." Sicer pa bo „Columbia" še večkrat letela, načrtujejo, da še 98-krat in šele potem jo bodo dali v kak vesoljski muzej. Menijo, da bodo čez nekaj let taki poleti (Američani pravijo tem plovilom „Shuttle") postali povsem rutinska zadeva – nekaj takega kot današnji poleti potniških letal. Ta plovila naj bi v vesolje prenesla dele velikih vesoljskih opazovalnih in bivalnih postaj, ki jih lahko z današnjo tehnologijo izstrelijo le v „enem kosu", kar pa spričo teže (če bi namreč hoteli zgraditi zares veliko vesoljsko postajo) tačas ekonomsko ne pride v poštev. Ob zadnji vožnji „Columbie" velja omeniti še eno tipično ameriško posebnost: start in pristanek (zlasti slednjega) si je „v živo" ogledalo nič manj kot 200.000 radovednežev.

Taka odprtost za občinstvo je v podobnih primerih kje drugje (denimo, v Sovjetski zvezi, kjer te reči praviloma opravijo kar se da naskrivaj) kajpak povsem nerazumljiva, ampak Američani se za to odločajo med drugim tudi zato, ker NASA s takimi spektakli še dodatno pritiska na kongres za denar, ki omogoča nadaljnje vesoljske raziskave. Drugje pa takih pritiskov ne potrebujejo, saj zadostuje nekaj besed, izrečenih na pomembnem sestanku... Različne poti v vesolje...

KER SMO ŽE PRI OBVEŠČANJU, dodajmo še drobec iz Zvezne republike Nemčije. Znano je, da je kancler Helmut Schmidt nedavno tega prestal operacijo na srcu, po kateri je dobro okreval. Svoje zdravje je dokazal med drugim tudi ob zadnjem obisku saudskega princa Fahdija v Bonnu. Ko je ugledni gost prišel v kancierjevo rezidenco, je skupaj z njim stopila noter tudi gruča novinarjev. Schmidtu se je zdelo, da jih je preveč, pa je rekel: „Kaj pa počnete tukaj, hočete mar celo v mojo spalnico?" Odgovor: „Da." Schmidt pa svoji ženi: „Ali vidiš? In večina med njimi so ženske," nakar je objel soprogo in odšel za princem v dnevno sobo... Kanček humorja na najvišji ravni...

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

S pogovorom slovenskih novinarjev z zveznim sekretarjem za zunanjo trgovino Metodom Rotarjem, Dragutinom Kosovcem iz Energoinvesta, Aleksandrom Pavlovićem iz PKB, Stjepanom Lisjakom iz INA, Dragom Petrovićem iz Slovenijalesa in Živkom Preglom, direktorjem Zavoda za družbeno planiranje Slovenije, so se v soboto končali letošnji Gorjupovi dnevi.

Dokončno spoznali

Ko je govoril o možnostih za nadaljnji gospodarski razvoj, je Rotar menil, da se je jugoslovansko gospodarstvo tako močno zaprlo v razne regionalne okvire in da smo zabredli v tako težko gospodarsko situacijo, da smo končno vsi začeli spoznavati, da moramo iz dezintegracije ponovno začeti težiti k povezovanju. Toda povezovanje ne sme potekati po načelu, kdo je močnejši, temveč je treba združevati interese povsod tam, kjer za to obstajajo realne možnosti in potrebe.

KONTINUITETA

Nadaljevanje uspešnega boja jugoslovanskih narodov in delavskega razreda za razvoj samoupravnih socialističnih družbenih odnosov (kot sta ga na podlagi svoje vizionarske sposobnosti spodbudila in mu dala teoretično podlago tovariša Tito in Kardelj) je smisel kontinuitete socialistične revolucije, za katero Zveza komunistov po smrti obeh velikanov naše revolucije prevzema največjo odgovornost.

To izhaja tako in osnutka poročila o delovanju ZKS med 8. in 9. kongresom ZKS kot tudi iz razprave na seji predsedstva CK ZKS (vodil jo je France Popit) o tem dokumentu, ki so ga podprli, dopolnili in ga bodo v kratkem poslali v javno razpravo občinskim in osnovnim organizacijam ZKS.

VLADISAVLJEVIĆ PREDSEDNIK SAP VOJVODINE

Na seji predsedstva SAP Vojvodine so za novega predsednika izvolili Predraga Vladisavljevića, člana predsedstva SAP Vojvodine, ki bo to funkcijo opravljal do izteka mandata sedanjega vojvodinskega predsedstva. Vladisavljević prihaja na to dolžnost potem, ko je bil Radovan Vlajković izvoljen za člana predsedstva SFRJ.

TRETJI PONATIS „ZMOT DIJAKA TJAŽA"

V Celovcu so predstavili izredno litararno uspešnico koroškega Slovenca Florjana Lipuša. Podljubeljska založba Drava in Založništvo tržaškega tiska sta predstavila tretjo izdajo romana „Zmote dijaka Tjaža", ki je bil sila odmeven tudi v nemškem prevodu. Tiskovne konference se je udeležil tudi Josip Vidmar, knjigo pa je predstavil predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franc Zwitter.

MILAN MEDEN

TELEGRAMI

BEOGRAD – Italijanski zunanji minister Emilio Colombo je po enodnevnem obisku v Jugoslaviji odpotoval iz Beograda. Tik pred odhodom mu je Josip Vrhovec priredil slovesno kosilo.

BEJRUT – Izvršni odbor palestinske osvobodilne organizacije ni zavzel določnega stališča do bližnjevzhodne mirovne pobude Saudske arabije. Odbor je pod predsedstvom Jaserja Arafata sprejel „soglasno odločitev", da se bo podredil kakršnemukoli stališču, ki ga bodo po saudskem načrtu sprejeli zunanji ministri arabske fronte trdnosti in konfrontacije na prihodnjem sestanku, ki bo v Adnu 17. novembra. Fronto sestavljajo: Sirija, Libija, Alžirija, DLR Jemen in PLO.

LONDON – Komaj teden dni po londonskem srečanju med Margareth Thatcherjevo in irskim premierom Fritzgeraldom ter njunem dogovoru o ustanovitvi skupnega anglo–irskega medvladnega sveta so se razmere v Ulstru tako zaostrile, da predstavniki britanske vlade in vojske pozivajo prebivalstvo, naj ostane mirno, zaupa varnostnim silam in naj se izogne izzivom IRA.

TEHERAN – V Bijaru in Zanjanu v iranski pokrajini Korasan zahodno od Teherana so usmrtili še devet pripadnikov in simpatizerjev organizacije mudžahedini-i-halk, ki se bojujejo proti iranskemu režimu. Kot je sporočila iranska televizija, so jih na smrt obsodila revolucionarna sodišča zaradi „oboroženega upora proti islamski iranski republiki in proti bogu".

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

AVTOMATIZACIJA

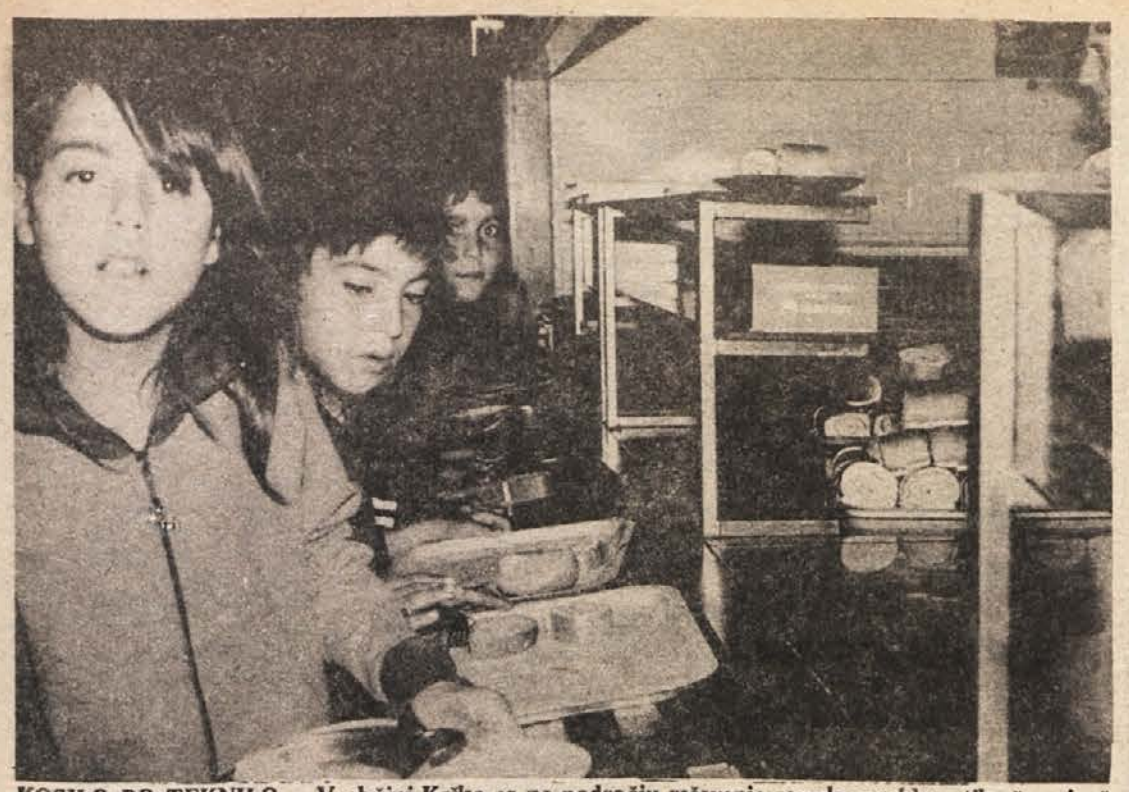

KOSILO BO TEKNILO – V občini Krško so na področju reševanja romske problematike še največ storili pri delu z najmlajšimi. Kar 18 otrok dokaj redno obiskuje 1.c razred na osnovni šoli v Leskovcu, skupaj z ostalimi štirinajstimi, ki obiskujejo vrtec, pa se pripeljejo do šole. Tu se preoblečejo in umijejo in dobe malico ter kosilo, kar se jim v teh hladnih dneh še posebej prileže. Tovarišice pravijo, da so otroci Romov marljivi, čeprav malce bolj živahni, tisti iz višjih razredov pa se sploh ne razlikujejo več od sošolcev. (Foto: Vlado Podgoršek)

PRIREDITEV MLADIH – Občinska konferenca ZSMS Kočevje je 11. novembra v Šeškovem domu pripravila prireditev z naslovom „Mladost v pesmi, besedi in spretnosti", na kateri so poleg domače mladine sodelovali tudi vojaki iz Ribnice. V kvizu je zmagala ekipa gimnazije.

JESEN ZA SREČANJA – V soboto, 14. novembra, se je štirideset starostnikov KS Podgrad udeležilo vsakoletnega srečanja v tamkajšnji šoli. Srečanje so skupaj pripravili aktivisti RK iz šole v sodelovanju s Centrom za socialno skrbstvo, kulturni program pa so spletli pionirji iz šole.

BREŽICE: TO JESEN MANJ PAPIRJA

Odkar star papir ni več zastonj, ga šolarji v brežiški občini raje zbirajo. Njihova vnema se pozna pri količinah, ki ostanejo Rdečemu križu. Ta je v zadnji akciji zbral le 2.120 kg starega papirja, od tega 300 kg kartonažnih ostankov. Občinski odbor RK bo zaradi tega organiziral na leto le po dve zbiralni akciji namesto štirih. Časopisni papir odkupuje Odpad že po 3,80 din kg, karton pa po 0,50 din.

»Dolenjski list« v vsako družino

Sejmišča

NOVO MESTO: Na ponedeljkovem sejmu so rejci ponujali 344 pujskov in 17 nad tri mesece starih prašičev, prodali pa so jih 195. Za pujske so iztržili od 2.000 do 2.800 din, za starejše prašiče pa od 2.900 do 4.000 din.

BREŽICE: Srednje obiskan je bil sobotni sejem, na katerega so prodajalci pripeljali 493 pujskov in 16 nad tri mesece starih prašičev. Prvih so prodali 367 po 110 do 120 din, drugih pa 9 po 80 din kilogram žive teže.

Krško: še bo „zelena moja dolina"

Kar 548 milijonov dinarjev vredne čistilne naprave gradijo po načrtu – Izziv vsem, ki v gonji za dobičkom pozabljajo na pomen zdravega okolja

Tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj Krško ni zgolj industrijski velikan, marveč tudi eden največjih slovenskih onesnaževalcev okolja. Maja letos pričeta gradnja čistilnih naprav na tovarniškem dvorišču vendarle obeta, dela namreč tečejo po zastavljenem načrtu.

Kemično–mehanske čistilne naprave – poleg krških celulozarjev in papirničarjev jih sofinancirata še jedrska elektrarna in Območna vodna skupnost Dolenjske – bodo imele poglavitne učinke pri zajemanju odplak, ki se sedaj stekajo v

KRŠKI DIMNIK: vsak dan izbruha 9 ton prahu

Savo, in občutnem zmanjsanju onesnaževanja zraka. V posebnih bazenih bodo zbirali odpadni lug in odpadke, ki nastajajo pri proizvodnji celuloze ter brušenju lesa, in zajemali tiskarske barve iz starega časopisnega papirja. Obenem bodo zajeli ves pepel, ki nastaja pri dnevnem sežiganju 90 – 110 ton premoga. Pepel bodo izločili po suhem postopku ter ga odvažali v mestno odlagališče pri Stam gradu. Posebno uspešna bosta dva elektrofiltra, ki bosta skoraj v celoti pre prečevala uhajanje prašnih delcev v atmosfero, tako da 75 m visoki dimnik ne bo več bruhal vsak dan najmanj 9 ton prahu po Krškem in okolici. Močno bodo zmanjšane neprijetne vonjave, ki jih vse bolj zaznavajo tudi Brežičani.

Z naložbo v višini 548 milijona dinarjev bo krški kolektiv bistveno prispeval k čistejšemu okolju, postati pa bi moral zgled tudi ostalim podpisnikom samoupravnega sporazuma za čistejšo reko Savo in vsem tistim delovnim organizacijam, ki pri zastavljanju naložb in v gonji za dobičkom pozabljajo na skrb za človekovo okolje.

M. PODGORŠEK

DOLENJCI PRI POSAVCIH – Skupni interesi povezujejo regije. Na sliki: inž. Niko Rihar iz Novega mesta in inž. Drago Kotar iz Trebnjega med podpisovanjem.

Končno dogovor o klavništvu

Dolenjci, Posavci in Belokranjci podpisali

O zapiranju klavnic, celo o politični odgovornosti je bilo že veliko izrečenega in tudi napisanega. Konec dober, vse dobro, bi zato lahko zapisali o podpisu samoupravnega sporazuma o poslovnem sodelovanju in delitvi dela klavniško–predelovalne dejavnosti do leta 1990 10. novembra v Kostanjevici.

Sporazum je plod sodelovanja medobčinskih gospodarskih zbornic Posavja in Dolenjske. Zastavljeni niso cilji dolgoročnega sodelovanja. V tem delu Slovenije je osem kolektivov, ki se ukvarjajo s tem poslom. Klavnice bodo tudi poslej ostale v vsaki posavski občini. Predelava bo prenesena v Novo mesto, h Kmetijski zadrugi Krka. Klanje bo poverjeno brežiški Agrarii. Odgovorni v novomeški občini morajo še razčistiti, na kakšen način bodo vključili zasebno klavnico v Škocjanu.

Dolgoročni sporazum ne bo edina akcija obeh zbornic. Predstavniki zadrug in izvršnih svetov so posebej [illegible] preskrbo. Seveda ne kot nov aparat, temveč kot možnost za skupne nastope in akcije. Ta oblika se je že uveljavila v Ljubljani.

A. ŽELEZNIK

Lik slabega dela

Kupec naročil mize, poslali so mu omare

Ko so pred otvoritvijo nove zdravstvene postaje v Dragi dobivali opremo (iz kočevskega tiska), so ugotovili, da so dobili omare iz ene serije, predale zanje pa iz druge; oboje ni sodilo skupaj.

Še bolj čudna zamenjava se je zgodila minuli teden, ko je Lik dobavljal mize za osnovno šolo v Stari cerkvi pri Kočevju. Ko je monter odprl zaboje, je ugotovil, da v njih niso mize, ampak omare. Za naslednji dan je bil sklican sestanek ravnateljev osnovnih šol iz občin Grosuplje, Ribnica in Kočevje; bil naj bi v osnovni šoli Stara cerkev, in sicer prav za omenjenimi mizami. Na srečo sta Lik in Stara cerkev le nekaj kilometrov narazen in so lahko napako hitro popravili.

To sta le dve Likovi napaki, za kateri smo zvedeli povsem slučajno. Zato se lahko vprašamo, koliko jih je še, za katere sploh ne vemo, in to ne le pri Liku, ampak tudi drugod. Sedaj so hudi časi za vse, tudi za gospodarstvo in za Lik. To pomeni, da bi vsaj zdaj že morali deiati odgovorneje. Neodgovorno delo prinaša nepotrebne stroške, ki jih trpi kolektiv. Morda pa ta svoje slabo in neodgovorno delo zaračuna kar kupcu.

J. PRIMC

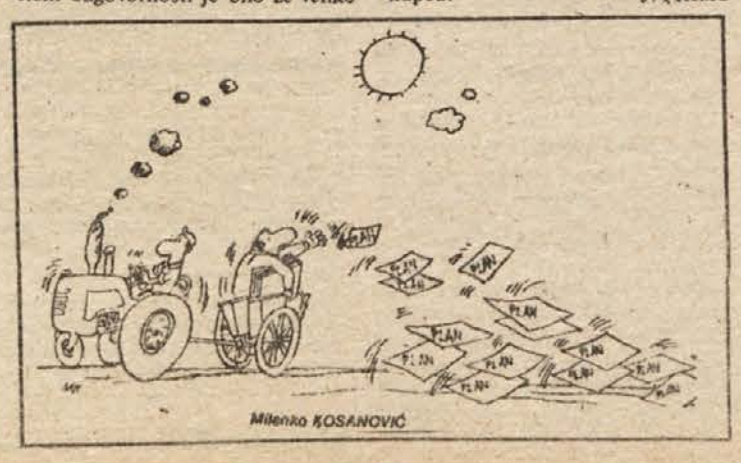

Kmetijski nasveti

Namesto gnoja – lignit

Pod soncem nič novega. Kljub obetajočim možnostim, ki jih ponuja hidroponika, gojenje alg, gljivic ali pa Ruthnerjev sistem, bo človeštvo večino hrane v prihodnosti vendarle še pridelovalo na klasičen način, torej na poljih. Slej ko prej ostane zato poglavitno vprašanje, kako povečati ali vsaj obdržati rodovitost zemlje, zlasti ob vedno večji porabi mineralnih, umetnih gnojil ter ob slabšanju drugih osnov rodovitnosti, zlasti humusa v tleh.

Blagodejen vpliv dodajanja organskih snovi na ohranjanja humusa v tleh je poljedelcem splošno znan in ga tudi upoštevajo. Vendar nekateri ubirajo tudi glede tega bližnjice, kjer jih ni. Prekomerno povečujejo količino uporabljenih visoko koncentriranih umetnih gnojil, ki dajejo velike hektarske donose, z leti pa močno osiromašijo tla, kar se potem maščuje. Zemlja potrebuje tudi organske snovi, gnoj, gnojevko, kompost – ali pa humusno mineralno gnojilo, o čemer je beseda v današnjem zapisu.

Industrija že nekaj časa ponuja umetna gnojila, pomešana s šoto, kar pomeni, da je tako gnojilo popolnejše od umetnega gnojila samega, saj ima še organsko sestavino. Ker Jugoslavija kaj dosti šote nima in jo mora uvažati iz Sovjetske zveze ali Poljske, so pri nas začeli izdelovati humusno mineralno gnojilo na osnovi slabših vrst premoga, lignita. Patetiran je izdelek po imenu humofertil, ki je v večletnih poizkusih preizkušen že tudi v praksi.

V prav vseh 57 znanstveno zasnovanih poizkusih je dal humofertil boljše rezultate v pridelku različnih poljščin kot samo mineralno gnojilo, torej je premog ugodno vplival na rodovitost tal. Novost se je posebno dobro obnesla na tleh, ki so revna s humusom ali ki so preslabo gnojena s hlevskim gnojem, ker ga pač primanjkuje. Kaže, da se bo v prihodnosti izplačalo uporabiti večje količine lignita, zlasti iz dnevnih kopov, za gnojenje kot pa za kurjavo oz. kot vir tako iskane energije.

Inž. M. L.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Po martinovem, ko se je vino delno očistilo, začne vino zoreti. Kletarjeva naloga je, da s pravilnim ravnanjem s pomočjo raznih kletarskih opravil pospeši razvoj vina do popolnosti. Čimprej doseže vino popoln razvoj, tem prej bo sposobno za prodajo. Temu ravnanju in z njim združenim kletarskim opravilom pravimo šolanje vina.

Med prvo kletarsko opravilo, ki ga opravimo pred pretakanjem in pospešuje zoritev vina, sodi

dolivanje vina

Zaradi vrenja mošta sodov nismo napolnili do pilke. Tudi samembe mošta v vino in zaradi izhlapevanja zmanjša tekočino v sodu za približno 1 odst. pa tudi več, včasih celo do 3 odst. Zato imamo v sodih večji ali manjši prazen prostor nad povrelim moštom – vinom. V praznem prostoru pride vino v dotik z zrakom – kisikom in s tem so dani pogoji za oksidacijo vina, dani so pa tudi pogoji za delovanje škodljivih aerobnih mikroorganizmov. Tako pride do škodljivih pojavov, kot so: okus po zraku, vino postaja prazno, mehko, pozneje se pojavi na vinu kan (birsa) v obliki bele prevleke, pride celo do najhujše okvare, ko vino cikne in postane neužitno.

Najbolj preprost in najbolj učinkovit način preprečevanja vseh teh škodljivih dejavnikov je

dolivanje vina v sodih

Z dolivanjem vina v sodih začnemo takoj po Martinovem, to je po končanem burnem vrenju mošta, torej že pred prvim pretokom. V začetku, ko vino tiho vre in je še toplo, ko se ogljikov dvokis počasi še sprošča, je treba sode dolivati bolj pogosto, navadno dvakrat na teden. Pozneje, po končanem tihem vrenju, ko je vino že popolnom čisto in nastopi hladnejše zimsko vreme, je izhlapevanje vina manjše in je zato lahko dolivanje redkejše. Na poletje je izhlapevanje zopet večje, zato je dolivanje vina v sodih ponovno pogostejše. Pravilno je, da enkrat na teden kontroliramo, če je vino v sodu izhlapelo, in prazen prostor napolnimo z dolivanjem do pilke. Tako je dolivanje vina v sodih obvezno delo kletarja skozi celo leto.

Za dolivanje moramo imeti vedno na voljo ustrezno vino v manjših posodah, z kar moramo poskrbeti že sedaj, zlasti pa ob prvem pretakanju, po katerem moramo vino vsekakor doliti do pilke. Vino, s katerim dolivamo, morimeti podobne lastnosti kot vino v sodu, ki ga polnimo. Rdeča vina lahko izjemoma dolivamo z ustreznim belim vinom. To se ujema zlasti pri napravi cvička, ko rdečemu vinu dodamo manjši odstotek belega vina, na primer vino kraljevine, rumenega plavca, laškega rizlinga. Razumljivo, da rdečega vina ne moremo uporabiti za dolivanje belih vin. Za dolivanje lahko izjemoma porabimo zdravo in ustrezno staro vino, ne moremo pa starega vina dolivati z novim vinom. Vsako vino, ki ga porabimo za dolivanje, moramo poprej vsej organoleptično preizkusiti, priporočljivo je narediti manjši preizkus v litrski steklenici.

Nadomestek za dolivanje

Čeprav je dolivanje najenostavnejši in najbolj učinkovit način varovanja vina v sodih v kleti, se mnogi mali vinogradniki tega načina ne morejo poslužiti, ker nimajo na voljo ustreznega vina za dolivanje. Poleg tega vino iz majhnih sodov po malem pijehnih kleteh ne moremo (zlasti na pomlad in poletje) nadomestiti, ker pač nimamo vina za dolivanje. Vendar je tudi v tem primeru treba vino v sodu zaščititi, da ne pride v dotik z zrakom – kisikom.

V večjih kleteh nadomeščajo dolivanje z ogljikovim dvokisom ali s vplinjenim dušikom. Ogljikov dvokis uvajajo v sod, to je v prazen prostor nad vinom, iz jeklenk. Z eno jeklenko lahko polnimo prazen prostor nad vinom v več sodih. Za male kletarje je ta postopek težje izvedljiv zaradi dragega in oteženega nakupa jeklenk in ustreznih dozirnih aparatov, ker industrija še ni dala v promet malih jeklenk z ogljikovim dvokisom ali vplinjenim dušikom.

Za majhne kletarske obrate pride v poštev kot nadomestek za dolivanje žveplov dvokis. Azbestno žveplo sežgemo v primerni pločevinasti pečici in skozi cev odvajamo žveplov dvokis v prazen prostor nad vinom v sodu. V Trstu prodajajo žveplov dvokis v kilogramskih pločevinastih valjih, podobnih spreju za lase (ANDRDE – SOLFORSCA – SO2), s katerim preprosto in učinkovito zažveplamo prazen prostor nad vinom v sodu. Ta način sam že več let z uspehom uporabljam.

Dr. Vojislav Radovanović v knjigi („Tehnologija vina" priporoča še uporabo kalijevega metabisulfita (vinobrana). Za 100 litrov praznega prostora nad vinom je treba vzeti 200 gramov kalijevega matabisulfita in 100 gramov limonske kisline. To pomešamo in damo v platneno vrečico, mešanico po vrvici spustimo v vino, da se tvarina zmoči, nato potegnemo vrvico z vrečico iz vina in jo pustimo tik pod pilko, da ta mešanica visi v vrečici pod pilko v praznem prostoru v sodu. V prisotnosti limonske kisline se v mokrem vinobranu sprošča žveplov dvokis, ki kot plin varuje vino pred škodljivim vplivom kisika (zraka) in pred škodljivimi pojavi aerobnih mikroorganizmov.

DT

Vsebinskih...

(Nadaljevanje s 1. strani)

rezultate, če jih postavimo ob bok trudu in sredstvom, ki so vložena v idejnopolitično usposabljanje. Moti neangažiranost in nezainteresiranost tistih, ki so šli skozi različne programe, kar po svoje vpliva tudi na uspešno in primerno kadrovanje. V razpravi so člani ostreje postavili zahtevo, da stalnega osipa pri osnovnih stopnjah usposabljanja, ki so obvezne za kandidate in nove člane ZK, ne bi smeli tako strpno gledati, kot bi tudi ne smeli dopuščati lažnega „stabilizacijskega" premišljanja o tem, kako negospodarno je pošiljati delavce na izobraževalne tečaje in seminarje. „Komunistov nas je že toliko, da nič hudega, če koga ne bomo sprejeli ali pa koga ven vrgli, če ne najde časa za aktivno delo," je sekretar MS ZKS Boris Gabrič postavil piko na i k ugotovitvam o neangažiranosti in nezainteresiranosti za idejnopolitično usposabljanje v mnogih okoljih.

Na seji so potrdili in dali podporo predlogom komisije za kadrovska vprašanja pri medobčinskem svetu, ki je za nekatere pomembnejše funkcije evidentirala nove kandidate.

M. MARKELJ

Dva dni za sto številk

Desetletna želja dobiti telefonsko povezavo podgorjanskih vasi s svetom, bo, kot kaže, že v nekaj mesecih postala rasničnost. Zadnjo soboto in nedeljo je 140 krajanov, mladincev in vojakov vojašnice Milana Majcna kopalo v Stopičah skoraj dva kilometra dolg jarek za telefonski kabel, ki so ga krajani sami kupili. PTT Novo mesto je pripravila medkrajevno povezavo in avtomatsko centralo v Stopičah, do Dolža in Iglenika pa bo napeljava po zraku, za kar so krajni že postavili drogove. Žal tudi pri tako pomembnem delu za celotno krajevno skupnost ne gre brez težav. Nekateri vaščani se očitno ne zavedajo pomembnosti izgradnje telefonskega omrežja in ne puste prekopati svojega zemljišča. Tako bo pred nadaljevanjem akcije še veliko nepotrebnih besedi in korakov.

(Foto: Janez Pavlin)

Predlog: preložiti gradnjo

Najprej dozidati stari vrtec, nato graditi novega

Za uresničitev srednjeročnega plana razvoja otroškega varstva v občini Kočevje ne bo dovolj denarja, zato je izvršni odbor predlagal skupščini otroškega varstva, naj bi načrt nekoliko spremenili.

Po novem predlogu naj bi v prihodnjem letu prenovili stavbo vrtca „Čebelica" na Ljubljanski c. 22 v Kočevju. „Čebelici" naj bi dogradili prizidek s 5 igralnicami (zdaj imajo 4 igralnice) in razdeljevalno kuhinjo. Ogrevanje naj bi napeljali iz stavbe občinske skupščine. V tem vrtcu je zdaj 100 otrok (zmogljivost je sicer le 80 otrok), po prenovitvi pa bi jih lahko sprejeli 194.

Gradnjo vrtca v Turjaški ulici, ki je v sedanjem načrtu predvidena najprej, naj bi po novem predlogu prenesli v leto 1985. V tem vrtcu bi bilo prostora za 242 otrok. Predračunska vrednost te gradnje je po cenah iz leta 1980 prek 35 milijonov dinarjev, po sedanjih cenah že blizu 50 milijonov dinarjev, seveda pa bodo dejanski stroški leta 1985 še veliko večji.

Računajo, da jim bo denar za tako spremenjen načrt v glavnem uspelo zagotoviti. Pri investicijah in sploh financiranju otroškega varstva pa je treba usklajevati prispevek za varstvo otrok, ki ga plačujejo starši (in prispevek, ki ga plačuje sis oz. družba), z načrtom investicij. Če so cene za varstvo visoke, je povpraševanje po varstvu manjše, zato bi se lahko zgodilo, da bi bilo mest v vrtcih celo preveč. Če pa so cene za varstvo otrok nizke (se pravi, če je prispevek družbe za varstvo otroka večji), potem bi vsi želeli imeti otroke v vrtcu in tedaj se seveda pokaže, da je v vrtcih prostora premalo in da je torej treba graditi nove vrtce.

J. PRIMC

POSVETOVANJE RADIOAMATERJEV

Nedavno tega so se v Semiču sešli radiomaterji iz črnomaljske, metliške in novomeške občine. Med drugim so ugotovili, da je med njimi veliko prizadevnih članov, ki pa za desetletno ali celo še daljše delo doslej niso prejeli nikakega priznanja. To pomanjkljivost bodo skušali odpraviti. Žal za radiomatersko dejavnost, ki je velikega pomena za SLO, še nimajo povsod pravega posluha, npr. v Metliki. Nasploh so zadovoljni z delovanjem repetitorja na Mimi gori, čeprav v zadnjem času prihaja do motenj, ki otežujejo zveze. Proučili bodo, ali ne kaže repetitor prestaviti na višji Trdinov vrh. Ugotovili so, da se je v zadnjem letu precej povečalo število radiomaterjev, na račun tega pa je padla kakovost pogovorov prek radiozvez, saj mnogi ne vedo ali pa nočejo vedeti, da se prek takih radijskih valov ni najbolj primerno pogovarjati o politiki, veri, seksu, tudi kletvice in druge grde besede ne sodijo v eter.

F. DERGANC

V DAR DOBILI GASILSKI KOMBI

Gasilci iz Štrekljevca so navezali tesnejše stike z ljubljanskim gasilskim društvom iz Stožic. Prihodnje leto se bodo uradno pobratili, doslej pa so si že izmenjali obiske. Tako je prejšnjo nedeljo belokranjsko vas obiskalo 40 Ljubljančanov, prišli pa niso praznih rok, za avtobusom je namreč pripeljal tudi gasilski kombi, ki so ga podarili Štrekljevčanom. Avto je sicer rabljen (260.000 prevoženih kilometrov), toda za prizadevne belokranjske gasilce nadvse dragocen, saj do sedaj avta niso premogli, ves denar namreč porabijo za gradnjo novega gasilskega doma.

F. DERGANC

Komunisti tudi o svoji odgovornosti

Sevnica: zakaj nesklepčne seje konference ZK

10. novembra so se v Sevnici sešli člani občinske konference ZK. Obravnavali so naloge po 21. seji CK ZKJ, ki so ostale kot dodatna točka dnevnega reda s prejšnjega sklica. Le-ta je takrat po kratkem odmoru postal nesklepčen. Tokrat so z več vidikov pod posebno točko dnevnega reda obravnavali vprašanje sklepčnosti oziroma nesklepčnosti sej konference. Posredovan je bil seznam desetih članov konference z manj kot 50-odstotno udeležbo na sejah. V samokritični razpravi nekaterih prizadetih članov ni manjkalo tudi objektivnih razlogov. Tako je en član konference razpet med delom v krajevni skupnosti, kjer živi, in drugo, kjer dela, tozdom, kjer je direktor, drugim tozdom, v sosednji občini, kjer je vršilec dolžnosti ravno takih opravil, za nameček pa je še član občinskega izvršnega sveta. To je le en primer člana s preveč in celo nezdružljivimi nalogami. Osnovne organizacije ZK morajo obravnavati delo članov konference.

A. Ž.

PIONIRSKA GASILSKA DRUŠTVA

V Sloveniji je že preko 100 društev pionirjev gasilcev; v novomeški občini je bilo prvo ustanovljeno 23. oktobra v Škocjanu. Želja je, da bi vse matične osnovne šole imele društva „Mladi gasilec". Le tako bomo lahko posredovali preventivno gasilsko službo najmlajšim, v rokah katerih se dostikrat najdejo usodne vžigalice. Ker je delo društev pestro, je za pionirje dovolj zanimivo, spodbujajo pa jih tudi tekmovanja za značko „Preprečujmo požare!" šole imajo navodila, kako društva ustanavljati. Kdor bi želel še kakšne informacije, pa se lahko obrne na občinske gasilske zveze.

FRANC ŠEGEDIN

Vanji v spomin

Pred sedemnajstimi leti si uzrla luč sveta. Tvoje zgodnje otroštvo je bilo prežeto z igro, razigranostjo veseljem in smehom. Kmalu si morala igrišče zamenjati s šolsko klopjo, igrače pa s svinčniki in zvezki. Spoznavati si začela svetle in temne strani šolskega življenja. Težave si premagovala s smehom, ki je zamrl le takrat, ko si izgubila očeta. Oporo si našla v materi, s katero sta postali pravi prijateljici. Svetovala ti je tudi pri enem najpomembnejših korakov v življenju – vpisu v srednjo šolo. Od tu dalje smo hodili po skupni poti življenja, z enakimi željami in ciljem. Spoznali smo, da si dobra tovarišica in prijateljica, vedno pripravljena pomagati. Kdor te je poznal, je imel občutek, da si srečna in da gredo vse tegobe mimo tebe.

Potem pa . . ., vse se je zgodilo tako nenadoma, tako nepričakovano, da še zdaj ne moremo verjeti. Odšla si in za seboj pustila praznino. Mladost ne more razumeti, da je nekje konec, da se neko življenje, konča. Za nas si še vedno živa, Vanja.

SOŠOLCI

Malo razveseljivih podatkov

Devetmesečno poslovanje dolenjskega gospodarstva nič kaj spodbudno – Težavam še ni videti konca – Velike izgube in težave pri oskrbi proizvodnje z repromateriali

Razmere v dolenjskem gospodarstvu po devetih mesecih letošnjega leta niso bistveno boljše kot ob polletju, saj se marsikje srečujejo s precejšnjimi težavami. Tako bi lahko povsem na kratko strnili razpravo o rezultatih poslovanja gospodarstva na razširjeni seji komisije za družbenoekonomske odnose pri medobčinskem svetu Zveze komunistov za Dolenjsko, na kateri so 12. novembra pregledali tudi uresničevanje sprejetih sklepov o kmetijstvu.

Slišati je bilo, da se vsepovsod bore za večji dohodek in uresničitev planov, vendar pa se marsikje srečujejo z velikimi likvidnostnimi težavami, pomanjkanjem surovin in repromaterala (predvsem iz uvoza), težavami pri izkoriščanju kapacitet in pri prodaji, vse večje pa so tudi izgube. Najbolj zaskrbljujoče je, da naštetim težavam ni videti konca in da se do konca leta kaj bistvenega ne bo dalo več narediti. Tričetrtletne obračune naj bi resno in temeljito obravnavali po vseh občinah, predvsem v zborih združenega dela, ugotovitve pa naj bi bile vgrajene v plane za prihodnje leto, da bodo le-ti realnejši.

Celotni prihodek v regiji je bil v primerjavi z enakim lanskim obdobjem sicer večji za 41 odstotkov, še bolj pa so porasla porabljena sredstva. Rast dohodka je v glavnem le rezultat povečevanja cen, gospodarnost pa se niža. Čista akumulacija je kljub precejšnjemu porastu zneskovno dokaj skromna. Čeprav so povprečni neto osebni dohodki večji za 31 odstotkov, ne zagotavljajo sedanje ravni standarda. Zaradi vse večjih likvidnostnih težav delovnih organizacij se povečuje delež kratkoročnih kreditov, predvsem za izplačila osebnih dohodkov. Investicijska poraba se je zmanjšala (majhen porast je le pri negospodarskih investicijah), več pa je tudi lastnih sredstev investitorjev.

Dohodek iz prodaje na tuja tržišča je v regiji večji za 39 odst., vendar pa je izvoz preveč usmerjen na vzhodna tržišča. Velik problem so še naprej izgube, ki jih beležijo tudi družbene dejavnosti (npr. novomeška bolnišnica, Zdravstveni dom Novo mesto in Črnomelj). Med izgubaši je še vedno največji problem IMV, ki je devetmesečje zaključila z izgubo 844 milijonov dinarjev.

Uresničevanje sprejetih sklepov o kmetijstvu je še kar zadovoljivo, čeprav se nekatere naloge prepočasi izvajajo (npr. večje naložbe v primarno kmetijsko proizvodnjo, gradnja hladilnice itd.). Če hočemo v prihodnje izpolniti plane in skleniti reproverige ter več hrane pridelati doma, bo treba oblikovati bistveno drugačne odnose z združenimi kmeti.

ZDENKA LINDIČ–DRAGAŠ

KRŠKO: TEDEN ŠPORTNE REKREACIJE

Tozdi SOP Klepar, Oprema, Ikon in Storitve so v novembru spet dejavno poskrbeli za dobro počutje delavcev. Posebna komisija, ki jo vodi Stane Iskra, je že pripravila tekmovanje v malem nogometu, v soboto pa se je 33 delavcev v deževnem vremenu odpravilo na pohod na Bohor. Skupaj s pripadniki NZ, CZ in komitejev za SLO so se ob koči, kjer jih je presenetil sneg, pomerili še v disciplini partizanskega mnogoboja – metanju bombe v cilj.

NA BIZELJSKEM PRAZNOVALI

Letošnji krajevni praznik so na Bizeljskem v soboto združili še z letošnjimi jubileji. Med temi je bila proslava posvečena tudi 40-letnici izgnanstva. Celodnevna osnovna šola „Edvard Kardelj" je pripravila dan šole in med številnimi gosti iz sosednjih šol so bili tudi predstavniki pobratenih šol iz Logatca in Bistre iz sosednje Hrvaške. Zaslužnim krajanom so prvič podelili 12 bronastih znakov OF.

Želijo biti koristni

Novoustanovljeno Društvo sociologov in politologov Dolenjske se bo vpreglo v raziskovalno delo

Občine Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje so dobile novo organizacijo regijskega pomena. To je Društvo sociologov in politikov Dolenjske, ustanovljeno 3. novembra. Ustanovne skupščine, na kateri so sprejeli statut in dveletni program društva, se je udeležilo kakih 20 sociologov in politologov iz vseh občin. Za presednika je bil izvoljen diplomirani sociolog Boštjan Kovačič, predstojnik Medobčinskega študijskega središča ZKS za Dolenjsko v Novem mestu. Povedal je:

„Tako društvo je bilo potrebno ustanoviti že zato, ker smo sociologi in politologi do zdaj delovali vsak zase in neorganizirano, zato ni moglo biti pravih rezultatov. Če se nam bo posrečilo uresničiti program, sprejet za dve leti, s tem ne bomo le upravičili ustanovitev, temveč bo Dolenjska bogatejša za prenekatero analizo, razpravo, publikacijo in spoznanje, na kar bo moč opreti tudi nova snovanja za daljši čas."

Boštjan Kovačič: „Organizirani sociologi in politologi bomo lahko dali Dolenjski prenekatero potrebno študijo ali analizo."

Program obsega tri glavna področja delovanja dolenjskih politilogov in sociologov. Nemara najobsežnejše je zastavljen tisti del, ki govori o društvenem raziskovalnem delu.

Izobraževalno–usmerjevalni del programa „vidi" organiziranje strokovnih predavanj, sprotno odzivanje na aktualna dogajanja doma in v svetu in nenehno skrb za kadrovsko pokritje dolenjskega območja z novimi sociologi in politologi. Za to, da bi prek društva usmerjali mladino v študij sociologije in politologije, sta se na omenjeni ustanovni skupščini posebej zavzela navzoča: dekan FSNP prof. dr. Zdenko Roter in predsednik Slovenskega sociološkega društva prof. dr. Peter Klinar.

V okvir publicistične in propagandne dejavnosti, ki predstavlja poseben del programa, sodi predvsem objavljanje izsledkov s področja najrazličnejših raziskav, analiz, razprav in drugega gradiva. V pripravi je že natis zbornika „Sociološki preseki slovenske družbe", v katerem bodo objavljene razprave s slovenskega posveta, ki je bil v letošnjem juniju na Otočcu. Po zamisli naj bi izdajo omogočili FSPN. Slovensko sociološko društvo, Novoles in Društvo sicologov in politologov Dolenjske, publikacija pa naj bi izšla v okvir založništva TOZD Dolenjski list.

Seveda pa bo, kot pravi Boštjan Kovačič, ena glavnih nalog tudi nenehna številčna krepitev novega društva. Za zdaj je v njem kakih 30 sociologov in politologov, ker pa društvo noče biti zaprto in torej ne namenjeno samo v imenu zajetih profilov, bo vključevalo tudi druge družboslovce in sploh vse, ki jih v programu zajeta dejavnost zanima.

I. ZORAN

„PTICE SELIVKE" V SEVNICI

V soboto, 21. novembra, ob 17. uri bodo člani Svobode iz Krmelja gostovali v sevniškem gasilskem domu. Uprizorili bodo sočobno domačo komedijo „Ptice selivke". Delo je režiral Krmeljčan Rado Kostrevc.

Kaj bodo šole brez učencev?

V Črnomlju letos učencev iz vse regije le za en oddelek družboslovne usmeritve – Še naprej vztrajati ali jo nadomestiti z drugimi usmeritvami?

Namen posveta o ustreznosti razporeditve izobraževalnih programov na Dolenjskem in razpisu programov za prihodnje šolsko leto (časa za priprave ni več na pretek), ki ga je 13. novembra pripravil medobčinski svet SZDL za Dolenjsko, je bil priti do čim boljših rešitev, da bi v srednjem usmerjenem izobraževanju na Dolenjskem res imeli tiste usmeritve, ki bi najbolj ustrezale potrebam gospodarstva, pa tudi nagnjenjem in željam učencev in staršev. Kljub dokaj burni razpravi in ostrim besedam pa se sodelujoči iz vseh štirih dolenjskih občin niso dokopali do kakšnih bistvenih rešitev, čeprav je nekaj problemov, ki bi zahtevali temeljit razmislek in spremembe.

Ker je sedaj čas, ko se pripravljajo razpisi za prihodnje šolsko leto, bi bilo nujno pogledati, kaj v letošnjem sicer zamujenem razpisu ni bilo v dobro, da bi se izognili težavam in popravili napake. Vemo namreč, da za nekatere usmeritve predvsem v skrajšanem programu skoraj ni bilo prijav, medtem ko je bil ponekod velik naval. Razkorak so reševali s preusmerjanjem, kar pa brez dvoma ni idealna pot. Navsezadnje je bilo le doseženo, da je bil vpis v večino usmeritev zadovoljiv, kot tudi odnos med vpisom v proizvodne in neproizvodne usmeritve. V Novem mestu sta zaradi premalo prijav izpadla le po en oddelek cestnoprometne in kovinarske usmeritve, v Črnomlju pa so mogli napolniti le en oddelek družboslovne usmeritve namesto dveh, kar je pogoj za matično šolo.

Prav ta usmeritev v Črnomlju je tudi najbolj vprašljiva. Učenci iz dolenjskega območja se očitno težko odločijo za šolanje v Črnomlju, če vidijo kakšno drugačno možnost. Da ni bilo večjega vpisa učencev iz vse regije je vplivalo tudi to, da ta usmeritev po štirih letih ne da konkretnega poklica, pa tudi razpisanih štipendij skoraj ni bilo. Vprašanje je, če jim bo letos z usmerjanjem uspelo zagotoviti dovolj učencev. Zato je bilo slišati, da bi bilo pametno poiskati in uvesti druge usmeritve, ki bi pritegnile učence in bile trdneje povezane z belokranjskim gospodarstvom. Vztrajati pri tem, da je šola regijska, je namreč brez pomena, če učencev ni. Ni pa sprejemljivo, da dragi šolski prostori in ustrezni kadri ostajajo neizkoriščeni.

Predstavniki iz Črnomlja se za možnost uvedbe kakšne druge usmeritve niso najbolj ogreli, oz. ne pristajajo na to, da bi imeli le dislocirane oddelke, ne pa tudi matične šole za družboslovno usmeritev. Vprašanje pa je, komu naprtiti odgovornost, če učencev kljub usmerjanju v prihodnjem letu ne bo in bo Dolenjska zato ostala brez družboslovne usmeritve, po kateri pa potrebe brez dvoma so.

ZDENKA LINDIČ–DRAGAŠ

DARUJTE KRI!

Občinska konferenca SZDL, občinski odbor Rdečega križa in občinski sindikalni svet Krško vabijo prostovoljne krvodajalce, da se udeležijo krvodajalske akcije, ki bo v četrtek, 26. novembra, v ambulanti Celuloze v Krškem, in v petek, 27. novembra, na Senovem v osnovni šoli. Kri bodo jemali od 6. do 13. ure.

Borci zborujejo

Kočevje: največ hude krvi zaradi stanovanj

V Kočevju je dni zborujejo organizacije Zveze združenj borcev. Med prvimi so imeli volilno konferenco borci Šercerjevega terena.

Razprava je bila živahna, največ govora pa je bilo o stanovanjskih razmerah borcev ter investicijskem in tekočem vzdrževanju stanovanj. Precej kritike je bilo naslovljene na samoupravno stanovanjsko skupnost, hišne svete pa tudi na nekatere stanovalce. Nekateri menijo, da se bo vse uredilo ob novem popisu stanovanj, ki bo opravljen do konca leta, kar pa je verjetno prazno upanje.

Žal so se premalo pogovorili o drugih zadevah, ki so pomembne za borce, tudi o njihovem zdravstvenem stanju, oskrbi in drugem.

Izvoljeni delegati bodo posredovali predloge borcev na seji konference ZZB mesta Kočevje. Mi pa lahko rečemo le še, da bi marsikaj lahko postorili sproti, brez hude krvi, če bi delali složno. Za razmere smo torej krivi vsi.

A. ARKO

Vanja Požar

V vrste „Partizana" Novo mesto te je pripeljala mati, bila si osemletna deklica z velikimi črnimi očmi, ki so gledale zvedavo izpod pramena tvojih tako lepih črnih las.

Vsem si bila všeč! Vedno nasmejana, igrivo nagajiva, tovariška in prijetna v družbi vrstnikov. Starejši smo te spoznali kasneje prek tvojih lepih nastopov na akademijah in zletih, ko si s prijetnim gibanjem znala izraziti svojo mladost. Za tabo bo ostalo prazno mesto na zletih „Bratstva in enotnosti" v Prijedoru, Gospiću, Karlovcu, Banjaluki in Novem mestu. Svojo mladost si najglobje izrazila na stadionu lansko leto v Beogradu, ko je tvojo drobno srce skupaj z nami čutilo izgubo Tita.

Vse tvoje soteknovalke na prvenstvih v Murski Soboti, Karlovcu, Ljubljani, Novem mestu, Subotici, Mariboru, Brežicah, Zagrebu, Prištini, Novi gorici in Bratislavi, kjer si nastopala, čutijo tvojo izgubo. Tvoj največji uspeh in priznanje je bilo sodelovanje za izbor ekipe za mediteranske igre v Splitu, kjer je tvoja prijateljica Jasna dosegla največji uspeh. Ti si ga znala deliti z njo.

Tebe ne bo več v športno dvorano, ne na novi parter, kjer si najlepše telovadila, ne na šesto vrsto tribune, kjer si skupaj z mamo ali vrstnicami znala z navijanjem izraziti vso svojo dekliško pripadnost novomeškemu športu.

Tvoji športni prijatelji

MLADI DOPISNIK

KRAVA SE V BANKI SPREMENI V PETELINA

Zadnjega oktobra, ko je bil dan varčevanja, so v televizijskem „zrnu" povedali, da vloge varčevalcev v bankah ohranijo realno vrednost, saj morebitne izgube zaradi inflacije in drugega krijejo obresti. Pozdravljam prizadevanja bančnikov, da bi s primernimi obrestmi končno ohranili stvarno vrednost vloženega denarja. Žal je še zmeraj tako, da za vloženi denar, s katerim bi zdaj lahko kupil kravo, čez nekaj let dobiš le tele, ako pa denar pustiš še dlje v banki, potem lahko kupiš kvečjemu petelina.

A. T.
Šentjernej

pisma in odmevi

TEKMOVANJE „MLADOST V PESMI . . ."

V ponedeljek, 9. novembra popoldne, je bilo v brežiškem domu JLA tekmovanje „Mladost v pesmi, besedi in spretnosti" za vojake garnizona Cerklje ob Savi. Tekmovanje je potekalo v okviru zagrebškega armadnega območja. Nastopili so: mešani pevski zbor vojakov in dijakinj brežiške gimnazije, recitatorji, vojaški ansambel Plave ptice, folklorna skupina in članice ritmične skupine OŠ bratov Ribarjev iz Brežic. Tekmovanje je spremljala komisija iz Zagreba, ki bo tekmovanje tudi točkovno ocenila.

IRENA IVANŠK
Artiče

Junakova mati pri nas

Za dan šole nas je obiskala mati narodnega junaka Mevžlja, ki je padel skupaj z Milanom Majcnom

V Murencah pri Šentjanžu sta se 28. in 29. oktobra do smrti borila narodna junaka Milan Majcen in Janči Mevželj. Ta boj je jeseni prvega leta okupacije močno odjeknil po vaseh, mestih in ječah. Čeprav sta se borila le dva partizana, ne četa ali bataljon, bo ostal zapisan v zgodovini. Naša šola nosi ime po obeh junakih. Vsako leto praznujemo 28. oktobra dan šole. Letošnji je bil še posebno zanimiv.

Na praznovanje dneva šole smo povabili 84-letno Jančkovo mamo. Po proslavi, ki smo jo imeli v telovadnici šole, smo odšli v Murence in k spomeniku padlim junakom položili šopek in prisluhnili besedam borca 12. SNOUB. Potem smo odšli na pokopališče v Šentjanž, kjer sta pokopana Majcen in Mevželj, nazadnje pa smo se zbrali okoli matere junaka Mevžlja in prisluhnili njenim prijaznim in toplim besedam. Pripovedovala je o življenju svojega sina, o njegovi mladosti. Janči je bil kot otrok zelo priden. Nikoli ji ni nagajal. Najraje se je igral s hlodi na dvorišču, ki so mu bili vse, od vlaka do voza. Manj veseli so spomini na vajna leta, ko so sovražniki večkrat vdrli v stanovanje in iskali, razmetavali pohištvo, pa tudi ukradli kaj vrednega. Jančkova mati se dobro spominja, kako so iz novega krila najstarejše hčerke naredili srajco za Jančka, kupili še eno ter poslali paket na Dolenjsko. To je bilo zadnje darilo domačih. Kmalu zatem so ga ubili. Star je bil komaj 18 let.

Danes živi Jančkova mama pri hčeri, ima borčevsko pokojnino. „Malo kuham, imam vrt, kvačkam. Brez dela nisem nikoli. In tudi berem rada. Srečna sem, da se tako lepo spominjate mojega sina. To mi zelo veliko pomeni," je na koncu dejala prijazna žena.

T. Juvančič, B. Hočevar, B. Tratar, K. Jalšovec in M. Bartolj
OŠ Mokronog

Pri grobu narodnih junakov Majcna in Mevžlja na Šentjernejskem pokopališču.

Ob izjavi Daneta Korice

Zvezni atletski kapetan je (napak) ocenjeval razmere v Novem mestu, očitno pod vtisom lepega sprejema

Seveda tudi po obisku Daneta Korice v novomeškem atletskem klubu Novo mesto nenadoma ni postalo atletska deveta dežela. To zagotovo ni vsaj za devet desetin atletov, ki se iz leta v leto srečujejo z istimi težavami – odločno premajhnimi in slabo vzdrževanimi slačilnicami, kopalnico, kjer pozimi temperatura ne preseže 5 C, atletsko stezo, ki je pred nedavnim nekomu služila celo za avtomobilske dirke, in še s čim.

Koričina izjava po obisku v Novem mestu in Ljubljani je resnično stanje nekam čudno prezrcalila: „V Novem mestu je čudovito delati, na stadionu že polagajo tartan! V Ljubljani ni nobenih pogojev za delo!"

Seveda Dane Korica ni kriv za čudno informacijo, ki so jo prinesle Sportske novosti. On si je novomeški stadion ogledal in ga tudi po svoje ocenil. Vendar večina ljudi, ki bere Sportske novosti, ne more priti v Novo mesto in se na lastne oči prepričati o tem, kakšen užitek je vaditi atletiko v dolenjski metropoli. Človeka, ki stvar pozna, pa nekoliko preseneča primerjava med ljubljanskimi in novomeškimi delovnimi razmerami. Ker sem bil v študentskih letih sam član AK Olimpije v Ljubljani, prej in potem pa aktiven atlet in trener AK Novo mesto, lahko pomagam pokazati, kako čudovito je delati tu in kako strašno je delati tam.

Ljubljanska in novomeška steza sta iz ugaskov, vendar je ljubljanska zelo kvalitetna, novomeška pa zanič. Razlog je preprost: ljubljanska je kakih 30 let starejša, udelena, bolj elastična. Pozimi seveda ne cna ne druga nista za rabo. Ideja za ceneno (novomeško) obnovo stadiona je tu: počakajmo še kakih 30 let, pa bo bolje!

Zimska vadba v Ljubljani se razlikuje od novomeške. Novomeški stadion ostaja pozimi nedotaknjen, v kopalnici pa toliko da ne visijo ledene sveče. V Ljubljani pozimi že dolga leta plužijo stezo in polagajo 150 m dolge preproge, ki so zadnje čase res tartanske. Kopalnici in slačilnici sta sicer še Plečnikovi, a zelo topli. Atleti po treningu dobijo topel čaj.

Prav pred tednom so se nam Novomeščanom lahko cedile sline, ko smo si ogledali načrt za preureditev velike dvorane v Topniški ulici za atletiko. Ljubljanski atleti v tej dvorani vadijo že nekaj let, zdaj pa bodo v njej položili 6 plastičnih stez za sprint do 45 m, uredili skakališča za daljino in troskok, skok v višino in skok s palico. V tej atletsko „nemogoči Ljubljani" se bodo potrudili položiti celo 110 m dolgo krožno stezo. Obnova bo stala nekaj sto starih milijonov.

V Novem mestu pa je čudovito delati . . . in tudi tartan že polagajo! Iz stometrskega jarka, kamor naj bi napeljali gramoz in nato v širini enega metra asfaltirali stezo (eno 100 metrov dolgo stezo!) ter nanjo položili preprogo iz (neuvožene/netartanske) umetne snovi, se širi glas, da v Novem mestu polagajo tartan. Jarek, ki smo ga v glavnem skopali sami, pa je še vedno zbirališče deževnice in do današnjega dne (jesen pa je bila lepa, kot nalašč za tako delo) še ni videl gramoza in tudi že neštetokrat obljubljenega asfalta ne! Najbrž „se čaka" na objektivne težave, mraz, sneg . . .

Dane Korica je bil navdušen nad sprejemom, ki ga je pri atletskih delavcih doživel v Novem mestu, in razočaran nad ljubljanskim. To je po svoje tudi povedal v Sportskih novostih, ki so zadevo spet po svoje zasukale.

JANEZ PENCA

Potujoča za vse štiri občine?

Novomeška „knjižnica na kolesih" potrebuje pravi bibliobus – Letos izposodila že 13.000 knjig

Novomeška potujoča knjižnica je letos do konca oktobra – na svojih križarjenjih po krajevnih skupnostih – bralcem izposodila okoli 13.000 knjig. To pomeni, da je bila vsaka knjiga iz njenega fonda, ki šteje po zadnjih podatkih 7.500 del, izposojena skoraj dvakrat in najmanj tolikokrat tudi prebrana. Seveda je dejansko število bralcev težko ugotoviti, saj predvidevajo, da je izposojene knjige v marsikateri družini prebralo več članov. Poleg tega lahko zapišemo, da je potujoča knjižnica upravičila svoj obstoj, približala knjigo krajanom v odročnejših vaseh in odpravila bele lise tam, kjer bralnih navad do zdaj niso poznali.

Knjižnica na kolesih potuje po novomeški občini že tri leta. Prvič je šla na pot pred dnevom republike leta 1978. Pred nekdanjo osnovno šolo v Gabrju je imela prve „odjemalce". Prišli so v velikem številu in to je bilo dobro znamenje, da bo dobrodošla tudi na drugih 40 postajališčih, določenih v programu njenega trimesečnega obhoda. Tako je tudi bilo in ustanovitelji so lahko ugotovili, da se izpolnjujejo vsi načrti, zasnovani v mali novomeški akciji „Družba in knjiga". Kmalu so se sicer pokazale tudi pomanjkljivosti, vendar pa te niso bile tako velike, da bi močneje ovirale delovanje potujoče knjižnice.

Motnje pri izposoji je pravzaprav povzročalo samo vozilo, ki so ga preuredili za potrebe knjižnice. Mali bibliobus namreč ne dovoljuje bralcem, da bi si knjige pred izposojo vsaj dobro ogledali, kaj šele, da bi jih temeljito prelistali. Poleg tega sprejme le kakih 2.500 knjig, kar je za potovanje s tolikšnim številom postajališč odločno premalo. Zato so že večkrat opozorili, da bi za potujočo knjižnico potrebovali pravi bibliobus, to pa tembolj, ker je predvideno, da bi novomeška potujoča knjižnica s knjigami oskrbovala celotno dolenjsko regijo. Regijsko zasnovano knjižnico na kolesih bi v zdajšnjih stabilizacijskih časih gotovo potrebovali, ne bi bila preveliko breme, saj bi jo financirale vse štiri dolenjske občine. Nedavno so v Novem mestu spet poudarili, da bi se morali pristojni o tem kmalu pogovoriti za skupno mizo.

I. Z.

V KRŠKEM NASTAJA LITERARNI KLUB

V Krškem bo kmalu zaživel literarni klub, ki ga ustanavljajo v okviru tamkajšnje občinske Zveze kulturnih organizacij. Klub bo združeval besedne ustvarjalce, ki živijo v tem delu Posavja, prirejal literarne večere in se sploh tvorno vključeval v kulturno življenje krške občine. Kot je povedal Niko Keše, bodo največ veljali pesniški listi, ki jih namerava izdajati klub. Ne gre za kako drago revijo, pač pa za objave v kar najcenejši izvedbi.

V NOVEM MESTU PRIPRAVLJAJO „ČRNO KOMEDIJO"

Amatersko gledališče Kulturnega društva Dušana Jereba v Novem mestu se bo v tej sezoni predstavilo javnosti s „Črno komedijo" Petra Shafferja. Delo so začeli študirati ob koncu septembra. Do zdaj so imeli šestnajst vaj, na katerih so prebili okoli 60 ur.

S tem popravljamo neljubi spodrsljaj, ki se je zgodil „škorpijončku" prejšnji teden, da je pičil v prazno.

SKUPINSKA RAZSTAVA V DOLENJSKI GALERIJI

Minuli petek zvečer so v mali dvorani Dolenjske galerije odprli razstavo slikarskih del članov novomeške likovne skupine Vladimira Lamuta. To je pregledna razstava, na kateri so posamezniki predstavljeni s po enim ali več najboljših likovnih del iz zadnjega obdobja. Razstava bo odprta do 2. decembra.

DOKUMENTARCI O SEVNICI

Kulturna komisija Lisce je pred dnevi organizirala večer amaterskega filma. Svoje filme je predstavil prizadevni filmski amater in snemalec Franc Pavkovič iz Sevnice. Pokazal je vrsto zanimivih dokumentarnih filmov, ki pripovedujejo o sevniški občini.

Vključiti tudi zborovodje

Dolenjski glasbeni pedagogi o poživitvi lastnega dela

14. novembra je bil v glasbeni šoli Črnomelj občni zbor Društva glasbenih pedagogov Dolenjske. V društvo je vključenih že okoli osemdeset glasbenih pedagogov osnovnih, glasbenih in srednjih šol. Silvester Mihelčič mlajši, dosedanji predsednik DGPD, je podal poročilo o delovanju društva v preteklem obdobju, v katerem je poudaril močno aktivnost društva nekaj let nazaj. Zadnja leta je bila ta aktivnost nekoliko slabša.

Pri obravnavi programa dela za naslednje obdobje so bili razpravljalci mnenja, da je p[illegible] delovni program dopolniti in razširiti. Dani so bili predlogi, naj se v DGPD vključijo tudi zborovodje, ki se v sklopu kakšne šole ne ukvarjajo s pedagoškim delom, bi jim pa vključitev zelo koristila. Strokovni aktivi GP glasbenih, osnovnih in srednjih šol po občinah naj bi delovali v medsebojni povezavi, kajti s tem bi se izognili dosedanjim prepadom, ki nastajajo med nekaterimi šolami. Pri tem bi prišlo tudi do ustreznejšega delovanja občinskih aktivov. Razpravljalci so bili mnenja, da je nujna analiza poslanstva osnovnih, glasbenih in srednjih šol z glasbenega vidika, kajti le tako bomo lahko prišli do skupnih stališč za uspešno delo[illegible]

Dolenjsko društvo je sestavni del republiškega, v katerem ima naše dve delegatski mesti. V prihodnjem mandatnem obdobju bosta zastopala naše društvo v DGPS Silvester Mihelčič mlajši in Zdravko Hribar.

Z. H.

Razen tega...

Nova izjava Jezikovnega razsodišča RK SZDL

„Že dolgo opažam, da pišoči in govoreči Slovenci ne razlikujemo več pomen razen, poleg, zraven, povrh . . . Napovedovalka po radiu na primer pravi: Cesta od A do B je neprevozna zaradi snega, od C do Č zaradi plazov, razen teh cest so pa neprevozne še tele . . . Kako naj se to razume? "

Beseda razen je lahko ali predlog ali veznik, v obeh primerih pa z njo izvzamemo.

1. Kot predlog narekuje drugi sklon: prišli so vsi razen predsednika (samo predsednik ni prišel); razen jabolk je že vse prodal (samo jabolk še ni prodal).

2. Kot veznik uvaja samostojne, večinoma skrajšane stavke, zato je potrebna vejica: odprto vsak dan, razen ob nedeljah (samo ob nedeljah ni odprto); ne gre nikamor, razen v trgovino (samo v trgovino gre).

Se pravi, da včasih isto misel lahko povemo na oba načina, bodisi da besedo razen uporabimo kot predlog (vsi razen predsednika so prišli)ali pa kot veznik (vsi so prišli, razen predsednika).

Beseda poleg je lahko ali predlog (veže se z drugim sklonom); človek poleg človeka – množica; poleg službe tudi študira; ali pa prislov: tudi Peter je poleg; hodi v službo, poleg pa študira.

V zgoraj omenjenih radijskih poročilih gre torej za očitno napako, saj bi morali namesto predloga razen postaviti bodisi predlog poleg (povrh): Poleg teh in teh cest so neprevozne še te in te . . . ali pa stavek drugače izoblikovati: Vse ceste, razen prej omenjenih, so prevozne.

Napačna raba predloga razen je posebno pogosto v zvezi razen tega, na primer: razen tega predlagam = poleg tega, povrh tega, zraven tega, za porvh . . . predlagam.

Razsodišče vabi vse, ki jim ni vseeno, kako Slovenci govorimo in pišemo, naj predloge in pobude za boljše jezikovno izražanje pošiljajo na naslov:

Sekcija za slovenščino v javnosti, Jezikovno razsodišče, RK SZDL Slovenije, 61000 Ljubljana, Komenskega 7.

Dober slovenski jezik naj bo naša skupna skrb!

METLIČAN RAZSTAVLJA

V Galeriji Društva slovenskih likovnih umetnikov v Ljubljani se s prvo samostojno likovno razstavo predstavlja Zoran Hočevar, Metličan, ki živi in dela v Ljubljani. Na ogled so dela, ki jih je slikar ustvaril v zadnjih trinajstih letih. To so pretežno abstrakcije, nekakšna upodobitev razkroja motivov, ki jih ponuja narava. Sam pravi, da hoče s tem prikazati motiv v nastajanju, obdelati le eno od stopenj življenja. Razstava bo odprta do 28. novembra.

Škorpijonček

O klubu kulturnih delavcev v Kočevju že mesece ni slišati ne črne ne bele. Pač pa je njegove še vedno formalne člane pogosto videti v Zvezdi, kjer z nostalgijo za kulturno produktivnimi časi rešujejo tekoče zadeve iz pecljatih in do roba nalitih duhovnih posodic . . .

kultura in izobraževanje

Vaške KS - bele lise

Kar se tiče kulturnega življenja, je v metliški občini delno pokrita le Metlika, medtem ko v vaške krajevne skupnosti redkokdaj zaide kakšna kulturna prireditev. V tem pogledu smo zanemarili vasi, življenje ljudi poteka ob delu, ob mašah in večernicah, ob časopisju in redkih knjigah pa še ob veselicah, če je v krajevni skupnosti močno gasilsko društvo ali osnovna organizacija ZSMS. Le Gradac ima kulturno društvo s pevskim zborom in igralsko skupino pa še pustno društvo Gradaški mački, to pa je tudi vse. No, ja. Na Suhorju pripravijo učiteljice s tamkajšnjimi krajani kvečjemu proslavo za 8. marec in bere je konec. Takšnemu stanju botruje brez dvoma dejstvo, da je veliko ljudi zaposlenih v Metliki, da v drugih krajevnih skupnosti ni osnovnih šol in tako tudi ne kadrov, ki bi nosili kulturno življenje na svojih ramenih. Naloga razburkati kulturno dihanje v krajevnih skupnostih je torej zadolžitev občinske Zveze kulturnih organizacij, ki pripravlja prav te dni načrte, v katerih vaške krajevne skupnosti ne bodo pozabljene. Sekstet Vitis in tamburaši bodo novembra, decembra, januarja in februarja nastopili: na Suhorju, Radovici, v Drašičih, Rosalnicah, na Božakovem, Lokvici, v Gradcu, Podzemlju in še kje. Podobno „turnejo" bo napravil metliški mešani pevski zbor Beti, posamezne krajevne skupnosti pa bodo deležne tudi programov medobčinske kulturne izmenjava Spoznajmo se, ki bo zaživela v naši občini že decembra. Edina bojazen je ta, da bodo dvorane zaradi kulturne zanemarjenosti našega podeželja napol prazne. Da ne bo tako, bodo morali porabiti malce več energije za razmah kulture na vasi dejavniki Akcija Zveze kulturnih organizacij Metlika bi morala postati tudi njihova naloga in skrb. Z na prsih prekrižanimi rokami se ne da pojesti niti kruh.

TONI GAŠPERIČ

Tabor, posvečen brigadam

Na šentviški prireditvi „Pojo naj ljudje 82" bo nastopilo 250 slovenskih pevskih zborov

Upravni odbor Tabora slovenskih zborov v Šentvidu pri Stični je sklenil, da bo 13. pevski tabor v nedeljo, 20. junija 1982. Zbralo se bo 8.000 pevcev iz 250 zborov iz vse Slovenije, prišli pa bodo tudi pevci iz Hrvaške, zamejstva in zbori naših izseljencev.

Srečanje prihodnje leto bo posvečeno 40-letnici ustanovitve prvih štirih slovenskih partizanskih brigad: Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Šercerjeve. Strokovni svet tabora, odslej ga vodi prof. Stane Habe, je sprejel program skupnih pesmi in določil dirigente. Teh bo štirinajst, se pravi za vsako pesem drug. Med dirigenti naj omenimo poznanega beograjskega glasbenika, partizana Oskarja Danona, ki bo vodil zbor s svojo „Zastavo partije", zatem Tržačana Ubalda Vrabca, dirigirali pa bodo tudi drugi poznani pevovodje. Peli bodo predvsem tiste, ki jih pevci radi pojo.

Na programu bodo partizanske, narodne in umetne pesmi, in posebej prirejene za tolikšno število pevcev. Nekatere bodo v Šentvidu prvič zapete. Sredi decembra se bo v Šentvidu zbralo vseh 250 pevovodij. Domenili se bodo o poteku največje pevske manifestacije in prejeli pesmarice za vse nastopajoče.

M. V.

Gasilci bdijo nad obiskovalci

Kulturna skupnost imenovala odbor za sanacijo novomeškega kulturnega doma

V ponedeljek in torek je v Novem mestu gostoval zagrebški Jazavac s komedijo „Vroča leta" Milana Grgića. Predstavi sta bili imenitni in nadvse dobrodošlo dopolnilo abonmajskega sporeda, določenega za to sezono.

Smeh, ki se je utrgoval gledalcem, pa vendarle ni bil prešerno sproščen. Tisti, ki poznajo razmere v Domu kulture, so vsaj občasno pomislili tudi na nevarnost, ki grozi v dvorani. Tako oder kot strop (s streho) sta že zdavnaj dotrajala pa tudi električna napeljava že dolgo ne ustreza. Prav zato je ZKO že poleti poklicala inšpekcijske službe, da preverijo varnost v stavbi, zgrajeni pred zadnjo vojno.

Sledile so odločbe o: ali stanje takoj popraviti ali dom zapreti. Slednje bi med drugim pomenilo, da se Novo mesto odreka kulturnemu življenju, kar pa ni sprejemljivo. Zato je padla odločitev, da v domu opravijo vsa tista dela, ki bi zagotovila varnost obiskovalcev in sploh nemoteno dejavnost.

Tako imenovana sanacija novomeškega doma kulture je medtem že stekla. Projekti so pripravljeni, v ponedeljek zvečer pa je izvršni odbor kulturne skupnosti na razširjeni seji imenoval odbor, ki bo izvedel sanacijo. Ponovno so poudarili, da se dejavnost v domu lahko nadaljuje, saj je poskrbljeno za najnujnejše varnostne ukrepe. V ta namen ob stranskem vhodu dvorane že več tednov nenehno dežura gasilski avtomobil z ekipo, pripravljeno, da vsak hip posreduje ob morebitni nesreči ali zaostreni ogroženosti.

I. Z.

Osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1981–1985 v letu 1982 je izdelan ob upoštevanju orientacij in kvantifikacij v osnutku republiške resolucije za leto 1982 in specifičnih razmer v naši občini.

Pri oblikovanju osnutka resolucije so upoštevani spremenjeni pogoji gospodarjenja. Ti so se od takrat, ko smo pripravljali in sprejemali srednjeročne planske dokumente, bistveno spremenili. Dojeti in sprijazniti se moramo s tem, da vseh ciljev in nalog, ki smo jih določili v teh dokumentih, v tem srednjeročnem obdobju ne bomo mogli uresničiti. Zato planski akti nosilcev planiranja za leto 1982 ne morejo biti izvedbeni akti srednjeročnih planov, kot to predvideva sistemski zakon o družbenem planiranju, ampak morajo predvsem upoštevati postavljene cilje in naloge tekoče gospodarske politika. To velja tudi za občinsko resolucijo za leto 1982.

Temeljne naloge v letu 1982 so:

– nadaljnja krepitev samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v občini,
– povečanje izvoza na konvertibilno področje,
– sanacija Industrije motornih vozil Novo mesto,
– uresničevanje stabilizacijskih ukrepov z varčevanjem in zmanjševanjem vseh oblik porabe.

V občini predvidevamo upočasnitev gospodarske rasti. Fizični obseg industrijske proizvodnje bo v letu 1982 porasel v primerjavi z letom 1981 za 1,1 %. Družbeni proizvod bo v istem obdobju porasel za 1 %. To pa pomeni ob 10-odst. počasnejši rasti sredstev za osebne dohodke in ob 25-odst. počasnejši rasti sredstev za zadovoljevanje skupnih potreb nadaljnji padec življenjskega standarda občanov pa tudi zmanjševanje možnosti zaposlovanja. Predvidevamo, da se bo v letu 1982 število zaposlenih povečalo za 0,8 %, kar pomeni, da se bo na novo zaposlilo okoli 710 delavcev, kar je manj, kot bo razpoložljivih delavcev.

Resolucija podobno kot republiški planski dokumenti za leto 1982 daje možnost preseganja opredeljenih okvirov razvoja le tistim organizacijam združenega dela, ki bodo presegale naloge na področju ekonomskih odnosov s tujino, predvsem s povečanjem izvoza na konvertibilno področje.

Osnutek resolucije določa le temeljne naloge in okvire ukrepov za njihovo uresničevanje, zato predvideva vrsto spremljajočih dokumentov, ki bodo dopolnjevali resolucijo in predstavljali njen sestavni del.

Vsi nosilci planiranja v občini naj se takoj lotijo izdelovanja svojih letnih planskih aktov, v katerih naj opredelijo naloge, upoštevaje realne možnosti in opredelitve v občinski resoluciji za leto 1982. Posebej velja to za nosilce planiranja, ki so dolžni pripraviti spremljajoče dokumente k resoluciji.

Pozivamo vse nosilce planiranja v občini (organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti in druge) in družbenopolitične organizacije, da svoje pripombe in predloge na osnutek resolucije posredujejo Komiteju za družbeni razvoj do 20. decembra 1981. Te pripombe in predloge bodo skupaj s stališči, oblikovanimi na seji zborov občinske skupščine dne 4. decembra 1981, osnova za oblikovanje predloga resolucije.

IZVRŠNI SVET
SKUPŠČINE OBČINE
NOVO MESTO

RESOLUCIJA

O POLITIKI IZVAJANJA DRUŽBENEGA PLANA OBČINE NOVO MESTO ZA OBDOBJE 1981-1985 V LETU 1982

OSNUTEK

1. CILJI IN MATERIALNI OKVIRI RAZVOJA OBČINE V LETU 1982

Izhajajoč iz ciljev in nalog družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1981–1985, dogovora o temeljih družbenega plana občine Novo mesto za obdobje 1981–1985, osnutka zvezne in republiške resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju v letu 1982 in nekaterih močno izraženih omejitev v letu 1981, določamo kot ključne naloge družbenoekonomskega razvoja občine Novo mesto v letu 1982:

1. 1. Povečanje izvoza blaga in storitev zlasti na konvertibilno področje.

Izvoz blaga in storitev bomo povečali za 6 % v primerjavi z letom 1981. Izvoz blaga in storitev bo v letu 1982 osnovni dejavnik razvoja, kateremu bomo podredili vse druge cilje in naloge.

1. 2. Nadaljnje uresničevanje politike ekonomske stabilizacije ob krepitvi samoupravnih družbenoekonomskih odnosov v občini.

Ekonomsko stabilizacijo bomo dosegli z izvajanjem stabilizacijskih programov predvsem pa:

– z varčevanjem z energijo, surovinami in reprodukcijskim materialom, nadomeščanjem uvoza le-teh z domačimi viri, izboljšanjem izrabe sekundarnih surovin, uveljavljanjem odgovornosti delavcev pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi, boljšim izkoriščanjem zmogljivosti in delovnega časa,

– s podreditvijo investicijske politike uresničevanju nalog na področju ekonomskih odnosov s tujino,

– z zmanjševanjem vseh oblik porabe, tako da bo njihova rast pod rastjo dohodka.

Ob uresničevanju zastavljenih ciljev bomo v občini Novo mesto dosegli naslednje materialne okvire:

– Industrijska proizvodnja se bo povečala za 1,1 %, njen porast bo usmerjen predvsem v izvoz.

– Družbeni proizvod bo porastel za 1 % v primerjavi z letom 1981.

– Število zaposlenih se bo povečalo za 0,8 %.

– Cene v pristojnosti občinske skupnosti za cene se bodo povečale največ za 15 %.

– Rast sredstev za osebne dohodke bo v skladu z republiškim dogovorom in bo za 10 % počasnejša od rasti dohodka.

– Sredstva za skupno porabo bodo rasla 25 % počasneje od dohodka.

– Sredstva za splošno porabo bodo rasla 25 % počasneje od dohodka.

– Delež sredstev za investicije v družbenem proizvodu se bo zmanjšal za 8 % v primerjavi z letom 1981.

2. POLITIKA RAZVOJA NA KLJUČNIH PODROČJIH

2. 1. Ekonomski odnosi s tujino

Poglavitna naloga v letu 1982 bo povečanje izvoza, zlasti na konvertibilno področje, kar mora postati trajni ekonomski interes sleherne temeljne organizacije združenega dela.

Povečali bomo proizvodnjo proizvodov višje stopnje predelave, ki jih bomo proizvajali ob vse večji udeležbi domačega znanja, tehnologije in surovin.

Povečali bomo izvoz farmacevtskih surovin in izdelkov na konvertibilno področje, prav tako pa proizvode lesnopredelovalne, elektroindustrije in tekstilne industrije. Izvoz avtomobilov in avtomobilskih delov bo ostal na ravni 1981, povečal pa se bo izvoz sklopov in delov.

V večji meri se bomo vključili v izvoz na področju gradbeništva.

Medobčinska gospodarska zbornica na Dolenjsko bo skupaj z izvršnim svetom skupščine občine Novo mesto sodelovala z združenim delom pri prilagajanju obstoječih proizvodnih programov v izvozno usmeritev.

Temeljne organizacije združenega dela bodo v okviru delovnih organizacij in sestavljenih organizacij združenega dela dogovorno spodbujale izvozno proizvodnjo na načelih dohodkovne soodvisnosti ustvarjalcev in porabnikov deviznih sredstev in delitve skupno ustvarjenega prihodka.

V tem okviru se bodo dogovarjale tudi o dodatnih ekonomskih spodbudah za usmerjanje izvoza na konvertibilna tržišča.

Organizacije združenega dela bodo v skladu s samoupravnim sporazumom o temeljih planov ekonomskih odnosov s tujino za obdobje 1981–1985 v mesecu januarju uskladile plane izvoza in uvoza, plane priliva in odliva deviznih sredstev ter plane kreditnih odnosov s tujino.

Temeljne banke bodo z dajanjem kreditov pod ugodnejšimi pogoji zagotavljale večjo usmerjenost v izvoz. V okviru kratkoročnega kreditiranja bodo dajale predvsem kredite za obratna sredstva za proizvodnjo, namenjeno za izvoz na konvertibilno področje, pri čemer bodo kreditirale vse oblike priprave blaga za izvoz in izvajanje investicijskih del v tujini.

Možnost uvoza in s tem oskrbljenosti z reprodukcijskim materialom in surovinami bo v letu 1982 slabša kot v predhodnem letu. Selektivna politika oskrbe iz uvoza bo povzročila proizvodne in razvojne probleme v tistih organizacijah združenega dela, ki imajo prodajo premalo usmerjeno na konvertibilno tržišče. [illegible] na konvertibilno tržišče bomo v občini Novo mesto podpirali z ukrepi, ki jih bomo določili, ko bodo znane vse materialne bilance.

2. 2. Proizvodnja hrane in preskrba

Težišče delovanja vseh nosilcev planiranja v kmetijstvu bo intenzifikacija kmetijstva, zlasti rastlinske proizvodnje, ter nadaljnje povečanje njene tržnosti.

Za realizacijo te naloge bo potrebno vložiti izredne napore, ker v letu 1981 ne bodo doseženi načrtovani cilji. V tem letu živinorejska proizvodnja namreč ni dosegla finančnega obsega iz leta 1980, ravno tako je bila tudi poljedelska proizvodnja nižja kot v preteklem letu. V letu 1982 bo pridelek osnovnih poljščin v družbeni organizirani proizvodnji povečan najmanj za 6 % v primerjavi s povprečjem preteklega srednjeročnega obdobja. Prireja živine pa bo povečana pri mleku za 7 % ter pri mesu za 6 %.

Zagotovljena bo kvalitetnejša obdelava vseh razpoložljivih površin v skladu s setvenimi načrti. Prednostna naloga bo krepitev kooperacije in dosledno izvajanje sprejetih obveznosti za blagovno proizvodnjo, kakor tudi krepitev dohodkovne povezanosti. Kmetijska zadruga bo morala posvetiti več pozornosti izvozu in v čim večji meri doseči zagotovitev deviznih sredstev za uvoz vsega potrebnega repromateriala. Zato bo moral biti izdelan plan izvoza in uvoza.

Po sprejetju zakona o intervencijah v kmetijstvu bo v občini ustanovljen samoupravni sklad za intervencije v kmetijstvu, kjer se bodo zbirala sredstva za pokritje izpada dohodka v kmetijski proizvodnji zaradi neusklajenih cen ali drugih objektivnih pogojev.

Samoupravna interesna skupnost za pospeševanje kmetijstva bo tudi v letu 1982 sofinancirala kmetijsko pospeševalno službo in uvajanje novih tehnologij v kmetijsko proizvodnjo.

Izdelan bo kmetijski prostorski del družbenega plana občine. Kmetijska zemljiška skupnost bo skupaj s Kmetijsko zadrugo končala investicijske priprave za izvedbo hidromelioracij Mokro polje in začela izvajati komasacije na tem območju. Nadaljevalo se bo tudi izvajanje agromelioracij v višinskih območjih občine.

Investicijske naložbe bodo usmerjene v rekonstrukcijo hleva za 100 molznic v Jurki vasi, obnovo sadovnjakov na Brezovici in v Strugi, dopolnitev opreme, izgradnjo žitnih silosov pri TMK in podnih skladišč v Šentjerneju in Škocjanu.

Boljšo oskrbljenost z mesom, sadjem in zelenjavo bo v občini mogoče doseči le z izgradnjo hladilniških zmogljivosti. Te bodo omogočale tudi shranjevanje občinskih rezerv mesa. V letu 1982 bomo izvedli vsa pripravljalna dela za začetek gradnje večnamenske hladilnice in predelovalnice mesa, in sicer: Zavod za družbeno planiranje bo pripravil zazidalni načrt, tako da bo sprejet v letu 1982, izvršni svet bo izvedel postopek za sprejem posebnega samoupravnega sporazuma o gradnji večnamenske hladilnice in bo nosilec priprave investicijskega programa.

V zasebnem kmetijstvu bodo investicije usmerjene v ustanavljanje hlevskih skupnosti za rejo prašičev, nakup kmetijske mehanizacije, ustanovitev strojne skupnosti in v usmerjene kmetije.

Za potrebe občine bo izdelana prehrambna bilanca z namenom, da se zagotovijo največje možne stopnje samooskrbe s kmetijskimi pridelki. Na podlagi tega bodo sprejete tudi ustrezne odločitve za povečanje rastlinske proizvodnje.

Posebna pozornost bo posvečena vprašanju kadrov. Zato bo kmetijska zadruga Novo mesto v največji možni meri zagotovila kadrovske štipendije za izobraževanje kmetovalcev – kooperantov, služba za poklicno usmerjanje mladih pa bo skušala pridobiti več novih kadrov v kmetijstvu.

Hitrejši razvoj kmetijstva bo torej dosežen edino z aktivnejšim vključevanjem družbenih dejavnikov, in sicer: izvršnega sveta, Ljubljanske banke in gospodarske zbornice v reševanje kmetijskih problemov.

2. 3. Investicije

V letu 1982 bomo nadaljevali z izvajanjem izvozno usmerjenih investicij, pospeševali pa bomo tudi snovanje takih investicij. Delovali bomo v smeri oblikovanja tehnološko zanimivih in izvozno usmerjenih investicij.

Temeljne banke bodo dosledno upoštevale kriterije investiranja na osnovi dogovora o temeljih družbenega plana, pri čemer ne bomo pričeli izvajati investicije, ki ne bo namenjala vsaj 50 % proizvodnje za izvoz.

V letu 1982 bomo nadaljevali z izvajanjem naslednjih ključnih investicij v gospodarstvu, ki so že v teku: gradnja tovarne steklenih vlaken, gradnja zdraviliškega kompleksa v Šmarjeških Toplicah, delno dokončane investicije Industrije motornih vozil v skladu s sanacijskim programom. V letu 1982 bomo na področju kmetijstva usposobili nadaljnjih 11 hektarjev hmeljišč in rekonstruirali skladišče primarnih kmetijskih proizvodov v Šentjerneju. Začeli bomo izgradnjo proizvodnih prostorov Iskra–Ela v Novem mestu in z vlaganji v preusmeritev in povečanje proizvodnje Iskre–KEKO Žužemberk.

Na področju negospodarstva bomo nadaljevali izgradnjo Centra usmerjenega izobraževanja (dokončanje I. faze in začetek II. faze) in začeli izgradnjo vzgojnovarstvenega objekta v soseski na Cesti herojev v skladu s samoupravnim sporazumom o družbeno usmerjeni gradnji soseske ob Cesti herojev.

V letu 1982 se bo delež izplačil za investicije v osnovna sredstva v družbenem proizvodu globalno znižal za 8 %.

Organizacije združenega dela z območja občine Novo mesto bodo združevale in usmerjale razpoložljiva sredstva za investicije in skupne projekte z drugimi organizacijami združenega dela iz SR Slovenije in drugih republik za zagotovitev dolgoročne oskrbe z domačimi surovinami in repromateriali.

2. 4. Zaposlovanje

V letu 1982 bomo v občini povečali zaposlenost za 0,8 % v primerjavi z letom 1981, kar pomeni 210 več zaposlenih. Na izpraznjenih delovnih mestih pa bo združeno delo potrebovalo še 500 delavcev. V letu 1982 bo tako mogoče zaposliti 710 delavcev.

Zaposlovanje bo v letu 1982 temeljilo na produktivnem in smotrnem zaposlovanju, predvsem na proizvodnih delovnih mestih, ob zagotavljanju družbenodogovorjenih minimalnih standardov za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev.

Za omogočanje zaposlovanja mladih strokovnih kadrov bodo organizacije združenega dela opredelile minimalne obsege dela po pogodbah in dela preko polnega delovnega časa ali pa v celoti ukinile. Opredelile se bodo tudi o delu delavcev, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitev.

Organizacije združenega dela in delovne skupnosti bodo svoje kadrovske potrebe uskladile v občinski skupnosti za zaposlovanje.

2. 5. Cene

Glavni cilj politike na področju cen v letu 1982 je, da zaustavimo prehitro naraščanje cen in da približamo raven domačih cen cenam proizvodov v državah, s katerimi imamo največji obseg menjave.

Cene proizvodov in storitev, ki so v pristojnosti občinske skupnosti za cene, se bodo globalno lahko povečale za 15 %. Občinska skupnost za cene bo s selektivno politiko cen zagotovila vsaj približno enake pogoje pridobivanja dohodka v vseh dejavnostih, ki so v njeni pristojnosti.

2. 6. Razporejanje dohodka in oblikovanje sredstev za zadovoljevanje osebnih, skupnih in splošnih potreb

Pri razporejanju dohodka bodo sredstva za osebne dohodke v globalu naraščala za 10 % počasneje od rasti dohodka, pri čemer bodo sredstva, namenjena za razširitev materialne osnove dela, rasla hitreje od dohodka. Višina in rast osebnih dohodkov se bo v posameznih organizacijah združenega dela razlikovala glede na doseženo rast dohodka, gibanja produktivnosti dela in boljše izvozne rezultate.

Osebni dohodki v temeljih organizacijah združenega dela negospodarstva bodo rasli v skladu z opravljenimi programi, vendar največ do rasti osebnih dohodkov v materialni proizvodnji.

V SR Sloveniji bo za izvajanje družbene usmeritve razporejanja dohodka sprejet družbeni dogovor o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letu 1982.

Sredstva za zadovoljevanje skupnih potreb, oblikovana v svobodni menjavi dela, bodo v občini rasla za 25 % počasneje od rasti dohodka (izjema so sredstva za pokojninsko in invalidsko zavarovanje). Zaradi te usmeritve bodo samoupravne interesne skupnosti na področju družbenih dejavnosti morale proučiti obseg pravic in normative dejavnosti ter se dogovoriti za njihovo oženje.

Sredstva za zadovoljevanje splošnih potreb bodo zaostajala za rastjo dohodka za 25 %.

3. POLITIKA RAZVOJA NA DRUGIH PODROČJIH

3. 1. Družbene dejavnosti

V skladu z doslednim izvajanjem ekonomske stabilizacije bo rast skupne porabe v letu 1982 za 25 % počasnejša od rasti dohodka. Ker se znatno zožijo materialni pogoji razvoja, bo prednost zagotovljena izvajanju nalog, ki zagotavljajo socialno možnost delovnih ljudi in občanov, ter nalog, ki zagotavljajo temeljne pravice delovnih ljudi in občanov.

V letu 1982 ne bomo širili obsega pravic, doseženih v letu 1981. Izvedena o korekcija doseženih standardov in normativov in njihovo usklajevanje z materialnimi možnostmi združenega dela.

V okviru samoupravno dogovorjenih nalog bodo samoupravne interesne skupnosti združevale sredstva za izvajanje nalog, ki so skupnega pomena v SR Sloveniji (skupni program, solidarnost, vzajemnost). Ob pripravi programov samoupravnih interesnih skupnosti za leto 1982 bodo te uskladile programe tako, da bo moč temeljne pravice delavcev in občanov približno enako uveljavljati na vseh področjih družbenih dejavnosti in da bo materialni položaj izvajalcev izenačen ne glede na to, v kateri skupnosti se realizira svobodna menjava dela.

V letu 1982 bomo nadaljevali izgradnjo centra usmerjenega izobraževanja v skladu s programom in razpoložljivimi sredstvi. V soseski ob Cesti herojev bomo dogradili otroške jasli v skladu s samoupravnim sporazumom o družbeno usmerjeni gradnji soseske ob Cesti heroiev.

3. 2. Urejanje prostora

Na področju urejanja prostora bomo zagotavljali izdelavo urbanistične in geodetske dokumentacije v skladu z nalogami, zadanimi v srednjeročnem družbenem planu občine Novo mesto za obdobje 1981–1985.

Izdelava urbanistične in zazidalne dokumentacije bo potekala v skladu z dolgoročnim dogovorom, ki ga skleneta izvršni svet skupščine občine Novo mesto in Zavod za družbeno planiranje Novo mesto.

Stavbno zemljiška skupnost bo izvajala priprave za gradnjo družbenih in zasebnih stanovanj, tako da bo v letu 1982 mogoče začeti gradnjo 279 družbenih, 130 zasebnih stanovanjskih hiš in 12 zasebnih obratovalnic, in sicer:

– v Novem mestu: 239 družbenih stanovanj, 53 zasebnih hiš in 5 obrtnih lokacij;

– na Otočcu: 20 družbenih stanovanj, 15 zasebnih hiš in 2 obrtni lokaciji;

– v Stopičah: 15 zasebnih hiš in 3 obrtne lokacije;

– v Straži: 25 zasebnih hiš;

– v Šentjerneju: 20 družbenih stanovanj,

– v Mirni peči: 17 zasebnih hiš,

– v ostalih krajih: 7 zasebnih hiš in 2 obrtni lokaciji.

Nadaljevali bomo tudi priprave za usposobitev za gradnjo soseske v Žabji vasi, za usposobitev industrijske cone na Cikavi ter novega pokopališča v Novem mestu.

3. 3. Stanovanjsko in komunalno gospodarstvo ter prometna in ostala infrastruktura

Stanovanjsko gospodarstvo

V letu 1982 bomo v občini Novo mesto dogradili 372 stanovanj, 232 družbenih in 140 zasebnih stanovanjskih hiš. Začeli pa bomo izgradnjo 125 družbenih stanovanj v družbeno usmerjeni gradnji v soseski Irča vas – Brod v Novem mestu.

V skladu s stanovanjsko zakonodajo bomo v letu 1982 prenesli upravljanje in gospodarjenje z družbenimi stanovanji na hišne samouprave.

Komunalno gospodarstvo

Komunalna skupnost bo zagotavljala sredstva za že dosežen obseg vzdrževanja objektov kolektivne komunalne rabe. Sodelovala bo pri financiranju izgradnje objektov, ki jih bodo gradile mladinske delovne brigade v Suhi krajini, prav tako bo sofinancirala programe manj razvitih krajevnih skupnosti v občini. Nadaljevala se bodo dela pri pripravi in komunalnem opremljanju pokopališč v Novem mestu, vendar počasneje, kot je to predvideno v srednjeročnem planu.

Na področju izgradnje kanalizacijskih sistemov in čistilnih naprav bo komunalno podjetje Komunala nadaljevalo izgradnjo kanalizacijskega sistema v Novem mestu. Podpisniki samoupravnega sporazuma o izgradnji kanalizacijskega sistema bodo program izgradnje prilagodili novim razmeram in razpoložljivim finančnim sredstvom.

V primeru, da bo doseženo združevanje sredstev krajevnih skupnosti, združenega dela in komunalne organizacije, se bo začela tudi izgradnja kanala S v Dolenjskih Toplicah in kanala S v Škocjanu. Komunala bo v letu 1982 pridobila projektno dokumentacijo za čistilne naprave v Šentjerneju, Straži in v Žužemberku.

Na področju izgradnje vodovodnih sistemov bomo nadaljevali izgradnjo in dograjevali: Bršljin – Straža odsek Češča vas – Zalog in odcep Srebrniče – Uršna sela – Dobindol, vodovodni sistem Mirna peč in vodovodni sistem v Suhi krajini.

Pričeli bomo v okviru komunalnega opremljanja stanovanjskih sosesk izgradnjo vodovoda za sosesko Irča vas – Brod in sosesko Jedinščica in Regerške košenice.

Prometna in ostala infrastruktura

V letu 1982 bomo nadaljevali rekonstrukcijo odseka Novo mesto – Straža v Novem mestu (in rekonstrukcijo regionalne ceste Kočevje – Dvor). Od lokalnih cest bomo rekonstruirali odsek ceste v dolžini 400 m v Straži pri Novolesu in ceste Gradenc – Žužemberk v Stranski vasi.

Železniško transportno podjetje bo v letu 1982 začelo izgradnjo pretakališča za cement v Novem mestu.

Za izboljšanje ptt storitev bomo v občini opravili naslednja dela: zgradili poslovni prostor za avtomatsko telefonsko centralo v Šentjerneju; razširili KATC v Mirni peči, Otočcu, ter sodelovali pri izgradnji oddajnega centra na Trdinovem vrhu.

Na področju prevzema in prodaje električne energije predvidevamo v letu 1982 10 odst. poprečno stopnjo rasti, tako da bomo na območju občine Novo mesto porabili 157 mio kWh.

Savske elekrarne bodo nadaljevale s pripravami investicijsko–tehnične dokumentacije za RP Hudo. Nadaljevala se bo izgradnja malih hidroelektrarn po srednjeročnem programu, od katerih ena bo šla v letu 1982 v pogon. V RTP Gotna vas bomo izvršili kompenzacijo jalove energije z vgraditvijo kondenzatorjev.

Zaradi povečanega konzuma bomo zgradili transformatorske postaje z visokonapetostnimi priključki in pripadajočimi nizkonapetostnimi omrežji v naslednjih krajih: Birčna vas, Drganja sela, Irča vas, Brod, Zloganje, Ostrog in Gornje Dole.

Delno bomo obnovili nizkonapetostno omrežje v Novem mestu in v Lakencu. Položili bomo visokonapetostno kabelsko omrežje v Bršljinu in rekonstruirali TP Bršljin.

3. 4. Krajevne skupnosti in mladinske delovne brigade

V krajevnih skupnostih bomo za boljšo samoupravno organiziranost in učinkovitost dela dopolnili in preoblikovali statute in druge samoupravne akte krajevnih skupnosti.

Krajevne skupnosti bodo preverile svoje programe vlaganj v komunalno infrastrukturo in te uskladile z razpoložljivimi sredstvi. Samoupravna komunalna skupnost bo tudi v letu 1982 sofinancirala izvajanje programov manj razvitih krajevnih skupnosti.

Na območju Suhe krajine bo v letu 1982 organizirana mladinska delovna akcija. Mladinske delovne brigade bodo angažirane predvsem pri naslednjih dveh nalogah:

– gradnja vodovoda Visejc – Plešivica – Gradenc,

– rekonstrukcija ceste Gradenc – Žužemberk, odsek v Stranski vasi.

Za boljšo učinkovitost dela MDB bodo vsi dejavniki v občini usklajevali delo tako v fazi priprav, kakor tudi pri izvajanju del.

Samoupravna komunalna skupnost bo zagotovila sredstva za rekonstrukcijo ceste in sofinancirala izgradnjo vodovoda.

3. 5. Izvajanje sistema družbenega planiranja

V letu 1982 bodo nosilci družbenega planiranja, ki se vključujejo v izdelavo dolgoročnega družbenega plana občine Novo mesto, izvajali naloge v skladu s sprejetimi delovnimi programi. Program izdelave razvojno–raziskovalnih nalog, ki jih financira občinska raziskovalna skupnost, bomo uskladili s to osrednjo nalogo na področju razvoja.

Spremenjene in zaostrene družbenoekonomske razmere zahtevajo preveritev razvoja, kot je začrtan v planskih dokumentih za srednjeročno obdobje 1981–1985 nosilcev planiranja. Vsi nosilci planiranja morajo v prvem trimesečju leta 1982 izdelati dopolnitve svojih srednjeročnih planov ter v prvem polletju 1982 izpeljati postopke za spreminjanje in dopolnjevanje svojih srednjeročnih planskih dokumentov.

(Nadaljevanje na 7. strani)

4. SPREMLJAJOČI DOKUMENTI

Naloge in ukrepi na posameznih področjih izvajanja družbenega plana za leto 1982 bodo podrobneje opredeljeni v spremljajočih dokumentih resolucije in bodo skupno z resolucijo tvorili osnovo za izvajanje družbenega plana za leto 1982:

1. Plan izvoza in uvoza v občini Novo mesto za leto 1982 bo izdelan na podlagi usklajenih planov organizacij združenega dela in SISEOT.

Dokument bo vseboval tudi ukrepe za pospeševanje izvoza na konvertibilna tržišča.

NOSILEC: Komite za družbeni razvoj, IS skupščine občine Novo mesto

ROK: januar 1982

2. Program preskrbe prebivalstva v občini Novo mesto v letu 1982, ki bo vseboval potrebe po osnovnih prehrambnih proizvodih in naloge nosilcev preskrbe v občini, da se ugotovljene potrebe krijejo.

NOSILEC: Komite za družbeni razvoj SIS za pospeševanje razvoja kmetijstva, nosilci preskrbe

ROK: januar 1982

3. Programi samoupravnih interesnih skupnosti s področja gospodarstva v občini (samoupravna komunalna skupnost, stavbno zemljiška skupnost, samoupravna stanovanjska skupnost, skupnost za požarno varnost, skupnost za pospeševanje razvoja kmetijstva, kmetijsko –zemljiška skupnost) za leto 1982.

NOSILEC: Samoupravne interesne skupnosti, Komite za urbanizem, Komite za družbeni razvoj,

ROK: december 1981

4. Program izvajanja politike cen v letu 1982 v občini Novo mesto

NOSILEC: Občinska skupnost za cene, IS skupščine občine Novo mesto

ROK: december 1981

5. Plan zaposlovanja v občini Novo mesto v letu 1982

NOSILEC: Skupnost za zaposlovanje

ROK: december 1981

6. Programi samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti za leto 1982

NOSILEC: SIS družbenih dejavnosti, Komite za družbeni razvoj, IS Skupščine občine Novo mesto

ROK: december 1981

7. Odlok o proračunu občine Novo mesto za leto 1982

NOSILEC: Sekretariat za občo upravo, IS skupščine občine Novo mesto

ROK: marec 1982

8. Letni plani temeljnih organizacij združenega dela, delovnih organizacij, SIS materialne in nematerialne proizvodnje, bank, krajevnih skupnosti za leto 1982

NOSILCI: vsi nosilci planiranja

ROK: december 1981

856/47–81

PODJETJE ZA PTT PROMET
NOVO MESTO, n.sol.o.
68001 NOVO MESTO, NOVI TRG 7

Sklepi 4. seje skupščine OSIS za PTT promet Novo mesto z dne 4. avgusta 1981

1. Skupščina OSIS ugotavlja, da za podpisnika SaS o temeljih plana razvoja ptt prometa za obdobje 1981–1985 znaša višina združevanja sredstev po prvi alineji 16. člena tega SaS 0,17 din in velja od 1. 7. 1981.
2. Skupščina OSIS ugotavlja, da je na podlagi sklepa republiške skupnosti za cene dne 19. 6. 1981 začela veljati enotna povprečna cena v SRS za zgraditev novega telefonskega priključka v višini 12.480,00 din, ki gre v prihodek TOZD ptt Center. Ta cena obsega vse stroške za pripravljalna dela, stroške same zgraditve od kabelskega razvodišča do hišnega uvoda za razdaljo do 200 m ter vse stroške zaključnih del. Za razdaljo nad 200 m in hišno instalacijo plača novi naročnik dejanske stroške.
3. Višina plačila za delno kritje investicijskih vlaganj po 2. alineji 16. člena SaS o temeljih plana razvoja ptt prometa za obdobje 1981–1985 se od 19.100,00 din zniža na 9.000,00 din z veljavnostjo od 19. 6. 1981 dalje.
4. Od naročnikov, s katerimi je bila sklenjena pogodba o zgraditvi glavnega naročniškega telefona in so bili vključeni v času od 1. 1. 1981 do 20. 3. 1981, se ne izterja eventualna razlika med ceno za zgraditev in dejansko plačanimi stroški.
5. Naročnikom, s katerimi je bila sklenjena pogodba za zgraditev glavnega naročniškega telefona in so bili vključeni v času od 20. 3. 1981 dalje ter so plačali dejanske stroške vključitve in prispevek 19.100,00 din, se vrne presežek nad 21.480,00 din (enotna cena 12.480,00 prispevek 9.000,00 din) z upoštevanjem stroškov za zgraditev nad 200 m kakor pri sklepu št. 2.
6. Za ugotovitev presežkov po sklepu št. 5 se imenuje tričlanska komisija v sestavi: Ludvik Malnarič (Krka, Novo mesto), Darinka Malnarič in Jože Rožman (Podjetje za ptt promet).
7. Sklepi od 1. do 6. točke se objavijo v Skupščinskem Dolenjskem listu.

Predsednik skupščine OSIS PTT
Novo mesto:
METOD ŠONC, l. r.
857/47–81

VIKEND V NEW YORKU
18.400 din

POČITNICE V TUNISU
7 in 14 dni
od 8.840 din naprej

EGIPT
7 dni
polni penzioni v hotelih I. kategorije
19.040 din

Za vse informacije in rezervacije se obrnite na JAT AIRLIFT Ljubljana, Miklošičeva, telefon 313–850 ali na vašo najbližjo turistično agencijo.

Po sklepu delovne skupnosti

KOMITEJA OBČINSKE KONFERENCE ZKS NOVO MESTO

razpisujemo licitacijo

počitniške prikolice IMV tip Adria 700

Prikolica je poškodovana in stoji v avto kampu v Punatu, kjer bo tudi prodaja.
Interesenti naj pismene ali ustne ponudbe posredujejo v roku 8 dni od objave.

864/47–81

DELOVNA SKUPNOST OSNOVNE ŠOLE ŠKOCJAN

razpisuje
prosta dela in naloge

UČITELJA 1. RAZREDA
za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu) od 7. 12. 1981 do 31. 7. 1982.

Rok prijave: 15 dni po objavi razpisa.
Prošnje pošljite na naslov: Delovna skupnost osnovne šole Škocjan.

859/47–81

TELEVIZIJSKI SPORED

20. XI.

petek

1

8.50 TV V ŠOLI: Koledar, Ruščina, Sodobna hrvaška književnost
10.00 TV V ŠOLI: Angleščina, Risanka, Zgodovina, Mali program, Izobraževalna reportaža, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Ruščina, Sodobna hrvaška književnost
17.10 POROČILA
17.15 PADLA Z NEBA, češka oddaja za otroke
17.45 ANSAMBEL HENČEK IN NJEGOVI FANTJE
18.15 OBZORNIK
18.25 SOVRAŽNA PROPAGANDA, 2. del oddaje
18.55 NE PREZRITE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 ŽENSKA, IMENOVANA MOJZES

Na sporedu bo prva od dveh oddaj, ki bosta prikazali resnično življenjsko zgodbo Harriet Ross–Kobal. Ta ženska je bila rojena kot sužnja na jugu ameriških držav, pobegnila je na sever in se nato pogosto vračala v rodne kraje, od koder je v svobodo vodila številne črnce. Bila je preganjana, za njeno glavo je bila razpisana nagrada . . . Zmagala je črnka, kasneje je dobila odlikovanje, 1913 so jo pokopali z vojaškimi častmi. Po knjigi Marcy Heidish je oddaji zrežiral Paul Wendoks, igrajo pa Cecely Tyson, Will Geer, Robert Hooks in drugi.

21.40 V ZNAMENJU
22.00 NOČNI KINO: SLUŽKINJI

Angleški film je nastal po istonaslovni drami Jeana Geneta. Gre za prikaz odnosov med služkinjama in njuno čudno gospodarico. Dekleti slednjo sovražita, hkrati pa bi ji bili radi podobni. Režiserske posle je opravil Cristopher Miles, glavne vloge pa igrajo Glenda Jackson, Susannah York, Vivien Merchant.

2

16.55. Test - 17.10 Dnevnik v madžarščini – 17.30 Dnevnik – 17.45 Mali svet – 18.15 Mladinski ekran – 18.45 Na svoj način – 19.30 Dnevnik – 20.00 Ona – 20.45 Zagrebška panorama – 21.10 Tanec – 21.40 Predstavljamo vam Mojstra B. Jakca

21. XI.

sobota

1

8.00 POROČILA
8.05 CICIBAN, DOBER DAN: MARAČKA
8.15 LOLEK IN BOLEK
8.25 JELENČEK
9.00 PISANI SVET: OD DOMA DO KRUHA
9.30 NOVA MLADOST DVEH MEST
10.05 PO SLEDEH NAPREDKA
10.35 PAH V JUGOSLAVIJI
10.55 ŽUPAN V CASTERBRIDGEU
11.45 IZGNANCI, dokumentarna oddaja
13.05 POROČILA
13.10 RISANKA
13.20 JUGOSLAVIJA: LUKSEMBURG, prenos nogometne tekme
17.30 POROČILA
17.35 KRAKONOŠ IN SMUČARJI, češki mladinski film

Zgodba se odvija v davnih časih. Fantiča blizu vasi srečata tihotapca, ki vselej uide orožnikom in velja za nekakšnega dobrega duha, saj nagaja samo bogatim. Skrivnost njegovih pobegov tiči v „dilcah", smučem podobni napravi. Ker fanta obljubita, da možaka ne bosta izdala, jima podari vsakemu par takih smuči. Ta prikupni film je lani posnela Vera Plivova, igrajo pa Ondrej Havelka, Karel Hermanek, Jiri Zahajsky id.

18.50 NAŠ KRAJ
19.05 ZLATA PTICA: BASEN O MUCIH
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 PO SHEILINIH SLEDOVIH, ameriški film

Dogajanje tega detektivskega filma se odvija v hollywoodskih filmskih krogih. Film je posnel Herbert Ross, igrajo pa Richard Benjamin, Dyan Cannon, James Coburn, Joan Hackett, James Mason in drugi.

22.00 MODNI UTRINKI
22.05 ZABAVNOGLASBENA ODDAJA
23.00 KAŽIPOT
23.20 POROČILA

2

17.30 Narodna glasba – 18.00 Glasbeni album – 18.15 Mednarodno tekmovanje violinistov – 19.00 Z Dubrovniških poletnih prireditev – 19.30 Dnevnik – 20.00 Gore sveta: Skalnate gore – 21.00 Poročila – 21.10 Feljton – 21.40 Športna sobota – 22.00 Komorna glasba skozi stoletja

22. XI.

nedelja

1

9.20 POROČILA
9.25 ŽIVŽAV
10.15 ANNO DOMINI 1573
11.10 KAŽIPOT
11.30 NARODNA GLASBA
12.00 LJUDJE IN ZEMLJA
13.00 POROČILA
14.30 PRISLUHNIMO TIŠINI
15.00 SODNI PROCES, angleški film

Angleški film, ki ga je 1962 posnel Peter Glenville, bo prikazal, kako se je končalo sojenje učitelju, ki je obtožen, da ga je posilila 16-letna učenka, znana nimfomanka. Igrajo Laurence Olivier, Sarah Miles, Simone Signoret in drugi.

16.50 POROČILA
16.55 PREČUDEN CVET JE V GRAPI ČRNI

Dokumentarna oddaja z gornjim naslovom bo govorila o partizanskem zdravstvu na Slovenskem.

18.00 ŠPORTNA POROČILA
18.10 SESTANEK V NEBOTIČNIKU
19.10 RISANKA
19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 SEDEM SEKRETARJEV SKOJ
21.05 DVA DNI V WEIMARJU, dokumentarna oddaja
21.35 ŠPORTNI PREGLED
22.20 V ZNAMENJU

2

16.00 Zlata pirueta – 18.00 Jugoslavija: Romunija (prenos rokometne tekme za ženske) – 18.45 Dokumentarna oddaja – 19.30 Dnevnik – 20.00 Beograjski jazz festival – 21.00 Včeraj, danes, jutri – 21.25 Hvala za pozornost

23. XI.

ponedeljek

1

8.45 TV V ŠOLI: Koledar, Pravljice, Ante Jakić, Arhitektura
10.00 TV V ŠOLI: Materinščina, Risanka, Zemljepis, Mali program, Risanka, Iz arhiva šolske TV, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Obiščimo vojašnico, Pravljica, Rišemo. Na meji med kopnim in vodo
16.20 KMETIJSKA ODDAJA
17.25 GLASBA ZA CICIBANE: OTROŠKA SRCA
17.40 DEŽELA POD POPOCATEPETLOM, češki kratek film
18.00 ZA ZDRAVO ŽIVLJENJE
18.10 OTROŠKE IGRAČKE
18.35 OBZORNIK
18.45 MLADINSKA ODDAJA
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 I. Cankar: HLAPCI

Nedavno tega smo si a malih zaslonih lahko ogledali Cankarjeve Hlapce, kakor so jih uprizorili v Mestnem gledališču ljubljanskem, SNG Drama Ljubljana. Ta uprizoritev je dvignila precej prahu med kulturniki, saj je režiser Mile Korun poskrbel za nekaj podobnega kot Dušan Jovanović, se pravi, da je Cankarja precej spreminjal.

22.00 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarščini – 17.30 Dnevnik – 17.45 Pot okoli cveta – 18.00 Miti iz legende – 18.15 Izobraževalna oddaja – 18.45 Telešport – 19.30 Dnevnik – 20.00 Znanost – 20.50 Zagrebška panorama – 21.15 Claudine

24. XI.

torek

1

9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Obiščimo vojašnico, Jadranska obala, Dnevnik 10
10.00 TV V ŠOLI: Dokumentarni film, Risanka, Književnost in jezik, Mali program, Risanka, Glasbeni pouk, Zadnje minute
15.55 ŠOLSKA TV: Pohod partizanskih proletarskih brigad, Izotopi, Premikanje ledenikov
17.25 POROČILA
17.30 LOLEK IN BOLEK
17.40 NIHČE KAKOR JAZ
18.10 ŠKOTSKI ANSAMBEL DUD
18.30 OBZORNIK
18.40 MOSTOVI – HIDAK, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost
18.55 KNJIGA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 KDAJ BO BRAZDA DALJŠA, aktualna oddaja
20.50 MAJHNE ŠKRIVNOSTI VELIKIH KUHARSKIH MOJSTROV
20.55 ŽENSKE NA OBALI

Na sporedu bo prva od petih oddaj francoske nadaljevanke, ki se odvija v letih od 1910 do 1925, kaže pa ženske iz ene hiše, ki doživljajo različne usode. Delo je po lastnem scenariju zrežirala Nina Companeez, igrajo pa Edwige Feuillere, Francoise Fabian, Fanny Ardant in drugi.

22.25 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarščini – 17.30 Dnevnik – 17.45 Pustolovščina – 18.15 Odprta knjiga – 18.45 Folklorna prireditev – 19.30 Dnevnik – 20.00 Count Basie in Shirley Bassey – 20.55 Franjo Paulik – 21.25 Zagrebška panorama – 21.50 Portret zemlje (brazilski dokumentarni film)

25. XI.

sreda

1

9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Mi smo Titovi, Tito je naš, Od Križevcev do Kalnika
10.00 TV V ŠOLI: Biologija, Risanka, Kocka, kockica, Mali program, Risanka, Telesna vzgoja, Zadnje minute
17.15 POROČILA
17.20 CIRKUS
17.45 ROMANTIKA PROTI KLASICIZMU
18.15 OKROGLI SVET
18.25 OBZORNIK
18.40 PIHALNI TRIO
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 VEČER PARTIZANSKE GLASBE, prenos iz Cankarjevega doma
21.05 VRNITEV, jugoslovanski film

Ta film iz časa NOB je posnel Antun Vrdoljak, igrajo pa Boris Dvornik, Fabian Šovagović, Rade Šerbedžija, Milena Dravić in drugi.

22.40 V ZNAMENJU

2

17.10 Dnevnik v madžarščini – 17.30 Dnevnik – 17.45 Neven – 18.15 Obramba in samozaščita 18.45 Prijatelji glasbe – 19.30 Dnevnik – 20.00 Športna sreda – 23.00 Dnevnik

26. XI.

četrtek

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Močvirje, Geometrija, Alkohol in nikotin
10.00 TV V ŠOLI: Kemija, Risanka, OZN, Risanka, Pravljica, Zadnje minute
15.50 ŠOLSKA TV: Pohod partizanskih proletarskih brigad, Izotopi, Premikanje ledenikov
17.20 POROČILA
17.25 JELENČEK
17.55 MOZAIK KRATKEGA FILMA: SLAMARSKA OBRT, iranski film
18.30 OBZORNIK
18.40 NA SEDMI STEZI
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 GLASBENI ČETRTEK

Današnja oddaja bo (z razgovori in odlomki iz glasbenih del) na moč pestra, skušala bo prikazati posebnosti gledaliških predstav od operete prek muzikla do t. i. multimedialnega gledališča.

21.35 625
22.05 V ZNAMENJU

Drugi program:
17.10 Dnevnik v madžarščini – 17.30 Dnevnik – 17.45 Mi smo smešna družina – 18.15 Znanost – 18.45 Tikvarium – 19.30 Dnevnik – 20.00 Kino oko – 23.00 Poročila

šport

SLAVLJENCEM ZMAGA

KD Novo mesto je te dni praznovalo 30-letnico delovanja, ki so jo počastili z vrsto tekmovanj. Na tekmovanju dolenjskih ekip na kegljišču Loka je zmagalo domače moštvo pred ekipami Brežic, Krškega, moštvom Rudi Kepo, Senovim itd. V okviru društvenih tekmovanj je zmagal Pionir pred Novoteksom, IMV itd., medtem ko so naslov najboljšega v republiškem merilu osvojili kegljači Gradisa, Novomeščani pa so bili peti.

Še peta zaporedna zmaga

Pionir : Karlovac 3:0 (13,6 12) — V soboto Mežica!

Pomagalo ni niti neprestano nešportno ugovarjanje nekdanjega državnega reprezentanta Zeca, ki je s tem hotel domačine spraviti s tira: Karlovac je bil v soboto v Novem mestu do tal potočen, saj je v pičli uri izgubil s 3 : 0 (13, 5, 12). Pionir je imel pobudo vseskozi v svojih rokah, saj je Karlovac le v tretjem nizu vodil v začetku za nekaj točk. Nerešljiva uganka za njegovo obrambo so bili zlasti udarci Bojana Vernige in Alojza Babnika, ki sta največ prispevala za pomembno zmago. Tekma je bila na visoki ravni, 400-glavo občinstvo je burno pozdravilo vsako dobro potezo, in izkazalo se je, da dobiva odbojka v Novem mestu vse več pravih pristašev.

V soboto bo igral Pionir v Mežici z največjim favoritom, Mežičani, ki so v lanski sezoni za las zgrešili uvrstitev v I. B zvezno ligo in skušajo letos nadomestiti zamujeno. Tako kot Pionir je tudi Mežica letos še brez poraza in je že zanesljivo ugnala Karlovčane sredi Karlovca. Z moštvom Pionirja se bo v Mežico odpeljal tudi avtobus navijačev.

V slovenski odbojkarski ligi — zahodna skupina je Mokronog doma izgubil z jeseniškim Železarjem z najtesnejšim možnim izidom 2 : 3 (14, −13, −13, 12, −3). Mokronožanom, ki se z eno zmago, s štirimi porazi in set razliko 6 : 12 še vedno držijo na 5. mestu, je v zadnjem nizu očitno zmanjkalo sape.

M. L.

Berite »Dolenjski list«

USPEH SEVNIČANK

Posavska kegljaška tekmovalna skupnost je pred dnevi pripravila prvenstvo za ženske dvojice v disciplini 3 x 100 lučajev. Zmagali sta Žvegličeva in Brežnikova iz KD Rudi Kepa iz Sevnice. Nastopilo je 5 ženskih parov iz Brežic, Sevnice in Krškega. Zmagovalna dvojica se je tako uvrstila na republiško prvenstvo, ki je bilo te dni v Škofji Loki. Med 27 dvojicami sta zasedli 21. mesto.

J. BLAS

Dvojno dolenjsko vodstvo v SRL

Končan jesenski del prvenstva v SRL: 1. Kočevje, 2. Šentjernej — V II. ZRL do konca še eno kolo — Pomembni zmagi Inlesa in Novomeščank

Prvenstvo v republiških rokometnih ligah je končano, medtem ko čaka drugoligaše še eno kolo, ki pa ne bo spremenilo vrstnega reda pri vrhu. V sobotnem, predzadnjem kolu v II. ZRL je Inles v gosteh, kot je bilo pričakovati, osvojil dve dragoceni točki in se tako pomaknil še korak bliže vrhu, pomembno zmago pa so zabeležile tudi Novomeščanke v derbiju II. ZRL z ekipo Lokomotive iz Vinkovcev. Še najbolj razveseljive novice pa prihajajo iz ženske republiške lige, kjer sta vrsti Kočevja in Šentjerneja zabeležili pomembni zmagi in bosta prezimili na prvem, oziroma drugem mestu.

NOVO MESTO — LOKOMOTIVA 21:16 (8:7) — Čeprav so se Novomeščanke bale sobotnih nasprotnic, ki so ene od kandidatinj za vrh lestvice, so domačinke že po prvih minutah najavile, da bodo točke ostale doma. Novomeščanke so vodile skozi celo srečanje, le v drugem delu so se jim gostje enkrat približale na samo en zadetek prednosti, vendar je takrat domača vratarka Udovčeva ubranila tri sedemmetrovke.

Novo mesto: Šlajkovec, Štrukelj 2, Iličin 1, Sitar 2, Jakše 3, Kramar, Godler 3, Mršnik 10, Mrhar, Robek, Mlakar, Udovč.

S sobotno zmago so se Novomeščanke povzpele na 3. mesto in imajo 14 točk, vodijo pa Velenjčanke z 20. pred Zrinskim s 16.

V zadnjem kolu bodo skušale Novomeščanke iztržiti čim ugodnejši izid v gosteh z Areno, kar bi jim zagotovilo izreden izhodiščni položaj za spomladanske boje.

JADRAN — INLES 26:31 (12:14) — Veliko teže kot kaže rezultat so prišli Ribničani do dveh sicer planiranih točk. S to zmago so se Ribničani pomaknili korak bliže vodilnemu Zagrebu, za katerim sedaj zaostajajo še za tri točke, vendar se lahko ta razlika v zadnjem kolu še zmanjša. Res škoda za nekaj spodrsljajev v ribniške čete, ki si po kvaliteti igralcev zasluži več kot delitev drugega mesta.

Lestvica pred zadnjim kolom je naslednja: 1. Zagreb 18, 2. Varteks, Inles in Split 15 itd.

V zadnjem kolu bodo Ribničani imeli v gosteh ekipo zadnjeuvrščene Slavonije DI, Zagrebčani pa Reko, medtem ko bodo Spličani potovali k Jelovici, Varteks pa k Istraturistu.

DUPLJE — ITAS KOČEVJE 15:22 (8:10) — Na vročem terenu v Kranju so Kočevke potrdile, da so povsem zasluženo jesenske prvakinje v ženski SRL. Vodile so skozi celo srečanje in domačinkam, ki so pokazale eno boljših iger v prvenstvu, pokazale pravi rokomet.

OLIMPIJA — ISKRA ŠENTJERNEJ 19:26 (7:13) — Čeprav so domačinke igrale na vso moč, jim proti izkušenim gostjam ni uspelo iztrgati ugodnejšega izida. Tako so Šentjernejčanke s serijo zaporednih zmag pristale na odličnem drugem mestu, in če je soditi po jesenskih igrah, bosta spomladi glavno besedo v boju za naslov imeli dolenjski ekipi.

Lestvica po jesenskem prvenstvu: 1. Itas Kočevje 19, 2. Šentjernej 18 itd.

V soboto konec porazov?

Peti zaporedni poraz novomeških košarkarjev — Novi Zagreb — Novoles 108:87 (49:40) — V soboto s Kraškim zidarjem

Novomeški košarkarji so tudi v 6. kolu II. zvezne košarkarske lige—zahod ostali praznih rok. V Novem Zagrebu jih je prepričljivo ugnala istoimenska ekipa s 108:87 (49:40) in tako Novomeščane potisnila še bliže repu lestvice.

Okoli 500 Zagrebčanov, ki so se zbrali v dvorani OŠ Iva Andrića, ni bilo niti za hip v skrbeh za končni izid srečanja. Domači košarkarji so namreč od vsega začetka zaigrali na vso moč, pri čemer je bilo očitno, da še zmeraj niso preboleli bolečega poraza iz prejšnjega prvenstva in so si želeli maščevanja. Mlada novomeška vrsta je korak z domačini držala le v prvih minutah, nekaj upanja na ugodnejši izid ob koncu pa je dajal tudi rezultat prvega polčasa. Vendar Zagrebčani niso dovolili presenečenja. Od minute do minute so večali razliko, ki je na koncu znašala 21 točk.

Novoles: Bajc 10, Cerkovnik 4, Kek 4, Ivančič 2, Golobič 15, Skobe 11, Lalič 22, Plantan 19.

Trener Novomeščanov je tokrat dal priložnost večini igralcev, ki jih v soboto čaka izredno pomembna tekma. Po seriji neuspehov jim prihaja v soboto v goste ekipa Kraškega zidarja, proti kateri morajo Novomeščani zmagati, če se hočejo povzpeti z dna lestvice.

VISOKA ZMAGA SEVNIČANOV

V soboto je sevniška moška ekipa, ki igra v II. republiški ligi, povsem nadigrala gostujoče Šoštanjčane. Prednost iz prvega polčasa (20 : 10 za Sevnico) so v drugem povišali do skoraj košarkarskih razmerij — 42 : 21. Kljub očitno nedoraslemu nasprotniku so vsi domači igralci pokazali angažirano igro. Prvenstveno tekmo so torej vzeli kot resen trening za finalno tekmo za pokal maršala Tita, ki so jo včeraj igrali doma z ribniškim Inlesom.

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

TESEN PORAZ DEKLET V SKL

Z 2. kolom se je nadaljevalo prvenstvo tudi v ženski republiški košarkarski ligi. Novomeščanke so imele v gosteh ekipo Kopra in proti favoriziranim gostjam vodile v prvem polčasu že s 14 koši razlike, vendar je na koncu odločila izkušenost in boljša fizična pripravljenost. Največ košev za domačinke so dale: Avguštin 12, Bunc 27, Žnidaršič 8 itd. V 3. kolu gostujejo Novomeščanke pri Pomurju.

V 2. kolu SKL za moške so Kočevci izgubili v Trbovljah s 76:100 (26:46).

Krški karateisti uspešni tekmovalci in organizatorji

Na 4. mladinskem državnem prvenstvu v katah zmagale star. mladinke KK Nuklearna

V soboto se je na 4. mladinskem državnem prvenstvu v katah v Krškem pomerilo 160 tekmovalcev iz vseh republik in pokrajin razen Kosova. Dobro so se odrezale tudi Slovenke Franja Pavlin, ki je nastopila poškodovana in Irena Kokotec, članice krškega KK Nuklearna. Uvrstili sta se na 4. oz. 5. mesto med starejšimi mladinkami, ekipno pa so karateistke iz Krškega celo zmagale. To pa so tudi najvidnejše uvrstitve mladih karateistov iz Slovenije na tem, po izjavah predsednika KZJ Hasana Ajnadžića, zveznega selektorja za seniorje Dragoslava Božovića, vseh delegatov in večine tekmovalcev, doslej najbolje pripravljenem državnem prvenstvu. Krčanom so tako na široko odprte duri za organizacijo državnega prvenstva članov v karate borbah prihodnje leto. Zmagovalci posamično: ml. mladinke — Rolović (Črna gora); st. mladinke — Djurić (Srbija); ml. mladinci — Jankovski (Makedonija); st. mladinci — Piletić (Č. g.). Ekipno (team kate): ml. mladinke — Budućnost (Titograd); st. mladinke — Nuklearna (Krško); ml. mladinci — Rabotnički (Skopje); st. mladinci — Jagodina (Svetozarevo).

P. P.

Slepi z zvenečo žogo

Republiško prvenstvo v Novem mestu

Medobčinska organizacija slepih in slabovidnih Novo mesto je v soboto v novomeški športni dvorani pripravila XV. republiško prvenstvo slepih in slabovidnih Slovenije v igri z zvenečo žogo. Prvenstva se je udeležilo vseh deset medobčinskih društev. V finalu sta se pomerili ekipi Ljubljane in Murske Sobote. Po podaljšku in streljanju prostih strelov je zmagala ekipa Murske Sobote. Na ostala mesta pa so se uvrstili: KPŠRD „Karel Jeraj" Ljubljana, MOSS Kranj, MOSS Celje, MDSS Maribor, MDSS Nova Gorica, MDSS Ptuj, MDSS Koper, MDSS Postojna, MOSS Novo mesto. Po končanem tekmovanju v „rollbalu" je bilo v sosednji dvorani še prijateljsko srečanje v „torbalu" (igri z lahko žogo).

Pokrovitelj tekmovanja so bile delovne organizacije Labod, Novoteks, Beti, Komet in TKS Novo mesto.

J. P.

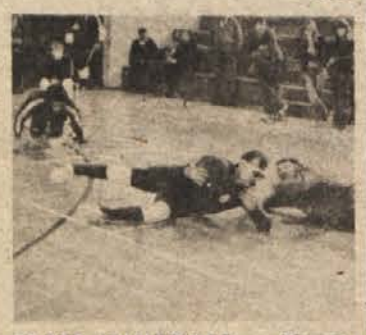

SLEPI ZADEVALI — Na republiškem tekmovanju z zvenečo žogo so slepi prek stokrat dosegli gol. (Foto: J. P.)

POTA IN STRANPOTA

§

dežurni poročajo

PO KABEL — Med 7. in 9. novembrom je bilo vlomljeno v priročno skladišče Novomontaže na gradbišču bodoče novomeške glasbene šole (stari zdravstveni dom). Nepridiprav je odnesel 200 metrov dolg električni kabel, vreden 2.000 din.

OBLEKEL SE JE — V noči na 10. november je bilo vlomljeno v trgovino KZ Trebnje v Trebnjem. Tat, ki je najbrž moškega spola, je odnesel 3 moške obleke, 3 brivske aparate in troje moških hlač. Škode je za 20.000 din.

TEPEL ŽENO — Trebanjski miličniki so 10. novembra zvečer pridržali do iztrežnitve 43-letnega Alojza Ilnikarja iz Trebnjega. Doma je razgrajal in pretepal ženo. Prijavili ga bodo javnemu tožilcu.

Trojna smrt na magistrali

Pri Ribnici trčila tovornjaka — Eden nenadoma zavil v levo

Tihomir Jovanović iz Žabca je 9. novembra zvečer peljal s tovornjakom od Zagreba proti Ljubljani. Pri Ribnici je iz neznanega vzroka zapeljal v levo, ko je nasproti s tovornjakom in priklopnikom pripeljal Henrik Mislej iz Dupelj pri Ajdovščini.

Po strahotnem trčenju se je tovornjak s priklopnikom prekucnil, Jovanovićevo vozilo pa je zaneslo s ceste. Takoj so bili mrtvi voznika Tihomir Jovanović (48 let) in Henrik Mislej (29 let) iz Nove Gorice ter Mislejev sovoznik 34-letni Radivoj Radikon iz Nove Gorice. Mislej in Radikon sta bila voznika pri „Primorju". Gmotno škodo so ocenili na 1,700.000 din.

SAM POSKRBEL ZA ŽRTEV

Ivan Kovač s Sel pri Dol. Toplicah je 9. novembra zjutraj peljal z osebnim avtom od Dvora proti Žužemberku. Pri Brodu je peljal ob desnem robu ceste in zadel Martino Kaplan iz Mačkovca, ki je šla nasproti pravilno po svoji levi. Kaplanova je padla in si zlomila roko, Kovač jo je sam odpeljal v novomeško bolnišnico.

PO NESREČI ŠE ENA NESREČA

Mitja Prijatelj iz Trebnjega se je v soboto zvečer peljal z osebnim avtom iz Novega mesta domov. Pri Podborštu je zapeljal v levo, ko je nasproti z osebnim avtom pripeljal Mirsad Karadža iz Vogošča. Avtomobila sta po trčenju obstala na cesti. Takrat je iz ljubljanske smeri pripeljal še Stipan Veber iz Subotice in trčil v Prijateljev avto. Ranjena sta bila Karadža in njegov sopotnik. Pokrpali so ju v novomeški bolnišnici. Gmotne škode je za 130.000 din.

PROTI ČEMU SE BORIMO? — Smo v mesecu boja proti alkoholizmu. To pa nikakor ne pomeni, da še okrepimo našo brezbrižnost do soljudi, ki jih imajo nekateri za nesrečnike, drugi za bolnike, tretji pa le za — pijance. S tem, da hodimo neprizadeto mimo pijanega človeka, ležečega ob cesti, se prav gotovo ne borimo proti alkoholizmu, ampak kvečjemu proti človekoljubju.

Kar naj mi jemljejo!

Črnomaljčani so se namesto na trgovce, ki jih gulijo, jezili na inšpektorje — Metličani bolje varujejo svoj žep

Ekipi sanitarnih in tržnih inšpektorjev sta se te dni oglasili v nekaterih metliških in črnomaljskih trgovinah z živili in mesnicah ter preverjali težo in ceno prodanega. Ugotovljeno trgovcem ni v čast in slavo.

Začelo se je v mesnici KZ Metlika na Suhorju, kjer prodajalec Jure Ladika stranki ni dal računa in za ta prekršek mirno odštel 500 din kazni. V trgovini Žita v Metliki sta bili poslovodkinja Miroslava Petković in prodajalka Marija Grojzdek vsaka ob 100 din zaradi neopremljenih sanitarij in umazane posode. V denarnico je moral poseči tudi Martin Dragovan v poslovalnici št. 2 KZ Metlika. 500 din je odštel zato, ker niso bile označene tri cene, 100 din pa zaradi okrvavljenih kartonov, umazanih brisač in mesa, ki mu je drugovala umazana delovna obleka. V bifeju in delikatesi na avtobusni postaji je Višnja Petrušič računala 2,60 dinarja več pri domači klobasi in 4,80 dinarja pri čajni. Za 500 din kazni bi se kar hitro nabralo. Bankovci so šelesteli tudi v bifeju, zaradi zaprašenih polic. Po 100 din so plačali: Jožica Staniša, Danica Ogulin in namestnik poslovodje Ivan Slobodnik. V Mercatorjevem marketu so inšpektorji tehtali že pakirano sadje in zelenjavo. V dveh zavitkih je bilo premalo vsebine, v enem pa preveč. 500 din je plačal poslovodja Janez Stegne, vrnil mu jih je menda tisti, ki je narobe tehtal. Stegne je še enkrat segel v žep: 100 din je veljalo neurejeno smetišče v bližini blokov. Nekoliko manj prijetno se bo končala zadeva z utežmi v podzemeljski mesnici: nazadnje so bile žigosane leta 1978, kar je za te reči zelo oddaljen datum.

Črnomaljčani so bili ob denar predvsem zaradi nepopolne obleke. V mesnici in delikatesi KZ Črnomelj sta bila zaradi čepic ob 100 din Jože Stare in Janez Škof, v mesnici na tržnici KZ Črnomelj Anton Rožič in Ivan Ivec, v mesnici KZ Črnomelj v Semiču pa Anton Prešeren. V Semiču je bila izrečena še ena kazen, in sicer v samopostrežbi podjetja Dolenjka. Pri 29 dkg desertnega sira so zaračunali 3 din preveč. Krivca niso ugotovili, 500 din pa je le bilo treba odšteti.

Za konec še podatek, da so Metličani radi pomagali inšpektorjem, Črnomaljčani pa ne. Eden od kupcev je celo izjavil, „da ves svet goljufa, pa naj še trgovci!"

M. B.

Z NOŽEM V TREBUH

V soboto okoli 23. ure sta se pred planinsko kočo na Bohorju prepirala Martin Kozole in Jože Mirt. Po izrečenih besedah sta se vrnila v kočo, nakar je Kozole brez vidnega razloga stopil proti Mirtu in ga z nožem sunil v trebuh. Hudo ranjenega Mirta so odpeljali v bolnišnico, njegovo življenje ni v nevarnosti.

POPOTOVANJE NA DOLENJSKO

V Dol. Mokrem Polju so 11. novembra našli dostavni avto ljubljanske registracije, last Marije Babnik iz Ljubljane. Avto si je nekdo sposodil v slovenski prestolnici in se z njim odpravil na potovanje po Dolenjski.

BENCINSKI TAT

11. novembra popoldne ali zvečer je bilo vlomljeno v osebni avto Z–750 Leopolda Ribiča iz Novega mesta. Fičko je stal na Gubčevi pred stanovanjsko hišo. Nepridiprav je vdrl vrata in odnesel orodje, zračno tlačilko, iz rezervoarja pa za nameček še 15 litrov bencina. Škode je za 3.000 din.

ZA VEČ KOT 400.000 DIN ŠKODE

Bolgar Lozko Dimitrov je v soboto vozil tovornjak s prikolico od Ljubljane proti Zagrebu. Pri Gmajni je ustavil in si ogledoval vozilo, če je vse v redu. Za njim je s tovornjakom pripeljal Ramo Čauševič iz Brčkega in trčil v bolgarski tovornjak. Škode je za več kot 400.000 din.

ŠE O KRATKOHLAČNEM VANDALIZMU

V uredništvu sta se oglasila Milan Vučković in Faik Rastoder z Ragovske 8 v Novem mestu. Imeni njunih družin sta bili omenjeni v zvezi s prispevkom „Kratkohlačni vandalizem", ki je opisoval težave, ki jih ima uprava vrtca na Ragovski s svojimi mladoletnimi sosedi. Milan Vučković je ob tem povedal, da je njegovega mladoletnega sina ena od tovarišic res zalotila, ko se je gugal na vratih. Vprašala ga je, če ve, koliko stanejo taka vrata, in odgovoril je, da ne ve. To je po Vučkovićevi izjavi vse, kar naj bi „vandalskega" počel njegov potomec.

Faik Rastoder pa je izjavil, da je ena od tovarišic na ulici prestregla skupino otrok, v kateri je bil tudi njegov sin. Ko jih je vprašala, kdo je nagajal okoli vrtca, so začeli otroci z medsebojnim obtoževanjem. Nekdo je s prstom pokazal tudi na njegovega fanta. Tovarišica ga torej ni videla, da bi delal škodo ali kaj podobnega.

SMRT POD VOZOM

Vinko Kitak iz Račice je 9. novembra popoldne pripeljal s kmečkim vozom listje in steljo na dvorišče 69-letne Ljudmile Prole iz Račice. Ko je Kitak zapeljal proti hlevu v hrib, se je z jarma snel klin in voz je začel drseti nazaj. Proletova je skušala voz ustaviti s postavitvijo polena, vendar se je voz prevrnil nanjo. Bila je takoj mrtva.

KRONIKA NESREČ

ZAVIRALA IN TRČILA — Rudolf Žunič iz Bednja je 9. novembra popoldne vozil z osebnim avtom od Črnomlja proti Tribučam. V ovinku je zapeljal v levo, ko je nasproti z osebnim avtom pripeljal Jože Bahorič iz Dolenjcev. Avtomobila sta kljub zaviranju trčila. Žunič je bil laže ranjen, škode pa je za 110.000 din.

SPREGLEDALA JO JE — Ljudmila Bobnar iz Malenske vasi je 10. novembra dopoldne peljala skozi Mirno peč. Na prehodu za pešce je spregledala Mileno Kolenc z Malega vrha in jo zbila na tla. Kolenčeva je bila le laže ranjena.

ZBIL JO JE — Novomeščan Jože Novak je 2. novembra zvečer peljal z osebnim avtom od Bučne vasi proti Novemu mestu. Na Ljubljanski cesti je na prehodu za pešce prečkala cesto Jožefa Bukovec iz Novega mesta. Novak jo je zadel in zbil na tla, pri čemer se je laže ranila.

PREVRNIL SE JE — Jernej Kranjc iz Trebnjega je v soboto peljal z osebnim avtom od Mirne proti Trebnjemu. Pri Gomili je zapeljal v desno, trčil v betonski jašek in se prevrnil. Voznik je bil laže ranjen, škode pa je za 50.000 din.

TRAGEDIJA V RUDNIKU SENOVO

V rudniku Senovo se je 10. novembra okoli 13. ure smrtno ponesrečil 29-letni Drago Pirš s Senovega. Ugotovili so, da je Pirš stopil na stoječo kompozicijo jamskih vozičkov. Na hrbtu je imel dvigalko, s katero se je dotaknil 250-voltnega električnega voda. Udarec elektrike je Pirša omamil, padel je vznak in se tako poškodoval po glavi, da je umrl.

BOLNIŠNICA BRATSTVA IN ENOTNOSTI

S prihodom Tomšičeve, Cankarjeve in Gubčeve udarne brigade ter hrvaške XIII. Proletarske ter IV. Kordunske na Žumberk, je bilo januarja 1943 na tem območju koncentrirano okoli 3.000 borcev. Njihova naloga je bila, da med četrto sovražno ofenzivo dejstvujejo na komunikacije Zagreb–Karlovac. V teh borbah so za navedene partizanske enote v žumberški vasi Sočice ustanovili slovensko–hrvaško vojno partizansko bolnišnico, edinstveno ustanovo te vrste na naših tleh.

Njen prvi upravnik je bil dr. Franc Novak, sprejemala pa je ranjence in bolnike vseh partizanskih enot, ki so delovale v teh krajih. Zaradi velikega števila ranjencev (okoli 400) so bili februarja prisiljeni povečati zmogljivosti, ob oddelku za hude ranjence so v vaseh Kamence in Kočane ustanovili tudi oddelka za lažje ranjence. Med italijansko ofenzivo v marcu 1943 so ranjence evakuirali v Kočevski Rog in na Kordun, novembra pa je bolnišnica na Žumberku ponovno oživela, sem so iz Črmošnjic preselili tudi sprejemno bolnišnico centralne bolnišnice v Kočevskem Rogu. V začetku se je naselila v vaseh Doljane in Rajković, bolnišnica je imela tudi sanitetno šolo, s 1. decembrom pa se je ustanova razširila tudi po hišah vasi Bulići in Sekulići, kasneje pa še v Gudalje in Kuljaje.

Bolnišnica ni delovala skrito. V kmečkih hišah je imela po eno sobo. Organizirana je bila kot bojna enota ranga bataljona. Imela je svoj štab, ščitili so jo oboroženi domačini, partizanske enote na tamkajšnjem območju in lastna zaščitna četa, sestavljena iz lažjih invalidov in borcev. V aprilu 1944 so Gorjance prečasale sovražne enote, bolnišnica se je umaknila na slovensko ozemlje, v Dragomljo vas in Juhor. V začetku leta 1944 je bil upravnik bolnišnice dr. Igor Tavčar, od julija dr. Janez Kanoni, od 15. novembra pa do konca vojne pa dr. Janez Milčinski.

Slovensko–hrvaška vojna partizanska bolnišnica je doživela novembra 1944 reorganizacijo. Pogoji bivanja so se zboljšali, obseg medicinske pomoči se je zelo povečal. Bolnišnico so uredili po oddelkih. Kirurški s 55 posteljami je bil v eni baraki in sobah, pljučni in revmatični s 55 ležišči v 6 sobah, interni, dermatološki in neuropsihiatrijski oddelek z 72 ležišči pa je bil nameščen v baraki in treh sobah. Za rekonvalescente je bilo v 8 sobah 70 postelj. Število ranjencev in bolnikov se je spreminjalo od 150 do 500. Uprava bolnišnice je štela 26 ljudi, zaščitna četa 50 borcev, v gradbeni ekipi je bilo 20 ljudi. Bolnišnica je imela svoj propagandni odsek, ki je imel med drugim tudi več kot 100 knjig, predvsem beletristike. Za ranjence in bolnike je [illegible] prirejal kulturne programe in mitinge.

Za oskrbovanje bolnišnice je bila zadolžena 15. divizija. Nekaterih stvari je vedno primanjkovalo. Posebno povpraševanje je bilo po odejah, rjuhe pa so imeli samo hudo ranjeni in bolni. Tudi stiska je bila precejšnja. V kmečkih hišah in obeh barakah so bili pogradi v nadstropje. Kljub vsemu pa so bile higienske in sanitarne razmere zadovoljive, tako na primer so se kopali in preoblačili vsak teden. Uši je uspešno zatirala posebna ekipa, za časa delovanja bolnišnice so zabeležili en sam primer tifusa!

S sanitetnim materialom se je bolnišnica oskrbovala iz različnih virov, največkrat pa iz teresnke apoteke „Bobar". Kljub temu pa seveda zavoje, vate in nekaterih drugih stvari, posebno zdravil, nikoli ni bilo dovolj.

Osebje slovensko–hrvaške vojne partizanske bolnišnice je pomagalo tudi prebivalstvu. Bolnike so sprejemali vsak dan, če je bilo potrebno, so jih obiskovali tudi na domu. Sodelovanje z bližnjo hrvaško vojno partizansko bolnišnico je bilo vsestransko, posebno v zadnjem letu vojne, ko je dr. Milčinski pri sosedih opravljal tudi bolj zahtevne kirurške posege.

Zaradi nepopolne dokumentacije je danes nemogoče reči, koliko ranjencev in bolnikov se je [illegible] hrvaški vojni partizanski bolnišnici. Vsekakor pa je zelo razbremenjevala partizanske enote na tem območju, da ne govorimo o njenem moralnem vplivu, ki je zelo povečeval bojno učinkovitost. Bolnišnica je bila nekonspirativna, večkrat so jo napadli, njena zaščitna četa jo je vedno ubranila. Brez ene same žrtve.

pisani pončo

Ni bolj enostavnega kroja, kot je takle pončo, ki ga lahko naredite sami iz kar najbolj debelih ostankov volne. Takle vrhnji kos garderobe za mlada dekleta je ne le zelo moderen, ampak tudi topel in razmeroma poceni. Nosi se seveda k hlačam, ki so lahko dolge, ali pa zataknjene v škornje.

počivalnik za muco

Marsikje imajo v stanovanju muco kot ljubljenca otrok in družine, zato bo morda zanje dobrodošla zamisel, kako mačici pripraviti njen prostorček kot počivališče in „posteljico" za spanje. Iz starega pisanega kosa blaga urežemo model, ga podložimo s flanelo ali ostankom pliša pa sešijemo počivalnik. Postavimo ga lahko kamorkoli, pa bo muca lepo spravljena in zadovoljno bo predla na toplem.

Kuha PETER BEVC

kosilo za ledene dni

GOVEJA JUHA Z JETRNIMI ŽLIČNIKI
ZDROBOVI ŽLIČNIKI
PEČENA SVINJSKA REBRA
MATEVŽ S KISLIM ZELJEM
PODGORSKA SOLATA
KREMNE REZINE
OCVRTA JABOLKA

GOVEJA JUHA

Pri kuhanju goveje juhe moramo vedeti, katere kose govedine uporabljamo za dobro juho. Najkvalitetnejše meso za juho je iz prsnega koša, hrbta in repa. V vrelo vodo damo najprej oprane kosti in pustimo, da vrejo nekaj minut, nato dodamo še meso, da na hitro posivi.

JETRNI ŽLIČNIKI

20 dag jetrc, 1/4 kg starega kruha, 2 dcl mleka, polovico drobne čebule, žličko maščobe, 1 jajce, strok česna, dag drobtin, sol, poper, majaron, zeleni peteršilj in muškatni orešček.

Priprava: jetra dvakrat zmeljemo. Kruh narežemo na rezine in navlažimo z mlekom. Posebej na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo, dodamo zmleta jetrca, malo popražimo, dodamo sesekljan česen, peteršilj majaron, muškatni orešček, jajce in drobtine. Maso gladko premešamo in pustimo, da stoji vsaj 10 minut. Nato z žlico oblikujemo žličnike in jih zakuhamo v vrelo juho. Juha za zakuho ne sme biti premastna, ker se žličniki radi razkuhajo. Prav tako pripravljamo jetrne cmoke, le da dodamo malo več drobtin in malo manj mleka.

ZDROBOVI ŽLIČNIKI

5 dag masla gladko umešamo, dodamo 1 debelejše jajce, 10 dag pšeničnega zdroba, malo soli in sesekljani peteršilj. Maso gladko umešamo, oblikujemo žličnike in jih zakuhamo v vrelo juho. Žličniki postanejo rahlejši, če pustimo maso počivati 10 do 15 minut, da se zdrob napne. Žličnike pokrite kuhamo 10 minut, nato pa jih pustimo še 10 minut stati v juhi, preden jih ponudimo.

PEČENA SVINJSKA REBRCA

Svinjska rebra presekamo na pol po dolgem, splaknemo jih pod tekočo vodo, nasolimo in damo v pekač, prelijemo z vročim oljem in damo v srednje vročo pečico. Med pečenjem rebrca pridno prelivamo z lastnim sokom, kateremu po potrebi dodajamo malo vode ali juhe. Čim večkrat prelijemo, tem bolj bo pečenka sočna. Pečena rebrca narežemo na manjše kose in serviramo.

MATEVŽ

30 dag fižola, 1/2 kg krompirja, malo mleka, sesekljan česen, sol in ocvirki. Namočen fižol skuhamo v slani vodi z dodatkom lovorjevega lista. Posebej v loncu kuhamo olupljen in na kose narezan krompir. Ko je oboje kuhano, krompir prepasiramo, mu dodamo prepasirani fižol, malo mleka, prepražen sesekljan česen in vse dobro zmešamo. Na koncu ga zabelimo z domačimi ocvirki. Matevž ponudimo zraven kislega zelja ali repe.

PODGORSKA SOLATA

Če nam od juhe ostane govedina, si pripravimo podgorsko solato. Govedino narežemo na tanke kose, dodamo ji narezan kuhan krompir, olje, sol, kis, malo gorčice in na lističe narezano čebulo. Vse dobro premešamo in okus izboljšamo s poprom.

KREMNE REZINE

Testo: 25 dag margarine, 25 dag moke, sol, nekaj kapelj limoninega soka, in mlačna voda. Iz moke naredimo vlečno testo, ga pustimo nekaj minut počivati, ta čas pa pripravimo masleno kocko. Margarino s paleto ali drugim primernim orodjem pregnetemo, da ni zrnata, ampak gladka. Oblikujemo kocko, jo damo v hladilnik in pokrijemo z vlažno krpo, da se malo shladi. Na pomokano desko damo testo, ga razvaljamo na 1 cm na debelo, nanj položimo masleno kocko in jo ovijemo v vlečnem testu. Z valjarjem potolčemo po testu, da se testo in maščoba dobro sprimeta. Razvaljamo na 1 cm debelo, nato testo prepognemo v tri plasti, ga pokrijemo z vlažno krpo in damo v hladilnik počivat za pol ure. To ponovimo štirikrat. Pekač za pečenje ne mažemo z maščobo, ampak ga samo splaknemo z mrzlo vodo. Masleno testo pečemo v vroči pečici (od 200 – 250° C).

KREMA:

1 liter mleka, 6–8 jajc, 1/2 vanilij stroka, 28 dag sladkorja, 16–18 dag ostre moke, 1 žlica ruma. 9 dcl mleka, vanilijo in četrtino sladkorja zavremo. Rumenjake penasto umešamo z drugo četrtino sladkorja, dodamo presejano moko, 1 dcl hladnega mleka in vse dobro premešamo. Med mešanjem prilivamo še ostalo vrelo mleko, iz katerega smo odstranili vanilijev strok. Kremo postavimo na štedilnik in mešamo, da krema prevre in se zgosti. Nato jo odstavimo, ji dodamo rum in trd sneg, med katerega smo utepli še ostali sladkor. Kremo na hitro in z velikimi zamahi mešamo. Še vročo damo na pečeno plast maslenega testa. Ko se krema ohladi, položimo po vrhu še drugo plast, jo posipamo s sladkorno moko in narežemo. Če nimamo časa sami pripraviti testo, kupimo že pečenega.

PEČENA JABOLKA

Jabolka olupimo, prerežemo na pol, izdolbemo pečke, povaljamo v tekočem testu in ocvremo na vroči maščobi. Naredimo navadno palačinkino testo (malo bolj gosto), posebej dodamo sneg iz beljakov, narahlo premešamo, testo namakamo očiščene jabolčne rezine in jih ocvremo.

VOJAŠKI KOTIČEK

LETEČI RADARJI

V žarišču zanimanja vojaških strokovnjakov in tudi javnosti so v zadnjem času letala tipa AWACS (Airborne Warning an Control System). Američani so začeli izdelovati za obrambna letala iz obrambnih razlogov. Zaradi novih tipov lovskih letal, ki se prebijajo do ciljev, leteč nmajhnih višinah, je bil potreben radiolokacijski sistem, ki bi ta letala odkrival „od zgoraj" in jih spremljal že od daleč. Drugi razlog je bilo dejstvo, da sredstva protiletalske obrambe izven ozemlja ZDA niso sama sposobna usmerjati lovcev prestreznikov v radiju doleta, tretji razlog pa je občutljivost zemeljskih radarjev za napade.

Napravljen je na temelju znanega potniškega letala Boeing 707–320 B. V trup so mu vgradili močno radiolokacijsko postajo, računalniški sistem za odkrivanje ciljev, opremo za navigacijo in zveze ter naprave za indentifikacijo. Zunanji videz letala je spremenjen zaradi značilne lokatorske aerodinamične antene v obliki

gobe. V tej napravi premera 9 metrov se suče radarska antena s hitrostjo 6 obratov v minuti. Letalo ima štiri motorje, ki dajo letalu pri polni teži 150 ton največjo hitrost 966 km na uro pri večjih in 583 km/h pri majhnih višinah. Letalo ima napravo za dodatno polnjenje z gorivom med letom, vendar tudi brez tega ostane v zraku do 12 ur.

Glede na relativno majhno hitrost in na dejstvo, da letalo AWACS ni oboroženo, bi morebiti kdo sklepal, da je leteči radar privlačen in lahek cilj sovražnikovih lovcev. Videz vara, glavno orožje letala s 17-člansko posadko je elektronika, kar za 3,5 tone je je. Elektronika ne dopušča, da bi se letalu neopazno prikradel niti en lovec. Ko leti letalo tipa AWACS na višini 12.000 metrov, lahko odkrije nizko leteče avione na oddaljenosti 320 km, letala na večjih višinah pa na razdaljo do 450 km. Američani trdijo, da lahko vsako letalo AWACS naenkrat zazna 600 ciljev, na 15 od njih pa istočasno usmerja svoje prestreznike. Za vse to gre hvala novemu radarju tipa Westinghouse APY–1, katerega signale obdeluje računalnik s hitrostjo 750 operacij v sekundi. Najvažnejše informacije, s katerimi polnijo računalnik, so koordinate cilja, oddaljenost, kot do odkritega cilja in hitrost. Računalnik spremlja vse spremembe v zvezi s ciljem in daje elemente za usmerjanje letal ali drugih orožij na cilj, obenem pa tudi ocenjuje, kateri cilj je najbolj nevaren.

S pomočjo močnih radijskih postaj da Awacs alarm svojim letalom v zraku, enotam na zemlji in posebnim centrom za zbiranje podatkov. Posreduje jim vse podatke o prihajajočem nasprotniku.

Prav zaradi tega je vloga teh letal v protizračni obrambi ZDA izredno pomembna, skupaj s posebnimi radarji za opazovanje izza horizonta, lovci prestezniki F–15, letali E–4 A (leteča poveljniška mesta) in sateliti za zgodnje opozarjanje tvorijo letala AWACS temelj zračne obrambe Združenih držav Amerike. Letalo AWACS seveda ni poceni; s ceno 130 milijonov dolarjev si lasti naslov enega najdražjih serijskih letal na svetu.

Podobne leteče radarje so izdelali tudi Angleži (imenujejo se Nimrod) ter seveda Sovjeti. Zahodni strokovnjaki trdijo, da ima Sovjetska zveza najmanj 100 letal TU–126, s katerimi radarsko kontrolirajo meje. Zahod sovjetskega letečega radarja ne povzdiguje v nebo. Morda gre samo za zavist, dejstvo je namreč, da je SZ med indijsko–pakistansko vojno en tak aparat s posadko vred posodila Indiji, kateri je to omogočiio, da je zlahka prestregla pakistanski letalski napad, ki naj bi veljal za nenadnega.

Zdaj želi kupiti letala AWACS Saudova Arabija, kar seveda ni všeč Izraelcem. Kaže, da bodo dobili Saudijci aparate z nekoliko skromnejšo elektronsko opremo. Izraelce tolažijo tudi z verjetnostjo, da bo v času saudijskega uka v ravnanju z najsodobnejšo elektroniko veter premešal prenekatero sipino. In nič na svetu ne zastareva hitreje kot elektronska oprema.

imv je prevelika, da bi smela omagati

„Za vsako ceno je treba naprej," je rekel ob koncu razgovora za Dolenjski list Marjan Simič, vršilec dolžnosti generalnega direktorja Industrije motornih vozil Novo mesto. „Kljub izgubi prejme 6 tisoč delavcev za osebne dohodke 1 milijardo dinarjev, s katerimi preživljajo svoje družine, da ne govorimo o prispevkih samoupravnim interesnim skupnostim".

Čeprav začenjamo intervju z Marjanom Simičem s tako iztočnico, pa se je večina pogovora sukala okoli težav, v katere je zašel IMV. In teh težav ni malo. Prav tako ni malo tudi vzrokov zanje. Za IMV je značilna hitra rast, tako po zaposlenosti, obsegu fizične proizvodnje, vlaganju, uvozu in izvozu. Prav ta rast pa je povzročila številna notranja neskladja, pa tudi težave, ki so sistemske narave. Izjemno so se večale cene vseh reprodukcijskih materialov, prodajna cena vozil pa jim ni sledila. Pogosto je manjkalo obratnih sredstev, čemur je bila vzrok zaostritev pogojev za najemanje kreditov, saj so se ta sredstva doslej napajala le iz tega vira. Čeprav je IMV ves čas veljala za velikega izvoznika, je morala iz različnih vzrokov, težav z domačimi dobavitelji, nedokončanih naložb večino delov za svoje izdelke uvoziti. Ko pa so prišle omejitve uvoza, se je pogosto znašla na suhih tleh. Zaradi neusklajene rasti je zanemarjala lasten razvoj, kadrovsko okrepitev in dograjevanje samoupravnih odnosov. Posledica ni samo izguba, ampak tudi zaostajanje za cilji, ki so bili v letu 1978 IMV postavljeni v Dogovoru o temeljih plana SR Slovenije.

Da je vzrokov za sedanje stanje IMV veliko že znotraj delovne organizacije, nas lahko prepriča preko sto tipkanih strani obsegajoči sveženj ukrepov, s katerimi se nameravajo lotiti odpravljanja težav v največji delovni organizaciji na Dolenjskem. Torej bo moral večino vzrokov za sedanje stanje odpraviti kolektiv sam, nemajhno odgovornost pa je prevzel tudi novi generalni direktor.

• Dolenjski list: „Oči javnosti na Dolenjskem pa tudi v ostali Sloveniji so uprte v prizadevanja IMV za sanacijo. S tem so prav gotovo uprte tudi v vas, ki ste nedavno začeli opravljati dolžnosti generalnega direktorja. In za začetek bi radi izvedeli, kako se počutite, ko ste prevzeli dolžnost vodilnega delavca?"

Marjan Simič: „Hitri razvoj IMV sem spremljal vrsto let tako kot vsi drugi Novomeščani pa tudi ljudje drugod na Dolenjskem — večina med njimi z občudovanjem, nekateri pa tudi z negodovanjem in zavistjo. Kakorkoli že, brez IMV si danes kljub težavam ne morem predstavljati Novega mesta, kakor tudi ne življenja v drugih krajih, kjer delujejo posamezne organizacije IMV.

Ko sem bi soočen z dejstvom, da prevzamem to odgovorno dolžnost, sem se zavedal, da ne bo lahko. Dela se nisem bal, vajen sem ga bil že prej. Hudo je takrat, ko z delom in znanjem ni moč premagati ovir, ki pa so žal prepogoste. Naj navedem primer: za redno proizvodnjo potrebujemo dnevno več tisoč različnih materialov, ki jih kupujemo doma in v tujini. Teh še vedno nekaj primanjkuje, kar povzroča motnje v proizvodnji in odlaganje vozil v nedokočano proizvodnjo. Podobnih primerov bi lahko naštel še več. Ker ste me vprašali za občutke, lahko povem, da so najbolj neprijetni takrat, ko ljudem ne moremo omogočiti dela, da bi lahko naredili več in bolje in čimprej odpravili najbolj neprijetni občutek, da ustvarjamo premajhen dohodek za svoje in družbene potrebe. Kljub tem in drugim težavam pa je prijetno delati v tem velikem kolektivu, z ljudmi, prežetimi z delovno vnemo in optimizmom."

• Dolenjski list: „Veliko se je govorilo tudi o odgovornosti prejšnjega vodstva (takšna razprava je tekla na sestankih SZDL, sindikata), zato nas zanima, kaj menite vi o tem. Ali bi se dalo z drugačnim konceptom vodenja, drugimi razvojnimi programi izogniti sedanjim težavam?"

Marjan Simič: „Odgovor na to vprašanje je bil dan na podobno delegatsko vprašanje v Skupščini SRS. Bil je v celoti objavljen v Delu in drugih časopisih.

Vzrokov za sedanje težave v IMV je nedvomno več, v marsičem so tudi odsev zaostrenih neskladij, s katerimi se danes srečujemo v naši družbeni skupnosti. V IMV več kot polovico celotnega prihodka ustvarjamo z izvozom na zahodno evropsko tržišče po cenah, ki so normalne na trgu, kjer je ostra konkurenca. Cene na domačem trgu pa se letos praktično niso spremenile, vpliv lanskih povišanj je z inflacijskimi gibanji že zdavnaj izničen.

Marsikaj v IMV še ni tako, kot bi moralo biti. Tudi letos se pojavlja izguba. Vendar moram tu postaviti vprašanje. Ali je res delavec IMV, kateremu se letos kljub višjim življenjskim stroškom ne bodo zvišali osebni dohodki, edini krivec za izgubo ob dejstvu, da mora kupovati in v vozila vgrajevati materiale, katerih porast cen je presegel vse meje? Tako so se reprodukcijski materiali podražili od lanskega septembra: pločevina na 116 odstotkov, jeklo za 65 odstotkov, gume za 120 odstotkov, vetrobransko steklo pa za 200 odstotkov. Mi pa moramo prodajati po starih cenah."

• Dolenjski list: „Kot je bilo v zadnjem času velikokrat slišati, nameravate v vaši delovni organizaciji uvesti kolektivno vodstvo. Hkrati se je govorilo o tem, da boste k sodelovanju povabili strokovnjake, ki bodo sposobni na višji ravni sodelovati z bančniki in sploh ustanovami, ki bodo pomagale pri sanaciji. Kako je v tem trenutku z okrepitvami strokovnjakov?"

Marjan Simič: „Predlog za spremembo samoupravnih aktov, ki bodo utemeljili kolektivno vodenje, bo v razpravi do konca leta. Vendar pa je ta trenutek v ospredju reševanje ostalih notranjih organizacijskih problemov. Potem gre za uresničevanje ukrepov, ki smo jih sprejeli julija letos, okrepitev s kadri in reorganizacije. Treba bo takc organizirati delovno skupnost skupnih služb, da bo v sedanji situaciji lahko ustrezno delovala in sodelovala z vsemi, ki nam nudijo pomoč. Z izvršnim svetom, bankami, republiškim skladom skupnih rezerv in ostalimi inštitucijami.

Glede kadrovske okrepitve lahko rečem, da bo minimalna ekipa formirana do konca leta. Vendar bomo potrebovali še veliko drugih strokovnjakov, ki nam bodo pomagali pri urejanju finančnih zadev, pripravi planov, urejanju dohodkovnih odnosov med tozdi, v razvoju, v službah za odnose z našimi kooperanti. Skratka, povsod tam, kjer smo bili doslej šibki. Naša ponudba je prav gotovo zanimiva za vse, ki si žele ustvarjalno delo. Nudili pa bomo tudi take ugodnosti, kot so stanovanja, saj je IMV vanje precej vlagal.

Potrebovali bomo okoli 1.600 novih delavcev. Vendar za tolikšno število novih delavcev ne bo potrebno doseljevanje od drugod. Kot kažejo bilance, ki smo jih naredili skupaj s skupnostmi za zaposlovanje bomo toliko delavcev lahko dobili iz naravnega prirastka. Zaradi zmanjšanih naložb ne bo novih delovnih mest, prav IMV pa bo lahko zaposlila mlade generacije, ki prihajajo".

• Dolenjski list: „O sanacijskem programu je bilo slišati tudi nekaj kritičnih besedi. Zato vas prosimo, da nam kar se da zgoščeno opišete, v kakšni smeri bodo tekla prizadevanja za sanacijo. Kaj je trenutno prva naloga sanacijskega programa?"

Marjan Simič: „Ko smo pripravljali sanacijski program, smo bili v negotovosti, ali ustvariti perfekten sanacijski program, v katerem se bo našel sleherni izmed tozdov, ali pa začrtati samo glavno smer. Za prvo varianto bi porabili preveč časa, zato smo se odločili za naslednjo strategijo: povečati obseg proizvodnje in zmanjšati stroške na enoto proizvoda. Druga naloga sanacijskega programa je zmanjšati odvisnost od tujih dobaviteljev, povečati izvoz in dokočati investicije. Hkrati smo sprejeli še vrsto nalog, ki smo jih opredelili v že omenjenih ukrepih. Izboljšati poslovanje, samoupravne odnose, sodelovanje s kooperanti, dobavitelji reprodukcijskih materialov. Prav zaradi težav z njimi — vseskozi se borimo z nerednimi dobavami, ki nam trgajo tehnološke procese in rušijo delovno disciplino — je kar 70 odst. proizvodnje nedovršene. Hočemo namreč maksimalno izrabiti naše zmogljivosti in ob enaki zaposlenosti doseči za 20 odstotkov večjo produktivnost. Vse to pa je v „ukrepih" natančno opredeljeno. Določeni so roki, določeni so nosilci, odgovornost je porazdeljena poimensko."

• Dolenjski list: „Kako boste v zaostrenih pogojih gospodarjenja, ob zmanjšanih možnostih za prodajo vozil na potrošniške kredite sploh lahko prodajali vozila na domačem trgu? Podobno vprašanje pa bi lahko zastavili tudi za plasma na zunanje trge. Ali bo Francija še potrebovala toliko R4 in do kdaj?"

Marjan Simič: „Problema prodaje naših vozil trenutno ni, čeprav je na našem trgu sleherno planiranje v tej smeri nemogoče. Medtem ko smo v prvih devetih mesecih prodali vsega skupaj le okoli 900 katrc, smo jih potem tolikšno število prodali na mesec. S ponovno uvedbo obročnega odplačevanja se je prodaja povečala. Ljudje oziroma naši kupci so spoznali, da ja katrca le najbolj gospodarno vozilo. Porabi zelo malo bencina, kar je dokazano. Tudi izvoz katrc v Francijo ni vprašljiv. Prodali jih bomo kar 18.500, izvoz pa bomo vsako leto še povečali. Francozi jih bodo proizvedli 200.000, od tega jih bo samo na zahodnonemški trg šlo 35.000. Katrca pa bo ostala v proizvodnem programu Renaulta vse do leta 1985, ko jo bo zamenjalo sodobnejše vozilo, ki se že rojeva na risalnih deskah."

• Dolenjski list: „Kako se do vaših težav obnaša francoski partner? Ali je res, da je pogodba enako nezanesljiva, kot je bila z DKW in BLMC?"

Marjan Simič: „Nedavno nas je obiskalo nekaj direktorjev Renaulta. Z njihove, prav tako pa tudi naše strani ni pomislekov glede nadaljnjega sodelovanja. Podpisali smo pogodbo o dolgoročnem sodelovanju, zato ta hip ni ovir za sodelovanje. Glede težav, ki nas tarejo, pa Renault nima nobenih obvez, kot bi jih mi ne imeli, če bi se on znašel v podobnih težavah."

• Dolenjski list: „Vaše prikolice so reprezentativen primer nastopanja na zunanjih trgih, kot ste nedavno sami rekli na zboru Temeljne dolenjske banke. Ali mislite obdržati sorazmerno visoko raven prodaje na evropskih tržiščih? Ali je res, da niste več vodilni proizvajalec, kar se tiče tehnološkega napredka, da posnemate tuje proizvajalce?"

Marjan Simič: „V posameznih državah je delež naše prodaje prikolic od 10 do 20 odstotkov, v poprečju pa okoli 12 odstotkov. Računamo, da bi lahko te odstotke zadržali, morda tudi povečali. Za to imamo vse pogoje, saj imamo po Evropi kar 550 prodajnih mest, ki bi jih veljalo še bolj izkoristiti. Da pa bomo obdržali to visoko raven, bomo morali še več vlagati v lasten razvoj in povečati kvaliteto. Naslednje leto nameravamo predstaviti motorhome lastne proizvodnje.

Seveda ni res, da bi mi druge posnemali. Drugi posnemajo nas. Našo moč glede prikolic pa lahko ilustriram s podatkom, da so proti našemu velikemu deležu prodaje prikolic na francoskem trgu protestirali tudi sindikati. Naš izvoz prikolic smo že septembra uresničili, in če ne bo prevelikih težav, ga bomo do konca leta presegli za 60 odstotkov. Vprašanje pa je spet, ali bomo dobili pravočasno ves material za njihovo proizvodnjo. Na naših parkirnih prostorih čaka na dokončno izdelavo kar 3 tisoč prikolic. Dolgo pa tudi ne bomo mogli delati v sedanjih razmerah. Delamo tako rekoč na dvoriščih, zato je dokončanje tovarne prikolic nujno. To naložbo hkrati z onima v presernico in montažo opreme so nam brez pridržkov odobrili strokovnjaki medbančne komisije. Dobili bomo 950 milijonov, ki jih bomo porabili v naslednje letu."

• Dolenjski list: „Če se povrnemo k sanaciji, potem moramo vprašati: kaj ste naredili, da bi zmanjšali odvisnost od tujih partnerjev?"

Marjan Simič: „Za vsako izmed 13.500 pozicij, ki sestavljajo naše avtomobile, proučujemo možnosti, kdaj bi jih lahko osvojili. Za vsako izmed teh možnosti pa imamo tudi izračunano, koliko frankov bomo prihranili. Prav z zmanjšanjem uvoza nameravamo povečati naš izvoz, ki naj bi se do leta 1984, dokler bo potekalo izvajanje sanacije, podvojil. Izpolnitev te naloge je v veliki meri odvisna od nas, prav tako pa tudi od drugih."

• Dolenjski list: „Vprašanje, ali verjamete v možnosti za sanacijo, je prav gotovo odveč. Zato pa se zdi tembolj umestno vprašanje, ali stoje za vašim prepričanjem vsi člani kolektiva. Kako delujejo v tej smeri družbenopolitične organizacije? Zaradi hitrega razvoja je bilo pri vas vprašanje življenjskih in delovnih razmer delavcev pogosto odrinjeno."

Marjan Simič: „Za izboljšanje delovnih razmer bomo poskrbeli z dokončanjem naložb. Že prihodnje leto, recimo, dobimo iz uvoza nov tekoči trak za proizvodnjo avtomobilov. Sodelovanje delavcev pri izvajanju sanacije je prav tako dobro. S pomočjo družbenopolitičnih organizacij in obveščanja preko Kurirja in drugih publikacij smo dosegli, da je obveščenost o vseh težavah veliko boljša. Znotraj IMV je namreč veliko vprašanj, ki jih ne bomo rešili brez sodelovanja delavcev. In pripravljenost za sodelovanje se je že pokazala. Iz vrst delavcev je prišla pobuda za varčevanje z materiali, mladinska organizacija je organizirala udarniško delo pri gradnji ograje okoli tovarne, pripravljamo se na udarniško delo v tem in naslednjem mesecu. Vsi se zavedamo, da bomo morali naloge iz sanacijskega programa tudi izpolniti."

• Dolenjski list: „Za konec še vprašanje, ki zanima domačega kupca, naveličanega enolične ponudbe avtomobilov na domačem trgu: ali je res, da boste že prihodnje leto začeli izdelovati najnovejši Renaultov model R9?"

Marjan Simič: „R9 je bil prvič predstavljen letos septembra. Ker Renault eno leto po predstavitvi ne izdeluje vozil v kooperaciji, moramo tudi mi počakati eno leto. Lahko pa zagotovim, da se bodo nekateri izmed bralcev Dolenskega lista drugo leto ob tem času vozili v najnovejšem modelu Renaulta domače proizvodnje."

JOŽE SIMČIČ

ŽENE „KRIVE", DA SE ALKOHOLIKI NOČEJO ZDRAVITI

Dejstvo, da se le redki alkoholiki vključijo v sodoben program zdravljenja in prevzgoje, ter velik zgodnji (samo okoli 10 % alkoholikov, ki pridejo na posvet v psihiatrično ordinacijo, se vključi v zdravljenje) in poznejši osip (preko 50 % tistih, ki se vključijo v program zdravljenja, samovoljno prekine zdravljenje) so nas spodbudili, da smo začeli proučevati nekatere lastnosti žena, ki jim je uspelo spraviti svoje može na zdravljenje. Več let smo v skupinah in klubih po metodi skupinske analize (Gilli) preučevali žene, ki so se s svojimi možmi vključile v naš program zdravljenja in prevzgoje, obenem pa smo proučevali lastnosti žena, ki sicer pripeljejo svoje alkoholične može na posvet, ne uspe pa jim spraviti jih na zdravljenje. Naše ugotovitve so nadvse zanimive in poučne.

I. Nekatere lastnosti žena, ki jim ni uspelo pripraviti svojih mož na zdravljenje.

Pri teh ženah smo ugotovili vsaj eno od naslednjih lastnosti:

1. Pogosto jokajo, jadikujejo pred otroki, sosedi, sodelavci, pritožujejo se pri socialni službi, zdravniku, moževih nadrejenih itd. Od drugih pričakujejo tolažbo ali akcijo, same pa nočejo ali ne morejo ustrezno ukrepati.

2. Moža ponovno, prosijo, naj vendar preneha s pijančevanjem, obenem pa ga spodbujajo, naj jim razloži *vzroke za popivanje*. Zagotavljajo mu, da bodo odstranile vse svoje napake, samo če bo prenehal s popivanjem.

S takšnim vedenjem žene spodbujajo utirjanje projekcije (enega od obrambnih mehanizmov alkoholikov).

3. Ko se mož po hujših pijanskih epizodah strezni, ga žena vzame v precep. Očita mu pijančevanje, ga zmerja z izrazi, ki so v alkoholičnih družinah na dnevnem redu (slabič, pijandura, svinja itd.) in opozarja na posledice pijančevanja. Ko je mož po daljšem „pogovoru" (monologu žene) zaradi občutkov krivde nekako zlomljen, končno „prizna" (da sklene „pogovor" in se znebi nadaljnjih pritiskov) svoje slabosti in ji obljubi, da ne bo več pil. Žena se zadovoljna oddahne in konča „pogovor".

To ponovno izsiljevanje, priznavanje svojih slabosti in obljubljanja, da se bo poboljšal, poleg nekaterih drugih dejavnikov (občutek čedalje večje odtujitve na vseh področjih delovanja) odločilno pripomore k uničenju alkoholikovega samospoštovanja, ki ga lahko navidezno dvigne samo z alkoholnim opojem (lažno samospoštovanje).

Ko žena vzame strezniјenega alkoholičnega moža v precep in pritiska nanj toliko časa, da ji prizna napake in ji da obljubo, da se bo „poboljšal", pravzaprav izraža svoje nakopičene impulze, ki jih izživlja tako, da moža na določen način zlomi in pripravi do priznanja in obljube. Ti sadistični impulzi so seveda nadkompenzacija mazohističnega dožívljanja sadističnega vedenja pijanega moža (upoštevati je treba tudi prekrite, zlasti verbalne oblike sadizma alkoholika). „Občasni" alkoholiki nasploh pogosto sadistično kaznujejo svoje žene tako, da prekinejo abstinenco in gredo pit, čeprav vedo, da bodo po streznitvi „poplačani", denimo z zmerjanjem, prošnjami, scenami, škandali itd.

Navedeni odnosi nazorno razodevajo sadistično — mazohistični značaj večine alkoholičnih zakonov in kažejo, da so vloge obeh partnerjev — čeprav se spreminjajo — komplementarne.

4. Jemanje pomiril ali in sredstev proti bolečinam, čeprav samo občasno, prekine pri ženi normalno nara*ščanje stiske in trpljenja, ki* sicer pospešuje proces za pravilno odločitev.

5. Premagovanje stiske z alkoholom. Nekatere žene alkoholikov poskušajo na ta način ublažiti svojo bolečino. Kaj hitro se na alkohol navadijo in postanejo alkoholičarke.

V tej zvezi je poučna tudi naslednja naša klinična izkušnja:

„Suhi" partnerji, ki „po malem" pijejo ali jemljejo pomirila, pozneje zaznajo alkoholizem pri „mokrem" partnerju kot tisti, ki se z ničemer ne drogirajo. Marsikakšen primer refraktarnosti (neodzivnosti) za zdravljenje se da pojasniti edino z okoliščino, da „suhi" partner postaja postopoma „moker". Izkušen alkoholog takšno okoliščino hitro odkrije. Ko vpričo alkoholičnega moža, potem ko nam je razodel svojo razlago za prihod na pregled, vprašamo ženo: „Kako je z vašim možem?" dobimo odgovor, ki spada v eno od dveh kategorij odgovorov:

— Žene alkoholikov, ki se ne drogirajo z alkoholom ali pomirili bolj ali manj prizadeto, vendar dokaj točno razodenejo resnične razmere in opišejo vedenje moža.

— Žene alkoholikov, ki so tudi same odvisne od alkohoka, bagatelizirajo ali celo zanikajo možev alkoholizem, obenem pa pokažejo, da so jezne na tiste, ki dolžijo moža za alkoholizem in ga silijo na zdravljenje.

6. Obiskovanje psihiatrov, psihologov, socialnih delavcev in drugih, ki delajo na tradicionalen način: poslušanje, dajanje tolažbe, spodbujanje praznih upov, pomirila, moralni pritiski („poskušajte še malo potrpeti, zaradi otrok, da ne bi revčki ostali brez očeta") po naših izkušnjah usodno zavira odločanje žena alkoholikov v smeri osvobajanja. Od velikega števila primerov bom navedel najznačilnejšega.

30-letna uslužbenka je povedala:

„Z možem alkoholikom sva dve leti hodila na posvet k psihologu. Poskušal je vplivati na najino vedenje. Zlasti si je prizadeval, da bi se jaz spremenila in bila bolj obzirna do moža. Vmes je sicer včasih pripomnil, da alkoholizem moža ostane odprto vprašanje, ki ga bo nekoč verjetno potrebno urejati. Mož je še vedno redno „občasno" popival, pri meni pa so se kopičila občutja krivde. Z navedenimi moralnimi pritiski, da naj bom razumevajoča do alkoholičnega moža, me je psiholog pripravil do roba živčnega zloma. Sedaj, odkar sem v skupini, sem se vsaj znebila občutkov krivde, čeprav mož popiva naprej in se noče zdraviti. Zato sem se razvezala, kmalu se bom tudi odselila. Poslej bom skrbela zase in za otroke.

7. Obstajajo še drugi načini neustreznega sproščanja napetosti, ki jih redkeje videvamo pri ženah alkoholikov: pretirana zagnanost v poklicnem delu, pretirano družbeno udejstvovanje s poskusi samaritanske usmeritve, „požiranje kriminalk" itd.

Z opisanim vedenjem se žene alkoholikov na neprimeren način začasno znebijo moreče tesnobe, se vedno znova pomirijo, s tem pa tudi zbotajo z deformiranimi odnosi v družini. Temeljna značilnost teh žena je, da same niso sposobne prenesti hude stiske in tesnobe, da se niso zmožne soočiti s svojo realnostjo, pač pa čutijo neizmerno potrebo po sprostitvi v obliki pogovora, pritoževanja, jadikovanja, prepiranja, jemanja pomiril itd.

Ena od glavnih značilnosti človeške narave je: Osnovni stil obnašanja človeka se kot rdeča nit vleče od zgodnje mladosti do pozne starosti. Kljub temu da se človek zaveda neustreznosti svojih vzorcev vedenja, jih v običajnih življenjskih okoliščinah ne zmore spremeniti, čeprav si to želi. Šele ko pride v skrajno stisko, se lahko odloči za korenito spremembo življenjskega stila. Ta izkušnja ima skoraj absolutno veljavo tako za „mokrega" kot za „suhega" alkoholika. Reši se samo tisti, ki v skrajni stiski doživi dovolj globok uvid v svoj položaj in ki gre v (dolgotrajno) akcijo za reševanje in spreminjanje bolezenskih razmer.

Brez preživljanja stiske (brez stopnjevanja notranjega trpljenja) tudi alkoholikova žena ne dospe do tiste stopnje skrajne stiske, ko je možen uvid in odločitev za spremembo vedenja. Prej omenjeni načini vedenja onemogočajo nujno potrebno stopnjevanje stiske, zato jadikujoče, stokajoče, jokajoče, prepirljive itd. žene alkoholikov pač ne spravijo svojih mož na zdravljenje in se tudi ne razvežejo, pač pa vztrajajo v bolnih razmerah do moževe ali svoje smrti. Te žene postajajo čedalje bolj zagrenjene in pesimistične spričo dejstva, da v zadnjih letih življenja niso več doživele ničesar lepega. Njihovo doživljanje je v celoti bolno.

Odveč je poudarjati, da je takšno vedenje žena alkoholikov predvsem socialno pogojeno in da lahko ustrezna pomoč (svetovanje, psihoterapevtske oz. situacijske skupine itd). skrajša obdobje uvidevanja in osveščanja ter pripomore k hitrejši in ustreznejši akciji.

II. Nekatere lastnosti žena, ki so svoje može spravile na zdravljenje in so se skupaj z možmi prizadevno in uspešno vključile v prevzgojni program.

Te žene so zrcalna podoba prej opisanih, saj praviloma ne stokajo in se ne pritožujejo, temveč tiho prenašajo svojo bolečino, razmišljajo, berejo članke o alkoholizmu in si natančno zapomnijo, kako so bili vsi pogovori z možem in njegove obljube, da bo abstiniral, popolnoma brez haska. Te žene, ki molče trpijo, na določeni točki stopnjevane stiske spoznajo, da tako ne morejo in nočejo več živeti in da morajo nemudoma ukrepati. Poglejmo zanimiv primer:

30-letna uslužbenka je povedala:

"Mož je bil zaradi alkoholizma v zadnjih letih neznosen, v pijanem stanju je bil nesramen in nasilen. Dolgo sem tiho trpela in nikomur nič potožila, Končno sem se odločila in šla na posvet k alkohologu. Naslednji dan sem možu mirno razložila njegovo in našo situacijo in mu predlagala zdravljenje, ki ga je gladko zavrnil. Nemudoma sem v podjetju uredila, da so me premestili iz Ljubljane v našo filialo v manjšem mestu. Čez tri tedne sem se s hčerko že preselila (v sobico pri sorodnikih) in hčerko prešolala. Bila sem prepričana, da je moja odločitev dokončna. Ko sem čez nekaj dni šla na sodišče, da vložim tožbo za razvezo, sem slučajno srečala moža, ki mi je povedal, da je začel s pripravami za zdravljenje, in me prosil za sodelovanje."

Mož pa je dodal:

„Ko se je žena odselila, se je v meni nekaj zlomilo, spoznal sem, da jo imam silno rad. Prosil sem jo, naj mi pomaga. Ni me zavrnila. Vsak torek sem šel ponjo 90 km daleč in jo pripeljal v skupino. Razmeroma hitro sva se zbližala in tudi hči mi je vse oprostila. Škoda, da žena ni že nekaj let prej napravila tako!"

Komentar:

Abstinira 30 mesecev. Žena se je po 6 mesecih vrnila v Ljubljano. Oba izpolnjujeta program, zlasti na področju izobraževanja. Oba sta se spremenila in dosegla zelo lepe odnose.

Nauk za življenje je torej naslednji:

Z jadikovanjem, stokanjem, pritoževanjem, jokanjem itd. ne moremo rešiti svojih problemov, lahko se samo začasno razbremenimo trenutne napetosti, kar pa je v bistvu škodljivo, ker s tem odlagamo trenutek uvida v svoj resnični položaj, s tem pa tudi pravo rešitev.

Žene alkoholikov se morajo zavedati, da rešitev iz njihove stiske ni izven njih. Najprej morajo same ukrepati, šele potem lahko pričakujejo ustrezno pomoč družbe. Takšne so naše izkušnje.

Dr. JANEZ RUGELJ

Na kozarček z lahnim priokusom kulture

„Hiša na prodaj!" Leta 1888 je bil v Dolenjskih novicah objavljen oglas s takim naslovom, kjer je še pisalo: „V Novem mestu se proda hiša številka 35, trdno zidana, z opeko krita, za vsako kupčijo ali gostilno pripravna, s hlevom za 6 konj in 3 svinjskimi hlevi, proda se takoj in pod pogodbenimi pogoji." Oglas je očitno imel uspeh, saj je bil za lastnika te hiše že leto kasneje v zemljiški knjigi vpisan Janez Jakše, gostilničar iz Kandije. Gostinski lokal mu je vodila kot najemnica neka Urška Colarič, lastnik sam pa je imel v najemu Skabernetovo gostilno. Svojo hišo je Jakše potem povsem porušil in sezidal na istem mestu novo, za takratne razmere zelo imenitno stavbo, ki je ostala na zunaj vse do današnjih dni nezpremenjena.

Gostilničar Jakše se je vselil vanjo šele leta 1912 in obdržal vse od leta 1886 vpeljano ime „Hotel pri slonu". V hotelu je bilo več sob za prenočevanje tujcev, imeli so ledenico, zalogo piva in sodavičarstvo. Prizadevni gostilničar pa ni dolgo užival, kajti umrl je že leta 1916, šele 61 let star. Za njim je vodil hotel nekaj časa Jakšetov sin France, ki se je oženil s Frančiško Konjšek iz znane gostilne na Trojanah, a tudi Francu Jakšetu ni bilo usojeno dolgo življenje, ker je umrl komaj šest let za svojim očetom. V rodu se je ohranilo ustno izročilo, da sta prezgodaj omagala, ker sta bila prehudo zgarana. Vdova Jakšetova je za možem prevzela obrt, ko pa se je kasneje drugič poročila, in sicer s Francem Perom, je ta vodil gostilno vse do svoje smrti leta 1979. V tretji rod je gostilna prišla po smrti očeta Pera, ko jo je začela voditi hčerka Marija, poročena Šali, toda tradicija se v družini še nadaljuje.

Nedavno tega je bil lokal popolnoma obnovljen, lastnici Mariji Per–Šali pa ga pomaga upravljati in voditi sin Cveto. Svojčas je imel Cveto dokaj znan glasbeni ansambel Rudolfovo nazadnje pa je bil zaposlen v Ljubljanski banki. V tej družini se več desetletij prepletata dve zanimivi in redki lastnosti: zaradi tradicije gostinstva nočejo opustiti, zraven pa ima vsak še svoj kulturni hobby.

Slavka Ložar navaja v svoji brošuri Novomeške gostilne in gostilničarji, da je bil že podjetni Janez Jakše organizator in prireditelj kulturnih prireditev, ki so bile zelo odmevne. „Pri slonu" so imeli plesne venčke v korist dijaške kuhinje, veselice obrtnikov in Sokolov, prirejali so brezplačne Singerjeve tečaje za vezenje in podobno. Dobiček od obrtniških prireditev je bil običajno namenjen za pomoč starim in obnemoglim tovarišem.

Če omenimo še, da je bila pokojna Fani Per zelo načitana ženska in da je bila njena hči Marija Šali po zadnji vojni dolga leta ena najvidnejših igralk pri gledališču „Dušana Jereba", da je za to svojo dejavnost prejela tudi Trdinovo nagrado in da se je njen sin Cvetko s srcem in dušo zapisal glasbi, da je hčerka Mojca kazala nagnjenje in veselje do ustvarjalnega dela kot realizator režije na Radio Ljubljana — potem je menda že res, da ima vsak svoje veselje z eno vejo kulturne dejavnosti. Povsem zunaj družinske konkurence pa je šteti pesnika in prevajalca Severina Šalija (Marijinega moža), ki edini za gostinsko obrt ne kaže prav nobenega zanimanja, razen kolikor ne obiskuje lokalov zaradi kavice.

Posebnost zdajšnjega lokala, ki je obdržal ime „Pri slonu", je ravno v tem, da lastniki niso željni le gostišča in dobička, ki ga taka dejavnost prinaša, ampak vztrajajo, da se zraven odvija še kulturna dejavnost. Nekdanjo drugo gostinsko sobo so na lastne stroške in na lastno pobudo uredili v razstavni prostor, kjer nameravajo gostom večkrat nuditi še nekaj kulturne hrane. Za začetek so odprli razstavo fotografij znanega Tihomirja Pinterja, ki je v fotografski objektiv velikokrat ujel akademika prof. Božidarja Jakca pri njegovem ustvarjalnem delu in v zasebnem življenju ter tako počastili slavnega rojaka ob njegovem 80. življenjskem jubileju. Razstave in druge prireditve se bodo nadaljevale, zanje pa skrbi programski svet.

Lastnica Marija Šali pravi: Želim si gosta, ki bo ob obisku lokala pogledal še razstavo, četudi popije samo kavico. Ni mi za družbe, ki bi se pri nas opijale." Po 85 letih tradicije lokala „Pri slonu" zdaj res ni več hotela, je pa sodoben bistro, ki vzbuja veliko pozornost. Čas bo pokazal, koliko žene ljudi vanj le radovednost in koliko je tistih, ki se bodo navadili koristneje izrabljati posedanje po lokalih. Ob sobotah popoldne in ob nedeljah bo gostišče zaprto, ta čas pa bo na voljo razstavni prostor za razne prireditve. Domači družinski kulturniki so člani programskega sveta, ki ga sestavljajo še zunanji člani v sodelovanju s kulturno skupnostjo. Kaj vse nameravajo v gostinsko–razstavnem prostoru, je povedal predsednik izvršilnega odbora občinske kulturne skupnosti Jovo Grobovšek, ki je tudi v programskem svetu:

„Gojiti nameravamo več zvrsti kulturnega ustvarjanja, kot so literarni in pesniški večeri, monodrame, manjši solistični nastopi na lažjih instrumentih, morda še projekcije filmov, razstave, predvsem pa nam gre za to, da bi krog ljubiteljev in soustvarjalcev novomeške kulture seznanjali s tisto dejavnostjo, ki na tako enostaven način ne more v javnost preko programske politike Dolenjskega muzeja. Seveda naj bi izvajalci programa nastopali brezplačno, kot je volonterska tudi celotno zamišljena dejavnost v razstavni sobi gostišča „Pri slonu". Muzej je za nedavno otvoritev fotografske razstave posodil le sedežne kocke in stekla za panoje, vse ostalo pa so uredili lastniki sami z veliko dobre volje. Menim, da gre njihovo pobudo toplo pozdraviti, saj gre pri nas za prvi tak primer, medtem ko so podobni lokali v svetu že znana stvar."

R. B.

PREPREČILI SO LAHKO VSE, LE MISLITI SLOVENSKO NE

„Trnova pot je vodila do zmage, pot našega ljudstva, številnih brezimnih junakov, ki so jim lahko vzeli vse, le, da bi mislili in čutili slovensko, ne," je poudaril sekretar predsedstva CK ZKS Franc Šetinc ob proslavi letošnjih jubilejev in dneva borca 4. julija na brestaniškem gradu. Tedaj so odprli muzejsko zbirko, posvečeno političnim zapornikom in internirancem z več kot 1200 eksponati, ki z zbirko o izgnancih, postavljeno že leta 1968, tvori zaokroženo podobo. Zbirko o izgnancih je pripravil in pozneje še dopolnil zgodovinar dr. Tone Ferenc, novo zbirko pa so uredili sodelavci Muzeja ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani Marjeta Mikuž, Nataša Urbanc, Ivo Vraničar in arhitekt Vlasto Kopač. „Grad, spomenik prve kategorije, z gotsko in romansko kapelo je obogaten na pobudo pokojnega Karla Šterbana, krajanov in brestaniškega turističnega društva. Gonilna sila je bila Mirko Avsenak, akcijo pa je močno podpirala članica sveta federacije Lidija Šentjurc. Vrednost vseh del, če bi jih morali plačati, je okoli stara milijarda. Nov vodovod, elektrika, protipotresno saniranje in urejeno grajsko dvorišče — vsega tega ne bi bilo brez pomoči združenega dela, republiške in kulturne skupnosti, mladinskih delovnih akcij in prispevka zasebnikov," pravi Stane Nunčič, predsednik občinskega odbora ZZB NOV Krško.

Ravnatelj Muzeja ljudske revolucije Stane Mrvič meni, da je v Krškem potekala družbena akcija za opredelitev namembnosti gradov zelo učinkovito. „Kostanjevici, poznani v jugoslovanskem merilu, sledi Brestanica z muzejem političnih zapornikov, internirancev in izgnancev, ki ima osrednje mesto v Sloveniji. Predvidena je širitev posameznih poglavij, ureditev manjše kinodvorane oz. predavalnice in pa knjižnica s to tematiko. V spodnji etaži, v pritličju naj bi nastal gostinski funkcionalni del gradu, v gradu pa imajo že sedaj svoje prostore tudi likovniki — samorastniki," razloži namembnost gradu prof. Mrvič. Pri tem ne pozabi omeniti, kako je grajsko dvorišče primerno za letne, predvsem gledališke prireditve. Tudi za lokalno zbirko o NOB v krški občini bo v gradu dovolj površin. Slej ko prej ostaja poglavitna funkcija — prenašanje in ohranjanje revolucionarnih tradicij na mlajše rodove — v ospredju. To poslanstvo je živo, hkrati pa je lahko tudi bolj neposredno doživeto ravno v kraju v neposredni bližini spominskega parka Trebče, na območju, kjer je deloval tovariš Tito.

Rajhenburg kot so pred vojno imenovali grad v Brestanici, ki ga je že v 12. stoletju zgradil solnograški škof Konrad za obrambo proti Madžarom, je seveda v dolgih letih menjaval številne lastnike, sinonim za trpljenje pa je postal leta 1941, ko so samozvani lastniki nacisti izgnali trapiste, lastnike gradu, ki so bili ponosni na trapistovski samostan, vzorno urejeno kmetijsko posestvo in tovarno likerjev, čokolade in sira. Kako simboličen kontrast— kraj, kjer je bilo vsega dovolj za dostojno življenje, je postal čez noč prizorišče izživljanja esesovcev nad jetniki — izgnanci, ki so lahko le slutili, kako trnova pot jih čaka. Rajhenburg je postal ne le na Slovenskem, temveč celo v Evropi največje izseljensko taborišče. Dr. Ferenc piše v Vodniku po koncentracijskih taboriščih in zaporih, ki ga je pod naslovom „Bili so zaprti, pregnani, obešeni, ustreljeni, na suženjskem delu, uporni" izdala komisija za bivše politične zapornike, internirance in izgnance pri republiškem odboru ZZB NOV Slovenije (letos že v tretji nakladi), da če bi moral preselitveni štab prebivalce Posavja in Obsotlja v tako imenovanem tretjem valu izganjati v Srbijo, bi bilo preselitveno taborišče Rajhenburg le eno od treh taborišč v Spodnjem Posavju. Drugi dve taborišči bi bili v gradovih Brežice in Mokrice.

„Ko pa je bil v Zagrebu 4. junija 1941 leta sklenjen dogovor, da bodo te ljudi izgnali na Hrvaško, so Nemci predvidevali, da jih bodo večinoma pognali čez mejo in le del transportirali preko taborišča Rajhenburg. Zaradi razmer v Srbiji in NDH, ki jih je povzročila vstaja pod vodstvom KPJ, so morali nacisti tudi ta načrt spremeniti in prebivalce Posavja in Obsotelja izgnati v Nemčijo. Tako je taborišče Rajhenburg postalo edino taborišče za izgon teh ljudi," je zapisal dr. Ferenc. Nemci so zgradili še več barak in zlovešči plakati z oznanilom šefa civilne uprave za Spodnjo Štajersko so naznanili samo od 24. oktobra 1941 do 30. julija 1942 kar 62 transportov z blizu 37.000 izgnanci. Največ naših ljudi so izgnali v Šlezijo in na Saško. Skozi Rajhenburg je tako šlo samo v enem letu blizu 45.000 izgnancev. Potemtakem ne preseneča, da so slovenski izgnanci prav v Brestanici na zborovanju pred desetimi leti sprejeli listino o razglasitvi 7. junija za dan slovenskih izgnancev.

Muzej je odprt vsak dan razen ob ponedeljkih in prikazuje s številnimi fotografijami in predmeti življenje in odpor naših ljudi v raznih zloglasnih taboriščih. Dokumenti dokazujejo, da ljudje le niso bili samo številke, kot so jih obravnavali mučitelji, marveč so se politično organizirali in si med seboj pomagali, čeprav so bili izgnani tudi od domovine. Težko je reči, kaj je bolj pretresljivo in hkrati spodbudno, da so namreč naši ljudje tudi v najtežjih trenutkih zmogli tisto, kar bi danes označili skorajda za neverjetno. Vsi so po svoje pomembni — vojni ujetniki, ukradeni otroci ali pa interniranci, saj je bil marsikdo celo ob življenje, da bi mi živeli v miru in svobodi.

P. PERC

SPOMIN NA BELOKRANJSKEGA UČITELJA

Številnim obiskovalcem Župančičeve rojstne hiše v Vinici obstane oko na lepi plošči, vzidani na začetku pročelja, ki mimoidočemu pove, da je tu Franjo Lovšin žrtvoval 40 let svojega življenja prosveti in napredku Bele krajine.

Kdo je bil ta Lovšin, kateremu so hvaležni Viničani odkrili ploščo 1933. leta? O njem zvemo nekaj v kulturnozgodovinskem vodniku Župančičeva Vinica, ki je obiskovalcu na voljo v pesnikovi spominski zbirki. Samo nekaj najpomembnejših podatkov, saj je težko v kakih dvajset vrstic stisniti bogato življenje učitelja Lovšina, ki se je za vedo poslovil od Vinice pred petdesetimi leti. Odšel je, za njim pa je ostal lep spomin. Predvsem: ostali so sledovi njegovega dela.

Franjo Lovšin namreč ni bil samo šolnik, ampak tudi človek, na katerem je v takratni Vinici slonelo ljudsko prosvetiteljsko, gospodarsko, društveno, napredno politično in še marsikatero delo. Česa vsega se je moral v stari Avstriji lotiti prosvetni delavec! Ne le da je moral biti vešč v sadjereji, poljedelstvu, vinogradništvu, živinoreji, čebelarstvu, treba je bilo tudi ljudem svetovati, jim predavati, jih vzgajati, pisati prošnje, režirati igre . . .

Vsega tega se je Lovšin, kateremu je zibel stekla leta 1863 v dolenjski Ribnici, lotil z veliko zagnanostjo. Šestindvajsetleten je bil imenovan za šolskega upravitelja v Vinici kjer se je kmalu poročil s sestrično pesnika Otona Župančiča Faniko Mihelič. Pesnikova rojstna hiša je v velikem požaru leta 1888 pogorela, pogorišče pa je za doto dobila Miheličeva. Njen mož Lovšin je nato hišo na novo pozidal in ji dal podobo, kakršno ima danes.

V tem domu je Lovšin ob razumevajoči ženi in petih otrocih, ki jih je dal vse študirat, snoval načrte za napredek Vinice in njenih ljudi. Že leta 1890 je v kraju ustanovil Narodno čistalnico, 1895 podružnico Kmetijske družbe in 1898 gasilsko društvo. Na njegovo pobudo so pričeli vaščani 1895 zasajati vinograde po Viniški gori, ki jih je pred leti uničila trtna uš. Leta 1901 je prepričal ljudi, da so si razdelili vaško gmajno in tamkajšnji svet, ki je dotlej rodil le grmovje in trnje, pogozdili z mladim hrastičjem. Leta 1908 je Lovšin ustanovil kmečko posojilnico, 1912 pa še telovadno društvo Sokol.

To so zunanji najvidnejši mejniki njegovega dela. Koliko pa je bilo tistega drobnega v raznih strokovnih društvih, na sestankih, konferencah belokranjskih učiteljev, pri ukvarjanju s poezijo in mladinskimi igrami. Lovšin je namreč poprijel tudi za literarno pero, saj srečujemo njegove pesmi v Vrtcu, Zvončku in Ljubljanskem zvonu (v zadnjem pod psevdonimom Tihozor). Zanimivo je njegovo dopisovanje z visokošolcem Župančičem, ki ga je spodbujal k literarnemu ustvarjanju in mu bil zanesljiv mentor. Leta 1928 je Lovšin v samozaložbi izdal zbirko otroških pesmi Veseli pastirčki. Za razne šolske priložnosti je napisal več dramskih prizorov in spevoigro Desetnik in sirotica (1930). Na njegove strokovne članke in podlistke pa naletimo tudi v Učiteljskem tovarišu.

Franjo Lovšin je bil vseskozi napreden in narodno zaveden človek. To mu je prineslo vrsto nevšečnosti, tako v nekdanji Avstriji kot v stari Jugoslaviji, saj je bil v stalnem boju z raznimi reakcionarnimi oblastniki. Vendar s svoje začrtane poti ni skrenil.

Pred smrtjo je živel nekaj časa v Ljubljani pri sinu Evgenu, takratnem podpredsedniku pokojninskega zavoda, in v sanatoriju Leonišče po kratki bolezni 7. septembra 1931 umrl. Pokopan je na ljubljanskih Žalah.

Ob grobu so se od njega poslovili zastopniki viniške občine, belokranjskih učiteljev, Sokolov, gasilcev, domače hranilnice in še drugi Viničani. Še lepše pa je spomin na Lovšina zaživel, ko mu je dve leti kasneje (4. junija 1933) viniška občina na njegovi hiši odkrila spominsko ploščo. Takrat se je vseh zaslug pokojnega andučitelja s toplimi besedami spomnil domači župan Pero Malič, nato pa so spregovorili še zastopniki vseh društev in ustanov, ki jih je Lovšin priklical v življenje.

Razumljivo je, da spomini na marsikoga sčasom zbledijo, prav pa je, da se tega ali onega vsaj ob večjih obletnicah spomnimo. In Franjo Lovšin, katerega rodovitno življenje je pred polstoletjem ugasnilo, tak spomin tudi zasluži.

JOŽE DULAR

KO SO PLATNO ŠE MERILI Z VATLI

Novi mednarodni merski sistem (SI), za uporabo katerega se je s podpisom konvencije že leta 1975 zavezala večina držav, je vsaj v uradni uporabi pometel z mnogimi, desetletja veljavnimi merami, npr. kalorijami, atmosferami, Celzijevimi stopinjami, itd, ponekod po svetu pa tudi z mnogo starejšimi domačimi merami. Leta 1871 uvedeni metrski sistem, ki je takrat naredil red v poplavi najrazličnejših mer, ki so se stoletja razlikovale že od kraja do kraja, namreč v mnogih državah niso sprejeli.

Danes sta merjenje in tehtanje tako zelo samoumevni sestavini našega življenja, da na to človek sproti niti ne pomisli, čeprav ima morda navado pogledati na tehtnico, ko kupuje meso, sadje, zelenjavo, ali ko mu prodajalka odmeri zahtevan kos blaga. Še manj premišlja o tem ob jemanju vnaprej stehtanega in zavitega blaga s polic v samopostrežnih trgovinah. Včasih pa je bilo brez dvoma drugače. Pred uvedbo popolnejšega in na desetinah zgrajenega merskega sistema, ki je zgradil trdno zvezo med dolžinskimi, površinskimi in prostorninskimi merami, bil pa je abstraktnejši, so se morali ljudje veliko bolj zavedati svoje povezanosti z merami in utežmi. Ne nazadnje je bil velik del mer, predvsem dolžinskih, prilagojen razsežnostim človeškega telesa.

Krajevna razcepljenost je bila nekdaj ravno na področju mer izredno velika in je povzročala veliko zmešnjave. Skoraj vsak kraj je poznal kakšno svojo posebno mero. Še najhuje pa je bilo, če je imela enaka označba v različnih krajih različen pomen. Ponekod so jih ločili vsaj tako, da so oznaki mere dodali ime kraja, kjer se je uporabljala. Kljub vsej raznolikosti pa lahko ves nekdanji merski sistem omejimo na nekaj osnovnih sestavin.

Najbolj pestro podobo nudijo prostorninske mere za žito. O njih je tudi največ znanega, saj so imele velik pomen pri dajatvah žita zemljiški gosposki in so ohranjene v urbarjih. Te mere so lahko imele splošni ali posebni pomen. V prvem primeru so pomenile način merjenja. Tako je bila mera po kašči v rabi za merjenje žita v žitnici zemljiškega gospoda, po činžu je kmet oddajal svojo obvezno dajatev, za trgovanje je veljala mestna mera, v mlinih pa so računali po mlinski meri. Posebne mere so označevale neko točno določeno količino žita. Prostorninske mere za žito so se pri nas razvile iz dveh osnov, iz slovansko–grške in bavarsko–salzburške. Predstavnik prve in ena izmed podlag za žitne mere je bil po vsej verjetnosti slovanski korec, ki se je na Štajerskem in Kranjskem dolga stoletja, ohranil pod tem imenom, čeprav je šlo za različne prostornine. Korec je preračunan na sedanji merski sistem meril 39 litrov, izhaja pa verjetno iz atiške tekočinske mere metretes, ki je obsegala 39,39 litra.

Druga podlaga naših žitnih mer je bila verjetno kakšna bavarska dajatvena mera, npr. mut. Najbolj nedvomni izvor za trgovske in dajatvene mere pa je bil rimski sextarius po posredovanju beneškega starja, ki se je pod tem imenom udomačil tudi na Slovenskem. V 16. stoletju je pri nas prevladal ljubljanski star, ki je meril 106 litrov. Delil se je na dva kobala ali škafa oz. na štiri merníke ali štiri male korce.

Prava kmečka mera pa je bila velika skleda, iz kakršne je včasih jedla kmečka družina. Kmečka mera je bil tudi kupljenik (prihaja od kupiti, kopičiti in pomeni zvrhan mernik), ki je bil poznan po vsej Sloveniji, meril pa je različno: od tretjine do polovice korca. Ponekod so štirje kupljeniki pomenili en ljubljanski star ali okrog 26 litrov, tej meri pa so ustrezale tudi mnoge druge, večinoma domače mere, npr. mernik.

Votle mere za tekočine so se razlikovale od žitnih, čeprav so bila med obojimi bolj ali manj okrogla razmerja. Pomembne so bile predvsem pri dajatvah v vinu. Osnova tem meram je bila rimska amphora (26 litrov). Glavni vinski meri sta bili – sodeč po zapisih v urbarjih – starejša urna in mlajše vedro, ki sta bili sprva enaki, pozneje pa je bila urna manjša. Tudi pri tekočinskih merah so bile velike krajevne razlike, ki so izhajale iz napak pri izdelovanju meric, nekaj pa iz namernih sprememb. Tako je uporaba mer v vsakdanjem življenju zahtevala veliko pazljivosti, saj so bile precejšnje možnosti za goljufanje. Preračunavanje med krajevno različnimi merami je bilo zapleteno in kontrola težka. Pri tem ni dosti pomagalo, če so ponekod na vidnih mestih stale matične mere, če so se z merjenjem ukvarjali za to posebej pooblaščeni ljudje in če so ugotovljeno slabo mero javno kaznovali s sramotilnimi kaznimi. Mere so bile tudi pogost predmet spora med kmeti in zemljiško gospodo.

Vedro so ločevali na vedro za trgovanje, za dajatev in posebej za dajatev gornine (ta je bil tudi največji). Glavna mera za vino pa je bil nekako bokal) (1,65 litra), ki se je delil na dva poliča in štiri maseljce. Razna vedra kot srednje vinske mere pa so obsegala različno število bokalov, navadno od 16 do 20. Ponekod na Slovenskem so kot vinsko mero poznali tudi čebre, pint (okrog 2 litra) in kvinč (60 bokalov). Domače mere so v drugi polovici 18. stoletja nadomestili z dunajsko mero, katere osnovna enota je bil metzen, v krajih ob hrvaški meji imenovan tudi vagan. Obsegal je dva mernika, mernik pa se je povečal n 30,5 litra.

Lan so merili v reštah, šopih, ki jih obsežeta palec in kazalec, kar je nekako ustrezalo pesti prediva. Dolžinske mere pa so v bistvu pri vseh narodih izhajale iz iste osnove: iz človekove dolžine. Pri tem je zanimivo, da so bile kranjske dolžinske mere izredno dolge, laket npr. kar 276 centimetrov. Manjše dolžinske mere so bile komolec, palica (polovica lakta), ped (šestina palice), pedenj, čevelj ter vatel, ki je imel dobre tri pedi, z njim pa so, kot z večino drugih dolžinskih mer, merili predvsem platno. Najbolj znana in uporabna površinska mera je bil oral, ponekod pa so površino zemljišča označili tudi po množini pridelka.

Najmanj razlik je bilo pri utežnih merah, kjer se je sistem na Slovenskem že zgodaj naslonil na funt ali libro (dunajski funt je meril 560 gramov), uporabljali pa so tudi beneške male libre (300 gramov), predvsem za merjenje olja. Lekarniške mere so bile seveda bolj zahtevne.

v življenju igralec in ne statist

Bilo je pred dvema letoma na zboru čebelarjev na Veseli gori. Govoril je tudi Maks Kurent iz Šentruperta. Iz njegovega govora je dihalo pravo čitalniško navdušenje, kakršno so verjetno doživljali naši predniki, ko so se na podobnih shodih zbirali in se bojevali za narodno stvar. Tudi tedaj je za sabo potegnil množico, ki je navdušeno pritrjevala njegovim mislim o čebelarstvu, zahtevi, naj se ta več kot dvestoletna dejavnost razvija tudi v novih časih.

Maks Kurent je z vsem svojim bogatim in plodnim življenjem živ pričevalec o bogati preteklosti Mirenske doline in hkrati bojevnik za še večji razcvet v sedanjem času. Mnogi ljudje iz tiste množice, ki je pred dvema letoma z navdušenjem prisluhnila njegovemu govoru, pa ga tudi pretekli mesec niso pozabili, ko je v rodnem Šentrupertu praznoval osemdesetletnico. V njegovo hišo so s čestitkami prišli gasilci, čebelarji, šolarji in vsi, s katerimi je kdaj v življenju sodeloval.

Te dni je Maks Kurent na praznovanje že pozabil. Spet je ves v delu, katerega obseg je za osemdesetletnega človeka več kot presenetljiv. Ponosen mi je pokazal enega svojih zadnjih dosežkov. Glasbeniku Matiji Tomcu je sam odnesel uglasbit himno Šentrupertu, ki jo je spisala znana partizanska pesnica Vida Brest, šentruperška rojakinja. „Storitev" je plačal z nekaj litri dobrega domačega vina in žganja. H koncu se približuje pisanje kronike Gasilskega društva Šentrupert, v katerem je sodeloval več kot pol stoletja, gradivo za kroniko pa je zbiral pet let. O njegovem trudu v tej smeri ne priča samo pisalni stroj, ki ga ima ves čas na mizi v svojem delovnem kotu, ampak tudi številne knjige, pisma in podobno. S pisanjem se namreč ukvarja že od predvojnih let. Že tedaj je rad pisal o dogajanju na čebelarskem področju. In je imel tudi kaj pisati. V Šentrupertu je deloval učitelj Aleksander Lunaček, oče znanega partizanskega zdravnika Pavla Lunačka, sicer pa pravi prosvetitelj tamošnjega ljudstva. In z njim je tedaj sodeloval tudi Maks Kurent. Kot čebelar, predsednik gasilskega društva, kjer je to funkcijo zaradi starosti nedavno odložil, ter kot župan velike šentruperške občine.

V pomenku ne moreva mimo njegovega velikega prizadevanja, da bi se na primeren način oddolžili spominu še enega velikega prosvetitelja, Petra Pavla Glavarja, ki je pokopan v Lanšprežu. Že tri leta piše pisma, zbira denar in išče možnosti, da bi Glavarju v Lanšprežu uredili spodoben grob in morda še spominsko sobo za Lunačka in borce s šentruperškega konca. Vse to bi rad pripeljal do konca leta 1984, ko bo 200-letnica Glavarjeve smrti.

Med vojno se je Kurent kot nekdanji krščanski socialist pridružil Osvobodilni fronti in pomagal, kjer se je dalo in dokler okupator ni odkril njegovega delovanja. Potem so ga skupaj z drugimi talci odpeljali na Selo pri Mirni, kjer pa je zadnji trenutek prišlo povelje, da skupaj s trideseterico drugih pojde na prisilno delo. Na tistem mestu so ustrelili Marijo Majcen, Naceta Peterlina in Jožeta Škerlja. Sam je kasneje zbežal v Radeče, kjer se je skrival. To so bila zanj najbolj huda leta. Po vojni je deloval še naprej na vseh področjih, kjer bila že prej njegova prisotnost nekako samo po sebi umevna. Služboval pa je kot blagajnik in knjigovodja na Dobu, potem v Mokronogu, leta 1957 je šel uradno v pokoj. Vendar z delom ni prenehal. V društvu upokojencev, kjer je začel takoj delovati, je začel akcijo za gradnjo doma upokojencev, kar je kot predsednik tega društva tudi uresničil.

Zdaj doma dela za Šentrupert, zraven pa pridno kmetuje, kjer mu pomaga sin Maks. Zadovoljen pove, da kmetija ne bo propadla, saj se je za kmetijsko šolo odločila vnukinja Maka. Tudi ostali izmed štiriindvajsetih vnukov se šolajo, tako kot se je šolalo devet Kurentovih otrok. Mnogi so zdaj inženirji, direktorji ali pridni delavci, kjer pač delujejo.

Zato pravi danes Maks Kurent, da je bilo v njegovem življenju mnogo veselih dogodkov in se vseh niti ne spomni. Je pač tak človek, da stoji sredi življenja kot igralec, in ne statist. Vedno je rad poprijel za delo, tako da se ni branil niti igranja v ljudskih igrah. Ko pomisli nazaj, se spomni svojega očeta Florijana, ki je delal še na cesarsko-kraljevi železnici v ranjki Avstriji. Prav on je v marsičem vplival nanj, da je šel s časom naprej. Pa ne samo zaradi tega, ker ga je nekoč peljal v bolnišnico na Dunaj, ampak zato, ker je prinašal domov duha malo širšega sveta, kot se razprostira okoli Šentruperta. Prav ta mešanica trdne kmečke zakoreninjenosti v domači zemlji in svetovljanjstva, kolikor ga je bil deležen od očeta, se ob koncu strne v dohovitem odgovoru na vprašanje, kakšen recept ima za tako dolgo in čilo življenje. Rekel je, da ga lahko tudi piješ po malem, če le živiš zmerno. Za „likof" pa si lahko privoščiš tudi kakšno „lumpanje" več. Samo bežna pripomba o minljivosti življenja, vse drugo pa je bilo delo in spet delo, strumen pogled naprej in nikoli nazaj.

J. S.

obzorja

knjige

west aust

Slovenske vezi s književnostmi jugoslovanskih narodov so bile (pre)dolgo prepuščene naključju, če naj tako označimo zvečine nenačrtno slovenjenje zlasti sodobnih literarnih del (izvzamemo lahko nobelavca Andrića, ki je bil deležen vse

prevajalske pozornosti). V sedemdesetih letih so slovenski založniki končno uvideli, da tako ne gre več naprej — in zdaj je že moč govoriti ne samo o številnih posameznih knjigah, temveč celo o skrbno urejenih zbirkah. Ena med njimi so Vezi; s knjigami iz te zbirke Mladinska knjiga omogoča seznanjanje z novejšo prozo prav vseh bratskih književnosti. Nazadnje sta izšli dve knjigi, o Borislava Pekića „Kako pomiriti vampirja" bomo še pisali, tokrat pa na kratko predstavljamo „West Aust" Božina Pavlovskega.

S pričujočim romanom si je Pavlovski utrdil sloves priznanega makedonskega pisatelja; delo (kot že nekaj poprejšnjih) govori o makedonskih izseljencih, t.i. pečalbarjih. Zgodba se odvija v več manjših krajih zahodne Avstralije, kjer si trije bratje iz Bitole služijo boljši kos kruha. Njihove usode so na moč različne, najiznajdljivejši je najmlajši, ki zna izkoristiti mladostno svežino in se prepusti objemom (kajpak ne zastonj) bogate, a osamljene poročene ženske. Srednji je razdvojen, pridno dela, a mučijo ga spomini na zakonsko polomijo v domovino. Poosebljena krepost je najstarejši brat; tudi njemu nobeno delo ni pretežko, stalno pa ima pred očmi ženo in otroke, zato mu ne uspe „praznjenje" pri neki deklini in odpravi se na dolgo pot k ženi.

Ob bratih je pisatelj prikazal še vrsto postav, katerih življenje je razpeto med težaškim delom v rudnikih in drugod ter cenenimi gostišči in zabavišči, koder iščejo uteho zaradi bolečega zdomarstva, ki jim ne nudi možnost obogatitve, temveč jih peha v kremplje izkoriščevalcev in v brezvoljnost. „West Aust", ki je vreden pozornega branja, je poslovenila Nada Carevska, spremno besedo pa je prispeval Gane Todorovski.

prebrali smo

usoda nalezljivih bolezni

V zgodovini človeštva so najmanjša, s prostim očesom in nekatera celo s svetlobnim mirkoskopom nevidna bitja povzročala največje tragedije. Osebne, vsenarodne, celo vsečloveške. Nalezljive bolezni so bile dolga stoletja „božja kazen za človekovo pregrešno življenje" in šele Pasteur in Koch sta v 19. stoletju s svojimi odkritji dokončno pometla z njihovimi skrivnostmi. Vendar ne v celoti, človekova zmaga kljub uspehom in novim odkritjem še zdaleč ni dokončna.

Nalezljive bolezni, kot so davica, influenca, meningitis, steklina, pegavica, malarija, črne koze in druge, povzročajo, kot je vobče znano mikrobi. To so različna enocelična

bitja, bakterije ali virusi, ki živijo v celicah živali ali človeka, se naglo razmnožujejo in povzročajo bolezni. Dokler človek ni imel svetlobnega in elektronskega mikroskopa, jih ni mogel videti in je lahko o njegovem delovanju le sklepal. Pa še potem je bil zaradi zapletenosti in razširjenosti nalezljivih bolezni neštetokrat brez moči. Tako je, denimo, sloviti Jenner že leta 1796 izvedel svoj zgodovinski poizkus cepljenja proti črnim kozam, pa smo še leta 1972 imeli v Jugoslaviji najsilovitejšo povojno epidemijo črnih koz v Evropi in 35 ljudi je z življenjem plačalo vnos variole z muslimanske božje poti.

O usodi in skrivnostih nalezljivih bolezni smo Slovenci dobili še eno poučno knjigo, ki jo z zanimanjem prebere ne le povprečen bralec, marveč tudi strokovnjak. Dr. Miha Likar, pisec popularnih medicinskih in bioloških del, je pri Državni založbi izdal „Usodo nalezljivih bolezni" (206 strani, 630 din), poljuden prikaz zgodovine in najnovejših znanstvenih odkritij, ki pritegne z živahno pripovedjo in razlagami. Nič zato, če bralec marsikaj od tega ve iz šolskih klopi, s toliko večjo hlastnostjo bo prebral to tehtno in zaokroženo delo s področja, ki tako ali drugače lahko prizadene slehernega izmed nas.

M. LEGAN

gabrovčev zbornik

Slovenska arheološka literatura je od letos bogatejša za pomembno knjigo. Pred nekaj meseci je namreč izšla nova knjiga iz serije „Situla" Narodnega muzeja v Ljubljani; posvečena je šestdesetletnici dr. Staneta Gabrovca.

Slavljenca zlasti nekoliko starejšim bralcem Dolenjskega lista ni treba posebej predstavljati, saj je s svojimi jezikovno prefinjenimi in strokovno poljudnimi članki bogatil tudi strani našega tednika. Kot arheolog — prazgodovinar se je ukvarjal in se še vedno veliko ukvarja prav s področjem Dolenjske, ki predstavlja klasičen prostor jugovzhodnoalpske halštatske kul- [illegible] Tako ne moremo mimo pomembne „Najstarejše zgodovine Dolenjske" (1956), člankov o grobu z oklepom (Situla 1, 1960) in grobu s trinožnikom (Arh. vestnik 19, 1968) iz Novega mesta in seveda tudi ne moremo pozabiti njegovega referata „Začetek halštatskega obdobja v Sloveniji" na kolokviju „Halštatsko obdobje v Sloveniji" septembra 1972 v Novem mestu. Osrednje mesto v znanstvenem delu dr. Gabrovca pa zavzema Stična z obsežno prazgodovinsko naselbino in gomilnim grobiščem.

Slavljencu v času je v zborniku objavljenih 56 člankov domačih in tujih arheologov in delavcev Narodnega muzeja v Ljubljani, objavljena pa je tudi slavljenčeva bibliografija od 1949 do 1980. Med članki je tudi vrsta takih, ki obravnavajo najdbe iz Novega mesta in ožje Dolenjske.

Tone Knez, ki je zbornik tudi [illegible] ku povzel potek dogajanj na novomeških tleh v prvem tisočletju pred n. št., Karl Kromer pa pri obranavi prizorov s situl ugotavlja, da so bile svečanosti halštatskih veljakov, ki so upodobljene tudi na situlah iz dolenjskih najdišč, pomembni prazniki. Nemara so se pričele z zbiranjem nastopajočih, nadaljevale pa z žrtvovanjem, glasbenim tekmovanjem, gimnastičnimi igrami, jahalnimi tekmami in dirkami z vozovi, kar vse je povezovala jedača in pijača.

Posodje v bogatih halštatskih grobovih Dolenjske je tema, ki jo obravnava Biba Teržan in ugotavlja, da gre v teh grobovih za neke vrste daritvene posode. Ludwig Pauli pa išče prav na podlagi dobro publiciranega groba 3 iz gomile IV iz Novega mesta (znanega knežjega groba) povezave našega s prostorom srednje Francije.

Sledijo članki, ki obravnavajo tudi mlajša arheološka obdobja, med njimi je Schaaffov prispevek o grobu keltskega bojevnika z Beletovega vrta v Novem mestu, ki je vseboval kompletno bojno opremo. Avtor predlaga, naj bi za tip poznolatenske čelade, ki je bila najdena v tem grobu in kakršne poznamo še z Vinjega vrha in Mihovega, uporabljali oznako „tip Novo mesto". V članku Danila Breščaka je objavljen grob 10 iz antične nekropole v Zloganju pri Škocjanu, kjer je bil najden nov, izredno lep primerek hišaste žare s petelinom na vrhu. In na koncu ne moremo mimo članka Grozdane Kozakove, ki obravnava arheološke risbe in akvarele slikarja Ladislava Benescha, nastale 1878—79 ob izkopavanjih na Vačah.

Zbornik je na strokovno in tehnično visoki ravni, barvni ovitek z reprodukcijo Beneschovega akvarela izkopavanj na Kleniku pri Vačah (1883) pa ga je še dodatno obogatil. Kljub razmeroma visoki ceni, ki je posledica majhne naklade te serije, je to prav gotovo knjiga, ki bo kljub strokovnosti člankov pritegnila marsikaterega bralca.

D. B.

iz izložbe

V sklopu petdesetih literarnih del, ki jih bo Mladinska knjiga izdala po izboru bralcev, sta pred kratkim izšla Franceta Bevka zgodovinska trilogija „Znamenja na nebu" in „Neiztrohnjeno srce", to je Antona Slodnjaka življenjepisni roman o Prešernu.

Bevkovo trilogijo sestavljajo romani „Krvavi jezdeci", „Škorpijoni zemlje" pa „Črni bratje in sestre"; prvič so izšli ob koncu dvajsetih, za vnovično izdajo sredi petdesetih let pa je pisatelj besedila temeljito predelal. Po taki obdelavi so romani, združeni v eni knjigi pred tremi leti izšli v zbirki Levstikov hram, zdajšnji ponatis na izrecno željo bralcev pa dovolj zgovorno kaže priljubljenost Bevkovih del. Po drugi strani je res tudi to, da pričujoča trilogija sodi med najboljše slovenske zgodovinske romane. Po pisateljevem uvodnem pojasnilu romani zajemajo „dogodke, ljudi in razmere ob zatonu trinajstega do polovice štirinajstega stoletja". V prvem je upodobil gospodstvo tolminskih oblastnikov in vazalov ter boje med goriškim grofom in oglejskim patriarhom. Podobne razmere so popisane tudi v drugem romanu, le da je osrednje dogajanje s Tolminskega prestavljeno v Gorico in Furnalijo, zlasti v Čedad. V „Črnih bratih in sestrah" pa je Bevk nazorno prikazal nesreče in nadloge, ki so zadele ondotne kraje: povodenj, potres, kobilice, kugo, lakoto. Nosilci dogajanj so gospoda, kmetje in meščani. F. Zadravec, ki je v vseh treh romanih odkril vrsto romantičnih potez, pa meni, da je imel Bevk pri pisanju trilogije pred očmi primorske razmere v dvajsetih letih tega stoletja. „Hotel je spodbujati k samozavesti, uporništvu proti okupatorju, v temno očrtanih postavah je naslikal sodobne nasilnike, fašiste."

Z literarnoteoretično oznako trilogija imamo opraviti tudi ob Slodnjakovem delu, saj je ta prešernoslovec „Neiztrohnjeno srce" (prvič je izšlo že 1938) pred petimi leti uvrstil v svojo t. i. slovensko trilogijo, v kateri ob

pričujočem najdemo še življenjepisna romana o Levstiku in Cankarju. Kaj na kratko povedati o najbolj znanem romanu o Prešernu? Bodi dovolj zadnji odstavek iz spremne besede Matjaža Kmecla: „To . . . je prav tisti tip literature, ki je sodobnemu bralcu izpričano najbližji; daleč od težko odgonetljivih slogovnih ekvilibrizmov . . . in prav tako daleč od posušene poročevalske puščobe, s kakršno nas zasiplje vsak dan. Povrhu je v središču teksta še Prešeren, ena najvznemirljivejših, najbolj slovenskih tem. Je potem čudno, če jemlje s to knjigo bralec že šesto slovensko izdajo Slodnjakovega romana v roke? "

Bevkovo in Slodnjakovo delo je izšlo v dveh knjigah; prvi je z risbami opremil Ive Šubic, drugi pa Matjaž Schmidt.

D. R.

o skušnjah

Dovolj razlogov je imel Niko Keše, da bi jadikoval nad usodo, ki ga je že v otroštvu pahnila v trajno invalidnost, nemara pa je imel še kakšnega povrhu, da bi lahko do kraja zasovražil življenje, tudi zato, ker mu je naprtilo hojo s protezo. Vendar Niko ne jadikuje, ne sovraži in mu je sploh najljubše, če se o tem ne govori. O preteklosti kar najmanj, saj je včasih že misel nanjo kot bolečina, ki človeka upogne, on pa je že dolgo navajen hoditi pokonci.

Zato je bilo menda res izjemno, da mi je, sicer v telegrafskem slogu, povedal kaj o sebi. Da je bil pred 41 leti rojen v Krmelju, je dejal, potem pa so šli z očetom, ki je dobival službo v rudniških delavnicah, na Senovo in nato v Brestanico. Devet let mu je bilo, ko je padel pod rudniški vlak in izgubil nogo. Spominja se, da so ga sošolci na kolesu vozili v Krško, kjer je obiskoval osnovno šolo. V brežiško gimnazijo, kjer je bil njegov sošolec Zvone Dragan, sedanji podpredsednik ZIS, se je vozil z vlakom. Po maturi ga je srce gnalo študirat primerjalno književnost na ljubljansko univerzo. Rad bi globlje spoznal skrivnosti literature, ki se ji je nameraval zapisati poklicno. Toda gmotna stiska in nestalno stanovanje sta ga prisilila, da se je zaposlil. Eno leto je učil v Podzemlju, opravil diferencialni izpit, dobil službo na Raki in na tamkajšnji osemletki do jeseni 1979 poučeval matematiko in fiziko. Od takrat je v krškem Indok centru, kjer pomaga rojevati štirinajstdnevno delegatsko glasilo Naš glas.

Čeprav so njegova popotovanja vsaj malo tudi odisejska in kačurska, zanimiva in vredna posebnega peresa, naj bo glavna pozornost v tem zapisu posvečena njegovim pesniškim in likovnim skušnjam. Starejšega datuma je prav gotovo Kešetovo pesnikovanje. Pobudo za pisanje pesmi je dobil med drugovanjem z Željkom Kozincem, kasnejšim novinarjem, publicistom in piscem radijskih ter televizijskih iger. V njegovi domači knjižnici je našel knjige, ki so ga na moč pritegnile, mu širile obzorje in pomagale v njem prebuditi ustvarjalno žilico. To je bilo v gimnazijskih letih in Kešetove psemi so lahko kmalu brali tudi sošolci, ki jim je zaupal. Spodbudili so ga, da je zajeten šop popisanih listov poslal Mladim potom, reviji, ki je takrat izhajala. Hudo je bil razočaran, ko je videl, da je mentor Mitja Mejak od poslanega odbral in tiskal le eno njegovo. Potem dolgo ni hotel ničesar napisati. Spet so ga pregovorili prijatelji, da je leta 1957 nastopil s svojimi pesmimi v javni radijski oddaji Pokaži, kaj znaš, dobil prvo nagrado in zaslovel med mladimi širom po Sloveniji. Mahoma je objavil še nekaj svojih in iz makedonščine prevedenih pesmi, pretežno vse v Mladih potih, potem pa o Niku Kešetu skoroda ni bilo več slišati.

„Nisem odložil peresa, nasprotno, pisal sem čedalje več, veliko, a le zase," mi je pravil te dni. „Nisem se mogel odločiti, da bi še kaj kam poslal. Nekoč sem naredil izbor za Sodobnost, pa mi je obtičal v predalu. Tistikrat me je zamikalo tudi slikarstvo in sem pisanje pesmi za krajši čas opustil. Slikarstvo me je obsedlo, da nisem počel drugega, kot risal in slikal. Veliko noči niti očesa nisem zatisnil, tako me je slikanje zaposlilo. To so bile abstrakcije, misli, izražene z linijami, ploskvami. Iskal sem in se radostil ob nastajanju novega. Do končnega izdelka sem prišel le malokdaj".

„Pa zdaj? " sem vprašal. „A zdaj"? je Niko Keše skoraj zagrenjeno začuden ponovil za menoj. „Delam, kako bi rekel, pišem in slikam, kolikor mi dopušča čas po službi, ki je precej naporna," je nadaljeval. „Delati moram vse od začetka. Vse, skoraj vse, kar sem imel natipkanega in naslikanega, pa rokopise, skice, osnutke in vrsto drugih nedokončanih stvari je s pisalnim strojem vred pogoltnil ogenj. Imel sem hram, staro domačijo med vinogradi v raški okolici, pa mi je septembra vse pogorelo. Poskušal bom pesmi napisati po spominu, s slikami pa bo bolj težko."

„Kakšne pesmi so to? Kaj vam sploh pomeni pesnikovanje? "

„Pri pesmih me je od nekdaj veselila igra besed. Pa igra rim. Pa zapletanje in presenečenje. Iskal sem primerne besede in primerne rime in temu podredil idejo. To se nemara sliši malce čudno, toda zame je bilo kaj vredno samo tisto, kar se mi je zdelo čisto novo, česar ni še nihče naredil. Meni se pesem ne usiplje iz rokava in ne izlije, jaz jo domislim in poskušam kot tako zapisati. Pri tem pa je tako, da vem in čutim, kaj bi moral povedati, potem pa je problem, kako. Včasih, ko mi je pesem pomenila samo osebno izpoved in bila ozko vezana name, je bilo laže. Ko sem spoznal, da poezija ni samo izpovedano človekovo čustvovanje, ampak je lahko še marsikaj drugega, predvsem pa je podrejena iskanju še ne odkritega, pa ni bilo več preprosto. Zase sem našel izhod, saj mi je poezija postala oblika zbližanja z grafiko, ki mi je blizu in v kateri se tudi izražam."

I. ZORAN

PRAVLJICA ZA BOLJŠI DAN

Sedel sem ob peči, na kateri se je sušila pravkar oličkana koruza, sobo pa je preveval duh po jesenskem bogastvu na kmetih – po vinskem moštu, obranih jabolkih in hruškah in noter se je že plazil spokojni jesenski večer, čeprav je odbila šele peta. Sedel sem in poslušal pravljico o jeseni življenja: Franc Kastelic z Jame je ležal v postelji in mi je pripovedoval. Poslušal sem jo do konca, čeprav sem jo že prej nekje bral. Bila je pravljica o tistem kraju, ki je ukazal, da morajo pomoriti vse stare ljudi, češ da preveč obremenjujejo državo. Le mladi in dela sposobni ljudje naj bi imeli pravico do življenja. Na koncu pa se je izkazalo, da bi bil svet brez znanja in življenjskih izkušenj starejših reven, in *kralj je sprevidel svojo* zmoto.

S Francem sva prišla na to pravljico potem, ko mi je skromno zatrjeval, da se bliža sedemdesetim, da je bolan in betežen in da svet tako ali tako nima nobene koristi več od njega. Kaj pa tisto kar je že dal, ali nima nobenega pomena, sem ga spraševal, pa vse, kar lahko še da mladim s svojim zgledom, izkušnjami, nasveti. Svet se ne oblikuje samo z dejanji, ampak tudi z besedami in modrostjo, ki nam je še kako prepotrebna. Če bi se človeštvo učilo iz izkušenj, bi svet nakazal tako žalostne podobe, kot jo danes. In tako je France pričel pripovedovati pravljico, jaz pa sem ga poslušal in vedel, da jo pripoveduje bolj, da bi opogumil sebe kot pa mene.

Življenjska pot Franca Kastelca z Jame je navezana na domačo kmetijo. Od te ga je kar naprej nekaj gnalo; bil je lesni trgovec, partizanski rajonski delavec, partizan 15. brigade, komisar bataljona, povojni politični delavec in funkcionar pa zopet lesni manipulant in krajevni aktivist, vedno pa po srcu kmet s pristnim čutom za pravico in blaginjo slovenske zemlje.

Da ima prirojen čut za pravico, je sovražnik slutil že pozimi dvainštiridesetega. Na posebnem sodišču v Stopičah so ga kot partizanskega pomočnika obsodili na smrt, čeprav takrat s partizani še ni bil aktivno povezan. Prišli so ga iskat, zaplenili in poklali živino in ga odpeljali s seboj. Bili so ligisti z mrtvaškimi glavami na pokrivalih. Po srečenm naključju se je rešil in se potem skrival pred sovražnimi patruljami, dokler se ni pridružil partizanom, kjer je nekaj časa vodil rajonske postaje na Iglenku in v Podgradu. Sedaj bi se lahko maščeval tistim, ki so ga pahnili od doma in od družine z majhnimi otroki, vendar mu ni bilo do tega. Vedel je, da je partizanski boj pravičen in v dobro malih ljudi, zato je bil pri oskrbi partizanskih enot z živežem, kolikor je mogel, tudi on pravičen. Zato so ga imeli Podgorci radi in so mu dajali, kolikor so le mogli v svoji revščini. Spominja se, da je bilo huje po vojni. Takrat so bili obvezni deleži kmetom administrativno določeni, ti pa niso imeli zaradi pomanjkanja delovne živine in delovne sile kje jemati, saj še za seme ni bilo. Takrat se je ljudem bolj zameril.

Ko je bil rajonski center v Podgradu ukinjen, se je odpravil s 15. brigado nad postojanke v Suhi krajini. Spominja se veliko zmagovitih bitk, pa tudi veliko takih, ko je bilo treba hitro reševati svojo glavo. Pravi, da je ni nikoli po nepotrebnem nosil naprodaj, saj je vedel, da bo sovražniku prizadejala škodo le toliko časa, dokler jo bo na ramenih prenašal med suhokranjskimi steljniki. Tako je učil tudi svoje tovariše, ko je bil bataljonski komisar.

S petnajsto je Kastelic odvihral do bele Ljubljane in naprej do Ljubelja, kjer je razoroževal ubežne sovražne enote, po vojni pa je zaprosil za odpust iz vojaške službe, čeprav je imel kot partizanski oficir možnosti za lepo vojaško kariero. Po duhu ni bil nikoli vojak in zvabil ga je duh zemlje in klic domačega Podgorja. Tu sedaj, petintrideset let po tistih burnih časih, leži sam v jesenskem mraku in premišlja, medtem ko žena Jožefa brklja nekje zunaj v temi in opravlja tistih nekaj glav živine, kolikor jih še zmoreta.

Tri sinove in eno hčer jima je dal zakon, vendar zemlja ni priklenila nobenega. Vsi so izšolani in vsi so se naselili v dolini, v mestu. Domov seveda še prihajajo in radi pomagajo, pa tudi starša bi radi vzeli k sebi, pa kaj, ko se ne moreta ločiti od teh vzpetin. Kmetija živi naprej z njima in ob večerih je polna spominov, pa tudi bleda svetloba s televizijskega ekrana se pobliskava pozno v noč, saj France budno še naprej spremlja dogodke doma in po svetu. Na vse skuša najti svoj odgovor in svojo razlago, tudi na sedanjo težko gospodarsko situacijo. Pokaže svoje starčevske, vendar krepke roke, češ v njih je rešitev. Od lastnega dela še nihče ni obubožal. Delal pa bi Franc silno rad, zato je tudi malo potrt. V vojski je namreč dvakrat skoraj zmrznil in posledice čuti še danes. Po petih operacijah – zadnjo je imel pred kratkim – je tridesetodstotni vojni invalid. Še nekaj časa bo moral ležati v postelji, česar pa ne dela rad. Če se svet nahaja v krizi, mu stara kmečka pamet pravi, da je treba delati. In po tej pameti se je ravnal Franc Kastelic z Jame vse življenje.

TONE JAKŠE

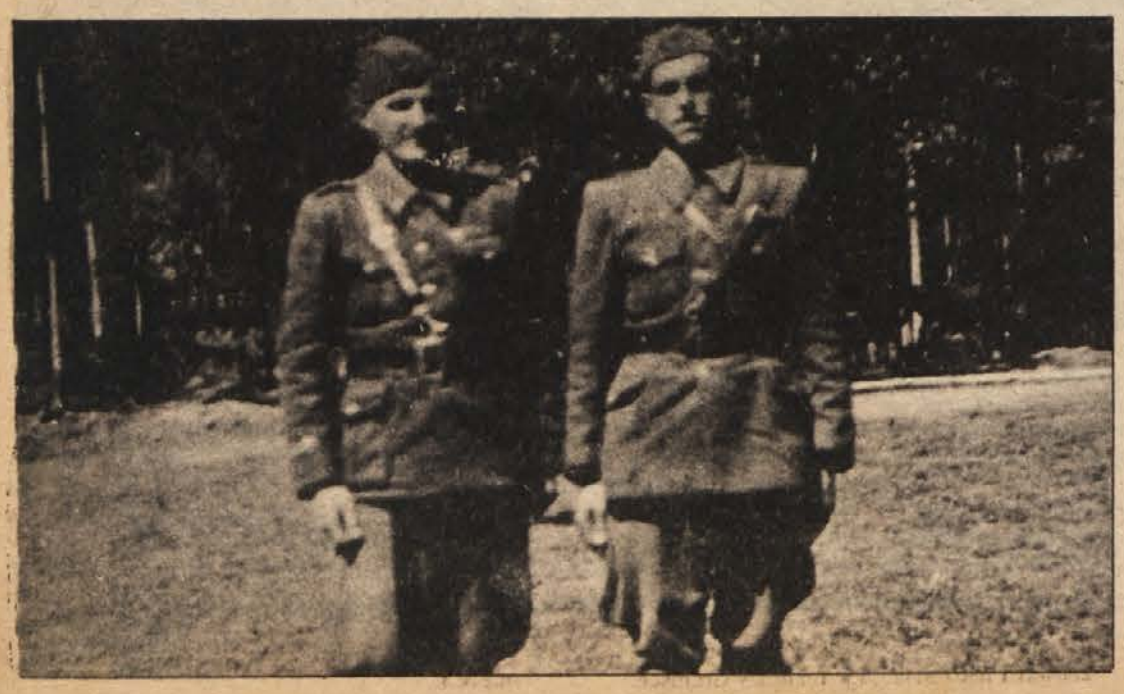

NAŠI ZAKLADI

SV. JAKOB POD NOVO STREHO

Kostanjevica je biser med slovenskimi mesti. Njen čar poudarjata zgodovinska patina in čudovita lega na otoku sredi zelene Krke z mogočnimi kulisami Gorjancev v ozadju. Gospodarski, turistični in kulturni napredek so zlasti v zadnjih desetletjih pospešili zastajajoči življenjski utrip mesta in mu vtisnili novo zunanjo podobo. Vedno več poslopij je prenovljenih in mestece se širi. Staremu delu napovedujejo postopno revitalizacijo, da bi ga tako polepšali in ohranili njegove zgodovinske značilnosti.

V sklop revitalizacijskega načrta sodi tudi obnova zvonika na cerkvi sv. Jakoba, ki jo vodi župnijski svet. Za ohranitev tega kulturno–zgodovinskega spomenika so organizacije in krajani že doslej veliko prispevali. Cerkev je stara vsaj osemsto let in je ena najstarejših zgradb v Kostanjevici. Bila je trikrat prezidana in na podstrešju so še vidni romanski portali.

V zvonik, ki ima danes baročno podobo, je pred leti udarila strela. Takrat so ga za silo popravili. Na vrhu se je tedaj že precej nagibal, po besedah župnika Miha Kališnika kar za 40 centimetrov. S Temeljitov obnovo pod nadzorstvom Zavoda za spomeniško varstvo v Ljubljani so začeli lani. Dokončati jo nameravajo prihodnjo pomlad, če bo le na voljo dovolj denarja. Do zdaj so za to delo izdali 900 tisočakov, za izdelavo lesne konstrukcije na zvoniku pa bodo potrebovali še vsaj 1 milijon dinarjev. V pripravi je elaborat za obnovo ostrešja na cerkvi, ker je streho zob časa močno načel.

Jakobovo cerkev ogrožajo tudi pogoste poplave. Skoraj vsako leto vdre voda tja do prezbiterija. Letošnjo jesen ji je izjemoma prizanesla. Za varnost pred povodnijo je v zadnjih mesecih poskrbela Vodna skupnost dolenjskih občin v Novem mestu. Breg je zavarovala z nasipom in tako preprečila, da bi narasla reka zalivala cerkev z južne in zahodne strani.

To pa še niso vse nevarnosti, ki so doslej pustile sledove na tem edinstvenem spomeniku s prvinami romanske arhitekture na Slovenskem. Jakobova cerkev je občutila celo potres na Kozjanskem. Ta je pred leti povečal razpoke na Krištofovi freski.

Težo let ves čas najbolj občuti zvonik, saj so morali porušiti tudi nekaj zidu in ga spet na novo pozidati, razpoke v spodnjem delu pa zaliti s cementnimi injekcijami. Samo veliki pripravljenosti krajanov se imajo zahvaliti, da so že tako napredovali, vsem, ki jim je stara Kostanjevica pri srcu, pa se pobudniki obnove priporočajo tudi za vnaprejšnjo naklonjenost pri zbiranju denarja za dokončanje začetega dela.

Kostanjevica ob Krki ima za seboj burno zgodovino, zato je bilo marsikaj uničeno. Tako danes ni več sledu o prvem gradu – utrdbi v neposredni bližini Jakobove cerkve. Viri ga označujejo z imenom Thurn. Celjski grofje so ga zaradi družinskih razprtij zravnali z zemljo. V jubilejnem zborniku beremo, da ga je porušil Urh II. s poveljnikom svoje vojske Janom Vitovcem. Habsburžani so zato pozneje nadomestili grad z mestno hišo, rotovžem, ki so ga preuredili v ta namen. Nov grad so imenovali Landstrass. V njem je danes župnišče.

Tudi cerkva je imela Kostanjevica včasih več, vendar se niso vse ohranile. Cerkev sv. Neže je popolnoma izginila, od Martinove cerkve pa se je ohranil samo še del portala.

Idilično mestece ob Krki je skozi stoletja doživljalo številne pretrese, zato se ne smemo čuditi, da je čas zabrisal mnogo sledov o življenju na otoku. Kostanjevica je starejša od Brežic in od Krškega, saj je že 1252 dobila mestne pravice. Za sedemstoletnico so prizadevni domačini izdali knjižico in v njej prikazali kratko zgodovino mesta. Iz nje povzemamo, da je Kostanjevici ustno podelil mestne pravice koroški vojvoda Bernard, pozneje pa jih je pismeno potrdil koroški vojvoda Henrik.

Mesto na otoku je bilo včasih obzidano in z mostovi povezano z zunanjim svetom. Mostove so postavili meščani in jih sami vzdrževali, ob vpadih sovražnikov pa dvignili, da so se laže ubranili. Tudi za popravilo obzidja so lastniki hiš na mestnih tleh plačevali posebne davke.

Vsi ti varnostni ukrepi pa prebivalcem Kostanjevice niso mogli zagotoviti mirnega življenja, niso mogli preprečiti ne turških vpadov in ne požarov in drugih nesreč, s katerimi so se srečevali v preteklih stoletjih.

JOŽICA TEPPEY

Rešitev iz prejšnje številke

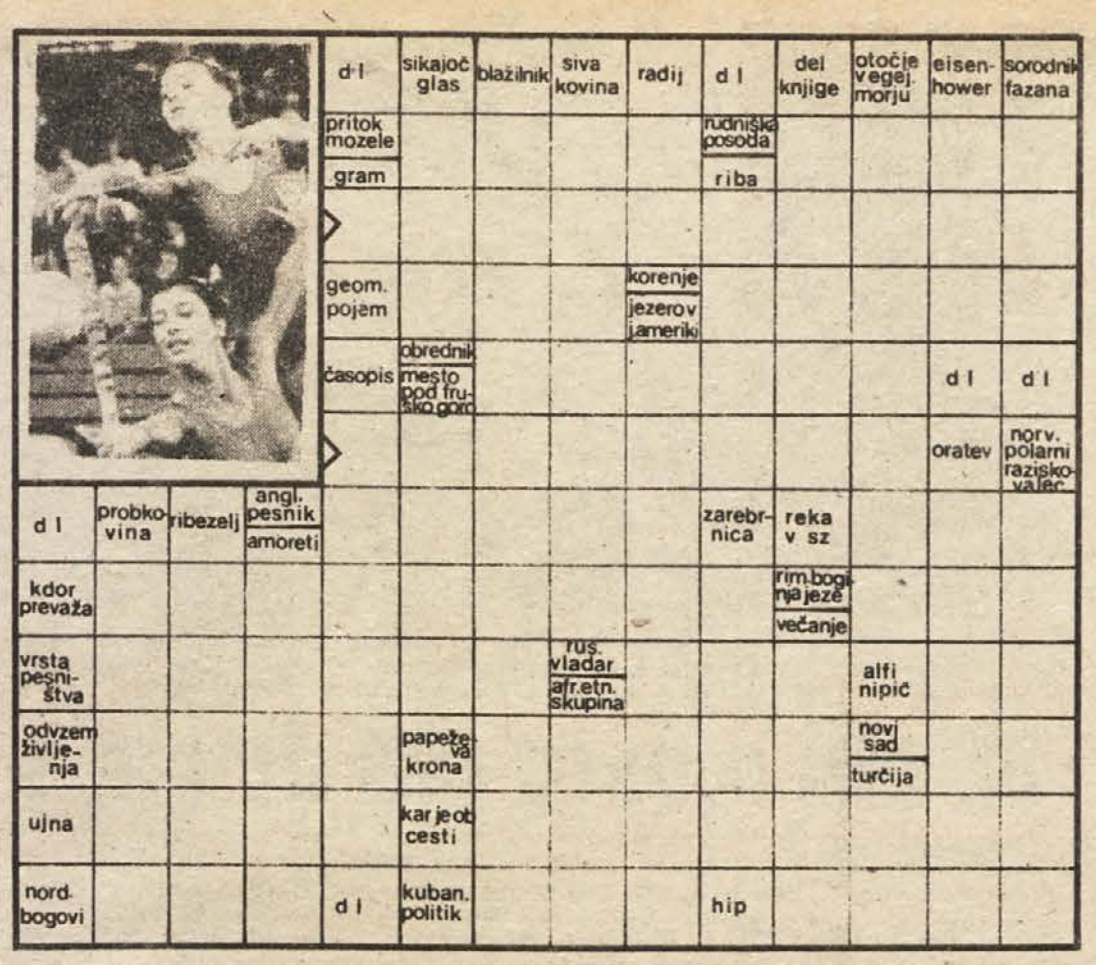

Ustvarimo si srečo, ki je nič in nihče ne more uničiti, niti mi sami.

L. PAUWELS

Ženska je obljuba, ki ni izpolnjena.

P. CLAUDEL

Ne zadošča le ljubiti, za srečo se je treba tudi bojevati.

NIZAMI

Čudežni svetlobni žarek

Laser je postal v rokah kirurgov nadvse uporabno in učinkovito orodje — Brez noža v središče možganov

Odkar so leta 1960 iznašli laser, se je ta naprava močno uveljavila v industriji in vojski, telekomunikacijah in znanstvenih raziskavah. Toda njegova najdragocenejša uporabnost je v medicini. V izurjenih kirurgovih rokah je laser postal čudovito orodje, s katerim je mogoče opraviti posege, kakršnih doslej ni bilo mogoče.

V šestdesetih letih so prvič uporabili rubinasti laser pri operaciji očesne mrežice. Ker je mrežica na zadnji strani očesa in povrhu tega še v notranjosti očesnega zrkla, so bile operacije nadvse tvegane in težavne. Z laserjem so se močno poenostavile. Laserski žarek brez poškodb potuje skozi prozorno očesno snov in zadene v mrežnico, kjer je potrebno. Z rubinastim laserjem so tako marsikateremu bolniku rešili vid, saj poškodovana očesna mrežica povzroča delno ali celo popolno slepoto.

Ko so izmumili argonski laser, katerega značilnost je, da strjuje, ne pa izpari rdeča tkiva, so z njim začeli zdraviti okvare očesne mrežnice pri sladkornih bolnikih. Z argonskim laserjem celijo natrgane žilice v mrežnici in tako preprečujejo slepoto, ki je bila pred izumom laserja skoraj neogibna, ko se je bolezen razvila do nevarnejše stopnje.

Izjemno dragoceno orodje je postal laser tudi v dermatologiji. Ker je z njim mogoče izjemno natančno strjevati in izparevati d. obolene dele tkiva, ne da bi ga sicer huje poškodovali, so začeli laser uporabljati pri odstranjevanju materinih znamenj na koži. Argonski laser je tako skoraj povsem izrinil iz uporabe obsevanje z rentgenskimi žarki in presajanje kože. Oba postopka sta bila precej nevarna: prvi zaradi možnosti, da povzroči kožnega raka, drugi pa je puščal večje brazgotine.

Skoraj čudežno je mogoče z argonskim laserjem „izbrisati" velike rdečkaste lise, ki se narede nekaterim bolnikom na obrazu ali vratu. Laserski žarek brez poškodb potuje skozi vrhnjo plast kože, pregreje in zapre fino plast podkožnih krvnih žilic, zaradi katerih je videti vinsko rdečo liso na koži. Kot po čudežu se neprijetna rdeča lisa spremeni v belo. Čez čas se naredi krasta, in ko se odlušči, ima bolnik namesto kožnega madeža malo svetlejšo kožo, ki sčasoma dobi naraven ten. Dokler v medicini niso poznali laserja, so taka kožna znamenja človeka spremljala vse življenje in ga dostikrat tudi zagrenila. Odstranitev kožnih znamenj na obrazu ima za posameznika dobre psihološke posledice, ugotavljajo strokovnjaki.

Z izumom in razvojem neodymiumskega laserja YAG je me dicina dobila v roke še boljše sredstvo, kot so bili dosedanji laserji. Novi laserski žarek prodira štirikrat globlje v tkivo kot argonski in ta sposobnost se je izkazala na nadvse dragoceno pri urologiji. V muenchenski municipalni bolnišnici, kjer so prvi začeli uporabljati laser YAG, so več kot 400 bolnikom odstranili tumorje v sečilih, ne da bi pri tem bilo kaj dela za kirurški nož. V neki operaciji so v slabe pol ure odkrili in uničili 76 bolezenskih izrastlin v mehurju nekega bolnika.

„Laserska operacija je nekrvava, skoraj neboleča, izkazala pa se je tudi za mnogo bolj učinkotivo od običajnih tehnik pri preprečevanju nadaljnjega zasevka tumorjev," trdi profesor Alfons Hofstetter, strokovnjak za laserske operacije.

V svetu so opravili že tudi prve operacije želodčnih razjed z laserskimi žarkom. Pri tem so uporabili upogibljive kremenčeve cevi, s pomočjo katerih vodijo laserski žarki v želodec tudi po ovinkih, če je potrebno.

Nedvomno pa je kirurge najbolj razveselilo odkritje ogljikodioksidnega laserja. Energijo tega laserja absorbira voda, in ker je v človekovem organizmu najmanj 75 odst. vode, se je novi laser izkazal kot čudovit kirurški nož.

Ko voda v celici človeškega tkiva absorbira energijo ogljikodioksidnega laserja, se spremeni v paro, kar povzroči, da celica eksplodira. Četudi je slišati hudo grozeče, pa je v praksi stvar videti mnogo bolj preprosta. Vrsta takih celičnih eksplozij se kaže kot rezanje tkiva. Laserski žarek sterilno reže tkivo in pri tem sežiga ostanke celic, hkrati pa tudi maši krvne žilice, tako da pri rezanju tkiva z laserskim žarkom skoraj ni krvavitev. Rez je natančen do milimetra. Rezi, narejeni z laserjem, se povrhu vsega še lepo in hitro celijo, ne povzročajo vnetij in drugih zapletov, tako da bolniki veliko hitreje okrevajo.

Leta 1976 so v naši sosedi Avstriji opravili prvo lansersko operacijo lipome, tumorja v središču možganov, za katerega so vsi učbeniki kirurgije pisali, da ga ni mogoče operirati. Na univerzitetni kliniki v Gradcu so poskusili ogljikodioksidni laser in jim je uspelo uničiti lipomo, kar je pomenilo zgodovinski dogodek v nevrokirurgiji. Poslej so podobne možganske tumorje pogumneje operirali. Beležijo že preko 500 uspešnih operativnih posegov v možgane z laserjem. In pri tem se ni bolnikove glave nož niti dotaknil.

„Laser se je v medicini izkazal za tako dragoceno orodje, da je prav možno, da bodoče generacije ne bodo imenovale našo dobo atomsko ali vesoljsko, temveč dobo laserja," pravi eden od kirurgov.

Če se neumnost in predrznost združita, nastane velika moč.

F. M. DOSTOJEVSKI

Politika nima nobenega opravka z moralo.

S. ZWEIG

Človekova misel je navkljub vsemu močnejša od sleherne sile.

J. DJORDJEVIĆ

Vseeno je, če živiš trideset ali tristo let.

V. B. IBANEZ

Hujšanje z veliko hrane

Prehrambni priročnik Judy Mazel kaže pot do vitkosti z lahkoto — Žal v njem ni znanstvenih resnic

Ko je Judy Mazel, samozvana strokovnjakinja za prehrano, napisala knjigo „Prehrana z Beverly Hillsa" (znani predel Hollywooda, kjer žive filmske zvezde), je sicer vedela, da je v knjigo položila dober adut, ni pa pričakovala, da bo šla tako fantastično dobro v prodajo. Doslej so priročnik prodali že v 800.000 natisih, kar je v poplavi najrazličnejših shujševalnih priročnikov nenadkriljiv rekord.

Adut v knjigi je osnovna avtoričina misel, da za hujšanje ni potrebno stradati, temveč pravilno jesti. Judy Mazel trdi, da je vsa skrivnost, kako obdržati vitkost, v tem, da si različna hrana sledi v pravem zaporedju. Človek torej lahko je, kolikor hoče, važno je le, da je vrstni red jedi pravi. Tako v knjigi priporoča, da tisti dan, ko človek uživa mastno hrano, ne je sadja. Lahko se do sitega napoka francoskega krompirčka in mesa, vendar pa mora šele naslednji dan jesti povsem presno hrano, sadje in zelenjavo. Vsa skrivnost je torej v vrstnem redu jedil. In to skrivnost zdaj Judy lepo prodaja.

Znanstveniki so seveda pogledali, kaj je v knjigi, ki doživlja tak uspeh, zares novega. Avtorica je namreč trdila, da je združila spoznanja na novih znanstvenih osnovah in poznavanju vloge encimov v prebavi.

„V knjigi ni niti enega znanstvenega dejstva. Niti enega! Knjiga je smešna," ocenjuje najnovejšo uspešnico dr. Sami Hashim, direktor oddelka za prebavo in prehrano v newyorški bolnišnici Lukes–Roosevelt.

Če bo knjiga zagledala beli dan tudi pri nas — povsod bi radi hujšali! — potem je dobro vedeti, da v nji ni znanstvenih resnic.

Kompas v glavi

V delfinovih možganih so odkrili magnetno tkivo

Stari Grki so verjeli, da delfini včasih pomagajo izgubljenim ladjam na morju najti pot do domačega pristanišča, moderna znanost pa meni, da je v teh starih mitih zrno resnice.

Michael Fuller in Robert Dunn s kalifornijske univerze ter John Zoeger z losangeleškega koledža so v možganih delfinov odkrili magnetizirano tkivo. Ko so analizirali nenavadne delce tkiva, so v njem našli molekule magnetita, rudnine, ki so jo že stari narodi uporabljali kot primitiven kompas.

Na osnovi tega odkritja strokovnjaki domnevajo, da delfin z magnetnim možganskim tkivom zaznava zemeljsko magnetno polje in se po njem lahko tudi ravna, ko potuje po morskih širjavah.

Doslej so magnetne delce odkrili v nekaterih bakterijah, v čebelah, pa tudi v domačih golobih. Prvikrat pa so podobno snov našli v možganih sesalcev.

Zanesljivo sicer še ni dokazano, da se delfini orientirajo po magnetnem polju. Za kaj takega bo potrebno še veliko znanstvenega dela.

V laboratorijih že rastejo nove rastline, ki bodo hranile ljudi v bližnji bodočnosti

Lakote ne bo!

„Naučiti se moramo, da bomo v prihodnjih 40 letih proizvedli toliko hrane, kolikor smo jo doslej v 11.000 letih," pravi strokovnjak za rastlinsko genetiko R. Phillips. Njegove besede niso prazne. Človeštvo bo do leta 2020 štelo 8 milijard. Za toliko ust pa hrane ne bo, če jo bomo pridelovali na dosedanji način.

Edino upanje, da ne bo velike svetovne lakote, leži po mnenju mnogih strokovnjakov v genskem inženiringu. Molekularni biologi bodo morali razviti nove vrste kulturnih rastlin, ki ne bodo potrebovale toliko umetnih gnojil, vode in prvovrstno zemljo. S klasičnim križanjem bi razvili nove rastlinske vrste šele čez nekaj desetletij, kar bi bilo seveda prepozno, genski inženiring pa daje upanje, da bodo molekularni biologi v laboratorijah vzgojili nove rastline že v nekaj letih.

V svetu intenzivno poskušajo razviti rastline, ki bi se same gnojile, ki bi uspevale tudi na slanih tleh in ki bi lahko zdržale mesec dni brez vode. Prvi uspehi so že tu, zato je strah pred svetovno lakoto lahko manjši.

Niso bedaki!

Še ni tako dolgo, ko so gledali na vegetarijance kot na dokaj čudne patrone: da se človek odreče uživanju mesa, mora biti v njegovi glavi nekaj narobe! Toda znanost, ki s kritičnim očesom gleda na krožnik, ugotavlja nesporna dejstva, ki kažejo, da vegetarijanci niso nespametni ljudje.

Primerjalna študija, v kateri so pregledali zvezo med načinom prehrane in srčnimi boleznimi, je pokazala, da je smrtnost zaradi srčnih obolenj največja v tistih deželah, kjer pojedo največ mesa. Na vrh lestvice se je uvrstila Finska, takoj za njo pa so ZDA. Zanimivo je, da so v študiji navedli tudi podatke za versko ločino sedemdnevnih adventistov, pri katerih je smrtnost zaradi srčnih bolezni za polovico manjša, kot je ameriško poprečje. Za to versko ločino je značilno, da njeni pripadniki ne uživajo mesa.

Med visoko industrializiranimi državami je po stopnji smrtnosti zaradi srčnih bolezni najnižje Japonska. Tudi tu je mogoče najti ustrezen razlog v načinu prehrane. Tradicionalni pa tudi sedanji japonski jedilnik ne poznata mastnih jedi.

Strokovnjaki na milanski univerzi so ugotovili tudi, da imajo ljudje, ki uživajo živalske beljakovine, v primerjavi z ljudmi, ki zaužijejo enako količino beljakovin, ki pa so rastlinskega izvora, več holesterola v krvi.

Občasni mesni posti bi bili torej zaželeni!

MARJAN BREGAR

ILIR SE VRAČA

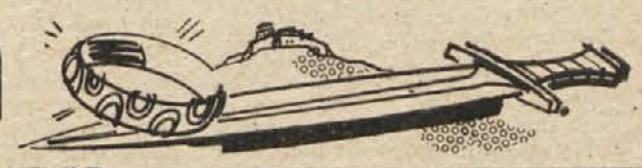

„Izdajalec!" je zavpila Anesta vnovič, ko sta jezdila navzdol.

„Molči! Še preden se zdani bom – knez!" je pribil Udurik, trdneje zgrabil kneznjo in še silneje spodbodel vranca.

Dirjala sta skozi goščo, se izvila na polja in topotala po stezah v smer, kjer so maloprej ugašali taborni ognji . . .

Medtem pa se je zgoraj v Gradišču odvijala zgodba, nekoliko drugačna, kot so si predstavljali pretkani Piperon, surovi Ursus in oblastni Udurik . . .

Plemičev pajdaš, ki je dobil nalogo opraviti s Kenom v ječi, se je grdo opekel! Ko se je z mečem v roki spustil navzdol, ga je tu čakalo ostro bodalo in sokolje oči, vajene teme, pa dvoje kovaških rok, ki so znale opraviti tudi z volkom . . .

S konico noža na vratu je mož moral priznati: „Poslal me je Udurik!"

In povedati je moral, da so so pred obzidjem Rimljani, pripravljeni, da vsak trenutek vkorakajo skozi odprta vrata . . .

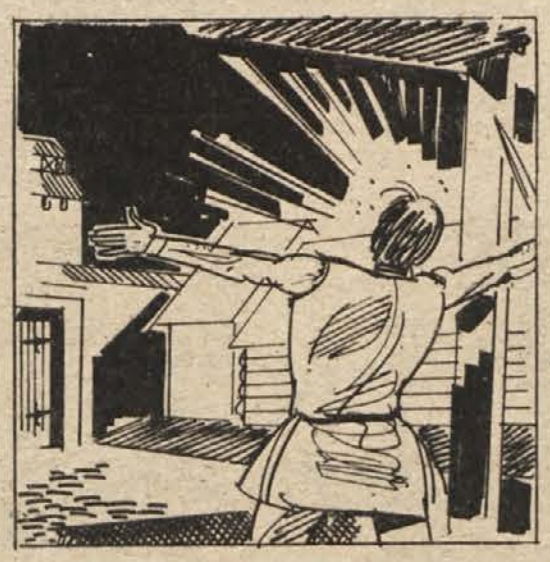

Ken je spustil možakarja, se pognal iz ječe in z nečloveškim glasom zatulil sredi dvorišča.

„Na noge, ljudje! K orožju!"

Nato se je Ken vrgel k vratom, da jih poslednji hip zapahne.

Bilo je prepozno! Neznanska sila z druge strani je treščila vratna krila spet vsak sebi in Ken je z mečem, uplenjenim izdajalcu, za hip zaustavil reko mož, ki je planila v Gradišče.

Branilci so medtem že privreli iz poslopij in napadalci so obstali kot vkopani. Vnel se je silovit boj.

Rimljani, pripravljeni na tiho klanje po splanicah, niso bili kos odkritemu napadu stotine razbesnelih branilcev. V siju bakel so klonili drug za drugim. En sam je navsezadnje še stal sredi Keltov. Poten in krvav, vendar brez strahu v sivih očeh. Ursus!

„Stojte!" je kriknil in visoko dvignil roko z mečem.

ČETRTKOV INTERVJU

Velika šola za obe plati

Orehovški primer združevanja zemlje, strojev in osebnega dela je že mimo najhujših začetnih težav

Alojz Kos in Jože Franko z ženama (vsi iz Orehovice pri Šentjerneju) sta na širšem območju pionirja pri vzpostavljanju novih odnosov med kmetom in zadrugo. Pred dvema letoma so se začeli pogovarjati o ustanovitvi skupnosti, lani so začeli z rastlinsko proizvodnjo in se ukvarjali z gradnjo hleva, zdaj pa družini redita 80 glav živine. Več o vsem tem je povedal eden izmed partnerjev Alojz Kos, ki je 20 let živel v Novem mestu. Zgradil si je hišo v Žabji vasi, delal kot monter centralnih peči in vodovodov, ampak vrnil se je v rodno vas.

„V nekdanjem zadružnem obratu, kjer so tudi redili živino, ni pa bila proizvodnja donosna, smo celoten načrt izpeljali. S sovaščanom Frankom sva se odločila za skupnost in sodelovanje z novomeško zadrugo, pa smo začeli v praksi uresničevati, kar je sicer zapisano le v dokumentih: združevanje zemlje, dela in sredstev. S pomočjo zadruge sva dobila s partnerjem Frankom kredite (vsak ima čez 1 milijon dolga), ostalo je dala zadruga, pa smo zgradili moderen hlev za 80 glav živine. Dogovorjeno imamo, da en teden vso skrb za hlev prevzame ena družina, druga pa se ta čas ukvarja z rastlinsko proizvodnjo. Potem zamenjamo."

Alojz Kos: „Pogodbo z zadrugo smo podpisali jaz, moja žena in Jože Franko z ženo. Vsi smo zavarovani, pokojninska leta nam tečejo, delamo pa res ‚kot črna živina', ampak z upanjem, da se bo izplačalo."

Rediti toliko živine ni šala. Ali ste se tega že prej učili?

„V to sem se podal tako rekoč neuk. Nikdar se nisem s tem ukvarjal, ampak zadruga nam veliko pomaga. Pospeševalec je skoro vsak dan pri nas, veterinar pa nas obišče redno vsak teden. Če je sila, se novemu delu hitro privadiš."

Kakšna je pravzaprav glavna vsebina vaše pogodbe z novomeško zadrugo?

„Odkupijo vse naše pridelke, dobavijo pa nam vse, kar potrebujemo, od gnojil do krmil. To knjižijo na naše kartice, konec leta pa je poračun. Za zdaj dobivamo vsi štirje zaposleni po 50 din na uro kot akontacijo na zaslužek, ob obračunu konec leta pa še ostanek."

Je delo naporno? Boste vztrajali in ali ste prepričani o donosnosti posla?

„Kadar imamo na skrbi živino, delamo po 11 do 12 ur na dan, če pa se vmes porodi, še več. Zgodilo se je, da smo imeli v treh dneh pet porodov v hlevu. Pomagajo pa v obeh družinah otroci. Mi imamo sina in hčerko na kmetijski šoli, Franko ima tudi v družini enega bodočega strokovnjaka, pa še dva druga. Naše delo organizacijsko še ni povsem dobro izpeljano, ampak s pomočjo pospeševalca bomo vse to v kratkem uredili. Odločeni smo vztrajati in prepričani smo, da bo že obračun po prvem letu poslovanja pokazal nekaj dobička. Prihodnje leto računamo že na več. Če ne bi bil prepričan, da bomo poslovali donosno, gotovo ne bi bil pustil službe v mestu."

Ali sodite, da ste že mimo najhujšega, ki pride vselej ob vpeljavi nečesa novega?

„Najhujše je za nami. Včasih se je nabralo res toliko drobnih težav, da se nas je loteval glavobol, ampak računali smo s tem, da bo prvo leto polno tudi nepredvidenih problemčkov."

R. B.

KOLIKO ČASA BO ČISTO? – Delavci Vodne skupnosti so prejšnji teden temeljito čistili breg Krke vzdolž kandijske bolnišnice. Poleg tega da so oklestili grmovje in zaraščeni breg, so v smeti odpeljali tudi vrsto odpadkov in predmetov, ki so se znašli na očem skritih krajih. (Foto: R. Bačer)

Ni niti mostu niti denarja

Gradnja novega mostu v Dragi, ki bo stala 15 milijonov, možna le ob črtanju kakega drugega objekta iz plana komunalne skupnosti ali ob dodatnem združevanju sredstev

Leseni most čez Krko v Dragi je že dlje časa v zelo kritičnem stanju. Že lani, ko se je na enem delu vdrl pod traktorjem, so ga zaprli za promet, dokončno odločbo o zaprtju mostu za ves promet pa je izrekla inšpekcija ob pregledu aprila letos. Urejena je bila le peš pot, vendar so domačini s predstavitvijo zaporne ograje naredili prostor tudi za avtomobile, kar pa je skrajno nevarno.

Most je seveda precejšnjega pomena, saj morajo motorizirani uporabniki kilometre naokrog, če hočejo preko Krke. Zato ni čudno, da je ta problematika na vrsti na vseh sejah izvršnega odbora novomeške komunalne skupnosti. Skupnost sedaj že pripravlja vso potrebno projektno dokumentacijo za nov most. Opravljena je bila kontrola nosilnosti sedanje mostovne konstrukcije in sestave tal, izdelani pao tudi že projekti iz izračuni, kakšen most naj bi nadomestil sedanjega, da bi se skladal s pokrajino in da bi bil čim cenejši. Obnova sedanjega, s katero bi lahko zagotovili nosilnost le okrog 1,5 tone, bi stala kot gradnja novega mostu. Izračuni so pokazali, da bi prišli najceneje skozi z gradnjo novega železobetonskega mostu, ki bo stal 9,7 milijona dinarjev. Za vsa dela pa bo potrebno zagotoviti okrog 15 milijonov.

Po tehnični plati so priprave na gradnjo mostu v Dragi tako daleč, da bi se dela lahko pričela v prihodnjem letu. Vprašanje pa je, če bo novomeška komunalna skupnost finančno zmogla gradnjo, saj nima sredstev niti za izvedbo vseh nalog, predvidenih v srednjeročnem programu. Ta pa predvideva le 2,8 milijona za popravilo sedanjega mostu v Dragi. Že sedaj je tudi jasno, da komunalna skupnost v letu 1982 zaradi težkega položaja gospodarstva lahko računa na precej manj sredstev, kot so načrtovali. Tako bo treba zaradi mostu črtati iz programa kak drug objekt ali pa sredstva zagotoviti z dodatnim združevanjem. Ali nov most prihodnje leto bo ali ne, pa bo znano še pred koncem leta ob sprejetju plana skupnosti za leto 1982.

Z. L.–D.

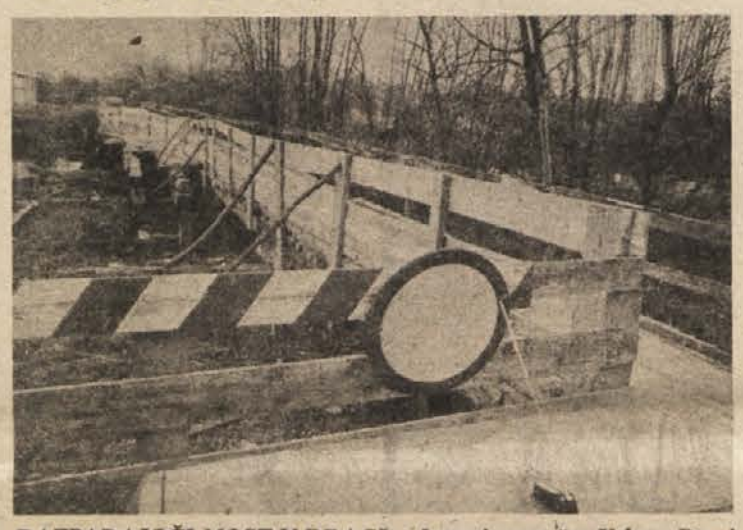

RAZPADAJOČI MOST V DRAGI – Leseni most čez Krko v Dragi ni prav varen niti za pešce. Dokumentacija za gradnjo novega je v glavnem že pripravljena, dela pa naj bi začeli prihodnje leto – če bo denar. (Foto: Janez Pavlin)

Še en nov lokal

Konec meseca bo odprt prenovljeni Mercatorjev lokal pri mestni tržnici

Ko se je Mercatorjev salon pohištva septembra preselil v novo blagovno hišo ob Cesti herojev, so stari salon zaprli in preurejali. Glede na potrebe prebivalstva so se odločili v tem lokalu odpreti prodajalno predmetov, ki jih v mestu najbolj pogrešajo. Gre za raznovrstne talne obloge, vrvarske izdelke, barve in čistilna sredstva (vendar ne na en gros, temveč za zasebno rabo) in morda še kaj. Prodajni program še vedno ni dokončan, ker raziskujejo, kaj bi še lahko nudili, kar stranke iščejo.

S tem bo razbremenjena blagovnica v mestu, kjer bodo lahko razširili športni oddelek. Tako bo veliko več izbire pri raznih športnih oblačilih – trenutno za bližajočo se zimo – pa pri športnih potrebščinah.

Preurejeni lokal poleg tržnice bo nared konec novembra, s tem pa bo tudi Blagovnica dobila možnost že v tej sezoni nuditi športnikom mnogo več kot doslej.

Malo takih tovarn

Novomeška tovarna Krka je glede skrbi za kadre gotovo ena najzglednejših delovnih organizacij ne le v Sloveniji, ampak na širšem jugoslovanskem območju. V času rasti in vzpona so bila v Krki leta, ko so imeli celo več štipendistov kot redno zaposlenih.

Doslej so omogočili šolanje na srednjih, višjih in visokih šolah 326 svojim delavcem, štipendirali pa so 567 dijakov in študentov. Ne gre pozabiti, da je bila Krka tudi pobudnik za odpiranje dislociranih oddelkov srednje farmacevtske in kemijske šole v Novem mestu in da je po vsej Jugoslaviji znana zavoljo skrbi za razvojno in inovacijsko dejavnost. V enajstih letih, kar podeljujejo Krkine nagrade, je tako priznanje dobilo že 500 dijakov in študentov.

Letos je v 3230-članskem kolektivu Krke 382 ljudi z visoko, 96 z višjo, 536 s srednjo izobrazbo ter 32 visokokvalificiranih 719 kvalificiranih delavcev. Ostali imajo interno kvalifikacijo ali so polkvalificirani, medtem ko je nekvalificiranih vsega 534 zaposlenih.

K rezervistom tudi brez čina

Pozornost kadrovanju – V 24 KO ZRVS uspehi zelo različni

V novomeški občini ima ZRVS 24 krajevnih organizacij, katerih delo s članstvom in njihovo sodelovanje z ostalimi krajevnimi organizacijami ocenjujejo po posebnem ključu. Najbolj uspešno so letos delovale KO v Dolenjskih Toplicah, Gotni vasi, Mirni peči, Stopičah, Straži, Uršnih selih, Žužemberku in še nekatere, hudo pa so zaostajale KO v Novem mestu, na Drski, Malem Slatniku, v Gabrju in Regerči vasi. Različne uspehe pri delu v krajevnih organizacijah je pripisati slabemu kadrovanju, saj so nekateri vodstveni kadri preobremenjeni z različnimi funkcijami, temu pa se bo sedaj treba izogniti.

Hkrati s kadrovanjem bo treba posvetiti več pozornosti tudi analizi dosedanjega dela in planiranju, ter oblikovati pravila, ki jih je treba dopolniti, zlasti tisti del, ki se nanaša na kolektivno delo in kolektivno odgovornost.

V ZRVS poudarjajo tudi pomembno novost, ki naj biše bolj pripomogla k podružbljanju dela te organizacije. V svoje vrste radi sprejemajo tudi člane, ki nimajo čina, ne glede na spol, saj se je izkazalo, da le-ti zelo uspešno vodijo nekatere odbore SLO.

TONE JAKŠE

Posodabljanje v več smereh

Na območju šentjernejske krajevne skupnosti je v vsaki hiši v vseh 48 vaseh pitna voda, asfaltiranih pa je že nad 90 odstotkov vseh krajevnih cest

Tudi letošnji program krajevne skupnosti Šentjernej se z uspehom uresničuje, čeravno povsod primanjkuje denarja. Še pred koncem novembra bo končano asfaltiranje ceste Stara vas – Imenje – Brezje.

Okrog 6.000 prebivalcev v tej krajevni skupnosti je lahko zadovoljnih glede na nagel komunalni napredek, čeprav se komu zdi, da si napredek še prepočasi utira pot. Malokatera krajevna skupnost v občini se lahko ponaša s tem, da ima prav vsaka hiša vodovod in da je večina, tudi majhnih lokalnih in krajevnih cest prekritih z asfaltom. Neasfaltiranih je na šenjternejskem območju manj kot 10 km cest, ki pa večinoma vodijo le do manjših zaselkov.

V letošnjem letu so uredili 6 avtobusnih postajališč, prispevali po 1 milijon dinarjev za izgradnjo avtomatske telefonske centrale in za kanalizacijo v Šmalčji vasi. Razen tega so asfaltirali 5300 metrov cest, in sicer – Ledeča vas, Imenje – Brezje, Dol. Gradišče, Čadraže, Ulico pri Desu, Gabrino in gradili pločnik.

Končno je urejeno lastništvo glede stare šole, ki je prenesena na krajevno skupnost, tako prostore že preurejajo. Civilna zaščita in narodna obramba sta že dobili v stavbi ustrezen prostor, s preurejanjem pa bodo nadaljevali in še letos vse dokončali.

Med važnejšimi deli, ki jih opravlja krajevna skupnost, so pa pomembna za širše okolje, je gradnja vlečnice na Javorovici, ki bo v kratkem nared, zmogla pa bo prepeljati po 400 smučarjev na uro. Investicija znaša 3 milijone dinarjev, pri čemer bodo poleg krajevne skupnosti gradnjo vlečnice podprli še v Iskri, tovarni Krka in v telesnokulturni skupnosti. Že v tej sezoni bo šentjernejska vlečnica nedvomno privabljala za smučarijo vnete krajane tudi iz bolj oddaljenih krajev. Sčasoma, ko bo program Javorovice povsem uresničen, pa bo turizem postal panoga, od katere si gre veliko obetati.

V LOČNI DISPANZER ZA ŽENSKE

V prostorih zdravstvene postaje Ločna dela že od julija letos dispanzer za žene. Ginekološka specialistična ambulanta posluje ob sredah, je odprtega tipa, se pravi za vse občane, obiskujejo pa jo zlasti ženske iz bližnjih tovarn Krka in Labod. S tem je mnogo manj izgube časa, saj je znano, da so pred ginekološkimi ambulantami povsod dolge vrste čakajočih po več ur, v Ločni pa navala ni. Ordinira specialist dr. Franc Preskar.

1932 KMETOV S POKOJNINO

Leta 1973 je bilo na Dolenjskem kot prvo v Sloveniji uvedeno starostno zavarovanje kmetov, ki je ob začetku vključevalo 423 ljudi iz novomeške občine. Z leti je število kmečkih upokojencev naglo raslo, julija letos pa je kmečko pokojnino v novomeški občini dobivalo 1932 kmetov, od tega 85 borcev NOV izpred 9. septembra 1943. Kmetje borci so upravičeni tudi do varstvenega dodatka, če izpolnjujejo premoženjske pogoje. Ugotoviti je, da se je letos položaj kmetov borcev precej izboljšal, pa tudi običajne kmečke pokojnine so od lani za malo več kot polovico višje. Zdaj znaša kmečka pokojnina 1.930 dinarjev, kar je polovica minimalne pokojnine v delavskem zavarovanju iz preteklega leta.

NOVIH 1300 METROV ASFALTA – Pred dnevi so končali asfaltiranje in posodabljanje vaške ceste od Stare vasi pri Šentjerneju do Imenja, kar sodi v letošnji program komunalnih del v krajevni skupnosti Šentjernej. (Foto: R. Bačer)

PRIREDITEV MLADINE IN VOJAKOV

Danes bo v domu JLA v Novem mestu tradicionalna občinska prireditev „Mladost v pesmi, besedi in spretnosti", ki bo prikazala delo mladih vojakov in njihovo sodelovanje z drugo mladino. Pričetek bo ob 17. uri. Poleg kulturnega programa bo v okviru prireditve tudi kviz na temo „Izredni pomen Titovega vojaškega dela".

Novomeška kronika

VEDNO RAZRIJEJO – Odcep z magistralne ceste Novo mesto–Bela krajina je tik za novim mostom v Ločni za vas Ragovo uradno zaprt. Zgrajen je bil za časa obvoza, ker pa se krajanom ne zdi voziti naokrog (tudi predel ragovskega naselja je prizadet), se od magistralke kar naprej pojavljajo neuradne bližnjice. Ali res ne bi bilo možno tudi uradno ustreči krajanom in s tem dokaj razbremeniti promet v žabjevaškem križišču?

ASFALT JE ŽE! – Koštialova ulica na Mestnih njivah je bila do nedavnega ena najslabših mestnih ulic in vse prej kot primerna za gost promet. Rekonstrukcija ceste, ki je zdaj razširjena in asfaltirana, je v glavnem končana.

PLETENINE GREDO V PROMET – Novomeška tržnica je bila tudi zadnji ponedeljek bolj slabo založena s pridelki domačih kmetovalcev, saj so prodajale ženske le jajca po 7 do 8 din, kislo zelje in repo po 18 din merico, pa solato po 40 do 50 din kilogram in motovilec po 20 din merico. Veliko prometa pa so imeli prodajalci pletenin, ki nudijo razmeroma cenene izdelke, zlasti otroke.

VENDARLE PROSTORČEK – Pri mestnem pokopališču v Ločni je bil že od nekdaj problem parkirati avto, pred nedavnim pa je pokopališče le dobilo parkirni prostor. Ni velik, vendar je kljub temu dobrodošel.

Ena gospa je rekla, da bodo že zdavnaj odslužene parkirne ure pustili na Glavnem trgu, dokler ne bodo tudi tisti boječneži, ki še mečejo dinarje vanje, spoznali, koliko je ura.

Bodo amfore iz globoške gline?

Rudnik Globoko proda letno okrog 200.000 ton peskov – Glino izvažajo v Grčijo

Rudnik Globoko, tozd anhovskega Salonita, posluje na robu donosnosti, čeprav okoli 200.000 ton kremenovih peskov in 10.000 ton gline, kolikor nakopljejo letno, tudi zlahka prodajo, predvsem v Sloveniji in Istri.

Med 150 kupci s površinskim kopom pridobljenega (140.000 ton) pralnega peska, ki ga perejo na separaciji v Globokem (60.000 ton) naravnega oz. rovnega peska, ki ga kopljejo na Bizeljskem, je pretežno slovenska in hrvaška gradbena operativa. Uporabnost peskov za izdelavo silikatne opeke, malte, kot dodatek k betonom in finim asfaltnim masam, je pač znana. V rudniku kopljejo tudi dve vrsti gline, in sicer belo keramično in črno plastično, ki jo domači proizvajalci porabijo za izdelovanje keramičnih ploščic, sanitarne in okrasne keramike, nezgorljivih izdelkov, od 600 do 1000 ton gline pa izvozijo, predvsem v Grčijo.

Komaj 50-članski kolektiv rudnika zaposluje zlasti nekvalificirane delavce, od katerih zasluži vsak povprečno 8 tisočakov z vsemi dodatki vred, kar za naporno delo res ni veliko. Štiriizmensko delo v separaciji, tudi ob nedeljah in praznikih, začuda še ne povzroča občutnejše fluktuacije delavcev. Delavce bolj moti, da v kraju doslej niso bili ravno pribljubljen kolektiv, saj morajo požreti marsikakšno grenko, češ da samo uničujejo ceste.

„Smo življenjsko vezani na cesto Bizeljsko – Globoko – Brežice in res je, da težki tovornjaki poškodujejo ceste. Da bi dali nekakšno odškodnino, smo sklenili z občinsko komunalno interesno skupnostjo sporazum, po katerem od 1. maja letos izločamo mesečno 5 odstotkov od vrednosti transporta," pripoveduje vodja prodaje Peter Dimič. Iz rudnika kupci okoli 160.000 ton peskov odpeljejo po cesti, preostalo četrtino pa po železnici. Po tirih ne gre več blaga samo zato, ker kupci nimajo industrijskih tirov, pa bi bilo potrebno dvojno prelaganje. ŽTP je maja letos na brežiškiželezniški postaji uredilo nakladalno rampo, kamor denimo, skoraj ves pesek za puljski Siporeks že zvozijo.

„Želeli bi urediti separacijo na Bizeljskem. Zdaj vozimo od tam pesek na Globoko, tavmesni prevoz pa je drag. Naložba za separacijo z zmogljivostjo 300.000 ton peska je okrog 50 milijonov dinarjev," razlaga Dimič in hkrati zatrjuje, da je po opravljenih raziskavah A, B in C zaloga peskov na območju Bizeljskega in Pišec približno 30 milijonov kubikov. Načrti so že izdelani.

P. PERC

KRVODAJALSKA AKCIJA V BREŽICAH

Jesenski odvzem krvi v Brežicah bo tokrat samo en dan. Občinski odbor Rdečega križa, sindikat in Socialistična zveza pozivajo prostovoljce, naj darujejo kri v ponedeljek, 23. novembra, med 7. in 13. uro. Ekipa Zavoda za transfuzijo iz Ljubljane bo imela odvzemno mesto na bivšem pljučnem oddelku brežiške bolnišnice. Akcija bo trajala še naslednji dan, 24. novembra. Ta dan je rezerviran za delavce Tehničnega remontnega zavoda iz Bregane. Ekipa bo delala v tovarniški restavraciji. Tja vabijo tudi darovalce z Velike Doline in Jesenic na Dolenjskem, ker imao bliže kot v Brežice.

NOVO V BREŽICAH

KELTSKA GROBOVA NA SEJMIŠČU – Posavski muzej iz Brežic je v petek na sejmišču v bližini gradu odkril dva žgana keltska groba iz 2. stoletja pred našim štetjem. v moškem grobu so arheologi našli železno sulico in sponke, v ženskem pa orehasto zapestnico. Celovitejše raziskave bodo opravili prihodnje leto. Že zdaj pa lahko ugotovimo, da je bilo letošnje delo delavcev muzeja izjemno plodno; če pa ob načrtih za prihodnje leto opozorimo še na uspešna raziskovanja v Dobovi in na Brezovem, lahko pričakujemo številne razveseljive novice o odkritjih iz življenja naših predrikov. Arheologi so lahko zadovoljni z opravljenim, čeprav med dosežki ni „zlatega teleta", kot imenujejo v šali pričakovana velika odkritja.

BREŽIŠKE VESTI

Družno zavihali rokave

Delavcem za stroji priskočili na pomoč iz pisarn

439-članski kolektiv Tovarne pohištva Brežice se zaveda, da je njegova socialna varnost odvisna predvsem od večjega izvoza, zato so se po uveljavitvi na zahtevnem tržišču v ZDA s svojimi izdelki – spalnicami pričeli letos kosati še v zahodnoevropskih državah. Za 8 odstotkov večji izvoz kot lani dovolj zgovorno potrjuje, da so v Tovarni pohištva na najboljši poti, da še povečajo zaenkrat še 18-odstotni izvozni delež v celotnem proizvodnem programu.

To, da v letošnjih devetih mesecih niso dosegli načrtovanih ciljev, bistveno boljše rezultate te, ene izmed najuspešnejših delovnih organizacij sozda Slovenijales, pa ni pričakovati niti ob koncu leta, jih je naravnost prisililo, da poiščejo ključ rešitve v zaostrenih pogojih gospodarjenja prav v izvozu. V tujini je veliko zanimanja za njihov dopolnjeni, celovitejši program ploskovnega pohištva. Ob pomanjkanju reprodukcijskega materiala iz uvoza pa delavce Tovarne pohištva vse bolj pekli zastarela strojna oprema.

Izračunali so, da bi kar za 1 milijon dolarjev povečali izvoz, če bi lahko uvozili strojev le za petino te vsote. Tako pa so, da bi nadomestili pomanjkljivo strojno opremo, ob vseh prostih sobotah tudi pisarniški delavci sledili zgledu direktorja tovarne Franca Puhnerja in uspešno poprijeli za delo ob strojih.

Za letos načrtovano gradnjo novih prostorov za proizvodnjo, namenjeno izvozu, so skupaj z rekonstrukcijo pomaknili na leto 1982. Tedaj se bodo ob novih strojih z večjo storilnostjo še laže vključevali v mednarodno delitev dela.

P. P.

Vsak deseti Mirenčan partizanovec

Na Mirni bodo poskusili vzdrževanje doma TVD Partizan urediti s samoupravnimi sporazumi

Čeprav je mirensko društvo TVD Partizan najbolj množična organizacija na Mirni, hkrati pa tudi najbolj dejavna, še nima prave veljave v očeh krajevnih družbenopolitičnih organizacij in organov krajevne skupnosti. Zato bo ena izmed nalog novega vodstva, ki je začelo z delom marca letos, tudi ta, da se za TVD Partizan v krajevnem življenju najde mesto, ki mu pripada.

„Saj ni, da bi se pritoževali," pravi novi predsednik društva TVD Partizan Milan Škufca, „vendar pa nam na neki način ves čas primanjkuje denarja in razumevanja. Medtem ko dobimo od TKS 200 tisoč dinarjev dotacije, nas samo vzdrževanje doma na Mirni velja enako vsoto. Kako bomo razvijali naše dejavnosti, kako bomo dosegli, da bo v TVD Partizan vključena desetina Mirenčanov, kako bomo lahko vpeljali nove sekcije, se pa nihče ne vpraša. Res je, da smo v tem letu dobili nekaj denarja od tombole, ki jo bomo poslej organizirali vsako leto. Vendar je ta denar šel za to, da smo Mirenčanom vrnili kočo na Debencu. Če povem še nekaj besed o tej koči, potem moram reči, da koča ni bila v resnici nikoli prodana, zato tudi ni mogla biti kupljena. Kupcu smo samo vrnili valorizirano kupnino, dom pa bomo rabili za izvedbo smučarskih tečajev. Kasneje ga nameravamo odpreti za vse krajane in občane trebanjske občine."

Telovadno vzgojno društvo Partizan sicer nadaljuje bogato tradicijo Sokola na Mirni. V njem goje številne panoge, kjer dosegajo tudi precejšnje uspehe. Vendar pa v prihodnosti ne nameravajo širiti svoje dejavnosti, saj za tekmovalne športe že zmanjkuje ljudi. Zato nameravajo uvesti samo še rekreacijo, še posebej za ženske, ki doslej niso imele te možnosti. Glede na množičnost in na dejstvo, da so člani društva aktivni tudi v drugih organizacijah, si bodo v društvu prizadevali, da bo vzdrževanje doma urejeno s samoupravnimi sporazumi. V domu namreč ne goje samo športnih dejavnosti, ampak so v njem tudi kulturne prireditve, prostore v njem uporabljajo pevci za vaje, v njem je knjižnica in še kaj. Ne nazadnje je treba povedati, da so člani društva v obnovo doma vložili veliko prostovoljnega dela, da so na tak način zgradili tudi športna igrišča in razsvetljavo okoli njih. Zato zdaj upravičeno pričakujejo večjo pomoč družbe.

Celodnevna šola zaživela

Na mokronoški osnovni šoli je vsak učenec vključen vsaj v dve interesni dejavnosti – Uspehi kljub težavam

Čeprav mokronoška osnovna šola nima najboljših prostorskih pogojev, tu in tam pa je tudi vprašanje denarja, je po petih letih pri njih zelo dobro zaživela celodnevna šola, ki je za zdaj edina v trebanjski občini.

Novi ravnatelj osnovne šole Nace Sila je povedal, da so velike uspehe dosegli zlasti na področju sodelovanja s krajevnimi dejavniki. To sodelovanje so zlasti dobro razvili pri interesnih dejavnostih, saj jim pomaga pri njih osem zunanjih sodelavcev. Dobro sodelujejo tudi z delovnimi organizacijami, kot so kmetijska zadruga in Gozdno gospodarstvo. Z njihovo pomočjo so se ali pa se še bodo lotili urejanja okolice šole, priprav za šolski vrt. Dobro sodelujejo tudi take interesne dejavnosti, kot je folklora, kulturno–umetniško društvo in športno društvo. Na mokronoški osnovni šoli, ki šteje 308 učencev, je vsak izmed učencev vključen vsaj v dve interesni dejavnosti.

Poleg tega imajo učenci v šoli urejeno prehrano, za katero plačujejo od 200 do 700 dinarjev, v šoli dobe vse učbenike in učila, vsi pa imajo zaradi tega tako rekoč enake razmere za delo in življenje. Precej se je v primerjavi z „navadno" šolo izboljšalo tudi sodelovanje med učitelji in učenci, razvila se je samouprava in samoiniciativnost učencev.

Da so v minulih letih dosegli v celodnevni šoli take uspehe, gre pripisati trudu učiteljev, ki je bil zaradi težjih razmer gotovo večji, kot bi bil sicer. Radi pa bi, da bi bili s celodnevno šolo zadovoljni tudi starši, ki tu in tam še pogodrnjajo zaradi plačila hrane in podobnega. Končno ne gre zavreči truda učiteljev in krajevne skupnosti, ki je šoli zaradi prostorske stiske odstopila za potrebe šole sejno sobo in pomagala, da lahko uporabljajo prostore v gasilskem domu.

J. S.

SEJEM SMUČARSKE OPREME

Smučarski klub Trebnje pripravlja za 21. in 22. november, t. j. soboto in nedeljo, sejem nove in rabljene smučarske opreme. Prvi dan bo sejem v osnovni šoli v Trebnjem od 10. do 17. ure, drugi dan pa od 9. do 14. ure. Prodajo smučarske opreme organizira sicer trebanjski Mercator, ki bo ob nakupu nudil tudi 10-odstotni popust. Hkrati bodo lahko člani smučarskega kluba plačali članarino, sprejemali pa bodo tudi nove člane. Vsem udeležencem na sejmu bodo pri nakupu nudili strokovno pomoč.

DROBNE Z MIRNE

ZAPOSLENOST PA TAKA! – Mesar v mesnici kmetijske zadruge na Mirni je v resnici grozno zaposlen. Tako skromni gospodinji ni utegnil piščanca presekati na pol. Zato pa se mu nikamor ni mudilo, ko se je grel v „Danini" menzi. Mirenčani so zdaj pogruntali, da bi bilo zanje veliko bolje, če bi mesnico preselili kar tja. Tako bi na mesarja čakali manj časa, pa še bolj uslužen bi bil.

TREBANJSKE NOVICE

„Trimček" osveži in obvešča

Z. Srpčič o skrbi sindikata za Labodove delavce

Da je delo sindikata učinkovito; ni odvisno le od tega, kakšni ljudje ga vodijo, ampak tudi od tega, kako je osnovna organizacija sindikata vključena v dogajanja v tozdu; sindikatu tudi ne sme biti malo mar, kako delavec živi doma. Vemo, da se praksa, žal, prevečkrat razhaja z lepimi zamislimi, zato poglejmo, kako je s tem v 320-članskem, pretežno ženskem kolektivu Laboda, natančneje v tozdu Libna v Krškem. Predsednica sindikata je šivilja Zdenka Srpčič.

„Že deset let delam tu, in

odkar smo uvedli 14 sindikalnih skupin (v največji ‚brigadi', kot jih imenujemo, je 50 delavcev, najmanjša pa jih šteje 25), se je marsikaj izboljšalo. Vsaka skupina ima svojega poverjenika, predsednik sindikalne skupine pa je v delavskem svetu. Delavci smo bolj seznanjeni s poslovanjem tozda, saj je zaživela povratna informacija. Čeprav ljudje berejo zapisnike, ki so na oglasni deski, je največ prinesel 'trimček'. To je desetminutni odmor, ki ga izkoristimo za sprehod po dvorišču, sok ali cigareto. Sodelavke se zanimajo za delo samoupravnih organov, sindikata in OO ZK. 'Trimček' je nedvomno ena naših najboljših pogruntavščin. Tako bo manj poklicnih obolenj hrbtenice, vida in ožilja. V šivalnico tudi ni dovoljeno nositi pijače. Komaj čakamo, da ob 12.30 zazvoni in se lahko malce osvežimo in pogovorimo," je povedala Zdenka Srpčič. P. P.

KRVODAJALSKA AKCIJA V KRŠKEM

Prijateljstvo, nesebičnost in plemenitost so odlike, ki krasijo krvodajalce in gotovo bodo znova v ospredju v četrtek, 26. in petek 27. novembra, ko bo v Krškem in na Senovem od 6. do 13. ure potekala krvodajalska akcija.

Oprezni načrti

Resolucija v razpravi

Do 8. decembra letos bo v krški občini končana razprava o osnutku resolucije o politiki izvajanja družbenega plana v letu 1982. V tem času bodo sprejeli osnutke letnih planov za prihodnje leto tudi vsi temeljni nosilci gospodarskega in družbenega razvoja, da bi zagotovili sočasnost planiranja in hkrati vsebinsko dopolnili ta pomembni dokument.

Med glavnimi cilji krške resolucije so poleg izvajanja stabilizacije in razvijanja samoupravnih družbenogospodarskih odnosov še: povečanje izvoza blaga na konvertibilna tržišča, zmanjšati bo potrebno uvoz, predvsem pa odvisnost od uvoza surovin in repromateriala in ne nazadnje – več bo treba storiti za povečanje pridelave hrane. Osnutek predvideva, da se bo družbeni proizvod stvarno povečal za 0,4 odstotka, zaposlenost v združenem delu pa naj bi porastla za 0,3 odst., za toliko kot v Sloveniji.

Med poglavitne nosilce razvoja na področju zunanjetrgovinske menjave sodi vsekakor Celuloza, saj na največjo tovarno v Posavju odpade kar tri četrtine celotnega izvoza in uvoza občine Krško. Kako povečati dobavo lesa iz Jugoslavije bo tudi poslej v ospredju.

Za pričetek izgradnje prašičje farme za 20.000 do 30.000 bekonov mora M–Agrokombinat pripraviti program, da bodo lahko pričeli graditi v prvi polovici leta 1982. V sodelovanju s proizvodnjo, trgovino in krajevnimi skupnostmi bodo pripravili program za odkup kmetijskih pridelkov. Zato bodo oblikovali odkupne postaje v KS in zagotovili primerne prostore za osrednjo odkupno postajo.

P. P.

»Dolenjski list« v vsako družino

KRŠKE NOVICE

SESTANKI ZA IZVOZ? – Ko je delegatka Lisce Senovo, Irena Kadivnik, na zadnji seji zbora združenega dela SO opozorila, da se ne upoštevajo devize, ki jih ustvarijo z izvozom storitev, so drugi delegati soglašali z zahtevo konfekcionarjev, da bi predpise spremenili tako, da bi bili izvozniki storitev v enakopravnem položaju z izvozniki blaga. Kako dobro bi nam šele šlo, če bi obravnavali kot storitev sestanke! A so žal prevečkrat izguba dragocenega časa, zato verjetno ni velikih možnosti, da bi vsaj nekaj jalovih sestankov lahko izvozili in prislužili dovolj dragocenih deviz.

KRŠKI TEDNIK

NOV PRETVORNIK – Krajani Brestanice in delno Senovčani bodo poslej lahko nemoteno spremljali drugi program ljubljanske televizije, saj so Brestaničani ob pomoči RTV Ljubljana na hribu nad Ženerjem postavili nov pretvornik.

Sevniška „režija" skromna

Narejen osnutek reorganizacije služb samoupravnih interesnih skupnosti

Navajeni smo s prstom kazati na dozdevne velike uradniške aparate sisov, kjer se preklada papir, vse skupaj pa nas veliko stane. Temeljite priprave za reorganizacijo v sevniški občini so pokazale, da o aparatu, ki bi zase trošil velike denarce, ni mogoče govoriti.

Vodja skupnih služb samoupravnih interesnih skupnosti sevniške občine Ljubo Motore navaja že dveletno akcijo za racionalizacijo dela. V občini skupnosti nimajo vsaka svojega aparata. Zadovoljni vseeno niso. Kot pravi Motore, stari sistem vendarle gradi vse na tajnikih. „Za prihodnje leto naj bi sestavljali programe drugače, ne več s pomočjo izvršnega sveta. Izvajalci naj bi poslej sami pripravljali programe," podčrtuje razliko. To je konec koncev tudi že z zakonom določeno. Sprememba bo torej vsebinska. Kljub temu ne bi smeli podcenjevati vloge tajnika. Tone Koren je npr. na seji predsedstva občinske konference SZDL, ko so govorili o reorganizaciji, hkrati opozarjal na vlogo tajnika kot animatorja.

Drugo vprašanje je, zakaj se bodo skupnosti, predvsem pa njihovo število, še širile. Odgovor je v večini primerov preprost: domala kot gobe po dežju sisi rastejo po črki zakona! Tako do vseh podrobnosti še ni oblikovana zdravstvena skupnost v občini, a že trka na vrata skupnost za ceste ipd. V sevniški občini, kjer kljub nadpoprečno visokim stopnjam obremenitev zberejo malo (ker je pač osnova nizka), se bo treba odločiti, ali ustanoviti center za socialno delo ali ne. Nagibajo se k temu, da bi ga morali vsekakor ustanoviti in šele zatem slediti akciji za povezovanje v Posavju.

A. ŽELEZNIK

SEVNIŠKI PABERKI

SPET DAROVANJE KRVI – V sredo, 25. novembra, bo v prostorih sevniškega doma TVD Partizan letošnja druga krvodajalska akcija v občini. Vabljeni!

– „Prav je, da so se zaslužni sevniški godbeniki naposled odpeljali na izlet, čeprav ni bilo lepo, da so se odpeljali ravno na dan, ko so ob občinskem prazniku odpirali novo tovarno!"

SEVNIŠKI VESTNIK

Pridobitvi za Bučence

Na Bučki nova odkupna postaja in gasilski dom

Ob občinskem prazniku so dan pred osrednjo proslavo na Bučki izročili namenu novo Mercatorjevo odkupno postajo, gasilci pa imajo poslej lep dom in prenovljeno brizgalno.

Odkupna postaja ali trgovina, kot pravijo krajani, je veljala z opremo 8 milijonov dinarjev. Na dobrih 150 kvadratnih metrih s skladiščnimi prostori, so naprodaj rezervni deli za kmetijska orodja, traktorje in motorne žage. Kajpak tudi brez bifeja ni šlo.

Ob novem gasilskem domu je vredno poudariti, da so člani prispevali 8.000 prostovoljnih delovnih ur. Leta 1978 so pričeli z gradnjo, v začetku lanskega leta je bila stavba pod streho, letos pa so dom, predvsem s pomočjo posojila območne zavarovalne skupnosti Triglav iz Krškega, dokončali. V domu je blizu 200 kvadratnih metrov tlorisne površine. V pritličju je vse najpomembnejše za delo gasilske operative, med drugim lepa orodjarna in garaža. V nadstropju je lična dvorana. Kot se ob takih priložnostih spodobi, so prihitela na otvoritev številna sosednja društva. Na čelu postrojenih gasilcev je vihralo sedem praporov. Ni manjkal niti častni predsednik sevniške občinske gasilske zveze Jože Smodej. Le-ta je bil bučenskim gasilcem v nemajhno podporo v mukotrpnih pravdah, da so si pridobili prostor za dom, ki bo služil vsem. Številni bučenski gasilci so prejeli priznanje za 10, 20 in 30-letno delo v prostovoljnem gasilstvu.

A. Ž.

PRIZNANJA VOJAKOM – Vodvod izpod Lisce je velika pridobitev za Sevnico. Ob otvoritvi v petek, 13. novembra, je bil ponovno poudarjen velik delež pripadnikov JLA. Starešina Savo Nešković je v odsotnosti vojakov prevzel priznanja KS za štiri izmed njih. (Foto: A. Ž.)

Dvesto ena pogodba za pšenico

Obveza črnomaljske občine je 200 ton pšenice, kmetje, ki so sklenili pogodbe, pa morajo oddati tono pšenice od hektara – Regres tudi za nakup sejalnic

V črnomaljski občini doslej tržnih presežkov pšenice tako rekoč sploh ni bilo, morda jo je valjčni mlin v Črnomlju iz cele občine odkupil kakih deset ton na leto. Kmetje so pšenico imeli v glavnem v kolobarju in za domače potrebe, saj so precej usmerjeni v proizvodnjo mleka in mesa in potrebujejo več silažne koruze, detelje in trave, zato so tudi zmanjševali površine, posejane z žiti.

Kljub temu so v letošnji akciji za čimvečji pridelek pšenice v občini sklenili pogodbe z 201 kmetom, ki so se obvezali, da bodo posejali pšenico na 114 hektarih in od vsakega hektara ob žetvi oddali po tono pšenice. Vseh polj, posejanih s pšenico, pa, računajo, da je v občini okoli 700 ha.

Po prvem planu naj bi obveza črnomaljske občine znašala 100 ton oddane pšenice; na to količino so v občini tudi zastavili akcijo, vendar so kasneje iz republike plan spremenili in količino podvojili, češ da so možnosti za to. Strokovnjaki v občini računajo, da bo povprečni hektarski donos okoli 30 do 35 stotov in da bodo lahko oddali 200 ton pšenice le, če bodo ugodna cena in druge ugodnosti pripravile tudi tiste kmete, ki niso sklenili pogodbe, da bodo pripravljeni prodati del svojega pridelka. Če bo pridelek večji, kot računajo, pa bodo morda kmetje oddali več kot tono pšenice od hektarja. Skratka, v občini računajo, da bodo svojo obveznost izpolnili ali pa le malo zaostali.

Vse pogodbene površine, posejane s pšenico, bo kmetijska zadruga zavarovala, interesna skupnost za pospeševanje kmetijstva pa bo plačala zavarovalnino. Seveda so pogodbenim kmetom regresirali tudi semensko pšenico, prav tako je interesna skupnost za pospeševanje kmetijstva prispevala 30 odstotkov pri nakupu sejalnic za pšenico, ki so jih nabavili v Velikem in Malem Nerajcu, Cerkvišču, Lokvah in Mihelji vasi.

Če bo letina kolikor toliko dobra, odkupna cena ugodna, če bo oddaja pšenice dobro organizirana, skratka, če se bodo kmetje prepričali, da je odnos do njih v tej akciji pošten, se bo prihodnje leto gotovo precej več kmetov odločilo za sejanje večjih površin s pšenico in za sklenitev pogodbe o oddaji dela pridelka.

A. BARTELJ

MLADOST V BESEDI, PESMI IN SPRETNOSTI

Jutri se bodo v črnomaljskem kulturnem domu najboljše tri ekipe izmed dvanajstih pomerile na občinskem kviz tekmovanju „Mladost v besedi, pesmi in spretnosti". To je tekmovanje mladine in vojakov na temo SLO, ki ga organizirata mladinska občinska organizacija in komanda črnomaljskega garnizona. V kulturnem programu bodo sodelovali dijaki centra srednjih šol, učenci črnomaljske osnovne šole, vojaki, folklorna skupina iz Vinice in učenci glasbene šole.

DVOJNA KORIST – V 6. c razredu črnomaljske osnovne šole so bili sklenili, da bodo v domačih kleteh pa tudi drugje pogledali za odvečnimi steklenicami. Nabralo se jih je lep kup. Fantje so jih zvozili v trgovino, denar, ki so ga zanje dobili pa bodo porabili za izlet.

ČRNOMALJSKI DROBIR

NEVARNO POČETJE – 42 metrov visoki televizijski pretvornik na Šlemini nad Vinico še ni začel delovati, ko so vaški fantini že ugotovili, da se da po njem odlično plezati. Najbolj drzni se po njem povzpnejo do vrha in se tako dobesedno igrajo z življenjem. Če starši tega početja svojih nadobudnežev ne bodo preprečili z lepo besedo in potem, če ta ne bo zalegla, z leskovko, bo pač treba najeti čuvaja, kar pa bi bil v današnjih časih dovoljšen razlog za podražitev televizijske naročnine.

LE KJE SO JIH DOBILI? – Tako se najbrž šprašujejo v ostalih okoljih, ko so slišali, da so v krajevni skupnosti Butoraj za volitve v prihodnjem letu evidentirali tudi precej mladih in žensk. Očitno so mladi in ženske iz vseh drugih krajev pobegnili v Butoraj . . .

DOBRODOŠLA TRGOVINA – V letu dni, kolikor bo kmalu poteklo, odkar je mariborski tozd beograjskega podjetja Seme v Črnomlju odprl svojo trgovino, se je prav dobro pokazalo, kako koristna je ta poslovalnica za vse belokranjske kmete pa tudi ljubiteljske kmetovalce in vikendarje. Čeprav je lokal majhen, je v njem moč dobiti vse, kar poljdelec in vinogradnik potrebujeta. Pohvaliti velja tudi prijazne in ustrežljive prodajalke.

Črnomaljski poročevalec

– Po čem sklepaš, da bo v Kočevju solata poceni?

– Ker bo dovolj regrata, saj raste povsod, celo iz jaškov za kanalizacijo.

SEMINAR ZA DELEGATE

Za člane oz. delegate samoupravnih organov v organizacijah združenega dela organizira Delavska univerza Kočevje dvodnevne seminarje (13 ur). Seminarji bodo v posameznih ozdih. Po splošnih volitvah bodo tudi seminarji za vodje delegacij in vodje konferenc delegacij za zbore občinske skupščine in zbore sisov.

Nismo se še streznili

Ne zavedamo se še težkega gospodarskega položaja, zato še vedno mislimo in delamo po starem

„Ko nam bo zares hudo, bomo tako poprijeli za delo, da bomo delali čudeže kot med vojno," je dejal nekdo, ko so se na seji občinskega komiteja ZK Kočevje pogovarjali o tem, kako bi v praksi uresničili sklepe seje nedavne konference o ukrepih za boljše gospodarjenje v občini in za boljše politično delo oz. za naloge komunistov pri tem.

Iskali so pot, kako bi od besed prešli k dejanjem, kako bi končno le zaostrili odgovornost komunistov in drugih za opravljanje nalog, saj je prav to glavna naloga ZK. Kako bi izboljšali odnos do dela, saj delovne discipline v mnogih OZD sploh ni.

Prevladalo je prepričanje, da bi odgovornost in boljše delo komunistov zagotovili s skupnimi sestanki občinskega komiteja ZK in osnovnih organizacij ZK. Taki sestanki naj bi bili tam, kjer delo najbolj šepa, to je v zdravstvu (izguba), ZKGP (predlagan ukrep družbenega varstva), Itas (slabosti znotraj OZD, ki lahko kmalu pripeljejo v zelo težak položaj), šolstvo itd. Taki sestanki pa so prav v teh OZD bili (v nekaterih celo že večkrat), vendar v prejšnji sestavi občinskega komiteja ZK. Izboljšalo se ni dosti ali celo nič, zato so zdaj menili, da se je treba za te sestanke temeljito pripraviti in povsem natančno določiti, kdo je odgovoren za izvajanje posameznih nalog in do kdaj morajo biti opravljene.

J. PRIMC

Več znaš, več veljaš

Še vedno je čas za vpis v nekatere šole in tečaje pri delavski univerzi – Večina šol pa se je že začela

Pri delavski univerzi „Jože Češko" v Kočevju so se v šolskem letu 1981/82 nekatere šole in tečaji že začeli, za nekatere še vedno zbirajo prijave, nekaterih pa ne bo, ker je bilo prijav premalo.

Konec novembra bodo začeli vpisovati kandidate za prvi letnik šole za varuhinje (odrasli). Še vedno zbirajo tudi prijave za več tečajev, in sicer za začetni knjigovodski, za tuje jezike (nemščina, angleščina), za tečaje krojenja in šivanja (začetne in nadaljevalne), za tečaj za skladiščnike, za tečaj za smolarje (doslej se je prijavilo 15 članov iz kemične tovarne) in za tečaj iz higienskega minimuma, ki se bo začel predvidoma šele junija prihodnje leto.

Začele so se že naslednje šole: poslovodska (18 slušateljev), ekonomska srednja (drugi letnik, 29 slušateljev), srednja komercialna (drugi letnik, 20 slušateljev), administrativna (drugi letnik, 28 slušateljev), poklicna šola za prodajalce (drugi letnik, 38 slušateljev; tretji letnik, 35 slušateljev). Ker ni bilo dovolj prijav, letos ne bo elektrodelovodske šole (prvi letnik) in osnovne šole (7. in 8. razred), za katero je zagotovljen denar.

Pri tečajih imajo dovolj prijav, in sicer že nad 200 za tečaj iz varstva pri delu. Premalo zanimanja pa je bilo in zato ne bo tečajev za upravljalce kotlov centralnih peči ter za začetni in nadaljevalni strojepisni tečaj.

Vse šole in tečaji (razen poklicne šole za prodajalce) so namenjeni odraslim, med katerimi se jih spet večina usposabljali ob delu. Kdor se želi izobraževati, dobi podrobnejša pojasnila pri delavski univerzi.

DRAGA: KMALU VARSTVO OTROK

V krajevni skupnosti Draga bodo kmalu organizirali varstvo otrok zaposlenih mater. To bo prvo tako varstvo v kočevski občini v krajih, ki so občutno oddaljeni od občinskega središča. Otroci – skupno 6 – bodo v tako imenovanem družinskem varstvu, bodoča varuška pa je že na praksi v kočevskem vrtcu.

OBRAMBNA VZGOJA

Po 20. novembru se bo začelo v občini Kočevje usposabljanje občanov za potrebe SLO in družbene samozaščite. Predavanja – dve temi, skupaj 3 ure – bodo potekala za zaposlene po delovnih organizacijah, za ostale pa po krajevnih skupnostih.

NOVA RAZSTAVA V KOČEVJU

V kočevskem Likovnem salonu so od minulega četrtka na ogled likovna dela Vojka Aleksića, akademskega slikarja, ki živi v Ljubljani. Pri snovanjih se slikar, ki je opravil tudi specialko, opira na izkušnje abstraktnega slikarstva. Razstava bo odprta do 22. novembra.

ELAN – KOČEVJE 0:3 (0:1)

V pokalnem nogometnem srečanju so igralci Kočevja nepričakovano ugnali domačo enajsterico kar s 3:0. Novomeščani so srečanje vzeli premalo resno, verjetno prepričani, da bo zmaga prišla sama od sebe. Gostje so to izkoristili in z zadetki Lisca, Murna in Dobriča izločili elanovce iz nadaljnjega tekmovanja.

KOČEVSKE NOVICE

Izobraževanje je obveza

Desetina članov ZK v organiziranih oblikah idejnopolitičnega izobraževanja – Premalo notranje potrebe

Čeprav v Metliki ocenjujejo idejnopolitično izobraževanje članov Zveze komunistov v zadnji izobraževalni sezoni kot uspešno, to nikakor ne pomeni, da ne bi moglo biti boljše. To velja predvsem za individualno usposabljanje članov ZK, ki ga sicer ni moč prikazati s številkami, zatrdno pa je moč reči, da je malo komunistov, ki jih v izobraževanje sili notranja potreba po znanju in širjenju obzorja. Nikakor pa ne gre pozabiti, da je stalno izobraževanje tudi obveza, ki jo nalaga članom statut Zveze komunistov Jugoslavije.

V organizirane oblike idejnopolitičnega izobraževanja je bila v pretekli izobraževalni sezoni vključena desetina vseh članov Zveze komunistov v občini, Titovih dnevov, ki bodo poslej vsakoletna študijska srečanja mladih, pa se je udeležilo okoli 30 članov, predvsem mladih delavcev in učencev.

V osnovnih organizacijah je odnos do usposabljanja članstva na splošno odgovornejši, čeprav je prav tu še precej razlik. Program idejnopolitičnega usposabljanje v osnovnih organizacijah je bil usmerjen predvsem v poglabljanje znanja o vlogi ZK v socialističnem samoupravljanju, uveljavljanju dohodkovnih odnosov, družbenem planiranju, uveljavljanju kolektivnega dela in odgovornosti, proučevanju aktualnih mednarodnih dogodkov in notranjepolitičnih razmer, zlasti kar se tiče dogodkov na Kosovu.

Na rednih delovnih posvetih z vodstvi osnovnih organizacij, ki so postali stalna praksa, so se sekretarji temeljito seznanjali z aktualno družbeno in gospodarsko problematiko; na teh posvetih je beseda tekla zlasti o odgovornosti članov ZK pri uresničevanju stabilizacije, nalogah pri razvijanju samoupravljanja, metodah delovanja osnovnih organizacij, aktualnih dogodkih itd. Ena zahtevnejših oblik usposabljanja je gotovo trimesečni seminar teorije in prakse, ki ga obiskujejo komunisti iz neposredne proizvodnje, da praktično znanje obogate s teoretičnimi spoznanji.

Seveda vse to izobraževanje ne bo izpolnilo pričakovanj, če bodo po končanem izobraževanju komunisti ostali brez konkretnih nalog, tako rekoč „ob strani". Zlasti kadrovanje za zahtevnejše oblike mora biti del splošne kadrovske politike.

A. B.

VINO GRE V DENAR – Za Martinovo je letošnje vino tudi „uradno" dobilo pravico do tega imena. Letošnja letina v Beli krajini je, vsaj kar se kakovosti tiče, nadpovprečna, zato se v metliški Vinski kleti ne boje za prodajo. Medtem ko so do sedaj svoje vino prodajali do Celja, bodo letos tržišče razširili do Maribora.

O DEVETMESEČNEM GOSPODARJENJU

Na današnji seji metliškega izvršnega sveta bo največ pozornosti posvečene poročilu o devetmesečnem poslovanju gospodarstva. Beseda bo tekla še o skupni porabi v prihodnjem letu, o programu del MDA Bela krajina 82 ter o ustanovitvi geodetske uprave za belokranjski občini.

SLIKARSKA RAZSTAVA V NOVI GALERIJI

V okviru praznovanja občinskega praznika Metlika bo tudi več kulturnih prireditev. Tako bodo jutri ob 17. uri v na novo urejenih razstavnih prostorih v Belokranjskem muzeju odprli razstavo slik udeležencev prve metliške slikarske kolonije. Na ogled bodo dela slikarjev: Marina Berovića, Roberta Faganela, Rada Jerića, Dušanke Kajfež, Janeza Kovačiča, Milana Merharja, Izidorja Moleta, Janeza Ošabna, Vojka Pogačarja, Evgena Sajovica in Cveta Zlateta. V soboto ob 19. uri pa bo v gasilskem domu na Radovici koncert metliške godbe na pihala in pevskega zbora Beti.

SPREHOD PO METLIKI

LJUBITELJI KOLPE, ki so hkrati tudi fotoamaterji, so pripravili v mladinskem klubu večer barvnih diapozitivov, posnetih ob spustih 1979., 1980. in 1981. leta. Znano je namreč, da prevesla poleti več skupin čolnarjev Kolpo od Osilnice do Metlike.

TAMBURAŠI MLADINSKE FOLKLORNE SKUPINE IVAN NAVRATIL so bili prejšnjo nedeljo v gosteh v Škofji Loki, kjer so poželi nemalo pohval. Za nastop so se dogovorili že v Cirkovcah na 2. srečanju tamburaških orkestrov Slovenije.

O METLIŠKI ROCK SCENI je slišati zadnje čase bolj malo, kar ni nič čudnega, če vemo, da so odšli duhovni voditelji novovalovskega gibanja k – vojakom. Najstniški del publike se je zavil v črno žalost, puberteto prerasli del prebivalstva pa se komaj opazno muza, češ: po vrnitvi bodo fantje gotovo zašibali tudi kakšno takšno, ki ne bo všeč zgolj golobradcem.

metliški tednik

Izgub ni in kaže, da jih ne bo

Pri sindikatu evidentirali za možnega predsednika Mateta, za tajnika pa J. Ovna

Po ugotovitvah Službe družbenega knjigovodstva so vse delovne organizacije s področja gospodarstva v ribniški občini zaključile poslovanje brez izgube.

Ko so o tem razpravljali na zadnji seji predsedstva občinskega sveta Zveze sindikatov, so menili, da je to jamstvo, da bo tudi konec leta uspešen. To je razveseljivo, saj se posamezne OZD že vse leto otepajo s pomanjkanjem uvoženega in domačega materiala.

Na seji so evidentirali kot možna kandidata za predsednika občinskega sveta Zveze sindikatov Vinka Mateta iz Inlesa, za sekretarja pa Jožeta Ovna iz občinske uprave. Oba sta dolgoletna družbenopolitična delavca in sta opravljala že več odgovornih dolžnosti tudi v sindikalni organizaciji. Vinko Mate je med drugim podpredsednik republiškega odbora sindikata delavcev gozdarstva in lesne industrije.

O evidentiranih tovariših bodo razpravljali še na sestankih osnovnih organizacij. Na teh sestankih bo potekala razprava tudi o „Stališčih občinskega sveta ZS o socialni problematiki v občini Ribnica", prav o sociali pa bo glavna razprava na bližnji tretji konferenci Zveze sindikatov Slovenije, ki bo februarja prihodnje leto.

V dosedanjih razpravah v ribniški občini so dali poseben poudarek na skrb za boljše delovno in zdravstveno varstvo delavcev, in sicer predvsem tam, kjer so težji delovni pogoji (Riko, Inles, Donit). Predlagali so tudi, naj bi tistim, ki so po vojni v težkih pogojih služili vojsko 3 do 4 leta, priznali vse, kar so služili nad 15 mesecev (toliko zdaj traja vojaški rok) v delovno dobo. Ugotovili pa so tudi, da imajo v občini trenutno dovolj družbenih in zasebnih stanovanj in da se bo zato in tudi zaradi pomanjkanja denarja stanovanjska gradnja občutno zmanjšala.

J. P.

– Ribničanje smo ponosni na novi plavalni bazen.

– Še bolj pa bi bili, če bi se v njem lahko kopali, pa ni denarja za nakup kurjave.

Manj prepirov, pa več dela

Novo vodstvo mladine

Pregovor pravi, da nova metla dobro pometa. Bomo videli, če to drži tudi za novo vodstvo mladinske organizacije občine Ribnica.

Sekretar občinske konference ZSM Janez Mihelič je prevzel to dolžnost, ki jo opravlja poklicno, šele v novembru. Skupaj z novim predsednikom Miranom Košmrljem sta bila izvoljena na ti dolžnosti na precej razgibani, da ne rečemo burni programsko volilni konferenci, ki je bila 9. oktobra in na kateri so zamenjali dotedanje vodstvo, ki je skušalo preveč zagnano ali pa premalo preudarno reševati zadeve, zaradi česar je prihajalo do sporov in ohladitve odnosov z drugimi organizacijami.

Novi sekretar meni, da bo treba najprej poživiti delo osnovnih organizacij ZSM, saj je marsikje delo povsem ali vsaj delno zaspalo. V Sodražici so na primer mladinci dolgo trdili, da potrebujejo za svoje delo primerne prostore, zdaj pa jih že nekaj let imajo, a kljub temu mladinska organizacija ne dela. V krajevnih skupnostih je opaziti, da bolj ali manj delajo predvsem OO ZSM v Ribnici, Dolenji vasi in Loškem potoku, v delovnih organizacijah pa so najuspešnejši v RIKO. Novo občinsko vodstvo bo ustrezno dopolnilo tudi programsko usmeritev občinske konference ZSM.

Med drugim bodo posebno pozornost posvetili mladinskim delovnim akcijam. Nekateri menijo, naj bi odhajala v mladinske brigade predvsem šolska mladina, saj mora zaradi stabilizacijskih prizadevanj delavska mladina delati na svojih delovnih mestih. Po tem predlogu naj bi v pogodbe o štipendijah vnesli tudi določilo, da je štipendist dolžan vsaj enkrat v času študija sodelovati na delovni akciji, kar se mu bo štelo v delovno prakso.

J. P.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

TOVARNA ŽE POD STREHO – Nova proizvodna dvorana ribniškega Rika, ki jo grade pri vasi Mali log v Loškem potoku, je že pod streho. Če bo šlo vse po predvidevanjih, se bo v njej začela proizvodnja aprila prihodnje leto. Tako bo Loški potok približno po desetih letih, odkar je bil položen temeljni kamen, le dobil obljubljeni obrat Rika. Iz raznih vzrokov se je namreč začetek del močno zavlekel in so novo tovarno začeli graditi šele julija letos.

HITRO POPRAVILO ČEVLJEV – V prostorih bivše čistilnice v Ribnici je Peter Andoljšek odprl „hitro popravljalnico čevljev". Popravlja tudi druge usnjene izdelke.

GASILSKI JUBILEJ – Prostovoljno gasilsko društvo Gora je bilo ustanovljeno leta 1921 na pobudo Janeza Kržeta, ki je bil nato več let njegov predsednik. Gasilski dom so zgradili leta 1929, med vojno pa je bil požgan. Ob 60-letnici so dobili gasilci novo močno avto-motorno brizgalno.

REŠETO

OBVESTILO
IZŠLA JE MONOGRAFIJA „BOŽIDAR JAKAC IN DOLENJSKA"

Vabimo vse, ki ste v predprodaji naročili monografijo „Božidar Jakac in Dolenjska", da jo lahko prevzamete v pisarni oddelka za propagando in založništvo v Novem mestu Glavni trg 3/I od danes, 19. novembra, dalje vsak dan razen sobote od 7. do 14. ure, v ponedeljek pa od 7. do 16. ure.

Obveščamo tudi ostale občane, ki se še niso naročili na to izjemno dragoceno in umetniško vrhunsko delo, da lahko knjigo kupijo po ceni 1.000 din za izvod v naši pisarni.

Knjiga bo tudi kot novoletno darilo prijetno doživetje.

Število izvodov je omejeno, zato priporočamo, da z nakupom pohitite.

NE ZAMUDITE IZJEMNO PRILOŽNOST KULTURNO UMETNIŠKEGA DOŽIVETJA!

862/47–81

INTEGRAL

MEDKRAJEVNI POTNIŠKI PROMET
SAP LJUBLJANA
LJUBLJANA
SREDIŠKA UL. 4

IZVRŠILNI ODBOR TOZD „STOJNA" AVTOBUSNI PROMET KOČEVJE, S SEDEŽEM V KOČEVJU, TRG ZBORA ODPOSLANCEV 38,

OBJAVLJA
prosta dela in naloge

– PROMETNIKA

POGOJ: končana srednja šola prometne ali druge ustrezne smeri, dve leti delovnih izkušenj pri enakih ali podobnih opravilih, odslužen vojaški rok, stalno prebivališče v Kočevju ali bližnji okolici

ODBOR ZA DELOVNA RAZMERJA TOZD „TURBUS" AVTOBUSNI PROMET LJUBLJANA, S SEDEŽEM V LJUBLJANI, SREDIŠKA UL. 4,

OBJAVLJA
prosta dela in naloge

– VOZNIKA ZA PODROČJE VIDEM–DOBREPOLJE
– VOZNIKA ZA PODROČJE ŽUŽEMBERKA
– VOZNIKA ZA RELACIJO HINJE – LJUBLJANA

POGOJ: šola za voznike motornih vozil, D kategorija ali zakonske možnosti za opravljanje D kategorije, odslužen vojaški rok, stalno prebivališče na objavljenih področjih

– 3 SPREVODNIKOV ZA RELACIJO RIBNICA – LJUBLJANA

POGOJ: končana osnovna šola, veselje do dela z ljudmi, stalno prebivališče na objavljenih področjih

Kandidate vabimo, da pošljejo vloge v 15 dneh po objavi na naslov: INTEGRAL DO MPP SAP, LJUBLJANA, Središka ul. 4, Kadrovsko soc. odd.

Za navedena dela traja poskusno delo v skladu z določili samoupravnih aktov. Kandidate bomo obvestili o izbiri v 8 dneh po opravljeni izbiri.

855/47–81

DELAVSKI SVET
ELEKTRARNE BRESTANICA,
BRESTANICA
RAZPISUJE ZA 4–LETNO
MANDATNO DOBO

DELA IN NALOGE DIREKTORJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom in družbenim dogovorom o izvajanju kadrovske politike, izpolnjevati še naslednje pogoje:
– visoka izobrazba elektro ali strojne smeri, ekonomske, pravne, politološke ali organizacijske smeri,
– znanje nemškega ali anlgeškega jezika,
– 6 let delovnih izkušenj

Prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisanih pogojev sprejema razpisna komisija delavskega sveta 20 dni po objavi razpisa na naslov:
Elektrarna Brestanica – razpisna komisija
68280 Brestanica
Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po poteku roka za prijavo.

853/47–81

PIONIR

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE
„PIONIR" NOVO MESTO –
TOZD LESNI OBRAT

objavlja proste delovne naloge
in opravila

VOZNIKA KOMBIJA

Pogoji za sprejem:
– končana poklicna šola za voznike motornih vozil in šest mesecev delovnih izkušenj ali
– opravljen vozniški izpit B kategorije in dve leti delovnih izkušenj

Kandidat bo pridobil lastnost delavca v združenem delu s polnim delovnim časom in na podlagi trimesečnega poizkusnega dela.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela, življenjepisom in dokazili o izobrazbi sprejema 15 dni po objavi:
SGP „PIONIR" Novo mesto, Kettejev drevored 37, Novo mesto, kadrovski oddelek.

Kandidate bomo o izidih razpisa obvestili v 30 dneh po zaključku oglasa.

„DANA", TOVARNA RASTLINSKIH SPECIALITET IN DESTILACIJA MIRNA – KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA OBJAVLJA PROSTA DELA IN NALOGE

vodje obrata družbene prehrane

POGOJI:
– hotelska srednja šola
– 3 leta delovnih izkušenj pri podobnih delih in nalogah
– opravljen izpit za pridobitev znanja o higieni živil

Za opravljanje navedenih del in nalog sklenemo delovno razmerje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3–mesečnim poskusnim delom.

Kandidati naj vložе pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: „DANA", tovarna rastlinskih specialitet in destilacija, Mirna.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po preteku roka za prijavo.

852/47–81

OBVESTILO O DERATIZACIJI
(Zastrupljanju podgan in miši)

Na podlagi odloka o splošni in občasni deratizaciji v večjih naseljih občine Novo mesto (Ur. vestnik Dolenjske št. 9/69 in Skupščinski Dol. list št. 7/70) bo Zavod za socialno medicino in higieno Novo mesto opravil obvezno deratizacijo na območju Žužemberka, Dolenjskih Toplic, Straže in Šentjerneja od 17. 11. – 20. 11., v Novem mestu z obrobnimi naselji pa v času od 23. 11. – 15. 12.

Točna navodila in opozorila bodo objavljena na vidnih mestih v krajih, kjer bomo opravljali deratizacijo.

Zavod za socialno medicino
in higieno
Novo mesto
Mej vrti 5, telef. 21–253
861/47–81

NUKLEARNA ELEKTRARNA KRŠKO V USTANAVLJANJU, 68270 KRŠKO

1. SPREJME
5 DIPLOMIRANIH INŽENIRJEV STROJNE ALI ELEKTROTEHNIČNE SMERI

Pogoji:
– znanje angleškega jezika
– pripravljenost za strokovno usposabljanje doma in v tujini
– delo v izmeni
– odslužen vojaški rok
– poskusno delo 3 mesece

2. OBJAVLJA PROSTA DELA IN NALOGE
OPERATERJA ALARMNEGA SISTEMA – 2 VRŠILCA

Pogoji:
– opravljena 4-letna tehnična šola – elektrosmer, šibki tok
– 15 mesecev delovnih izkušenj
– poskusno delo 3 mesece
– delo v izmeni

Kandidati naj pošljejo svoje vloge v 15 dneh po dnevu objave.

Odgovore bodo prejeli v 30 dneh po izteku prijavnega roka.

860/47–81

---

vsak četrtek
DOLENJSKI LIST

---

trebanjska
industrija
montažnih objektov, n. sol. o.
trebnje

trimo

TOZD JKP n. sol. o. TREBNJE IN
TOZD JK n. sol. o. DOBOVA

OBJAVLJATA

prosta dela in naloge za:

1. VEČ KONSTRUKCIJSKIH KLJUČAVNIČARJEV
2. VEČ STAVBNIH KLEPARJEV
3. VEČ VARILCEV
4. 1. AVTOELEKTRIČARJA
5. 1 ELEKTRIČARJA

Delovno področje dela in sprejemni pogoji:
pod 1:
Delo v proizvodnji jeklenih konstrukcij v TREBNJEM in v DOBOVI ter na vzdrževanju. Iščemo kvalificirane konstrukcijske ključavničarje, prav tako pa sprejemamo priučene delavce s prakso v kovinarski stroki.
Pod 2:
Delo v kleparski delavnici v TREBNJEM, predvsem pa terensko delo na montaži naših objektov. Iščemo kvalificirane stavbne kleparje z delovno prakso in odsluženo vojaško obveznostjo.
Pod 3:
Delo v proizvodnji jeklenih konstrukcij v TREBNJEM in DOBOVI ter terensko delo pri montaži objektov. Iščemo varilce, ki so usposobljeni za varjenje v zaščiti CO 2 ali za obločno varjenje. Za terensko delo zahtevamo odsluženo vojaško obveznost.
Pod 4: in 5:
Delo na vzdrževanju. Iščemo delavce z ustrezno poklicno šolo. Zaželena je delovna praksa.

Posebni pogoj za opravljanje vseh del in nalog je 3-mesečno poskusno delo.

Rok za sprejemanje prijav je 15 dni po dnevu objave v časopisu. Prijave pošljite na naslov: TRIMO, trebanjska industrija montažnih objektov TREBNJE, 68210 Trebnje.

858/47–81

MLADI DOPISNIK

POGOVOR O TRAGIČNEM DOGODKU

Današnja ura slovenskega jezika je bila drugačna od ostalih. Brali smo sestavek A. Bibičeve „Zakaj je moral umreti Štefan Obal", v katerem opisuje zgodbo o 14-letnem fantu, ki ga je neki zlikovec tako pretepel, da je po štirih dneh umrl. Zgodba, žal resnična, nas je močno pretresla. Sprašujemo se, kako je mogoče, da je prišlo do tako tragičnega obračuna.

F. GLUŠIČ in D. KUKELJ
OŠ Krmelj

ZANIMIVO POTOVANJE

Kulturno društvo Poldke Jurančič na naši šoli je organiziralo za prizadevne člane KD zanimivo ekskurzijo. Pot nas je vodila na mogočni grad Turjak in nato v Retje, kjer smo si ogledali rojstno hišo Frana Levstika. Odšli smo tudi na Raščico, kjer se je rodil Primož Trubar, in nato po partizanski magistrali v Kočevje in Črnomelj. Ogledali smo si mesto in njegove znamenitosti. Popoldne smo se vrnili domov. Izlet je bil zelo zanimiv in v spominu mi bo ostalo veliko lepih vtisov.

RENATA HREN
OŠ Šmarjeta

USPEŠNA AKCIJA

Mladi člani RK smo v zadnji akciji zbiranja starega papirja dosegli lep uspeh. Zbrali smo toliko papirja, da ga pride na vsakega učenca 17 kg. Osmi razredi so pogozdovali: na vsakega učenca je prišlo 7 posajenih smrekic.

PETER Š.

ZA LAŽJO IZBIRO

Ta teden smo si učenci osmih razredov ogledali film o poklicih v kemični industriji. Tako smo spoznali delo kemijskega laboranta. Marsikomu bo poznavanje poklica pomagalo pri izbiri.

SAŠA BARKOVIĆ
OŠ Črnomelj

O POKLICNIH NAGNJENJIH

Metliški osmošolci smo imeli pred kratkim testiranje naših poklicnih nagnjenj. Tovarišica iz Novega mesta nam je najprej pripovedovala o izbiri poklica, vpisu v šole, štipendijah, učnih predmetih, zatem pa smo izpolnjevali anketne liste.

LILJANA ŠOSTARIĆ

NEDELJSKI PLESI

Ob nedeljah, ko se učenci vrnemo v dijaški dom, organiziramo v jedilnici doma ples. Tako se razvedrimo. Ples nam veliko pomeni. 4. novembra smo pripravili tekmovanje v disco plesih. Udeležba je bila presenetljiva: tekmovalcev in gledalcev je bilo toliko, da niso mogli vsi v jedilnico. Žirija je pošteno opravila svoje delo.

RENATA MATILOVIĆ
Dom Majde Šilc
Novo mesto

O DOGODKIH PO SVETU

V Domu Majde Šilc smo imeli četrtek, 12. novembra, dvoje zan mivih predavanj o dogajanjih po sv tu in doma. Zvedeli smo marsik novega o poljski krizi, iraško-iransk vojni, o Egiptu po Sadatovi smrti, boju Palestincev itd. Čas, odmerje za predavanje in pogovor, je zel hitro minil.

MARIJA ZEMLJAI
Dom Majde Šil
Novo mest

PROTI MAMILOM

V Domu Majde Šilc si vse leti prizadevamo, da bi učenci spoznai škodljivost kajenja, pitja alkohola i jemanja drugih mamil. Za mesec bo ja proti alkoholizmu smo v don povabili dr. Boža Oblaka, ki nam j govoril o alkoholizmu in o tragičnil posledicah, ki jih povzroča.

MARINKA SOTLEF
Dom Majde Šil
Novo mesto

LOV NA LISICO

V začetku novembra smo izbral novo ime za naš taborniški vod. Vs smo se strinjali, da bomo vod Galeb Nato smo se igrali znano taborniš igrico lov na lisico. Lisica sem bi jaz. Tako sem se skril, da me nis našli.

BORUT OMERZEI
OŠ Metlik

DEJAVNI ARTIČANI

Člani novinarskega krožka n osnovni šoli Artiče, Matejka Bogo vič, Rajko Petan in Sabina Kukovi ca, poročajo o zadnjih dogodkih v šolskem življenju. Sklenili so, da s bodo uredili sobo v nekdanji učilni ci na podstrešju, se tam zbirali n delovnih sestankih, v nji uredil arhiv, se učili pisanja na pisaln stroj, pa tudi sprejemali goste.

Pisatelju Karlu Grabeljšku so z njegov jubilej člani krožka voščili mu zaželeli še veliko zdravja in da b napisal še veliko partizanskih zgodt za mlade bralce. Spomnili so se g zato, ker je pred leti poučeval ko učitelj na artiški šoli. Pisatelj jim j v zahvalo za čestitke poslal najno vejši knjigi za šolsko knjižnico.

S prodajanjem značk in revije 7 D so mladi novinarji zaslužili neka denarja, in ko so vsoto dali n kupček hkrati s honorarji, ki so ji prejeli za objavljene prispevke, se j nabralo 3.500 din. Za ta denar s sklenili kupiti pisalni stroj, n katerem se bodo učili tipkati.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1
URBANIZEM, PROJEKTIRANJE, INŽENIRING

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 19. novembra – Elizabeta
Petek, 20. novembra – Srečko
Sobota, 21. novembra – Marija
Nedelja, 22. novembra – Cilka
Ponedeljek, 23. novembra – Klemen
Torek, 24. novembra – Janez
Sreda, 25. novembra – Katarina
Četrtek, 26. novembra – Konrad

LUNINE MENE

26. novembra ob 15.38 – mlaj

KINO

BREŽICE: 20 in 21. 11. ameriški barvni film Sherlock Holmes in Jack Razparač. 22. in 23. 11. italijanski barvni Misterij v Neaplju. 24. in 25. 11. ameriški barvni film Aerodrom 80 Concorde.

ČRNOMELJ: 19. in 21. 11. nemški film Melodija za ljubezen. 20. in 22. angleški film Super moški. 22. 11. italijanski film Od pekla do zmage. 23. 11. ameriški film Mašine smrti. 24. 11. angleški film Domov pred polnočjo. 26. 11. nemški film Resnične zgodbe V. del.

KOSTANJEVICA: 21. 11. angleški film Zadeva Odesa. 22. 11. jugoslovanski film Sanjski dnevi. 25. 11. jugoslovanski film Vlak v snegu.

KRŠKO: 21. in 22. 11. ameriški film Ko tujec poklice. 25. 11. nemški film Silvija v carstvu strasti. 26. 11. ameriški film Klub osamelih src narednika Peperja.

NOVO MESTO – KINO KRKA: Od 20. do 22. 11. angleški barvni film Domov pred polnočjo. 23. in 24. 11. nemški barvni film Jaz sem tvoj morilec. 25. in 26. 11. ameriški barvni film Tom Horn.

NOVO MESTO – KINO JLA: Od 20. do 22. 11. ameriški film V čast zrelih žensk. Od 23. do 25. 11. domači film Svetozar Marković.

SEVNICA: 20. 11. ameriški film V soteski kondorjev. 21. in 22. 11. ameriški film Sladoled iz limone. 25. in 26. 11. italijanski film Sokolova senca.

mali oglasi

Motorna vozila

VW 1200, letnik 1975, prodam. Informacije na telefon 24–966 (popoldne).

126 P, letnik 1980, prodam. Uhan, telefon 83–306 (dopoldne).

R 4 TLS, letnik 1978, garažiran, prodam. Mestne njive 10/18, Novo mesto.

ZASTAVO 1500, letnik 1972, registrirano do junija 1982, prodam za 2,5 M. Telefon 24–332 (popoldne).

ZASTAVO 750, starejši letnik, tehnično brezhibno, registrirano do maja 1982, prodam za 1,5 SM. Franc Šenica, Meniška vas 15, Dolenjske Toplice.

VW 1200 karamboliran, v voznem stanju, prevoženih 58.000 km, ugodno prodam. Martin Malenšek, Štrekljevec 1 a, 68333 Semič.

ZASTAVO 750 LE, letnik 1981, redno servisirano, zaščiteno, prodam ali zamenjam za golfa (z doplačilom). Telefon 24–413 (popoldne).

ZASTAVO 101 B, letnik 1980, prevoženih 16.000 km, prodam za 13,8 M. Brane Markelc, Brinje 32, Šentrupert.

RENAULT 4, letnik 1977, ugodno prodam. Otočec 32, tel. 85–161.

FIAT 600 D, 17 let, vozen, registriran do decembra, prodam. Telefon (068) 21–973 od 16. ure dalje.

AUDI 80 LS, odlično ohranjen, prevoženih 30.000 km, ugodno prodam. Informacije v večernih urah po telefonu (063) 850–463.

126 P, letnik 1977, dobro ohranjen, registriran za leto v naprej, prodam. Jedinščica 18, Gotna vas, Novo mesto.

PRODAM NSU 1200 C, neregistriran v voznem stanju. Šulc, Prečna 18.

PRODAM zastavo 750 (letnik 73), dobro ohranjeno in obnovljeno. Ogled vsak popoldan po 15. uri v Regerči vasi 27 a.

TOVORNI AVTO FORD TAUNUS furgon, nosilnost 1 t, neregistriran, v voznem stanju. Ogled popoldan. Milena Volk, Vel. Mraševo 68, Podbočje.

WV 1200, letnik 1974, prodam. Telefon (068) 76–068.

ZASTAVO 101, letnik 1975, obnovljeno, ugodno prodam. Jože Vipravec, 68341 Adlešiči 22.

ZASTAVO 1300, letnik 1968, v voznem stanju (motor generalno obnovljen), celo ali po delih prodam po ugodni ceni. Dušan Bukovec, Kot pri Semiču 1.

ZASTAVO 750, letnik 1973, prodam. Zupančič, Vrh pri Ljubnu 7, Novo mesto.

ZASTAVO 101, letnik 1977, prodam. Ogled vsak dan med 16. in 20. uro. Živko Knez, Zagrebška 6 a, Novo mesto.

ZASTAVO 101, letnik 1975, registrirano do 1982, prodam. Cena 4,5 M. Franc Cimermančič, Gor. Težka voda 2, Novo mesto.

WV KOMBI, letnik 1969, vse generalno popravljeno, prodam. Jože Bevec, Štatenberk 9, Trebelno.

OSEBNI AVTO AUDI 60, karamboliran, prodam za dele. Prodam tudi ZASTAVO 750, letnik 1975, v voznem stanju. Darko Terlep, Straža 53.

ZASTAVO 101 (prva registracija 1976) prodam. Ivan Luzar, Šegova 6, Novo mesto.

ZASTAVO 750, registrirano, prodam za 20.000 din. Alojz Golob, Gor. Težka voda 1, Stopiče.

ZASTAVO 750 ugodno prodam. Informacije po telefonu 24–177 po 16. uri.

Kmetijski stroji

TRAKTOR TV 18 in kosilnico SIP z obračalnikom prodam. Jože Pernišek, Podboršt 1, Šentjanž.

TRAKTOR NORMAG (17 KM) prodam. Dol. Gradišče 12, Šentjernej.

TRAKTOR EIHER, 28 KM, prodam. Ivan Mežič, Mali Podlog 11 a, Leskovec pri Krškem.

TRAKTOR, 39 KS, prodam. Herakovič, Slinovce, Kostanjevica.

PRODAM

PRODAM nov gorilec CTC in cisterno (2100 l). Ponudbe na telefon 84–584 (popoldne).

PRODAM regal–omaro (2,40 m) in 16 m2 oranžnega itisona za 10.000 din. Informacije na telefon 23–802 od 19. do 21. ure.

UGODNO PRODAM trajnožarečo peč in krzneno žensko jakno številka 46. Franja Kren, Gor. Straža 15, Straža.

ČRNOBEL TELEVIZOR Ei Niš prodam. Informacije na telefon 76–014 med 18 in 19. uro (vsak dan).

STROJ kompresor Fagram 702 z vso opremo za vrtanje prodam. Anton Gregorčič, Šmarjeta 29.

GLOBOK OTROŠKI VOZIČEK, lepo ohranjen, prodam. Joži Bučar, Velika Cikava 11 a, Novo mesto.

AGREGAT (1500 W) Gorenje prodam. Uhan, telefon 83–306 (dopoldne).

DNEVNO SOBO ugodno prodam. Informacije dobite po telefonu (068) 71–381.

HLADILNIK Zanussi–Končar (200 l) prodam. Ribarič, Šegova 16, Novo mesto, telefon 21–029.

PRODAM rabljeno zastekleno okno z roleto (130 x 165 cm). Telefon (068) 21–972 od 16. ure dalje.

UGODNO PRODAM električni štedilnik in 80-litrski bojler (za 2.000 din). Prodam tudi ustrojeno lisico. Naslov v upravi lista (4849/81).

PSE, mladiče nemškega ovčarja, podarim. Alojz Lukšič, Mali slatnik 35/a, Novo mesto.

GABROVA DRVA, suha, prodam. Gor. Lakovnice 6, Novo mesto.

PSE, nemške ovčarje brez rodovnika, stare 8 tednov, prodam. Milčinović, Grič 6, Kostanjevica.

PREŠITE ODEJE iz puha, nove, prodam. Telefon 23–355.

UGODNO PRODAM moder zimski plašč, letos nov, številka 38. Telefon (068) 72–061.

ČEŠKO ŠPORTNO KOLO Favorit ugodno prodam. Ogled možen vsak dan od 7. do 18. ure. Naslov v upravi lista (4843/81).

DVA PAVA (samca) prodam. Mirna peč 72 (železniška postaja).

PSA šarplaninca, starega leto in pol, prodam. Iljaš, Pangrč grm 16, Brusnice.

ELEKTRIČNI ŠIVALNI STROJ Bagat – Slavica prodam po ugodni ceni. Kovačič, Groblje 4, Novo mesto.

KRAVO, 8 mesecev brejo, prodam. Prečna 29, Novo mesto.

NUJNO PRODAM kombinirani štedilnik Iskra Krona (tri plin, eden elektrika), star pol leta. Cena 13.000 ND. Je malo rabljen. Naslov v upravi lista (4844/81).

PRALNI STROJ Gorenje 636 prodam najboljšemu ponudniku. Kličite na telefon 25–240.

PRODAM plemensko telico simentalko, staro osem mesecev, in bika, starega deset mesecev. Kastelic, Šentjošt 19, Stopiče.

PRODAM parcelo (28 arov) na Volčjem pri Artičah, primerno za vinograd ali sadovnjak, novo peč za centralno kurjavo 35 LBK ITPP Ribnica ter osebni avto Fiat 125 P, star tri leta (prevoženih 17.000 km), zelo lepo ohranjen. Informacije na telefon 62–570 po 19. uri zvečer sli od 7. do 15. ure na tel. 61–025, Marjana.

KUPIM

KUPIM posest, starejšo domačijo ali hišo v gradnji na večji parceli na območju Novo mesto – Dobruška vas. Naslov v upravi lista (4848/81).

STREHO za 126 P kupim. Dušan Zupančič, Potok 19, Straža.

TERMOAKUMULACIJSKO PEČ (od 3 do 5 KW) nujno kupim. Slavko Keglovič, Grmovlje 29, 68275 Škocjan.

HIŠO v krški občini kupim. Cena 30 M. Naslov v upravi lista (4840/81).

RABLJENO OTROŠKO POSTELJICO z jogijem in nizek otroški voziček kupim. Naslov v upravi lista (4841/81).

POSEST

HIŠO v Brežicah, Trnje 24, prodam. Cena 60 starih milijonov. Informacije po telefonu (061) 851–913 od 14. ure dalje ali pismeno na naslov Jože Zorko, Kidričeva 7, Kočevje.

VINOGRAD pod Libno, 530 trt, vikend z vrtom in delnim nasadom breskev, komunalno urejeno, blizu glavne asfaltne ceste, prodam. Vse informacije: Dušan Klinec, Nikole Tesle 12, Krško.

PARCELI v Pišecah v izmeri 26 – 30 arov, primerni za vinograd in vikend, po zelo ugodni ceni prodam. Interesenti se lahko oglasijo vsak dan dopoldne – telefon 71–010, interna 356.

GOZD (približno 7.000 m2) v bližini Gotne vasi prodam. Naslov v upravi lista (4847/81).

PARCELO prodam. Elektrika in mestni vodovod na parceli. Nahaja se pod Libno. Informacije: Dušan Klinec, Nikole Tesle 12, Krško.

SLUŽBO DOBI

KV AVTOKLEPARJA (ali priučenega s prakso) takoj zaposlim. OD po dogovoru. Oglasite se v soboto 21. 11. od 8. do 12. ure. AVTOKLEPARSTVO JOŽE AVGUŠTINČIČ, Prešernova 16, Brežice.

SLUŽBO IŠČE

KV KUHARICA išče zaposlitev. Naslov v upravi lista (4842/81).

STANOVANJA

SOBO oddam. Cesta herojev 33/a, Novo mesto.

RAZNO

ŽENSKO (najrajši upokojenko) za pomoč in družbo upokojenki v okolici Leskovca pri Krškem iščemo. Nudimo stanovanje, hrano in dobro plačilo. Sobote in nedelje proste. Ponudbe pod: „POMOČ".

15. 11. 1981 je bila najdena moška ura v Novem mestu. Lastnik jo lahko dobi v Ulici Ilke Vaštetove 3, Novo mesto.

VDOVA, stara 50 let, želi spoznati moškega – vdovca, starega od 50 do 65 let. Ločeni in alkoholiki izključeni. Naslov v upravi lista (4845/81).

GARAŽO najamem na Drski ali Brodu. Plačam vnaprej. Naslov v upravi lista (4846/81).

VRŠTNI RED za nakup Jugo 45 odstopim. Dostava konec novembra 1981. Cesta brigad 10, Novo mesto, telefon (068) 25–017.

PREKLICI

DRUŽINA RIFELJ, Družinska vas 44, opozarja IRENO GRGIČ in MALČI HRIBAR, Družinska vas 45, da javno prekličeta, kar sta žaljivo in neresnično izrekli o naši družini, sicer ju bomo sodno preganjali.

ČESTITKE

FRANCKI in PETRU HENIGMANU iz Dolenjskih Toplic iskreno čestitamo za 50-letnico poroke vsi, ki ju poznamo.

TONETU BUČARJU iz Zaloga iskreno čestitajo za 40. rojstni dan ter vso srečo za volanom iz srca želijo M. M. M.

DRAGI HČERKI MARTINI in možu SLAVKU JAKŠETU, Gor. Gradišče, za minulo praznovanje vse najboljše, še veliko zdravih in srečnih let v krogu svoje družine vama želijo mama, bratje France, Viktor, Martin, Lado, sestra Jožica, Dragica z družino. Ostalim pa lep pozdrav.

DRAGEMU SINU TONETU RIFLJU iz Ždinje vasi n. h. za njegovo prvo obletnico poroke in ženi MOJCI za rojstni dan iskrene čestitke, da bi bila zdrava in vesela v krogu domačih, ter dobro počutje v novem stanovanju želijo mama, ate, brat Milan z družino, sestra Marta z Miranom, Marinka, Metka in Janko. Marku pa pošiljamo tople poljubčke.

OBVESTILA

KOKOŠI NESNICE različnih starosti in po različnih cenah ter celotno opremo za farmsko rejo prodajam. Dam po zelo ugodni ceni. Se priporoča FRANC HUMEK, Irča vas 18, Novo mesto.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V čas od 5. do 11. novembra so v novomeški porodnišnici rodile: Katica Murgelj s Sela pri Zajčjem vrhu – Danijela, Saša Štefanič iz Črnomlja – Davida, Vera Kunšek s Senovega – Tejo, Ljubica Dolinar iz Bubnjarskega Broda – Ivica, Angela Kukar iz Gradnika – Ireno, Marica Baumgartner iz Črnomlja – Tejo, Albinca Zidar iz Reštajna – Dejana, Stanislava Župan iz Brezja – Srečka, Vera Grdešič iz Črnomlja – Petro, Albina Gorenc s Sela – Martina, Katica Mihelič iz Starega trga ob Kolpi – Katjo, Zdenka Mozer iz Brestanice – Andrejo, Verica Kostelec iz Krmačine – Andrejo, Pavla Kralj z Dolža – Andreja, Jana Prstec iz Krašičev – Damirja, Mira Abram iz Rožnega – Saša, Alenka Rajk iz Dolenjskih Toplic – Mitja, Marija Kučič z Gore – Gregorja, Silva Golobič iz Zameškega – Martina, Marinka Juršič iz Grobelj – Uroša, Milena Zupančič iz Obrha – Simona, Katica Tuček iz Vrhovca – Marina, Zdenka Žokalj iz Krškega – Petra, Anic Pezdirc iz Cerkvišča – Jožeta, Alojzija Murn iz Podturna – deklico. – Čestitamo!

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 6. do 14. novembra 1981 so v brežiški porodnišnici rodile: Antonija Omerzel iz Krškega – Mitjo, Zdenka Miholič iz Srebrnjaka – Ireno, Cvetka Bevc iz Sevnice – Vesno, Elza Kauf iz Ključa – Ivano, Tonka Sirovica iz Šamobora – Snježano, Vika Radišek iz Orehova – Petro, Anka Bašič iz Strmca – Josipa, Eva Knez iz Laškega – Uroša, Kata Galič iz Brdovca – Martino, Danica Telišman iz Samobora – Sandro, Ružica Lončar iz Zdencev – Mitjo, Zdenka Nemčič iz Vučilčeva – Franja, Ana Kopar iz Križa – deklico, Boža Kerin iz Gorenje vasi – Klavdijo, Marija Jankovič iz Krškega – Boštjana, Brigita Muratovič iz Čemehovca – Mirelo, Vera Horvat iz Klokočevca – dečka, Pavla Frigelj iz Vel. Obreža – Danijela, Pavica Kovačevič iz Samobora – Sandro, Brigita Šekoranja iz Brezovice – Natašo, Ljubica Arnautovič iz Male Gorice – Sanelo, Danica Špiler iz Libne – dečka. ČESTITAMO!

OGLAŠUJTE V DL!

ZAHVALA

Ob tragični izgubi našega dragega moža, očeta, brata in strica

JURETA BRKLJETA

iz Brihova 49

se zahvaljujemo vsem, ki so počastili njegov spomin, mu poklonili cvetje ter ga spremili k večnemu počitku. Iskrena hvala zdravstvenemu osebju kirurškega oddelka bolnice Novo mesto, kolektivu PZ Jurovski brod, kolektivu GOK TOZD Begrad Črnomelj, kolektivu Novoteksa Metlika, kolektivu Pionir – TOZD Metlika, sosedom, posebej pa družini Babič ter vsem sorodnikom, znancem in prijateljem.

Žalujoči: žena, otroci Tone, Jure in Ivan z družinami

ZAHVALA

V 80. letu nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama, stara mama, teta in svakinja

ANA STARAŠINIČ

roj. Husič
iz Krasinca 40

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti, nam izrekli sožalje in pokojni darovali vence in cvetje. Zahvaljujemo se tudi pevcem iz Gribelj, župniku za opravljeni obed ter vsem sosedom, posebno še družini Kralj in Klepec za vsestransko pomoč.

Žalujoči: vsi njeni

Krasinec, Škofja Loka, Griblje

ZAHVALA

Utrnila se je zadnja solza in prenehalo je biti plemenito srce ljubljenega našega moža, atija, dedka, brata in zeta

LOJZETA JUSTINA

iz Semiča

Prisrčno se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali v teh žalostnih dnevih, zlasti kolektivu tovarne „Beti" iz Črnomlja in „Iskre" v Semiču za organizacijo pogreba, kakor tudi Ribiški družini Črnomelj. Zahvala velja tudi delovni organizaciji „Beti" Metlika, Stanovanjski skupnosti Črnomelj, Zvezi stanovanjske skupnosti Slovenije, osnovni organizaciji Zveze komunistov Semič, sindikalni organizaciji Iskre Semič, Zvezi rezervnih vojaških starešin Semič, bivšim sodelavcem, vsem sosedom in prijateljem. Zahvaljujemo se tudi osebju splošne bolnice na oddelku hemodialize iz Novega mesta in Ljubljane, ter za vso skrb in trud šoferjem Zdravstvenga doma Črnomelj. Hvala vsem, ki ste ga tako številno spremili na zadnji poti, mu darovali vence in cvetje in nam izrekli sožalje.

Vsi njegovi

Semič, Hlebce pri Lescah, Otoče, Radovljica

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto – USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič–Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 10 din. Letna naročnina 380 din, plačljiva vnaprej – Za delovne in družbene organizacije 760 din – Za inozemstvo 760 din ali 26 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun 52100–620–170–32000–009–8–9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu za komercialne oglase 220 din, za razpise, licitacije ipd. 300 din, 1 cm na določeni, srednji ali zadnji strani 330 din, 1 cm na prvi strani 440 din. Vsak mali oglas do 10 besed 100 din, vsaka nadaljnja beseda 10 din. Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 13 od 1. 11. 1981 dalje. Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS skupščine SRS (št. 421–1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100–603–30624 – Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23–606 – Naslov uprave: Jenkova 1, p. p. 33. tel. (068) 22–365 – Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23–611 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto – Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

V 53. letu je zahrbtna bolezen iztrgala iz naše sredine našo drago ženo, mamo, staro mamo, sestro in teto

ANKICO MIKELIN

iz Novega mesta, Nad mlini 24

Ob težki in bolečí izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami, ji poklonili vence in cvetje, jo spremili na zadnji poti, govorniku za tople poslovilne besede in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali. Posebna zahvala kolektivu internega oddelka splošne bolnišnice v Novem mestu, še posebej dr. Štarcu, dr. Jembrekovi, njenim sodelavkam – sestram II. nadstropja internega oddelka in strežnicam za požrtvovalno zdravljenje, nesebično pomoč in tople spodbudne besede.

Žalujoči: mož Ante, hčerka Ani in sin Ljubo z družinama, brat Miha, sestre Marija, Angela, Martina, Ivanka in Milena z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

ko smo se za vedno poslovili od naše drage mame

TEREZIJE PAVLOVIČ

Ograjske mame iz Bušeče vasi 7,

nismo bili sami. Hvala vsem, ki ste se poslovili od nje in jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence in cvetje ter sveče, nam izrazili sožalje ter z nami sočustvovali. Posebej se zahvaljujemo dr. Ivanu Nemethu in patronažni sestri Jožici Ambrožič za ves trud in lajšanje bolečin naši mami v njenih zadnjih težkih trenutkih. Lepa hvala delavcem kolektiva Pionir Novo mesto DSSS iz oddelka OD in računovodstva za izkazano čast. Iskrena hvala župniku in cerkvenim pevcem za lepe besede in pesmi ob slovesu od naše drage mame.

Vsi njeni

Bušeča vas, Ljubljana, Sydney

27. 10. 1981

ZAHVALA

V 83. letu starosti nas je zapustil naš dragi ata in stari ata, brat in stric

FRANC POTOČNIK - NACE

iz Kota pri Semiču

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nas v težkih trenutkih tolažili, nam izrekli sožalje, pokojnemu darovali vence in cvetje ter ga spremili na njegovi zadnji poti. Prisrčna hvala organizaciji ZB Kot – Brezje, zlasti tov. Jožetu Regini za poslovilne besede. Enaka zahvala velja tov. Anici Krašna, ki se je s toplimi besedami poslovila od našega ata v imenu vseh sosedov. Hvala lepa Nežki Bezeg, predstavnici društva upokojencev, za toplo slovo ob odprtem grobu. Zahvaljujemo se tudi Gasilskemu društvu za spremstvo na pogrebu, enako godbi in pevcem. Prav posebna zahvala velja sosedu Ivanu Avpiču za vso pomoč in organizacijo pogreba.

Hčerke in sinova ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 78. letu je zahrbtna bolezen iztrgala izmed nas našega ljubljenega moža, očeta, brata in strica

MIHAELA MATKOVIČA

iz Tanče gore 22
borca Gubčeve brigade

Najiskreneje se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali med njegovo hudo boleznijo in ga spremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Hvala zdravnikom zdravstvenega doma iz Črnomlja za lajšanje bolečin. Posebna zahvala delavcem IMV Črnomelj, IGM Kanižarica, GD Tanča gora, Dragatuš in Zapudje, ZZB Dragatuš, pevcem iz Dragatuša, govornikoma Tonetu Štefaniču in Poldetu Bečaju za ganljive besede ob slovesu. Hvala duhovniku za opravljeni obred, sosedom za izkazano pomoč. Posebna zahvala sosedu Marjanu za nesebično pomoč v najtežjih trenutkih!

Žalujoči: žena Kristina, sin Miha, Lojze, hčerka Zalka z družinami, brata Jurij in Jože ter ostalo sorodstvo

Tanča gora, Dragatuš, Predgrad, 8. 11. 1981

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je v 78. letu zapustila naša draga mama, stara mama in prastara mama

NEŽA PETRIC

iz Črešnjevca 27 pri Semiču

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom in sosedom, ki so našo drago mamo spremili na njeni zadnji poti. Prisrčna hvala DO Iskra Semič in ZZB Črešnjevec za podarjene vence. Posebna zahvala dr. Zlatku Boriču iz Črnomlja, ki je naši dragi mami lajšal bolečine. Hvala tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: hčerka Stanka z družino, hčerka Micka z možem in sin Franc z družino

ZAHVALA

V 75. letu nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, dedek, pradedek, brat in stric

MATIJA MILKOVIČ

iz Vel. Lahinje 7 pri Črnomlju

Iskreno se zahvaljujemo vaščanom, sorodnikom, znancem in prijateljem za podarjene vence in cvetje ter izrečeno sožalje. Posebno se zahvaljujemo kolektivom tozdu Begrad, Rudniku Kanižarica, Beltu, sodelavcem Begrada in Belta, ZB Butoraj, govorniku za poslovilne besede, pihalni godbi in župniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Barica, sin Stane, sin Tone z ženo, sinovi Janez, Alojz, Jože, hčerke Micka, Anica, Pavla, Pepa, Zofka in Barica z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 61. letu nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama in stara mama

ANICA OŠTIR

rojena Uhan
iz Šalke vasi pri Kočevju

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste pokojni darovali cvetje, nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in jo spremili na zadnji poti. Hvala KS Rudnik – Šalka vas, ZB Rubnik, Društvu upokojencev, godbenikom, govorniku Dragu Podrebršku za poslovilne besede ob grobu ter župniku za opravljeni obred. Hvala vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali.

Žalujoči: mož Ivan, sin Janez, hčerka Jožica z družino ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame in sestre

FRANČIŠKE MAHNE

rojene Gornik

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem, ki so z nami sočustvovali in pokojni darovali vence in cvetje. Lepo se zahvaljujemo tudi župniku za opravljeni obred.

Žalujoče hčere in ostalo sorodstvo

V SPOMIN

12. novembra je minilo 10 let, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

MIHAEL DRAGOŠ

iz Dolenjcev pri Adlešičih

Hvala vsem, ki se ga spominjate!

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 76. letu nas je za vedno zapustil naš dragi oče, stari oče in stric

JANEZ GORJANC

iz Gor. Suhadola 11

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, znancem in prijateljem, ki ste pokojnega spremili na njegovi zadnji poti ter darovali vence in cvetje. Posebna hvala DO IMV, DO Krka za podarjene vence, govornikoma Antoniji Luzar in Ivanki Boltez, pevcem in godbenikom.

Žalujoči: sinova Slavko in Ivan, hčerka Nežka, Mihaela, Vida in Fani z družinami ter ostalo sorodstvo

KAMERA ODKRIVA OGLASNO DESKO – V zadnjih 14 dneh bi ob prazniku sevniške občine težko našli dan, ko v mestu ni bilo te ali one prireditve. In vendar: je bila npr. oglasna deska v Šmarju vsaj odraz teh dogodkov? Poleg tega, da je bilo več lepakov strganih, je večina napovedi zastarela, tudi od letošnjega 1. maja ...

SEVNIŠKI PABERKI

NOGOMETNI PLES – Ob zaključku trimske lige v malem nogometu prizadevna osnovna organizacija ZSMS v Boštanju prireja v soboto ples. Za urne pete bo poskrbel znani ansambel Jožeta Rusa.

POMOČ NA KMETIJI – Skupina mladih iz Sevnice je konec minulega tedna pomagala pri kmečkih delih na Drstvenškovi kmetiji na Kumarivcu. Posestvo meri kar 14 hektarov obdelovalne zemlje, zanj skrbi ostarela žena. Mladi so kidali in razvažali gnoj, dvoje mladink je gospodinji pomagalo tudi v hiši. Če bo vreme primerno za delo tudi to soboto, bodo mladi iz Sevnice še pomagali.

SEJEM SMUČARSKE OPREME – Smučarski klub pri PD Lisca prireja v soboto smučarski sejem. Kdor ima kaj za naprodaj in seveda tudi kupci naj pridejo od 8. ure dalje na Glavni trg v Sevnici pred trgovino, kjer tudi sicer prodajajo vse za smučanje.

ZEMLJA MORA BITI OBDELANA

Konec tega meseca bodo iz krajevnih skupnosti prišli podatki, iz katerih bo razvidno, koliko je v črnomaljski občini neobdelanih oziroma slabo obdelanih zemljišč. Vse lastnike takih zemljišč bodo zaslišali, zakaj ne obdelujejo zemljišč. Če se bo izkazalo, da je zemlja neobdelana zato, ker je lastnik noče ali ne more obdelovati, jim bodo v skladu z zakonom o kmetijskih zemljiščih tako zemljišče začasno vzeli in dali v najem tistemu, ki ga bo pripravljen obdelovati. To akcijo bodo najprej izvedli v ravninskih predelih občine.

VITEL DVAKRAT ZLOMIL ROKO

Med okopavanjem vinograda se je 10. novembra poškodovala Jožica Grimšič z Gor. Suhorja. Zakonca Grimšič sta za okopavanje uporabljala džip, na katerega je bil z jekleno vrvjo pripet plug. Pri vozilu je stala Grimšičeva in skrbela za navijanje vrvi. Ko je z roko popravila vrv, jo je potegnilo na vitel in ji zlomilo roko v zapestju in pod laktom. Iz novomeške bolnišnice so Grimšičevo napotili v ljubljanski Klinični center na operacijo.

ŠE JE KORENJAK – Društvo upokojencev in člani RK iz Semiča so pred kratkim pripravili srečanje krajanov, starih nad 80 let. Takih je v krajevni skupnosti 58, srečanja pa se jih je udeležilo trideset manj. Najstarejši je bil Anton Štublar–Šprajcarjev s Pugleda pri Semiču. Šteje že več ko 87 let, a je še pravi korenjak. Opravlja vsa kmečka dela s košnjo vred. Bil je starešina na številnih ohcetih, pil, jedel in plesal je po tri dni in noči hkrati, kakor je bilo v navadi, zapleše pa še zmeraj rad. Med NOB je bil vaški zaščitnik, pripeljal je velikoranjenih partizanov in dal živino iz hleva. (Foto: F. Derganc)

Portret tega tedna

En sam res ne more nič

„Imam srečo, da sem si izbral poklic, v katerem je delo ustvarjalno, da vidiš, kaj ti nastaja pod rokami. To da je neke vrste tihega zadovoljstva in je spodbuda hkrati; v celi vrsti poklicev, ki so lahko še mnogo bolj zahtevni, pa rezultati ostajajo skriti," je dejal inž. Janez Bulc, direktor sektorja za investicije v novomeški tovarni Krka.

Ves je predan Krki in brez dvoma je eden iz peščice tistih, ki so pravzaprav brez premora v službi in katerim gre za minute dela. Četudi srečajo dobrega znanca, mu komajdlahko rečejo dober dan.

Bulc, ki je letos prejel za občinski praznik nagrado Novega mesta, ima namreč kaj pokazati, kar je nastalo pod njegovim vodstvom. Od leta 1969, kar je v Krki, so zgradili farmacevtiko, povečali fermentacijo, zgradili prva sodobna skladišča, upravno stavbo pa tovarno v Keniji, V Svrljigu, Ljutomeru in nazadnje je veliko njegovih zaslug in truda tudi v nedavno končanem „Programu 64", ki pomeni za Krko doslej največji skok navzgor.

„Vse to je bilo narejeno skupinsko. En sam ne more nič pri tako velikih in zahtevnih projektih. Vedno poslušam mnenja sodelavcev in jih tudi kar največ upoštevam. Pri formiranju nas, bližnjih sodelavcev generalnega direktorja, pa ima tov. Andrijanič veliko zaslug. Prav tako se včasih šalimo, da imamo tudi ‚fakulteto Andrijanič'. Vedno je od nas zelo veliko zahteval, včasih celo več, kot je človek zmožen dajati, ampak tudi sam je veliko dajal od sebe."

Inženir gradbeništva je najmlajši od treh otrok iz znane napredne Bulčeve družine na Mirni, kar mu tudi daje osebnostni pečat. Čeprav se je rodil šele leta 1932, je s kurirskim in drugim delom kot otrok za časa NOB toliko naredil, da so ga že 1943 sprejeli v SKOJ. Po vojni je v brigadah in ostalem mladinskem delu dal skozi tisto enkratno mladinsko vnemo, ki jvže prišla v zgodovino.

Lovstvo je v Bulčevem rodu zaslediti štiri generacije nazaj po očetovi in materini strani, zato ni čudno, da je Janez komaj 20 let star že naredil lovski izpit. Trenutno je predsednik izvršilnega odbora Zveze lovskih družin, prevzel je predsednikovanje v Turističnem društvu, vsa leta v Novem mestu pa je aktivno delal še na celi vrsti drugih javnih področij.

Ker je bil tisti dan, ko je Krka praznovala, videti res utrujen, sem ga povprašala, če si je vendarle kaj oddahnil, a me je znova presenetil z nasmehom: „Kako neki, ni časa! Že prvi delovni dan po slavju smo z vsemi silami prešli na uresničevanje projekta steklarne, ki ni čisto nič manj zahteven program, kot je bila zadnja investicija v Krki."

RIA BAČER

O VELIKOSTI OKUSA

Tisti, ki imajo na skrbi reklamiranje filmov, ne izbirajo načina, kako napolniti kine. To kajpak ne pomeni, da je vsaka slika, ki vabi k predstavi, že tudi okusna. S tem se bo najbrž strinjal tisti, kdor si je v ponedeljek ali torek ogledal vitrino, ki je pred novomeško lekarno privabljala v kino „Krka" k ogledu P. Krelje filma „Z vlakom proti jugu". Če drugega ne, bi možak, ki je opremljal vitrino, lahko premogel vsaj tolikšno mero okusa, kolikršen je bil umetni spolni ud enega od junakov na reklamni sliki.

PRVI V POSAVJU – Boštanjski lovci so še pred zmrzaljo posadili vsa drevesa. Ob podpori številnih darovalcev za najnujnejše stroške so vse delo opravili udarniško. Hrastov hlod z napisom je odkril častni član Franc Novšak st. (Foto: A. Železnik)

Drevesa bodo rasla v Titov spomin

Boštanjski lovci zasadili park na Brezovici

Boštanjski lovci so držali besedo. Ob prazniku sevniške občine so 12. novembra popoldne svečano odprli spominski park 88 dreves v spomin na predsednika Tita, velikega državnika, in kar so ob tej priložnosti posebej poudarjali, tudi velikega lovca – vzornika.

Člani boštanjske lovske družine bodo, ne dvomimo, vzorni čuvarji novega parka pri svoji koči. Leta 1975 je bila prav ta družina med prvimi, ki je dobila v varstvo jelene – damjake z Brionov. Številne so bile akcije, ki so uveljavile ime te družine (film o krmljenju divjih prašičev, izposlovali so sprejem občinskega odloka za zaščito divje race mlakarice). Leta 1970 so prejeli tudi priznanje Lovske zveze Slovenije – red za lovske zasluge III. stopnje.

Drevesa so zasajena v zaokroženih skupinah po načrtih inž. Marjana Hladnika. Lovci bodo poskrbeli za oznake redkih dreves, razpostavljene bodo klopce. Kraj ob cesti Boštanj – Krmelj bo v resnici vreden postanka in ogleda.

Otvoritve parka so se udeležili predstavniki pobratene družine Peca s Koroške. Generalu Vladu Kocjanu je za sodelovanje pri posodabljanju ceste v dolini Mirne presednik sevniške občinske skupščine Janko Rebernik izročil Stoparjevega „Krjavlja". V kulturnem delu sporeda so med drugimi nastopili oktet Boštanjski fantje in folklorna skupina Antona Umeka–Okiškega. Poleg lovskih rogov se je v slavnostni trenutek lepo vključila črtica znanega slovenskega etnografa Boža Račiča, ki je izredno slikovito opisal prav to okolico.

A. ŽELEZNIK

Stekla lisica na ulici Sevnice

Območje vse občine proglašeno za ogroženo – Pse in mačke na varno

V ponedeljek, 9. novembra, je bila uplenjena stekla lisica, ki se je klatila po Florjanski ulici v Sevnici. Pred tem so pokončali drugo lisico na Podvrhu. Preiskava je potrdila steklino. V torek, 11. novembra, je stekla lisica zašla na dvorišče kmeta Štefana Božiča v Zabukovju 1. Obgrizla je dvoje psov in mačko, prisebni gospodar se je je komaj otepel. Pse in mačke so nemudoma pokončali. Verjetno so prav to lisico pokončali pri Zabukovju minuli četrtek, vendar je nujna opreznost.

Veterinar Alojz Mihev, ki je tudi presednik komisije pri IS sevniške občinske skupščine za zatiranje kužnih bolezni, opozarja na najresnejše upoštevanje navodil. Območje sevniške občine je sedaj tudi uradno proglašeno za okuženo s steklino. V veljavi je strogi kontumac. Psi morajo biti privezani, mačke zaprte. Neprivezane štirinožne prijatelje in klateče se mačke bodo brez milosti pokončevali, gospodarjem bodo ob tem naložili stroške odstranjevanja, zagovarjati se bodo morali še pri sodniku za prekrške. Za nadzor na terenu so določene posebne ekipe.

Ukrepi so strogi, saj le na ta način lahko preprečimo širjenje te nevarne kužne bolezni. Če bo vsakdo ukrepal po danih navodilih, predvsem pa vestno skrbel za domače živali, bo nevarnost zanesljivo prej odstranjena.

A. ŽELEZNIK

DOZORELE TUDI SMOKVE – Letošnja letina je bila radodarna z vsemi pridelki. Celo smokve so dozorele v Semiču, da o kakiju, ki v Semiški gori že vrsto let uspeva in dozori, sploh ne govorimo. (Foto: Derganc)

Zmaga Dolenjevaščanov

Ribniško občino bodo zastopali na regijskem tekmovanju

Na letošnjem občinskem kviz tekmovanju „Mladost v besedi, pesmi in spretnosti", ki je bilo pred kratkim v domu JLA v Ribnici, je zmagala ekipa osnovne organizacije ZSM Dolenja vas, za katero so tekmovali Anica Trdan, Nevenka Stošić in Ida Pečer ter vojaki Velibor Milošević, Nenad Andrić in Radivoje Miličević, vsi iz vojne pošte 1298.

Tekmovale so štiri ekipe OO ZSM, v vsaki pa so bili tudi po trije vojaki. Tekmovanje je bilo vse do konca napeto in se ni vedelo za zmagovalca, saj si nobena ekipa ni priborila odločilne prednosti.

V glavnem delu, ko so tekmovalci odgovarjali na vprašanja o nastanku in razvoju naše armade, partije, o življenjski poti in delu predsednika Tita ter na vprašanja iz kulturno–zabavnega področja, so zbrale kar tri ekipe enako število točk, in sicer po 20. To so bile razen Dolenje vasi še OO ZSM Ribnica (in V. P. 1298–20) in OO ZSM RIKO (in V. P. 2539), medtem ko je četrto mesto osvojila ekipa OO ZSM INLES (in V. P. 1298–10) s 16 točkami.

V zabavnem delu programa so nastopale domače kulturne skupine, in sicer folklorna skupina iz Dolenje vasi, godba na pihala iz Ribnice in recitatorsko–dramska skupina iz ribniške vojaške enote.

Zmagovalna skupina si je priborila pravico udeležbe na območnem tekmovanju. Tudi to bo v Ribnici, in sicer konec tega meseca.

M. GLAVONJIĆ

ŠORLI SPET VODI

Na rednem hitropoteznem šahovskem turnirju ŠK Milan Majcen Sevnica za november je spet zmagal Gvido Šorli iz Radeč (z 8,5 točkami), 2. mesto je osvojil Martin Povše (Radeče, 8 točk), 3. in 4. mesto si delita Marjan Furlan in Jože Maurer (oba Sevnica, po 7,5 točk).

DVANAJST POD NIČLO

Kar 12 stopinj Celzija pod ničlo so namerili 11. novembra v Kočevju. Rinža je to jesen prvič zamrznila. Še opoldne, ko je bilo najbolj toplo, je bil v Kočevju pri tržnici led po vsej širini Rinže, na nekaterih drugih bolj sončnih mestih pa se je stopil.

KULTURNIKI „KRKE" NA TV: Domala ves pretekli teden se je v Novem mestu in okolici mudila ekipa RTV Ljubljana in pripravljala TV oddajo z naslovom „Krka v Krki ob Krki" v kateri se bodo v tridesetih minutah TV gledalcem predstavili Krkini kulturniki. Posneli so pevski zbor, dramsko in folklorno skupino, potujočo knjižnico in splošna prizadevanja delavcev „Krke" za dvig kulturne ravni svojih delavcev. Redaktorica oddaje Jasna Novak je obljubila, da bodo trakove spravili skupaj v januarju in bo oddaja na sporedu 20. ali 27. januarja ob 18,45. (Foto: Janez Pavlin)

V dvoje skozi vse preizkušnje

Življenjska pot zlatoporočencev Terezije in Ivana Ogorevca iz Dednje vasi

Trnovo pot imata za seboj, zato sta Terezija in Ivan Ogorevc iz Dednje vasi pri Pišecah tembolj vesela, da sta po 50 letih skupnega življenja za silo zdrava in da lahko še delata. Z živahnostjo in duševno čilostjo dobro prikrivata svoja leta.

Najbolj si želita, da jima ne bi bilo treba več z doma. Kako je to, sta že dvakrat okusila. Prvič v mladih letih, ko sta šla s trebuhom za kruhom, in drugič med vojno. Natanko 40 let je minilo od takrat, ko sta se z begom v Pavlovo vas rešila poti v izgnanstvo. Mož se je kmalu pridružil aktivistom Osvobodilne fronte, leta 1943 pa je tudi sam postal partizan, borec Kozjanskega odreda. Najbolj mu je ostala v spominu pot na Dolenjsko.

„16. julija 1944 smo šli v Rajhenburgu z brodom čez Savo," je pripovedoval. „Onstran reke smo se razkropili, vendar so nas Nemci vseeno nekaj ujeli in zaprli v Novem mestu. Mene so po sedmih tednih poslali v celjski Pisker, od tam pa na gestapo v Brežice, kjer sem jim pobegnil. Pomagal mi je tamkajšnji trgovec Jungling. 'Če si lačen', mi je dejal, 'pojdi k Držiču in si kaj kupi'. Pograbil sem priložnost in izginil Nemcem izpred oči. Kmalu sem dobil zvezo s terenci in odpeljali so me ponovno med borce Kozjanskega odreda.

TEREZIJA IN IVAN OGOREVC: „Z dobro voljo laže premagujeva težave."

Žena je posegla še dlje v preteklost, v čase, ko se je njen za usnjarja izučeni mož zaposlil med zidarji v Zagrebu, ona pa si je služila kruh s tem, da je pospravljala tam, kjer so oni zidali. Imela sta srečo, da sta spoznala Miroslava Sandersa, tovarnarja kravat, ki je imel posestvo v Globokem. Mož je šel k njemu za oskrbnika, ona je gospodinjila. S prihranki sta si kupila hišo v Dednji vasi, nekaj njiv in vinograda. To je zdaj njun dom. Zapisati ga nameravata nečakinji, da bi skrbela zanju na stara leta. Sama sta in le en dan v življenju sta uživala starševsko srečo. Sin, ki se jima je zjutraj rodil, je še isti večer umrl. Ta nesreča ju je še bolj povezala.

JOŽICA TEPPEY

PREDAVANJE O GOZDOVIH

Hortikulturno društvo iz Novega mesta vabi na predavanje, ki bo v torek, 24. novembra, ob 17. uri v Sindikalnem domu. Gozdovi so zelena pljuča mestnega in industrijskega prebivalstva. O tem bo govoril tudi film slovenskega gozdarstva.

Zasisnilo se mu bo od dela

– Halo? Sis za kulturo? Tovariša Kulturiča bi rad.

– Kaj bi radi? Hitro povejte.

– Naša amaterska skupina Razmajani oder bi rada . . .

– Razmajani oder? Prav, da ste poklicali. Koliko predstav ste imeli letos? Koliko ljudi si je ogledali vaše prireditve? Še je vaš režiser udeležil seminarja v Portorožu in zakaj ne? Kako je z neposredno svobodno menjavo dela? Kaj so po poklicu igralci, režiser, masker, rekviziter?

– Nisem vas klical zavoljo tega . . .

– Je prejemal režiser v tekočem letu honorarje? Povejte višino honorarjev? Katero domače in katero tuje delo načrtujete za prihajajočo sezono?

– Toda tovariš Kulturič! Poklical sem vas, da . . .

– Ima vaša skupina prostor za vaje? Koliko kvadratnih metrov? Ogrevate prostore s trdimi ali tekočimi gorivi? Je v prostoru dnevna ali umetna svetloba? Ste gostovali v drugih republikah in kolikokrat?

– Poslušajte me, tovariš Kulturič! Zavrtel sem vaš telefon, da bi se dogovoril . . .

Pripravite mi naslove igralcev, rojstne datume, so odslužili vojaški rok, razvrstite jih po spolu . . .

– Saj me sploh ne poslušate . . .

– Ima Razmajani oder reflektorje in koliko? Prejemate strokovno literaturo, ki jo pošiljajo z republike? Posvečate potrebno pozornost izgovarjavi in slovenskemu jeziku nasploh? Koliko članov Razmajanega odra je v Zvezi komunistov? Koliko jih plačuje članarino Zveze socialistične mladine SRS? Koliko novih članov ste pridobili v trajajočem letu? Koliko iz vrst kmetov in neposrednih proizvajalcev?

– Tovariš Kulturič! Popolnoma za drugačne stvari gre . . .

– Imate svojega tajnika, blagajnika? Ima društvo statut? Ste samoupravno organizirani? Koliko sestankov je imel izvršni odbor? Ste že imeli skupščino? Katere najvažnejše sklepe ste sprejeli? Kakšen je vpliv delavcev na repertoarno politiko? Kdaj ste imeli nazadnje predstavo v kateri od delovnih organizacij? Koliko minut je trajal aplavz? Se je SZDL vključila v vaša prizadevanja?

– Nehajte že trobezljati, tovariš Kulturič! Hotel sem vam le povedati, da bo naš Razmajani oder razpadel, ker nimamo prevrtane pare, nimamo . . .

– Ne morite me zdaj s tem. Lepo po vrsti mi odgovorite na vprašanja, ki sem vam jih zastavil. To zahtevajo od mene na republiki. Dela imam, da bi človek pošizil. Še zasisnilo se mi bo od dela, vi pa bi me radi vznemirjali z malenkostmi . . .

TONI GAŠPERIČ